Muharrem Ergül

MUHARRAM ERGÜL

Hazırlayan:
Akif Kuruçay

BeykozBelediyesi

BEYKOZ
KİTAPLIĞI

BEYKOZ
KİTAPLIĞI

Beykoz Kitaplığı: 8
Biyografi: 2

Muharrem Ergül Kitabı

Hazırlayan
Akif Kuruçay

Editör
Fatih Dalgalı

ISBN: 978-605-06784-5-1

Yayın Koordinasyon
Bünyamin Korkmaz
Basri Akdemir

Yayın Hazırlık
Muzaffer Topcu
Aykut Nasip Kelebek
Hilal Yurdakul

Grafik & Tasarım
buzzagi media solutions

Baskı: **Seçil Ofset**
100. Yıl Mahallesi, Massit Matbaacılar Sitesi,
4. Cadde No:77
Bağcılar, İSTANBUL
Sertifika No:44903

Beykoz Belediyesi Kültür Yayınları No: 40
1. Baskı, Kasım 2020

BeykozBelediyesi

İçindekiler

Kıymetli Hemşehrilerim 7
Teşekkür Niyetine 8
Başlarken 9
Kökenler 11
Denizin İnsanları 13
Köyler Kavuşuyor 15
Dedem 17
Beykoz'un İlk Otomobil Tamircisi 21
Üreten Kadın 23
Doğum Tarihime Dair 26
Beykoz'da İlk Çocukluk Günleri 27
Harçlığımı Kendim Kazanıyorum 29
İlkokul Günleri 30
Bir Öğretmen: İşte İnsan 32
Hayatın İçinde Bir Akademi: Muvakkithane 36
Çok Kültürlü Bir Beykoz 40
Beykoz'un Tatları 44
Çocukluk Eğlenceleri 45
Radyoda Bir Haber 48
60 Darbesine Dair Hatırlananlar 50
Beykoz'da Spor 51
Sıra Dışı Bir Eğitimci: Şahin Öğretmen 53
Erbakan Hocayla İlk Karşılaşma 56
Millî Selamet Partisi'ne Destek 58
Lise Yılları 59
Sabah Namazları ve Olaylar 61
İlginç Bir Karşılaşma 63
Beykoz Akıncıları 66
Eğitimin İçler Acısı Hâli 70
Gençlikte Okumalar 73
Futbolculuk Yılları 76

Tayyip Erdoğan'la Kupa Rekabeti 78
Üniversite Yılları 80
Düşünce Dergisi ve Çevresi 84
Evlilik ve İş Hayatına İlk Adım 87
İlk Atamam Beykoz'a 91
Paşabahçe Ortaokulu 93
12 Eylül Darbesi 95
Nasıl Bir Öğretmen? 97
Yazarlık Deneyimi 99
Bant Tiyatroları 101
Askerlik Bahsi 102
Anayasa Referandumu 104
İdarecilik Günleri ve Anadoluhisarı 105
Müfettişle Tatsız Bir Karşılaşma 108
Öğrencilerin Kahramanı 111
Cağaloğlu'nda Çalışma Hayatı ve Entelektüel Faaliyetler 113
Birleşik Dağıtım'ın Başındayım 116
Millî Eğitim'e Dönüş 117
Yeni Bir Heyecan 119
Üzücü Bir Olay 120
1994 Yerel Seçimleri – Şehir Tiyatroları Müdürlüğü 122
Tiyatroya Sınırsız Destek 125
Kuliste Bekleyen Cumhurbaşkanı 129
Yakınlaşmalar 131
Gönüller Yapmaya Geldim 134
Marsilya Limanı'Nda Bir İstanbullu 136
Ahmet Kaya'yla Bir Hatıra 138
İstanbul Büyükşehir'de Özel Kalem Müdürlüğü 139
Başörtüsü Eylemleri 142
ABD'de Bir Beykoz Manzarası 144
Şehir Tiyatrolarında İkinci Dönem 148
Yeni Bir Yol Ayrımında 153
Tiyatroya Veda 155
Belediye Başkanlığı İçin Adaylık 156
Beykoz'da Değişen Sosyal Yapı 157
Şehre/Beykoz'a Ait Olmak 160

Beykoz'un İhtiyaçları 162
Beklenmedik Destek 165
Beykoz Belediye Başkanlığı 167
İşi Ehline Vermek 169
Toplantı Masasında Bir Ağırlama 170
Bir Zihniyet Sorunu 172
Sabah Denetimi 174
Eleştirilere Kulak Vermek 175
Vatandaş Her Zaman Haklıdır 176
Her Çalana Açılan Kapı 179
Memurlarla Toplu Sözleşme 181
Hizmette Şok Modeli 182
Beykoz Doğalgazla Buluşuyor 183
Beykoz'da İmar Sorunları Zor Çözülür 184
Mevcut Kanunlar Yeterli mi? 186
Askeriyeyle Yaşanan Sıkıntılar 188
Örnek Bir Duruş 190
Kültürel Belediyecilik 192
Beykoz'da Tiyatro Açılıyor 195
Sinema Günleri 197
Kültürel Yayıncılık 198
Kardeş Şehirler 201
Sportif Faaliyetler 203
Yeni Hastaneler 205
Denizden Ulaşım Meselesi 206
Beykoz'a Metro Gelir mi? 209
Beykoz'un Yerel Değerleri 210
Çeşmibülbül 213
Beykoz Dalyanı 214
Serviburnu'nda Tarihî Bir Hadise 216
Kız Kulesi'ne Rakip: Batık Köşkün Hikâyesi 217
Orman Ameliyat Mektebi 220
Ukde Kalanlar 223
Beykoz İçin Siyasete Devam 225
Fotoğraf Albümü 228

Kıymetli Hemşehrilerim;

Boğaz'ın incisi Beykoz, sahip olduğu doğal güzelliklerin yanı sıra geçmişten getirdiği güçlü kültürel mirasla da tarihe iz bırakmaya devam ediyor. Bu kültürel mirasın günümüze taşınması ve özenle devam ettirilmesinde ise geçmişten bugüne dek Beykoz'a hizmet etmiş idari yöneticilerin ve kültür-sanat gönüllülerinin katkısı şüphesiz ki çok büyük.

Bizler, Beykoz'u Beykoz yapan kültürel mirası olduğu kadar, bu mirasın geleceğe aktarılmasına etki eden Kıymetli Başkanlarımızı da yeni nesillere tanıtmak gibi bir misyon üstlendik. İşte Muharrem Ergül kitabı da bu misyonun hassasiyetle kayıt altına aldığımız bir ürünüdür.

Yaptığı çalışmalarla Beykoz tarihine iz bırakan Sayın Muharrem Ergül, Belediye Başkanı olduğu dönem boyunca pek çok hizmette bulunmuş ve Beykoz için gece-gündüz demeden çalışmıştır. Muharrem Ergül'ün Beykoz'a katkısını yalnızca Belediye Başkanlığıyla sınırlandırmak elbette doğru olmaz. O aynı zamanda Beykoz'a eğitimci kişiliği ve sonrasında Okul İdareciliği göreviyle de hizmet etmiş bir kültür insanıdır. Aynı zamanda bir yazar olan Muharrem Ergül, Başkanlık yaptığı dönemi de dahil ettiği Beykoz hatıratını keyifli bir dille aktarmış ve kimi zaman hüzünlü kimi zaman da okuyucuyu tebessüm ettiren bir "Beykoz Panoraması" kaleme almıştır.

Bizler, hem Muharrem Ergül'ün Beykoz sevgisini kendi kaleminden okumanın hem de bu güzel hatıratın yayınlanmasına vesile olmanın mutluluğu içerisindeyiz. Beykoz Belediyesi tarihine bıraktığı bu kıymetli eser için öncelikle Sayın Muharrem Ergül'e, kitabı hazırlayan Akif Kuruçay'a ve bu kitabın oluşumunda emeği geçen tüm mesai arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Murat Aydın
BEYKOZ BELEDİYE BAŞKANI

Teşekkür Niyetine

Bu kitabın oluşmasında fikir babası olan Beykoz Belediye Başkanı Sayın Murat Aydın'a, kitabın her aşamasını takip eden Beykoz Belediye Başkanı Yardımcısı Sayın Bünyamin Korkmaz'a, kitabı vücuda getiren editörümüz Akif Kuruçay'a ve emeği geçen herkese teşekkürü bir borç bilirim.

Muharrem Ergül
27 Mayıs 2020

Başlarken

Dolu dolu yaşanmış bir ömrün bize cömert sufleler sunacağı aşikârdır. Kendisini "İyi bir Beykozlu" olarak tanımlayan Muharrem Ergül'le birlikte ağırlıklı olarak Beykoz'a ve Beykoz'da belediye başkanlığı yaptığı yıllara dair bir dizi sohbet gerçekleştirdik. Bu buluşmalar esnasında kimi zaman Beykoz sokaklarını adımlayarak eskimez Beykoz'dan resimler devşirdik. Beykozluları selamladık. Beykoz'un her nevi lezzetinden tattık.

Kırımlı Gevherî'nin, "Serencamım hoş bir kitâb oldu" demesi gibi, Muharrem Bey'in anlattıkları da ortaya gayet hoş ve davetkâr bir metnin çıkmasına vesile oldu. Elinizdeki kitap, hayatını Beykoz'a adamış bir insanın hatıralarıyla dolu ve bize hayata, şehre ve insana dair birtakım sufleler fısıldıyor. Şehrin yakın tarihine ışık tutan bu sohbette ne yok ki!

Kitabın oluşmasında büyük pay elbette Beykoz Belediye Başkanımız Sayın Murat Aydın'ın. Bu güzel fikri Zeytinburnu'ndan sonra Beykoz Belediyesi'nde de sürdürerek gerçek bir vefa örneği sergiliyor. Onun sayesinde oluşan bu biyografi serisi, hızlı ve sürekli bir değişime maruz kalan şehrin hafızasında önemli bir yer tutacaktır.

Keyifli okumalar.

Akif Kuruçay
2020

Kökenler

Babam Ordu'nun Perşembe; annem ise Trabzon'un Akçaabat ilçesindendir. Fakat şöyle ilginç bir durum var: Hem babamın hem annemin köylerinin adı Mersin'dir. Bunu öğrendiğimde doğal olarak şaşırmış ve bu ismin nereden geldiğini araştırmaya koyulmuştum. O sıralarda Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinde Mersinoğlu adında bir köyden bahsettiğini gördüm. Çelebi "Yetmiş evli bir Türkmân köyü" olarak tarif ettiği yerde bir gece misafir olup deniz kenarından doğuya doğru yolculuğuna devam etmiş. Ancak "Karye-i Mersinoğlu" dediği bu yer güneyde, bugünkü Mersin ilinin yakınlarında kalıyor. Mersinoğlu da bir Türkmen beyinin unvanı. Bunun dışında bilindiği üzere Mersin, o bölgeyle özdeşleşmiş maki grubundan çalı formunda bir ağacın da adı. Yani bizim köylerde rastlanan bir ağaç türü değildir. Bu durumda elimdeki bilgilere göre köylerimize ad olan Mersin'in menşei hakkında net bir şey söylemek zordur.

Ayaktakiler soldan sağa: Hayri enişte, babam; oturanlar soldan sağa: Hacer ablam, Safiye halam, (kucağında) kardeşim Emin, Muharrem, Annem, Emine ablam.

Karadeniz kendi içinde bile bölümlere ayrılmış, kültürel farklılıklar barındıran geniş bir havzadır. Orta Karadeniz bölümündeki Ordu'yla Doğu Karadeniz'de bulunan Trabzon, gelenek ve görenekler açısından bazı bakımlardan farklılık arz eder. Çocukluğumda hem Ordu'ya hem Trabzon'a, iki köyümüze de gider gelirdik. O zamandan kalan hatıraların yardımıyla, Karadeniz'in birbirine uzak bu iki bölgesinde konumlanmış köyleri arasındaki benzerlikleri oldukça net algılıyorum.

Anlatılana göre, büyük büyük dedelerimiz Çarlık Rusya döneminde Kafkasya'dan, yaygın görüşe göre Dağıstan bölgesinden Anadolu'ya doğru yola çıkmışlar. Göç kafilesi dört gemiden oluşuyormuş. Gemilerden ikisi Karadeniz'in hırçın dalgalarına yenik düşerek batmış. Kalan iki gemiden biri Akçaabat, diğeri Perşembe kıyılarına yanaşmış. Bu iki noktada muhacir köyleri kurulmuş. Belki de Mersin, aile büyüklerinin sonu kestirilemeyen bir sefer öncesinde kendi aralarında konuşup kararlaştırdıkları bir addı. Bilmedikleri, tanımadıkları bir coğrafyada ayrı yerlere düşmeleri hâlinde "Mersin" adıyla birbirlerini arayıp bulmaları kolaylaşacaktı. Yıllar sonra nüfus kayıtlarımıza ulaştığımda ailemizin kaderini etkileyen göç olayını somut olarak da tespit ettim.

Soldan sağa: babam, kız kardeşim Sevinç, annem, yeğenim Coşkun, Zeki enişte m, (kucağında) yeğenim Zeynep.

Denizin İnsanları

Her iki Mersin de efsanevi Karadeniz manzarasıyla çevrili, doğayla iç içe, şirin sahil köyleridir. Halkları geçimini ekseriyetle balıkçılıktan temin ederler. Bugün o bölgede balıkçılıkla geçinen sayılı ailelerden olan Nuhoğulları, Köroğlu ve Akgün aileleri benim yakın akrabalarımdır. Perşembe Mersini'nin kaya barbunu oldukça lezzetli ve meşhurdur. Bana anlatıldığına göre, aile büyüklerimiz yelken bezi dokuyup satarlarmış; ayrıca yelkenlilerin şimşirden yapılan makaralarının inhisarı, yani tekeli bizim sülalenin elindeymiş. Karadeniz'de balığa çıkan teknelerin çok önemli iki aparatı vardır: yelken bezi ve makara. Makara sabit bir eksen çevresinde dönebilen, etrafında ipin geçebilmesi için oluğu olan ve kaldıraç prensibiyle çalışan basit bir aparattır ve yelkenliler için hayati öneme sahiptir. Rüzgâr ne yönden eserse essin, makara düzeneğiyle yelkenlinin sevk ve idaresi kolaylaşır. Makaraların imal edildiği şimşir ağacı en çok Gürcistan'da, sözünü ettiğim tarihlerde bir Osmanlı vilayeti olan Batum çevresinde yetişirmiş. Şimşir işlenmesi zor bir ağaçtır, serttir. Suyu sever, asla aşınmaz. Şimşir makaraların performansı suyu yedikçe artar. Yağmur makaraya bir anlamda yağ etkisi yapar. Makaradan ipi çekmek kolaylaşır. Şimşir makaranın kullanım kolaylığını başka hiçbir ağaçla sağlayamazsınız.

1950'li yıllarda İstanbul'a göç gerçekleşince hâliyle yine bir deniz kıyısına, Beykoz'a gelmiş büyüklerimiz. Kültürel devamlılık böyle bir şeydir, geçmişteki denize bağlı yaşam tarzı sonraki nesillerde alışkanlıklarını sürdürür. Göçün nedeni, tahmin edileceği üzere ekonomik sebeplere dayanır. Hiç unutmam, çocukken dedem (annemin babası) bana "Oğlum," demişti, "Biz, tuzu Atina'dan alıp Büyükada'ya getirirdik."

"1950'li yıllarda İstanbul'a göç gerçekleşince hâliyle yine bir deniz kıyısına, Beykoz'a gelmiş büyüklerimiz. Kültürel devamlılık böyle bir şeydir, geçmişteki denize bağlı yaşam tarzı sonraki nesillerde alışkanlıklarını sürdürür."

Onun Atina dediği yer bugün Rize'nin Pazar ilçesidir. Ben de sormuştum: "Peki nasıl getirirdiniz?"

"Kürek çekerek getirirdik uşağum."

Rize'den Marmara'ya, Büyükada'ya kadar kürek çeke çeke tuz taşıyan insanları düşününce içim ürperir. Büyük meşakkat... Tuzu da muhtemelen Rusya üzerinden temin ediyorlardı. Yüklerini sağ salim getirip yerine teslim ettikten sonra bu sefer Eminönü'nden teknelerini malla doldurup aynı yolla Trabzon'a dönerler. Dedemin deniz hikâyeleri beni her zaman çok etkilemiştir. Dört adamın bir kayığın içinde, Karadeniz'in azgın sularında kürek çekerek aylarca süren bir yolculukla ve bin bir zahmetle İstanbul'a tuz taşıdıkları sahneleri zihnimde canlandırmaya çalışırdım. Dedemi ve hikâyelerini hatırladıkça aklıma büyük yazar Aytmatov'un destansı deniz anlatısı "Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpek" gelir. Bu hikâyede üç nesil baba oğul bir kayık içinde denize açılırlar. Muhtemelen Hazar'dır; ama suları Karadeniz gibi hırçın, sert mizaçlıdır. Deniz insanlar için sayısız nimetle doludur, ancak rızkını onun kıskanç sularından koparıp almak hiç de kolay değildir. Bir tekne balık için dehşetli bir ölüm kalım savaşı verilir denizde.

Ailemizin hikâyesinin fonunu oluşturan Karadeniz'in karakter yapımızdaki baskın rolü yadsınamaz. Zorluklar karşısında hemen yılmaz, erken pes etmeyiz. Dedem gibi hayatımı denizlerde kürek çekerek geçirmedim, ama onun huyunu suyunu bilirim. İnsanını bilirim en başta. Durgun gözüktüğü anlarda bile bir temkin ve tedbir gerektirir. Ne zaman patlayacağı belli değildir. Karadeniz'in tuzundan tatmış insanlar karada asla pes etmezler. Biz de böyleyiz. En zor şartlarda bile mücadeleyi elden bırakmayız.

Köyümüzde Kanlıkaya adıyla bilinen bir yer vardır, yaşlılarımızdan orada boğulan insanların hikâyelerini çok dinlemişimdir. Köyde ne liman ne doğru dürüst iskele olduğundan teknelerin karaya yanaşması çok zormuş. Denizden dönen tekneler Kanlıkaya mevkiinde karşılanırmış; orada birçok defa teknelerin kayalara çarpıp parçalandığını kendi gözleriyle görmüş anneler, nişanlı kızlar. Çok can almış Kanlıkaya... Denizin hoyratlığı yanında, Karadeniz'in topografyası da dik yamaçları ve uçurumlarıyla insanoğluna meydan okur. Havasıyla, suyuyla, karasıyla bu coğrafyanın bütün bir zorluğu, kendini ele vermeyişi insanının mizacını da şekillendirecektir. Bu yöreye ait halk oyunları mesela... Oyuncular fevkalade hareketlidir; oyunun koreografisi sert ama kararlı hareketlerden oluşur. Bu bölgede olaylar birden gelişir. Durgun deniz birden canavarlaşır, gök birden bardaktan boşanırcasına yağmaya başlar. Bu nedenle düşünce hızlı işlemeli, kararlar çabuk ve kesin olmalı, insan pratik çözümlere yönelmelidir.

Köyler Kavuşuyor

İki Mersin köyü de bir süre birbirinden habersiz yaşar. Onları sonunda bir askerlik hikâyesi buluşturur. Babaannemle dedemin evlenmesinde bu askerlik hikâyesinin payı büyüktür. Kuvvetle muhtemel Kurtuluş Savaşı yıllarında cephede iki askerin arasında bir sohbet başlar, biri diğerine sorar:

"Hangi köylüsün?"

"Mersin."

"Aa, bizim köyün adı da Mersin!"

"Nerede bu köy?"

"Vona'da." Perşembe'nin eski adı Vona'dır. Diğer asker de heyecanla sorar:

"Peki sizin köy nerede?"

"Pulathane'de." Yani bugünkü Akçaabat.

Perşembeli asker, Hattatoğulları ailesine mensuptur. Bu isim diğerine hiç yabancı gelmez, zira kendi ailesinin sohbetlerinden bu isim kulağına çalınmıştır. Muhabbet biraz daha ilerleyince akraba oldukları anlaşılır. Hani sohbet uzayınca "Dur şimdi akraba çıkacağız." diye bir latife edilir ya, o hesap. Askerlik sonrası iki köy arasında bir trafik başlar.

Annemin babası, yani dedem Sakarya Meydan Muharebesi'ne katılmış bir gaziydi. İstiklal madalyası vardı. Öyle sanıyorum ki anlattığım hadise orada yaşandı.

Babaannem Perşembe'de Çerkes asıllı varlıklı bir aileye mensuptu. Bu ailede okumuş yazmış adam sayısı çoktur, birçok hukukçu yetişmiştir. Dedem ise Trabzon Akçaabat'ta balıkçı bir ailenin çocuğuydu. İki gencin evlenmeleri, sosyal konumları itibariyle mümkün değilmiş gibi görünür. O dönemin insanlarında "Davul bile dengi dengine çalar." tavrı keskindir.

Ancak ortak bir soydan gelen bu insanların uzun yıllar sonunda birbirlerini bulmuş olmasının sevinciyle bu tip bağnazlıklar ortadan kalkar. Zaten büyüklerin anlattıkları dokunaklı hikâyeler insanları birbirlerine iyice yaklaştırmıştır. Gündelik hayatın yorumlanışında ortak âdet ve göreneklere sahiptirler. İnsanlar arasındaki yakınlık güvene dönüşmeye başlayınca evlilikler peşi sıra sökün eder. Bağlar gün geçtikçe kuvvetlenir.

Büyüklerimiz arasında anlatılan bir başka olay daha vardır. Buna göre, I. Dünya Savaşı'nda Rusların Trabzon'u işgal etmesiyle bir seferberlik hâli yaşanır, Akçaabat Mersin'inden Perşembe'ye göçülür.

Dedem

Çocukken akranlarımla oyunlar oynamaktan çok büyüklerin yanında oturmayı, onları dinlemeyi severdim. Bir gün rahmetli dedem (annemin babası) bana o kendine has şivesiyle "Uşağum, gel buraya!" dedi. Yanına gittim. "Otur şöyle!" deyip anlatmaya başladı: "Biz çok yokluk gördük. Ben eczayı askerde tanıdım. Parayı askerde gördüm." Dedem kibrite ecza derdi. O dönemde bu civardaki köylerde takas ekonomisi hâkimmiş. İnsanlar elindeki fazla ürünü ihtiyacı olana verir, karşılığında kendine lazım olan ürünü alırmış. Bu yüzden dedemin parayı tanımadığını söylemesi tuhaf değildi. Dedem cebinden naylona sarılı bir şey çıkardı. Naylonun altından bez bir sargı, onun içinde bir başka sargı derken nihayet cüzdanına ulaştı. Cüzdanın içinden o günlerde bile değeri olmayan delikli bir yüz para çıkarıp bana uzattı. "Bunu al sakla, ileride sana lazım olur." dedi. Dedem o paranın değerli olduğunu sanıyordu.

"Dedem kibrite ecza derdi. O dönemde bu civardaki köylerde takas ekonomisi hâkimmiş. İnsanlar elindeki fazla ürünü ihtiyacı olana verir, karşılığında kendine lazım olan ürünü alırmış. Bu yüzden dedemin parayı tanımadığını söylemesi tuhaf değildi."

Başka bir gün yine dedem, "Öyle bir yokluk vardı ki biz çarşıya gittiğimiz zaman cebimizde mısır ekmeği olurdu, şehirden beyaz ekmek alır arasına kor öyle yerdik. Ekmeği ekmeğe katık ederdik." dedi. Onun döneminde beyaz ekmek, francala kıymetliydi. Değer yargılarını hep ekmek üzerinden ifade etmeyi severdi: *"Biriyle tanıştığın zaman bir ekmek al, onu ortaya koy. Bırak ekmeği o paylaştırsın. Büyük payı kendisine alırsa sakın onunla dostluk yapma."* Yöntemi her ne kadar bugünün fast-food ilişkilerine hitap etmese de sonuna kadar haklıydı. Zaman geçti, karşıma çıkan insanlar dedemin bu sözünü kendi hayatımda hep doğruladı. Ekmeği, yani nimeti bölüşmeyi bilmek büyük meziyetti. Şaşmaz bir ahlak, adalet, insanlık ölçütüydü.

Eskilerin irfanını Nazım Hikmet, Kuvay-ı Milliye adlı şiirinde ne güzel anlatıyor: "Türk köylüsü kitapsız bilendir, Hoca Nasreddin gibi gülen, Bayburtlu Zihni gibi ağlayandır." Beykoz'un eskilerinden bir Mehmet amca vardı, marangozdu. Ustalığı çok iyiydi. Sanat Mektebi'nden mezun olunca Yıldız Sarayı'nda mobilya ustası olarak bir süre çalışmış. Mehmet amcanın sözleri de dedemin sözleri gibi tesirliydi. Mecliste sohbet esnasında bir densizlik gördüğünde şöyle bir cinas söylerdi:

"Keser sesi, keser sesi
Uzaklardan gelir sesi
Ustaların meclisinde
Çıraklar keser sesi."

Ben bu ölçüyü kendime şiar edindim. Büyüklerin çektiği edep çizgisini aşmamaya, fırsat buldukça ağızlarından dökülen incileri toplamaya çalıştım.

Biz, İstanbul'a göçen birkaç aileden biriyiz ama irtibatı hiç koparmadık, hâlâ köylerimize gider geliriz. Teyzelerim, dayım, halalarım köyde yaşıyorlar. Bu arada bizden bir kol da Çınarcık tarafına gidip yerleşmiş. Avrupa'ya gidenler de olmuş. Biz herkesi yakından tanıma şansına erişemesek de onlar bizi bilirler. Herkesin yolu bir şekilde Beykoz'a düşmüştür. Bizim için Beykoz bir merkezdir. Gurbetteki Mersinlilerin buluşma noktasıdır.

Babam Trabzon'da varlıklı bir ailenin içinde doğup büyür. Babaannem Çerkes'di. Babamın annemle evliliğine başta karşı çıkmış, annemi kastederek "Ben seni dağlılarla evlendirmem." demiş. Ona göre makbul gelin "yalıdan," yani deniz kıyısından olmalıymış. Oysa annem de balıkçı bir ailenin kızı, nasıl dağlı olacak ki? Gelgelelim annemlerin yaşadığı ev sahilden birkaç kilometre içeride bir tepenin yamacındaymış. Babaannemin kriterlerine göre bu kadarı bile dağlı olmaya yetmiş. Annemi ve ailesini hep dağlı olarak tanımlamış.

Anadolu'da dağlı-ovalı çekişmesi iyi bilinir; ovalılar kendilerini şehirli, dağlıları köylü kabul eder. Genelde dağlılardan varlıklı olurlar. Bir defa ayrım zihniyeti devreye girdi mi, iş orada kalmaz. Aynı ovadan olmak da yetmez, başka bir üstünlük kriteri dayatılır. Kayseri'de Kaleiçi'nden, Konya'da Türbeönü'nden olmak gibi... Her şehirde halk tarafından tanımlanmış makbul bölgelere rastlanır. Belki şu an şehrin değerli bölgeleri çok farklı kriterlere göre tanımlanıyor ama bu yerler şehirlilerin gönlünde asla gözde olamıyor. Eskilerin inatçılığında sürdürülmese de yalıdan veya dağdan olmak ayrımı Karadeniz'de; Ordu, Giresun, Trabzon, Rize gibi şehirlerde hâlâ sosyolojik bir vaka olarak yaşanır. Sabahattin Ali'nin meşhur hikâyesi

Hasanboğuldu, töre adı altında toplumda hüküm süren bu üstünlük savaşından bahseder. Masallarımızda da vardır; mesela Keloğlan, padişahın kızına talip olmakla yerleşik sınıfsal refleksleri yerle bir etmeye soyunmuş -deyim yerindeyse- devrimci karakterdir.

Babaannemin direnci bir yerden sonra kırılmış ve babamın evlenmesine izin vermiş. Bu sırada dedem ve babaannem köyden çıkarak İstanbul'da yeni bir hayata açılmışlar. Babam da bir ümitle peşlerinden gitmiş.

Babam, Kaportacı Ahmet Usta namıyla tanınır. Kendisi Trabzon'un ilk otomobil tamircilerindendi. Trabzon'da otomobilin tarihi çok eskidir. O dönem kalkınmakta olan bir ülke görünümündeki İran'ın, Rusya ve Azerbaycan'ın ticaret aksı ağırlıklı olarak Trabzon üzerinden işlemekteydi. Ayrıca Trabzon Limanı dolayısıyla Anadolu'daki birçok şehrin burasıyla bağlantısı vardı. Aslında Trabzon'daki ticari hareketliliğin nedenlerini daha iyi anlamak için epey eskiye gitmek gerekir. Büyük Grek Kolonizasyonu olarak bilinen arkaik dönemden itibaren Trabzon hep bir ticaret merkezi olarak kaldı. Osmanlı'da da en önemli eyaletlerden biri, en önemlisi bir şehzade sancağıydı. 1925'ten önce Ordu, Rize, Giresun ilçe konumundaydı. Zira Trabzon ulaşım imkânları bakımından bölgenin en elverişli şehriydi. Deniz trafiğiyle farklı yönlerden, bölgelerden gelen yollar Trabzon'da kavuşuyor; Samsun, Ordu, Rize, Gümüşhane, Erzurum üzerinden şehre devamlı taşıt giriş çıkışı oluyordu. İşte bu hareketlilik o yıllarda sobacılıkla geçimini sürdüren babamın ilgisini çekmiş ve kendi geleceği açısından oto tamirciliğinde bir ışık görmüş. Trabzon'daki oto tamircisi ustaların yanında çırak olarak işe başlamış, yetişip nihayet ustalığa yükseldikten sonra 1950 yılında soluğu İstanbul'da almış.

Trabzon günleri. Babam Kaportacı Ahmet Usta sol başta. Bu araç tamir edilecek, sonra ver elini İstanbul

Babam Ahmet Ergül.

Beykoz'un İlk Otomobil Tamircisi

Babam 1950'li yıllarda Beykoz'da tanınan tek otomobil tamircisiydi. Onun anlattıklarına göre bizim tamirhane işlemeye başladığında Beykoz'da üç motorlu taşıt varmış. Bir otobüs, bir kamyon, bir de otomobil... Ama İstanbul'un her yerinden babamın atölyesine tamir için araba getirilirmiş. Daha öncesinde Beykoz'a ulaşım 1935'te açılan Üsküdar sahil yolu üzerinden sağlanıyordu. 1950'lerde yeni yolların, ana arterlerin yapılmasıyla Beykoz'da araç trafiği artmıştı. O tarihlerde Türkiye'de Amerikan arabaları revaçtaydı. Sekiz kişilik lstrapenter arabalar... Babam, işte bu Amerikan arabalarının kapı ayarlarında çok iyiymiş. Ki bu arabaların kapı ayarlarını yapmak gerçekten zormuş. O koca, geniş kapılar açılıp kapanırken saat gibi ses vermeliymiş. Taksim'den, Dolapdere'den, Kadıköy'den, Bakırköy'den arabalı vapurla karşıya geçenlerin soluğu babamın yanında alıp "Ahmet Usta şunun kapısına, tekerleğine bir bakıver." diyerek araba anahtarlarını eline tutuşturdukları o yıllarda Dolapdere ve Üsküdar'da da meşhur tamirciler var tabii. Hatta Dolapdere oto tamir atölyelerinden bazıları bugün hâlâ faaliyettedir.

Babam ilk göz ağrısı soba ustalığını da ihmal etmemiş, varilden sobalar, kuzineler imal etmeyi sürdürmüş. Söylenene göre Beykoz'da ilk kuzine sobayı yapan babammış. Kuzine sobayı geliştirerek ilk kalorifer tertibatını Beykoz'da yine babam kurmuş. Bu basit sistemde kuzine tıpkı bir kalorifer kazanı işi görüyordu, kuzineye bağlı çoklu bir dirsekten diğer odalara dağılan borular sayesinde ısı evin her yerine eşit bir şekilde yayılıyordu. Beykoz, Karadeniz-Marmara arasındaki koridorun kuzey girişinde kaldığı için Allah var, kış mevsimi Beykoz'da soğuğun, ayazın hakkını layıkıyla verirdi.

Babam demircilik mesleğindeki hünerlerini en güzel şekilde kullanır, yaratıcı işler çıkartarak insanları şaşırtırdı. Riva Deresinde, üzerinden taşıtların geçemediği ilkel ahşap bir köprü varmış. Babam bakmış kimseden hayır yok, oturmuş bir çözüm düşünmüş. Sonunda araçları taşıyacak bir

salı tek başına tasarlayarak atölyesinde imal etmiş. Bütün Beykoz, dere üzerine adamakıllı bir köprü inşa edilene kadar senelerce babamın yaptığı o demir salı kullandı.

Babam araba tamirciliğini 1990'lı yıllara kadar sürdürdü. Maalesef 1994 yılında bir trafik kazasında hayatını kaybetti. Annemin vefat ettiği şekilde ve aynı yerde... Ancak annem babamdan daha erken bir tarihte, 1977 yılında vefat etmişti. O yıl İstanbul'dan Trabzon'a gitmişti annem; otobüsten indiği yerden yolun karşısına geçmek isterken bir otomobil gelip anneme çarpmış ve hemen orada son nefesini vermiş. Büyük bir yıkım yaşamıştık. Babamın üzüntüsü hepimizden büyüktü. Yıllarca onun özlemini çekerek yalnız yaşadı ve ne garip tecellidir ki ölümü de aynı yerde ve aynı şekilde gerçekleşti.

Beykoz'un bütün yerlileri Kaportacı Ahmet Usta'yı tanır ve severdi. Neredeyse hepsiyle babamın bir hukuku olmuştur. Ben kendimi hâlâ birçok yerde Kaportacı Ahmet Usta'nın oğlu olarak tanıtırım, hangi görevde olursam olayım, beni onun evladı olarak bilirler. Babamın boş zaman mefhumu yoktu. Her anını bir işle, meşgaleyle değerlendirmesini bilirdi. Atölye işleri hafiflediğinde oturur baston imal ederdi, zeytin çekirdeklerinden tespih, hurma çekirdeklerinden minyatür takunyalar yapardı. El işçiliğinde son derece kabiliyetliydi. Şiire, güzel söze merakı vardı, gençken saz çalar türkü söylerdi. Kur'an'ı güzel okurdu. Rahmet olsun.

Üreten Kadın

Annem -az önce de anlattığım gibi- denizci bir ailenin kızıydı. Babamla evlendikten sonra Trabzon'a yerleşmişler. Babam İstanbul'a yeni bir iş kurmak için dedemin yanına gidince annem bir süre kendi ailesinin yanında kalmış. Her Karadeniz kadını gibi bağda bahçede çalışmış. Ben o sıralarda dördüncü çocuk olarak doğmuşum. Bir yaşıma bastığımda, babamın Beykoz'da kendine ait bir tamirhane kurduğu müjdesi anneme ulaşmış. 1955 yılında hep birlikte Beykoz'a, babamın yanına taşınmışız.

Annem çalışan, üreten bir kadın olarak yaşamaya alıştığı için ilk başlarda İstanbul'dan hiç hoşlanmamış. Trabzon'u özlüyormuş. Babam "Çalışıp üretirse buraya ısınabilir," diye düşünmüş, annemin fikrinde de zaten bu yatıyormuş. "Evde boş oturmayıp çalışsam" diyormuş. Ama İstanbul'da bu iş nasıl olacak? Babamla birlikte baş başa verip epey kafa yormuşlar. O esnada bir komşuları imdada yetişerek anneme bir örgü makinesi almasını ve evden iş yapmasını tavsiye etmiş. Fikir babamın da kafasına yatınca biraz para biriktirip bir örgü makinesi alıp evin en güzel yerine yerleştirmişler. Söylediklerine göre Beykoz'da yalnızca bizim evde varmış bu makineden.

"Annem makinenin geldiği ilk günden başlayarak vefatına kadar hiç durmadan fanila ördü. Devamlı üretti. Yaptıklarını satıyor ve aile ekonomisine hatırı sayılır katkı sağlıyordu. Bir kısım işlerini bir kenara ayırıyor, konu komşuya, akrabalarımıza, gelen misafirlerimize hediye ediyordu."

Annem makinenin geldiği ilk günden başlayarak vefatına kadar hiç durmadan fanila ördü. Devamlı üretti. Yaptıklarını satıyor ve aile ekonomisine hatırı sayılır katkı sağlıyordu. Bir kısım işlerini bir kenara ayırıyor, konu komşuya, akrabalarımıza, gelen misafirlerimize hediye ediyordu. Ben ve bütün kardeşlerim, annemizin ördüğü fanilaları giyerek büyüdük. Ayrıca annem örgü makinesini kullanmayı teyzemlere ve halamlara da öğretmişti. Onlar

da annem sayesinde meslek sahibi oldular. Kendi harçlıklarını kazandılar. Ben bütün bu yaptıklarıyla annemi son derece ferasetli ve aydın fikirli bir kadın olarak tanımlıyorum. Onun kendi akranlarını hesaba katarak soruyorum, kırsaldan kente gelmiş kaç kadın "Ne yapabilir, ne üretebilirim?" sorusunu sorabilirdi? Kaçı girişimci kabiliyetini ortaya koyabilirdi? Annem Trabzon'da kalsaydı, yine tarla tapan işleriyle vaktini değerlendirecek, babasıyla balığa çıkacaktı. Orada yaşayan kadınlar bunları zaten yaparlar; erkeklerle birlikte ağ atarlar, kürek çekerler... Ancak kırsaldan kente gelindiğinde kentin dinamiklerinin farklı olduğunu, buradaki yaşantı pratiklerinin köylerindekine hiç benzemediğini görürler. Uğradıkları zıtlık ve uyuşmazlık karşısında ciddi bir bocalama yaşarlar. Bildikleri işler burada boşa çıkmıştır. Üretim sürecinin aktörüyken salt tüketiciye indirgenmişlerdir. Kendilerini kentin anlaşılmaz dili karşısında dışlanmış hissetmektedirler. Artık nerede balığa çıkacaksın, nerede toprağı işleyecek, hayvanlarını nerede barındıracaksın? Kırsal kökenli bir kadın için "Kentte nasıl üretirim?" sorusunu sorabilmek bir ufuk meselesidir. Annemin ufku olabildiğine genişti. Kendi işini kendi yaptı ve evin bütün bütçesini başarıyla idare etti.

Yeri gelmişken ilginç bir hatıramı nakledeceğim: Ablam, Rize Gündoğdu'dan evlidir, köyleri sahilden 7-8 km yukarıdadır. Bir gün ablamı ziyaret için Rize'ye gitmiştik. Yağmur sağanak hâlde yağmış, toprak yol balçığa dönüşmüştü. Arabayla değil ilerlemek, yürümek bile meseleydi. Arabayı bir yere park edip köye yaya çıkmaya karar verdik. Yolda az ileride bir ot, bir çalı yığınının hareket ettiğini görüyorduk. Hareket eden kocaman bir kütle... Ama altında onu hareket ettiren şey nedir anlaşılmıyordu. Hemen arkada ellerini arkasına bağlamış bir adam yürüyordu. Yanlarına yaklaşınca durumu anladık; koca bir çay yığınını sırtlamış bir kadıncağız zorlukla yokuşu tırmanmaya çalışıyor. Kadın adım attıkça bir sağa bir sola gidip gelen yığının tepesinde bir şey dikkatimi çekti. Adamın ceketi... Eşimle birbirimize baktık. Adam kendi ceketini bile taşıma zahmetine katlanmamış, kadının sırtına yüklemiş... Hayret etmiştik. Bir şey demeden sadece kuru bir selamla yanlarından geçip gittik. Ablamın evine ulaşmış, henüz oturmuştuk ki arkamızdan kapı çaldı, içeri bir kadın girdi. Ben o sırada "Sizin burası nasıl bir köy ya, adam eli arkasında yürüyor, kadın da yanında yük taşıyor..." diyerek şikâyete başlamıştım. Kadın, "O bendim" demez mi? Ben şaşkınlık içinde "yaa" demeye kalmadan, kadın "Kocama mı taşıtacaktım, ben taşıyacağım tabii." deyiverdi. Sonra da "Benim kocam eğitimlidir, öğretmendir, niye taşısın ceketini, ben taşırım." diye ekledi. Bizim Kara-

deniz'in kafa yapısı aşağı yukarı bu şekildedir. Köyün erkekleri kahvede oturur, kadınlar bütün gün tarlada, bahçede, evde, ahırda ha babam çalışır. Kimse de hâlinden şikâyet etmez.

Ama işin bir de diğer bir yüzü var. Bünyeleri ağır koşullarda çalışmaya alışık olan Karadeniz kadınları hayatın her alanında aktiftirler. Bir sürü yükün altına girmiş görünseler de kendilerini kimseye ezdirmezler. Annem bu kadın tipinin en güçlü örneklerinden biriydi. İstanbul'da kendini hayattan soyutlamadan yeni beceriler öğrenmesi, öğrendiklerini üretime dönüştürmesi bunun bir delilidir. Kentin sosyal ilişkilerini kavramış bir kadındı. Çevresiyle samimi aynı zamanda seviyeli dostluklar geliştirdi. Herkes onun disiplinine, kararlılığına hayrandı. Bir söz verdi mi, iki eli kanda olsa o sözünü yerine getirirdi. Beykoz'da biri esnafa gidip bir şey alacağında ondan senet sepet istemezler, "Zehra Hanım kefil mi?" diye sorarlardı. Onun bir selamı senet yerine geçerdi. Hani derler ya, "Halkın itimadını kazanmak bir muvaffakiyet eseridir" diye, annem başarısını kendi tırnaklarıyla elde etmiş bir kadındı.

Şehrin dinamikleri içinde yozlaşmadan, geleneksel değerlerinden ödün vermeden yaşadı. Meziyetleriyle hepimize örnek oldu. Büyük ablam anneme en benzeyen çocuğudur. Bugün bir apartman dairesinde yaşamalarına rağmen, tıpkı annem gibi, evde kendisine bir üretim sahası yaratmış, balkonunda minik bir sera oluşturmuştur. Orada neler yok ki? Maydanoz, nane, roka, salatalık, biber, fasulye... Çeşit çeşit sebze yetiştiriyor ablam, evinin ihtiyacını bu küçücük yerden karşılıyor. Ablama misafirliğe giden asla eli boş dönmez, Allah ne verdiyse, yarım kilo, bir kilo sebzeyle uğurlanır. Annemin kızı sonuçta... Annemin vefatından sonra, biz çocuklarına paylaştırmak üzere para biriktirdiği bir banka hesabının olduğunu öğrendiğimizde hepimiz çok duygulanmıştık. Rahmet olsun.

Doğum Tarihime Dair

Nüfus cüzdanımda doğum tarihim 24.12.1954 olarak kayıtlıdır. Ama bu tarih doğru değil, çünkü annemle babamın benden önce doğan çocukları vefat etmiş. Beni onun kaydına geçirmişler. Bu nedenle hangi gün, ay ve yılda doğduğumu net olarak bilmiyorum. Türkiye'de bizim kuşak ve öncesi çoğu insanın doğum tarihi benimki gibi belirsizdir. Eskiden çocuk doğunca doğum bilgilerini Mushaf'ın kenarına kaydetmek gibi bir alışkanlık varmış. Seferberlikler, savaşlar, mübadele ve göçler birçok gelenek gibi bu âdeti de akamete uğratmış.

1989'da Bingöl'de Sarıcanlar adında bir Kürt köyüne gitmiştim. Sert geçen kış nedeniyle kar yolları kapatmış, bir süre mahsur kalmıştık. Orada yaşlı bir adamla yaptığımız sohbet esnasında bana "Yaşım yetmiş beş, kafa kâğıdımı bu yaşımda aldım, Bingöl'ü de ilk kez bu sayede gördüm." demişti. Yolların durumuna bakıp hayatın ne kadar zorlaşabileceğine şahit olunca adama hak vermiştim. Yakın bir zamana kadar Anadolu'nun merkeze uzak, yoksul köylerinde çocukların doğduktan epey sonra nüfus kaydına geçirilmeleri normal karşılanırdı. Aylar, belki yıllar sonra gidildiğinde nüfus memuruna çocuğun doğumu "hasadın sonunda," "ekinler yeşerdiğinde," "oruçta" vs. denerek anlatılmaya çalışılırdı.

Devlet alt-üst soy bilgilerini vatandaşın hizmetine sununca ben de kendi ailemdeki erkeklerin doğum tarihlerine baktım ve orada ilginç bir şey gördüm. Hepsinin doğum tarihleri ne hikmetse aynı gün olarak kaydedilmişti. Mesela nüfus kayıt sistemine girebilmiş en büyük dedemin doğum tarihi 01.07.1846; onun oğlu 01.07.1876, onun oğlu 01.07.1897 olarak yazılmıştı. Sonra dedemin doğum tarihi... Onunki de aynı, 01.07.1913. Babamda durum değişiyordu. 01.06.1930. Niye böyle, bilmiyorum, ancak bir anlamı olduğu kesin. Belki de muhacir kökenimize işaret ediyor.

Beykoz'da İlk Çocukluk Günleri

Annemin beraberindeki altı çocuğuyla Beykoz'a gelmesiyle birlikte, babam Şahinkaya semtinde 11 odalı büyük bir ev kiralamış. Çocukluğuma dair anımsadığım ilk berrak hatıralar bu eve aittir. Şahinkaya'daki bu büyük evde babamın yanında çırak olarak çalışan eniştem (teyzemin eşi), dayım, amcam hep birlikte yaşıyorduk. Daha sonra oradan Alibey Sokağı'nda Filibe Başşehbenderi Ali Şefik Bey'in evi olarak bilinen 37 numaralı eve taşındık. O ev de çok büyüktü; memleketten kim gelse bizde kalırdı. Ben o zaman bizde kalanları akrabamız sanırdım, meğer çoğu köylümüzmüş. Misafirliği uzayıp şilteyi bizde serenler eksik olmazdı. Bir Haydar Öğretmen vardı mesela. Eşiyle birlikte bir-iki sene bizim evde yaşadılar. Ayrımız gayrımız olmazdı, eniştemi öz ağabeyim zannederdim. Evimizde 14-15 nüfusun altına hiç düşmedik.

Bazı akşamlar yemekten önce babam, "Git caminin oraya bak, kimse var mı?" diyerek beni çarşıya gönderirdi. Soframıza birini davet edebilmek umuduyla Beykoz Merkez Camii civarına gider bakınırdım. Eskiden Beykoz'la İstanbul arasında sabah ve akşam olmak üzere iki otobüs seferi vardı. Vapurun son seferini ve akşam otobüsünü kaçıran biri, kendine özel bir araç olmadan, taksi tutmadan Beykoz'dan çıkamazdı. Vapuru veya otobüsü kaçıranlar "Belki bir arabaya denk geliriz" umuduyla caminin avlusunda bekleşir, yolu kolaçan ederlerdi. Eğer onu da bulamazlarsa artık kendilerine kalacak bir yer bulurlardı. Civarda bakındığımda kim Beykoz'dan değil, hâlinden hareketinden hemen anlardım. Caminin önünden bizim eve, akşam yemeğine çok misafir götürmüşümdür.

"Evimizin önünden kışın kızakla aşağı, Fevzi Çakmak Paşa'nın evinin önüne kadar kayardık. Merhum Fevzi Paşa'ya "Kavaklı Fevzi" derlerdi, aslen Rumelikavaklıydı. Ama uzun yıllar Beykoz'da ikamet etmişti. Evi bizim sokağımızda, bizden sekiz on hane aşağıdaydı."

Evimizin önünden kışın kızakla aşağı, Fevzi Çakmak Paşa'nın evinin önüne kadar kayardık. Merhum Fevzi Paşa'ya "Kavaklı Fevzi" derlerdi, aslen Rumelikavaklıydı. Ama uzun yıllar Beykoz'da ikamet etmişti. Evi bizim sokağımızda, bizden sekiz on hane aşağıdaydı. Daha sonra babam memleketteki evini satıp bir ev aldı. Alibey Sokağı'ndaki kiracılık günlerimiz sona erdi.

Ortaokuldan liseye geçiş yılları. Günün modası saç ve gömlek yakası.

Harçlığımı Kendim Kazanıyorum

Babam yaz tatillerimi boş geçirmemem için beni dondurmacı Arnavut Ömer Amca'nın yanına çırak verdi. Ömer Amca'nın dondurması çok lezzetliydi, Beykoz'u sokak sokak dolaşıp birlikte dondurma sattık. İstanbul'da süt mamullerini en iyi yapan ustalar Arnavutlar arasından çıkar. Muhallebi, kazandibi, tavukgöğsü, trileçe... Bu tatlıların hepsinde, dondurma ve tulumba tatlısında çok başarılıdırlar. Dondurmacı Ömer Amca Arnavut'tu ve Elbasan muhaciriydi. Hiç unutmuyorum, ilk günümde belime besmeleyle beyaz bir peştamal bağlamıştı. Beykoz'un merkezinde, caminin önünde dondurma satıyordum ve haftalığım beş liraydı. Biriken haftalıklarım, babama ihtiyaç duymadan beni bir süre götürüyordu. Diğer taraftan çalışma disiplinini ve iş ahlakını edinmiş oluyordum. Vaktimi en faydalı şekilde değerlendiriyordum.

Bazı çocuklar babalarının mesleğine merak duyar, iş yerine veya atölyesine gitmek isterler. Ben böyle bir çocuk değildim. Babamın işi bana ağır ve zor gözükürdü. Babamın yanına gidersem, bu sefer okula gidemem diye düşünürdüm. Benim okumaya ilgim en başından beri vardı. Akşamları bayiden kalan gazeteleri, dergileri toplar, okumak için eve götürürdüm. Hem çalışmak deyince dondurma satma işi bana daha cazipti, çünkü sonbahar gelip okullar açılınca tezgâhı bir yana koyup okuluma gidebiliyordum. Benim yerimi kardeşim doldurdu, tamirciliğe meraklıydı. Okul tatillerinde, hafta sonu olduğunda babamla birlikte atölyeye gider gelirdi. Bir yerden sonra kesin kararını verdi ve tamirci babamın atölyesinde çırak olarak işe başladı. İşi iyice öğrendikten sonra uzun yıllar babamla birlikte çalıştılar.

"Dondurmacı Ömer Amca, Elbasan muhaciriydi. Hiç unutmuyorum, ilk günümde belime besmeleyle beyaz bir peştamal bağlamıştı. Beykoz'un merkezinde, caminin önünde dondurma satıyordum ve haftalığım beş liraydı. Biriken haftalıklarım, babama ihtiyaç duymadan beni bir süre götürüyordu."

İlkokul Günleri

Beykoz'un en güzel okullarından İshakağa İlkokulu'nda talihli bir öğrencilik yaşadım. Osmanlı'da gümrük emini olarak görev yapan İshak Ağa, Beykoz için sembol isimlerden biridir. O dönemde İstanbul gümrüğü şu an Beykoz'un bir mahallesi konumundaki Anadolukavağı'ndaydı. Karadeniz'den İstanbul Boğazı'na girmek isteyen gemilerin gümrük kontrolleri burada yapılırdı. Gümrük Emini İshak Ağa hayırsever bir kişiliğe sahipti, Beykoz Merkez Camii'ni ve Onçeşmeler'i o yaptırmıştır. Bunun dışında 14 yere daha çeşme yaptırmış. İlkokulumuzun arazisini de sanıyorum ki İshak Ağa'nın torunları devlete bağışlamıştı.

İlk öğretmenim Ayşe Coşkuntuna adında Kırşehirli bir hanımefendiydi. Ayşe Öğretmen'in çocukları hâlâ burada yaşar, eczacılık yaparlar. O her şeyden önce muhteşem bir insandı. 3. veya 4. sınıftaydım; bir Cumhuriyet Bayramı'nda eğlence maksadıyla atılan maytaplardan biri paçamdan girerek bacağımı yakmıştı. Altı ay evde yattım, okula gidemedim. Öğretmenim okumaya olan ilgimin farkındaydı, bu nedenle müfredattan geri kalmama gönlü razı gelmemişti. Derslerimiz sabahtan başlıyor, öğleden sonra saat 3'e kadar sürüyordu, yani okul tam gündü. Yanık bacağımla evde iyileşmeyi beklerken Ayşe Öğretmen her gün okuldan çıktıktan sonra bize geldi ve bana özel ders verdi.

Bir öğretmen eskilerin tabiriyle meccanen, bilaücret öğrencisinin ayağına kadar gidiyor ve ona aylarca ders veriyor. İnanılır gibi değildi. Mesleğine saygısıyla, adanmışlığıyla bende tek kelimeyle hayranlık uyandırmıştı. Faziletli, erdemli, idealist bir Cumhuriyet kadınıydı. Onun da okul çağında üç çocuğu vardı; okulda mesaisi bitince evine giderek onlarla ayrı ayrı meşgul olur ve bir taraftan da evin rutin işleriyle ilgilenirdi. Onun gözünde ben de bir evladı gibiydim. Beni gerçek bir anne şefkatiyle bağrına bastı. Ben de onun özverisini ve fedakârlığını boşa çıkartmamak için çok çalıştım. O zor dönemi bir kayıp yaşamadan atlattım. Ayşe Öğretmen sadece

benimle değil, sınıfımızdaki tüm arkadaşlarımızla yakından ilgiliydi. Durumu sınıfın gerisinde olan arkadaşlarımıza ders takviyesi yapar, kimseyi sınıfta bırakmak istemezdi. Karşılıksız iyilik yapmanın onurunu yaşamayı biz ondan öğrendik. İlk öğretmenimi hayatım boyunca hep sevgiyle, hürmetle yâd edeceğim.

Öğretmenim Ayşe Coşkuntuna (soldan 2.)

Bir Öğretmen: İşte İnsan

4. sınıftan sonra okulumuza Hulusi Köktuna adında yeni bir öğretmen geldi. Allah rahmet etsin, Hulusi Bey, Rumeli muhaciriydi. Köy Enstitüsü'nden mezundu. Arifiye Köy Enstitüsü'nde bir süre öğretmenlik yapmış, son yıllarında tayini bizim okula çıkmış. Muazzam bir insandı; diğer öğretmenlerim beni bağışlasınlar ama böyle bir öğretmene hayatımın sonuna kadar bir daha denk gelmedim. Hulusi Öğretmen her hareketiyle özel bir öğretmen olduğunu hissettirirdi. Onun derslerinde asla sıkılmazdık. Disiplinli, sert görüntüsünün altında fevkalade babacan biri yatardı. İstisnasız her öğrenciyle iletişim kurabilecek bir eğitmen dehasına sahipti. Bunun yanında, çok çalışkandı. "Derslerimi anlattım, benden bu kadar" demez, okulun diğer tüm işleriyle de ilgilenirdi. Yaz tatilinde kapıları, pencere çerçevelerini tamir eder, çatıyı aktarırdı. Sınıf duvarlarını boyar, elektrik tesisatının bakım onarımını yapardı.

Sadece bilgi öğretmekle kalmayıp bilginin günlük hayattaki kullanımını da önemserdi. Uygulamalı dersler yapardı. Hayatta bize lazım olacak ne varsa öğrenmemizi isterdi. El aletlerinin nasıl kullanılacağını bize ilk Hulusi Öğretmen öğretmiştir. Bize "Bu bilgi hayatta ne işimize yarayacak?" sorusunu hiç sordurmadı.

Davranışlarımızın her aşamasını ölçer, değerlendirir, gereken yerde müdahale ederdi. Sınıftayken sıralarımızda dik oturmalı, doğru nefes alıp vermeyi bilmeliydik. Söz almadan önce mutlaka konuşacağımız konu hakkında düşünmeli, sonra saygılı bir üslupla kendimizi en doğru kelimelerle ifade etmeliydik. Sorularımızı basit ve anlaşılır şekilde sormalıydık. Bize büyük bir sabır ve şefkatle cevap verirdi. Anladığımıza, aklımızın yattığına ikna olana kadar beklerdi.

Yeteneği olan öğrencileri bir dedektör hassasiyetinde tespit ederdi. Öğrencinin müziğe yatkınlığı mı var, bir müzik aleti kullanmaya veya şar-

kı türkü söylemeye teşvik ederdi. Benim kitap okuma sevgimi, sosyal zekâmı ve genel kültürdeki başarımı fark etmişti. 5. sınıftayken beni Milliyet gazetesinin bilgi yarışmasına soktu. O yıllarda çok muteber olan bu yarışmaya okullarının en iyi öğrencileri girebilirdi. Yarışmada İstanbul birincisi oldum. Hulusi Öğretmen'in teşviki olmasaydı ne yarışmadan haberim olurdu ne de yarışmaya girebilirdim. Özgüvenimin oluşmasında onun emeklerini göz ardı edemem. Hepimiz için, kelimenin tam anlamıyla bir rehberdi.

"5. sınıftayken beni Milliyet gazetesinin bilgi yarışmasına soktu. O yıllarda çok muteber olan bu yarışmaya okullarının en iyi öğrencileri girebilirdi. Yarışmada İstanbul birincisi oldum. Hulusi öğretmen'in teşviki olmasaydı ne yarışmadan haberim olurdu ne de yarışmaya girebilirdim."

Öğretmenliği formel, kalıplara sıkışmış bir görev ve sorumluluk alanı olarak görmezdi. Bir gün teneffüste oynarken düşüp pantolonumu yırttım. O dönem pantolon da ayakkabı da çok kıymetli olduğu için evden işiteceğim azarı düşünerek çok üzülmüştüm. Hulusi Öğretmen hâlimden anladı ve harekete geçti. Bana gidip bir yerden bir pantolon buldu, yırtılan pantolonumu çıkarmamı söyleyerek getirdiği pantolonu elime tutuşturdu. Sınıfta kendisine ait bir alet edevat dolabı vardı. Orayı açtı, malzemelerini çıkardı ve sandalyesine oturup elinde iğne iplikle pantolonumu onardı. O kadar iyi yapmıştı ki yırtıldığı asla anlaşılmıyordu. Hulusi Öğretmen'in daha başka zamanlarda da öğrencilerin önlüklerini yamadığını, ördüğünü gördüm. Yıllar sonra onu ziyarete gittiğimde kendisine yırtık pantolonumu diktiği günü hatırlattım. Gülümsedi. Ardından Köy Enstitüsündeki öğrencilik yıllarından uzunca bahsetti. Dikiş nakıştan bahçıvanlığa, duvar boyamadan çatı aktarmaya ne biliyorsa orada öğretmişler.

Malum olduğu üzere Köy Enstitülerine bakış muhafazakâr camiada biraz olumsuzdur. Niye olumsuzdur o da çok belli değildir ama ben Hulusi Öğretmen'le tanıştığım, onun öğrencisi olduğum için biraz farklı düşünürüm. Köy Enstitüsü çıkışlı başka öğretmenlerim de oldu. Hepsi idealistti ve bu bir tesadüf olamazdı. Merak edip Şevket Süreyya Aydemir'in Toprak Uyanırsa adlı kitabını okumuştum. Aydemir, kitabında bir öğretmenin gözünden Köy Enstitülerinin serencamını anlatır. Yazarın bir ithafı vardır. Aynen şöyle der: "...bu kitabı bütün yurt sathına yayılmış mücahit eğitim ordusuna ithaf ediyorum." Örnek öğretmen dünyanın her tarafına yayılmış binlerce, milyonlarca adsızdan biridir. Başkaları için çalışır, kendisi için yaşar ve kendisiyle doyar. Adanmışlıktır bunun adı, müdanasızlıktır.

Az önce dediğim gibi meslek hayatım içinde birçok Köy Enstitüsü mezunu öğretmen gördüm. Hemen hepsinde Aydemir'in dediği gibi mücahit bir eda göze çarpıyordu. Mücahit, çalışıp didinen, uğraşan, mücâdele ve mücâhede eden kimse demektir. Türkiye olarak maalesef iki büyük projeyi şu veya bu sebeplerle dumura uğrattık: biri Köy Enstitüleri, diğeri İmam Hatipler. Ki ben İmam Hatip'e gidemediğime çok üzülmüştüm. Babam o sıralar onun yanında kalıp bir zanaat öğrenmemi istiyordu. "Altın bileziktir, yarı yolda komaz seni." diyordu. Ama ben ne olursa olsun okuyacaktım. İmam Hatip bize uzaktı. Çok fazla düşünecek vaktim de yoktu. Hemen bir liseye kaydoldum. Babamın beklentisine bir son vermek için alelacele karar verdim yani.

Evet, biz ülke olarak bu iki kıymetli yapının değerini ne yazık ki tam olarak kavrayamadık. Köy Enstitülerini kökünden kurutmak yerine, zamanın şartlarına, ihtiyaçlarına göre ıslah edebilir veya güçlendirebilirdik. İmam Hatipler bana göre Türkiye Müslümanlığının çekirdek kurumlarından biriydi. Türkiye Müslümanlığı diye bir olgu vardır. Dünyayı az buçuk bilenler neyi kastettiğimi iyi anlarlar. Bu okullar gerçekten çok iyi programlanmıştı. Fen, edebiyat ve dil alanlarında diğer liselerden eksiği yoktu. Üstüne, meslek dersleri dediğimiz; tefsirden kelama, hadisten dini musikiye geniş bir dinî müfredat uygulanıyordu. İmam Hatipler, 70'lere kadar fakülte düzeyinde eğitim veren okullar oldu. Ama Türkiye'nin malum hastalıkları farklı suretlerde nüksederek bu iki stratejik eğitim-öğretim kurumunu da amacından saptırdı.

1945'ten sonra Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nda Amerikalı uzmanlar vardı. Hatta kurul başkanının ABD Büyükelçisi olduğu söylenir. Köy Enstitülerinin temel işlevi, köylerin üreten köylü sayesinde ekonomik anlamda güçlendirilerek yaşatılmasıydı. Gerçekten böyle olsaydı köyler yerinde kalabilecek, şehirler insan yığınlarının akınıyla yağmalanmayacaktı. Köylerin mamur olması, gelir dağılımındaki eşitsizliğin önüne geçecekti. Maalesef ülkemizdeki sağcı politikacılar eğitim meselesi gibi,

diğer meseleleri de derinlikli bir bakışla kavrayamamıştır. Geçiştiren, savuşturan çözümler uygulamışlardır. Gelecek yüzyılını planlayamayan bir millet nasıl medeniyet üretecek? Ayrıca bunu ne tür bir eğitim politikasıyla başaracak? Eğitim konusu, siyasetin pragmatist hamlelerine terk edilemez, bir milletin bekasında hayati önemi haizdir.

Öğretmenim
Hulusi Köktuna

Şu an Türkiye'de çekirdekten öğretmen yetiştiren okul kalmadı. Yirmi yıl önce söyleseler inanmazdım. Balıkçı yetiştiren okul var, terzi, marangoz, aşçı yetiştiren okullar da var. Ama öğretmen okulu yok... Çok tuhaf bir yere geldik. Sadece eğitim fakülteleri var, bu fakülteler de ne yazık ki öğretmen yetiştirmiyor. Pedagojik formasyon dersleri aldım diye, sınıf yönetiminde lazım görülen birtakım metotları öğrendim diye kimse öğretmen olmaz. En temelden seçerek rafine şekilde yetiştirmeniz lazım öğretmen kadrosunu.

Yeniden Hulusi Öğretmen'e dönecek olursam... Onu okul dışında evine gidip gelirken görürdük. Evinin az ilerisinde bir fırın, onun da yanında bir gazete bayisi vardı. Önce gazetesini, ardından ekmeğini alırdı. Beykoz esnafı onun bu huyunu bilirlerdi. Bir gün yine her zamanki gibi önce bayiye uğrayarak gazetesini almış. Ekmek büfesine geldiğinde, cebinde para kalmadığını fark etmiş. Büfeci "Hocam kalsın, sonra verirsiniz." demiş. Yani o gün veresiye almış ekmeğini. "Hulusi Hoca ekmeksiz kalır, gazetesiz kalmaz." diye anlatırlardı. Kısaca ahlakı, dürüstlüğü, disiplini, şefkati, sabrı, çalışkanlığı, fedakârlığı, pratik zekâsı, anlayışıyla, benim ilk önemli rol modelimdi.

Hayatın İçinde Bir Akademi: Muvakkithane

Benim diğer büyük bir şansım Beykoz'un merkezindeki Serbostani Mustafa Ağa Camii'nin çevresinde büyümüş olmamdır. Burası Osmanlı bakiyesi olup Cumhuriyet'in ilk münevverlerinden kabul edilen ve her biri ulema ve urefadan sayılan önemli şahsiyetlerin rahleitedrisinden geçmiş kimselerin bir araya geldikleri bir merkezdi. Buradaki sohbet halkalarına bir ucundan dâhil olmaktan son derece bahtiyarım.

Caminin imamı rahmetli İhsan Sedef Hocaefendi, fevkalade özgün bir adamdı. Kolej mezunuydu, aynı zamanda hafızdı. Yakın arkadaşları manifaturacı Şakir Efendi, Molla Hüseyin, rahmetli Astsubay Emeklisi Yusuf Dalgıç Ağabey, Bakkal Enis Ağabey, Mobilyacı Makbul Ağabey, Bayram Amca... İlk göze çarpan isimlerdi. Sohbetler caminin muvakkithanesinde yapılırdı.

Serbostani Mustafa Ağa Camii ve muvakkithanesi.

Muvakkithane aynı zamanda cemaatin lokal mantığında kullandığı bir mekândı. En kalabalık anlar vakit namazlarının öncesinde ve sonrasında yaşanırdı. Gün içinde kahvehanelerde, kıraathanelerde vakit heba etmek istemeyenler buraya gelip istedikleri kadar oturur, çay içip sohbetlere iştirak ederlerdi.

Muvakkithane benim ve birçok arkadaşım için adabımuaşereti öğrendiğimiz bir okul oldu. Ayrıca bir ilim, irfan akademisiydi. Türkiye'nin ilim ve kültür camiasında sözü geçen nice önemli simayı burası sayesinde tanıdım ve sohbetlerinden feyiz aldım: Necip Fazıl Kısakürek, Cemil Meriç, Erol Güngör, Hüseyin Hilmi Işık, Celalettin Ökten, Muzaffer Özak, Gönenli Mehmed Efendi, Sezai Karakoç, İskenderpaşa Dergâhı'ndan isimler... İsmini sayamadığım niceleri... Yolu Beykoz'a düşen kim olursa mutlaka muvakkithanede ağırlanır, kendisinden birkaç kelam etmesi beklenirdi. Bizim gibi çocukların sohbetlere iştirak etmeleri öyle kolay değildi. Halkaya açılan eşiği aşmanın olmazsa olmaz bazı şartları vardı.

Ben meclise kabul edildiğim zamanı daha dünmüş gibi anımsarım. Bir akşam babamı görmek bahanesiyle camiye gitmiştim. Muvakkithanede yine bir sohbet halkası kurulmuştu. Meraklı gözlerle içeriyi kolaçan ettiğimi gören İhsan Efendi dışarı çıkıp bana seslendi, "Muharrem evladım, babanı arıyorsan, o içeride." dedi. Asıl derdimin içeri girmek olduğunu biliyordu. Gülümseyerek "Buraya girebilmen için bir şeyler okuman gerekir ama." dedi. Cebinden çıkardığı bir kâğıt parçasını bana uzattı. Kâğıtta el yazısıyla Mehmed Akif Ersoy'un bir şiiri yazılıydı. "Git bunu ezberle, öyle gel bakayım."

Bir iki saat içinde şiiri ezberleyip İhsan Hoca'nın yanına tekrar gittim ve bir çırpıda okudum:

"Ya rab! Bu uğursuz gecenin yok mu sabahı
Mahşerde mi biçarelerin yoksa felahı.
Nur istiyoruz sen bize yangın veriyorsun.
Yandık diyoruz, boğmaya kan gönderiyorsun."

İhsan Efendi'nin o şiiri seçmesinin özel bir sebebi vardı. Boğaz'da bir Romen tankeri kazası olmuştu. Koca tanker İstanbulluların dehşetli gözlerle izlediği bir alev topuna dönmüştü. Beykozlular korkudan tepelere, şehrin dışına doğru kaçmıştı. Yangın yüzünden gökyüzü günlerce kesif bir duman ve is bulutuyla kapandı. İnsanlar çarşıda pazarda, her yerde bu olayı konuşuyordu.

DÜNYA

Romen tankeri infilak etti, Kadıköylüler panik içinde

istanbul'un üzerine zehirli gaz çöküyor

Kalp hastaları ve astımı olanlar sokağa çıkmasın

Boğaz trafiği yeniden düzenlenmeli

İndependenta yangını, Dünya, 16 Kasım 1979.

Ertesi akşam İhsan Efendi ezberlemem için bana bir şiir daha verdi:

"Sokaktayım kimsesiz bir sokak ortasında
Yürüyorum ardıma bakmadan yürüyorum.
Yolumun karanlığa karışan noktasında
Sanki beni bekleyen bir hayal görüyorum."

Necip Fazıl dünyama ilk bu şiir sayesinde girdi. Şiiri çok sevmiş, bir çırpıda ezberlemiştim. Daha sonra bana Gümüşhanevî Ahmed Ziyaeddin Efendi Hazretleri'nin bir sözünü verdi: "Yatanların oturanlara, oturanların yürüyenlere, yürüyenlerin koşanlara bir borcu vardır." Bu sözün aslı Osmanlı Türkçesiyle daha vecizdi. Ama İhsan Efendi, kolay ezberleyebilmem için bana sadeleştirilmiş hâlini vermişti. İhsan Efendi'ye gidişlerim bu şekilde bir ay kadar sürdü. Ardından bana Ali Kemal Belviranlı'nın "İslam Prensipleri" adlı kitabını okuttu. Ali Kemal Belviranlı, ilim ve kültür hayatına büyük katkıları olan Konyalı bir doktordu. Önemli bir kurra hafızdı. Bu gibi birkaç okuma daha yaptıktan sonra, muvakkithaneye kabul edildim. Artık ben de bu kıymetli ilim-irfan meclisinin bir ferdiydim. Yanlarında bağdaş kurup saatlerce süren sohbetlerini dinlemenin, her defasında yeni bir şeyler öğrenerek oradan ayrılmanın ruhumda yarattığı heyecanı asla unutamam.

"Beyazıt'ın meşhur kahvehaneleri, Sultanahmet'in kıraathaneleri, Üsküdar'ın Çınaraltısı neyse Beykoz'un da muvakkithanesi oydu. Hele burada geçirdiğim uzun kış gecelerinin tadı bambaşkaydı."

Muvakkithanenin en keyifli zamanları akşam saatleriydi. Akşam namazını müteakip o günün gündemine göre bir konu açılır ve sohbet ilerlerdi. Beyazıt'ın meşhur kahvehaneleri, Sultanahmet'in kıraathaneleri, Üsküdar'ın Çınaraltı'sı neyse Beykoz'un da muvakkithanesi oydu. Hele burada geçirdiğim uzun kış gecelerinin tadı bambaşkaydı. Kış mevsimlerinde çayın yanında, Beykoz bahçelerinde yetişen ağaçlardan toplanmış ve sobanın üzerinde kızartılmış mis kokulu, lezzetli kestaneler ikram edilirdi.

Muvakkithane, benim gibi doğal oyun parkı cami ve çevresi olan birçok Beykozlu çocuğun ve gencin hayatında silinmez izler bırakmıştır. Bugün bile ne zaman buradan geçsem, kendisi de bir zamanlar muvakkithanede misafir olarak ağırlanan şair Faruk Nafiz Çamlıbel'in şu mısraları zihnimde yankılanır:

"Köy camii. Meşruta. Muvakkit yeri. Meydan.
Meydanda köyün çeşmesi. Kestane. Çınar. Çam
Çay, nargile: mermerde tüten çifte buhurdan...
Gönlümle gözüm tütsülenir böyle her akşam."

Yaz tatillerinde bir yandan dondurmacılık yaparken bir yandan da Müezzin Şemsi Efendi'den Kur'an okumayı öğrendim.

Çok Kültürlü Bir Beykoz

Çocukluğumun Beykoz'u Müslüman'ıyla Ermeni'siyle Rum'uyla çok kültürlü bir Osmanlı semtinin son zamanlarından bir tat barındırıyordu. Burayı doğru tarif edebilmek için daha da eskiye gitmek gerekir. Osmanlı döneminde şehir yerleşiminin en küçük birimini oluşturan mahallenin temelinde ibadethane vardır; yani mescit, kilise ya da sinagog... Beykoz için örneklersek Onçeşmeler'in yakınında bulunan Serbostani Mustafa Ağa Camii, Ermeniler için Surp Nigoğayos Kilisesi ve Rumlar için Ayios Konstantinos Rum Kilisesi... Bu üç yapının birbirleriyle yakın komşuluğu dikkate değerdir. Camiden çıkanlarla kiliseden çıkanlar, sanki az önce dağıldıkları mekânlarda ayrı değillermişçesine sokakta hemen kaynaşıverir, buradan kahvelere, pazarlara, parklara, bahçelere birlikte giderler. Beykoz'un her köşesi, ona ruhunu veren canlı ve zengin bir yaşam kültürünün izleriyle doludur.

Beykoz'dan görünüm.

Burada Müslümanlar ve gayrimüslimler dükkânlarını karşılıklı açabildikleri gibi aynı mülkün hissedarı olabilir, birbirlerine dükkân veya arazi kiralayabilirlerdi. Dinî farklılıklar, kökleri derinden gelen bir hoşgörü kültürünün teminatıyla güvence altındaydı. Çoğu mahallede Müslüman-gayrimüslim ayrımı yoktu. Müşterek bir hayat, yatağında su gibi kolay akar giderdi. 19. yüzyılın ikinci çeyreğinde, halk içinde asırlardır sürmekte olan kardeşlik bilincine bir hançer gibi sokulan etnik ayrımcılık yüzünden toplumsal bütünlük Beykoz'da da ağır bir yara aldı. İzole mahalleler oluştu.

Yine de o tarihlerde, diğer yerlere nispetle Beykoz'da yaşayanlar arasında daha huzurlu bir atmosfer hâkimdi.

1840 sayımına göre Beykoz'da 1716 kişi yaşıyordu. Camilerini ve evlerini deniz kıyısında inşa eden Müslümanların erkek sayısı 200, biraz yukarıda yer alan Ermeni mahallelerinin erkek sayısı 181, Ermeni kiliselerinin üst tarafındaki Rum mahallelerindeki erkek nüfus ise 48'di. Kabaca bir hesapla Beykoz kasabasında 800 Müslüman, 724 Ermeni ve 192 Rum bulunmaktaydı.

Eski Beykoz'da çarşıya yakın yerler diğer yerlere nispeten daha makbuldü. Günümüzde, hiçbir özelliği olmasa bile zenginlerin oturduğu muhitler değerli kabul edilir. Çarşı çeşitlilik demektir; orada pahalısı da vardır ucuzu da, iyisi de vardır kötüsü de. İşte aynen bunun gibi, şehrin sokaklarında zenginle fakir bir aradaydı. Zenginlik alameti büyük konaklarla, küçük ahşap evler aynı sokak üzerinde yan yana diziliydi. Bu konakların son örneklerinden birkaçı bizim sokağımızda da vardı.

Bana göre bütün Beykoz'u koruma altına alan hayat alanı yüksek çınarların çevresinde kuruluydu. Çınarın hemen yanı başında bir çeşme, çeşmenin yakınında bir mescit, mescidin yanında bir tekke, az ilerisinde bir okul ve hamam... Aşağı yukarı 50 m²'lik bu alan, Beykoz'un hayat damarıydı. Kilisenin papazıyla caminin imamı aynı okuldan mezundular. Papaz sonradan Yeniköy'e taşınınca motorla gidip gelir, her defasında caminin avlusunda mutlaka oturup soluklanırdı. Arkadaşlarının hepsi cami cemaatine devam eden Beykozlulardı. Ezan okunacağı zaman fötr şapkasını dizine koyar, ezandan sonra, "Hadi bana Allahaısmarladık." der, yoluna devam ederdi.

İnsanlar arasındaki hukukun ilkelerini yalnızca komşuluk hakları belirlerdi; kimin ne olduğuyla, neye inandığıyla kimse ilgilenmezdi. İlkokulda, sınıfımızda Varujan ve Seta adında iki arkadaşım vardı. Ben onların Ermeni olduklarını çok sonraları öğrendim. İlginçtir, Seta din dersinde benden yüksek notlar alırdı. Anneleri olan komşumuz Agavni Teyze İstanbul

Türkçesiyle konuşurdu. Güzel huylu, iyi niyetli bir kadındı. Bütün özel gün ve bayramlarda iki hane halkı arasındaki bütün duvarlar kalkardı. Büyük bir coşkuyla birbirimizi kutlardık. Agavni teyzenin siyah pardösüsü ve başörtüsü hâlâ gözümün önündedir.

Osmanlı dönemi Beykoz bölgesini gösteren harita.

Sokağımızdaki diğer komşularla ilişkilerimiz de böyleydi. Evlerin kapısında kilit diye bir şeyi hiç bilmem; annem komşumuza benimle bir şey gönderdiğinde, o evin çocuğuymuşum gibi, rahatlıkla kapıyı açar içeri girerdim. Herkes kendi kapısının önünü süpürür; çöpünü kaldırırdı. Kimse kimseye eza, cefa vermezdi.

Geç vakitlerde bile sokağımız güven içindeydi. Değil günümüzdeki gibi güvenlik kamerası, çok iyi bir aydınlatma bile yoktu belki ama çocuklar, kızlar, kadınlar sokaklarda korkusuzca gezerlerdi. İnsanlar birbirine güvenirdi. Mahalle bütünlüğünü bozacak davranışlara kim olursa olsun izin verilmezdi.

“Evlerin kapısında kilit diye bir şeyi hiç bilmem; annem komşumuza benimle bir şey gönderdiğinde, o evin çocuğuymuşum gibi, rahatlıkla kapıyı açar içeri girerdim. Herkes kendi kapısının önünü süpürür; çöpünü kaldırırdı. Kimse kimseye eza, cefa vermezdi.”

Evlerde buzdolabının olmadığı yıllarda karpuz, kavun gibi meyveleri soğutmak için evin bahçesinde kuyu varsa oraya sarkıtır yahut Onçeşmeler’e götürürdük. Kendi karpuzumuz başkasınınkiyle karışmasın diye de üzerlerini işaretlerdik. Bir Ramazan günüydü; babam “Oğlum git karpuzu al, iftar yaklaştı.” dedi. Süratli şekilde Onçeşmeler’e gittim, baktım çeşmenin oluğunda bir karpuz var, ama bizimki değil. Üzüntü içinde ne yapacağımı bilemezken elinde bir karpuzla bana doğru koşar adım gelen bir kız gördüm. Meğer evlerine yanlışlıkla bizim karpuzu götürmüş. O da karpuz bu da karpuz, ne fark eder demezdik.

O zamanlar Beykoz'da beş tane meyhane vardı. Pencereleri kalın perdelerle örtülmüştü. Biz çocuklar zaten kahvenin, meyhanenin önünden geçemez, yolu uzatma pahasına başka bir rotadan giderdik. Sokakta sarhoş kavgası yaşandığını hiç bilmem. Büfeden, bakkaldan, manavdan, pazardan alınanlar başkasına gösterilmezdi. Varlık da söylenmezdi yokluk da. Ama kimin neye ihtiyacının olduğu bilinir ve gereği yerine getirilirdi.

Beykoz Kanlıca'dan görünüm.

Beykoz'un Tatları

Eskiler, "Beykoz'un paçası, Çubuklu'nun suyu, Kanlıca'nın yoğurdu, Anadoluhisarı'nın mısırı, Kandilli'nin yazması, Çengelköy'ün zerzevatı, Beylerbeyi'nin teşrifatı, Kuzguncuk'un haşeratı" derlermiş. Hanımların başlarına örttükleri yazmaların en iyileri Kandilli'de yapılırmış. Bugün bu değer ne yazık ki unutulmuştur. Ben de hatırlarım, Anadoluhisarı'nda mısır kazanları kaynatılırdı. Beykoz'un paçası çocukluğumuzun en sevilen yerel tatlarından biriydi. Beykoz'un köylerinde, özellikle Mahmutşevketpaşa'da küçükbaş hayvancılık yapılır, oğlak ve keçi beslenirdi. Beykoz paçası keçi ayağından yapılırdı. Artık keçi yetiştirilmiyor. Buna bağlı olarak da muhteşem lezzetiyle Beykoz paçası silindi gitti.

Ayrıca Beykoz'un köylerinde İstanbul'un et, süt ve yumurta ihtiyacına cevap verecek seviyede hayvancılık yapılırdı. Bostanlarda domates, salatalık, kavun, karpuz yetiştirilirdi. Bugün maalesef bostancılık da yapılmıyor. Balıkçılık kısmen yaşıyor. Beykoz'da bir tane bakkal vardı, Ali Amca. Ondan un şeker, yağ gibi temel gıdalar alırdık. Çünkü herkesin bahçesinde kendine yetecek kadar meyve sebze yetişirdi. Beykozlular üzümü giderler Çubuklu'daki Engürü Bağı'ndan sepetlerle alır getirirlerdi. Şimdi bu bağ ve bahçelerden eser yok. Ben buraya kadar saydığım yerel tatların birçoğuna ucundan kıyısından yetişmiş son neslin bir temsilcisiyim.

Çocukluk Eğlenceleri

İstanbul'a uzaklığı nedeniyle öyle ha deyince Beykoz'dan dışarı çıkamazdık. Bu mahrumiyet duygusunu vapur yolculuklarıyla telafi ederdik. Halas, Paşabahçe, Kadıköy, Moda vapurlarıyla Beykoz'dan İstanbul'a gidip gelmenin keyfi bambaşka olurdu. Kalın halatlarından kurtulup gürüldeyerek iskeleden hareket eden vapurun arka balkonuna yerleşir, uzaklaştıkça kıyıdaki her şeyin küçülerek arkamızda kalışını büyük bir zevkle izlerdim. Suları köpürterek ilerlerken vapurun arada attığı çığlıklar her defasında beni yerimden hoplatırdı. Martılara simit atmak, mis gibi bahar serinliğini ve denizin iyotlu kokusunu içine çeke çeke, İstanbul'un oyunbaz tepelerinden yükselen evleri, minareleri, çiçek açmış erguvanlarla donanmış yamaçları, az aşağısındaki yalıları seyretmek her İstanbullu gibi beni de mutlu ederdi. Yolculuğumuz hiç bitmesin isterdim.

Boğaz ve Beykoz'un görünümü.

Evimiz iskeleye yakındı. İskele çevresi oyun alanlarımızdan biriydi. Vapurların geliş gidişlerini, iskeleye yanaşmalarını hipnoz olmuşçasına izlerdik. Böyle anlarda beyaz kıyafeti içinde Paşabahçe vapurunu idare eden bir kaptan olma hayali kaplardı içimi. Otobüsü olan bir Gafur amcamız vardı. Şoför koltuğuna mutlaka takım elbiseli ve kravatlı otururdu. Onun bu özenli hâline bakıp şoförlüğe özenirdim. Pilotluğun yeri ayrı tabii... Hangi çocuk uçmayı istememiştir? Her uçak geçişinde başımızı göğe doğru diker, gözden kaybolana dek izlerdik. Kaptanlık, şoförlük, pilotluk; hepsinde yepyeni dünyalara açılma arzusu...

Abraham Paşa Korusu, çocukluk günlerimizin uğrak yerlerinden biriydi. Koru, İstanbul Boğazı sırtlarında, Beykoz'un merkeziyle Paşabahçe arasında geniş bir arazi üzerine yayılır. Yine Boğaz'a bakan yamaçlardan başlayarak Riva'ya kadar uzanır ve kuzeydeki ormanlarla birleşir. Ermeni kökenli Abraham Paşa, dönemin Osmanlı padişahı Abdülaziz'in yakın dostlarındandır. Kendisine tahsis edilen arazi üzerinde Paşa, içinde egzotik bitkilerin bulunduğu büyük bir çiftlik kurar ve dillere destan güzellikte bir de köşk inşa ettirir. Bunun yanında bir de tiyatro binası yapılmıştır. Bu yapılar 1937 yılında bir yangınla yok olur.

Burası her mevsim muhteşemdir. Bahar mevsiminde tomurcuklar patlamaya başlar, çiçeklenmeye durur. Erguvan ağaçları yeni elbiseleriyle arzıendam etmeyi sever. Yazın kavurucu sıcaklarında çınarlar serinletir, ıhlamur ağaçlarının kokusu her yeri kaplar. Sonbahar mevsiminde kestane ağaçları meyve verir... Hele sonuncusunun gelmesini Beykozlular iple çekerlerdi. Herkes gibi biz de müjdeyi alır almaz koruya kestane toplamaya giderdik.

Koruda keşfe çıktığım zamanlarda taşın üzerine kazılmış yazılar görürdüm. Ne yazdığını çok merak etsem de hiçbirini okuyamazdım. Kelimelerin anlamını çözmek, o taşlarda gizli bilgiyi ortaya çıkarmak arzusuyla yanardım. Koru gezmeleri tarihe karşı içimde duyduğum ilgiyi en yukarı taşıdı. Kendime neden bu doğrultuda bir hedef belirlemeyeyim? Belki ileride iyi bir tarihçi olabilirdim. Bu düşünceye kapılmamda muvakkithane sohbetlerinin etkisi daha fazlaydı elbette. Ancak korudaki taşların sessizliği, kimi yerde muvakkithanede dinlediğim bilgili, belagat sahibi insanların sözlerinden daha ateşleyici olabiliyordu. Beni bilgiye ve anlama davet eden bu çağrılara cevap verebileceğim günleri hayal ederdim. Yine koruda vakit geçirdiğim bir günde ilimle, irfanla iç içe bir hayat yaşamak için Allah'a dua ettiğimi hatırlıyorum.

Beykoz Çayırı çok eskiden beri rağbet gören bir dinlenme ve mesire yeriydi. Osmanlı döneminde padişahlar burada av şenlikleri düzenler, mızıka

ekibi konserler verirmiş. Müsamere sahnelendiği zamanlar bile olmuş. Tatil günlerinde tüm İstanbul halkının akın ettiği Beykoz Çayırında spor ve eğlence aktiviteleri eksik olmazdı. Kırkpınar dönüşü yağlı güreş müsabakaları burada yapılır, her taraf bayram yerine dönerdi. Yağlı güreşlerin bir ayağı da Kağıthane'de gerçekleştirilirdi. Keşke bu âdet devam ettirilebilseydi. Kundura ve cam fabrikaları bünyesinde Beykoz'da her yaz halka açık büyük konserler organize edilirdi. Yine toplu sünnet merasimleri için Beykoz Çayırı kullanılırdı. Beykoz Çayırı tüm İstanbul kulüplerinin ve millî takımın antrenman yapmaya geldikleri bir yerdi. Galatasaraylı, Fenerbahçeli futbolcuları yakından görmek, antrenman ve hazırlık maçlarını en önde izlemek isteyenler erken saatte yerini almış olurdu. Yine o yıllarda Anadoluhisarı Çayırı'nda bir tuluat sahnesi kurulmuştu, Türk tiyatrosunun duayenlerinden merhum İsmail Dümbüllü'yü ilk ve son kez orada izlemiştim.

Beykoz'da kürek yarışları.

Vazgeçilmez eğlencelerimiz arasında yazlık sinemalardan bahsetmemek olmaz elbette. Çocukken izlediğim 11 Oscarlı Ben Hur, Fakir Baykurt'un eserinden sinemaya uyarlanan Yılanların Öcü filmlerini unutamam. Yazlık sinemalar konser alanı olarak da kullanılırdı. Arkadaşlarımla Zehra Bilir, Zeki Müren ve Behiye Aksoy gibi birçok sanatçının konserine gitmişizdir. Spor, hayatımızın merkezinde olunca Beykoz Spor Kulübü de en çok vakit geçirdiğimiz yerlerin başında gelir; kulübün önü günlük buluşma adresimizdi. Eğer tatil günüyse mutlaka basketbol veya voleybol oynar, Boğaz'ın serin sularında yüzerdik.

Radyoda Bir Haber

Dedemin Telra marka bir radyosu vardı, onun başından ayrılmaz, bütün gün ajans dinlerdi. Yemekte veya akşam hep bir arada olduğumuz zamanlarda radyo açık olurdu. 9 yaşındaydım, yine radyodan ajans dinlerken ABD başkanı John F. Kennedy'nin suikast sonucu öldüğünü öğrendik. Haber mahallede nasılsa bir anda yayıldı, radyosu olmayanlar bize ve diğer radyolu evlere doluştu. Evde de adım atacak yer kalmamıştı. Ağlaşanlar da oldu. Ben Kennedy kimdir, nedir bilmediğim için bir köşeden insanları izliyor, hareketliliğin ve ağlaşmanın sebebini anlamaya çalışıyordum. Ertesi gün gazete bayilerinin önü olayın ayrıntısını öğrenmek isteyen insanlarla dolup taştı.

Yıllar sonra, o günü hatırladığımda üzüntümüzü bir taşkınlık olarak yorumlayacak, bunu da topluma enjekte edilmiş Amerikancılığın bir başarısı olarak değerlendirecektim. Sonuçta Beykoz'da kendi hâlinde yaşayan insanlardık. Amerika'dan bize ne? Bizimle ilgisi olmayan bu meseleyi niçin kendimize dert edinmiştik ki?

60'lı yıllarda Beykoz'da her yer mandıraydı. Öyle ki süt inekten sağılır sağılmaz daha buharını kaybetmeden ayağımıza kadar gelirdi. Yoğurt günlük, peynir taze... Tereyağının en güzelini Beykoz'da yerdik. Gelgelelim bize okulda süt tozu dağıtırlardı. Bizim evde değil süt tozu, pastörize süt bile bugüne dek kullanılmamıştır. Endüstriyel yoğurt da yemeyiz. Mecburiyetten bir iki kez yeltendiğim oldu, fakat yoğurtta çocukken bize verilen süt tozunun kokusunu duyunca bir kaşık alamadan bıraktım. Hilmi Yavuz'un Sümbül Efendi'yle ilgili bir yazısında okumuştum. Babası, onu çocukken Sümbül Efendi'nin

"60'lı yıllarda Beykoz'da her yer mandıraydı. Öyle ki süt inekten sağılır sağılmaz daha buharını kaybetmeden ayağımıza kadar gelirdi. Yoğurt günlük, peynir taze... Tereyağının en güzelini Beykoz'da yerdik."

türbesine ilk kez getirdiğinde hayatında asla unutamayacağı bir sümbül kokusu karşılamış onu. O hesap, ben de kalitesiz, sağlıksız üretilmiş yoğurt ve peynirde çocukluğumdaki o süt tozu kokusunu hissederim hep. Bugün bir misafirliğe giderken hediye olarak yanımda Beykoz köylerinden aldığım sütü, yoğurdu veya yumurtayı götürürüm. Bu devirde bundan kıymetli bir hediye olur mu?

Beykoz'un ve Boğaz'ın görünümü.

Herkesin mutfağında Beykoz'da üretilmiş tereyağı kullandığı bir dönemde piyasaya margarin diye bir şeyi sürdüler, bakkallarda Vita yağı satılmaya başladı. Her yerde, büyük puntolarla reklamları yapılıyordu. Mahallemizdeki kadınların çoğu bir moda salgını gibi bundan etkilendi. Ama annem "içinde ne olduğunu bilmediği" bu şeyi bizim eve kesinlikle sokmadı. Aynı şey naylon için de geçerli, naylondan yapılmış tekstil ürünleri her yeri kapladığında bile annem bize pamuklu fanila, külot örer, onları giydirirdi. Çocuk aklı işte, biz de annemin ördüğü şeyleri giymeye gönüllü davranmazdık. Çünkü bütün arkadaşlarımız Amerikan patiskasından yapılmış pantolonlar, gömlekler giyerdi. Pamukludan örülmüş el işi fanilalar giymekten utanırdık. Ne kadar yanlış düşündüğümüzü zamanla anladım tabii.

60 Darbesine Dair Hatırlananlar

Babam Demokrat Partiliydi. Trabzon'da ocak-bucak başkanlığı yapmıştı. Beykoz'a geldiğimizde de bu siyasi çizgide devam etti. Ancak particiliği, siyasi tavrı önceleyen biri değildi. 60 darbesinde babamı da göz- altına aldılar. Ona göre darbe, yolunda giden bir düzenin bozulmasıyla eş değerdi. Meşveret ve meclis gibi kavramları demokrasinin değerleri arasında sayardı. Herkesin fikrinin alındığı, ortak akılla yönetilen bir toplumda yaşamayı hem insani hem İslami açıdan tercih ederdi. Babam İslami geleneğe uygun düşünceleri benimsemişti. Hz. Peygamber ve Hulefa-yı Raşidin denilen dört halife devrini ideal sistem olarak kabul ederdi. Ona göre, Emevîlerden sonra düzen bozulmuştu. Darbeyi biraz da bu mantıkla değerlendiriyor, işleyen düzenin çarkına çomak sokmak, huzuru bozmak olarak yorumluyordu.

Bence haklıydı da, sancılı süreçlerle dolu yakın tarihimiz bir darbeler tarihidir. Darbeler en büyük zararı, Cumhuriyet'in en önemli kazanımı sayılan demokrasiye vermiştir. Demokratik kültürün gelişimine mâni olmuştur. Arzu edilen seviyede olmasa da seçimler yoluyla yürüyen bir hükûmet sistemini kesintiye uğratmanın bedelini ülke olarak hâlâ ödüyoruz. 60 darbesi başta olmak üzere, hiçbir darbenin yarattığı travma atlatılamamıştır. 60 darbesi Türkiye'nin bağımsızlığını da baltalamış, bir eksen kayması yaratarak Amerikancı politikaların benimsenmesinin önünü açmıştır. Türkiye acılı günler yaşarken ben olup biteni kavrayacak durumda değildim, çünkü çok küçüktüm. Ama o seneye dair bir kare; babamın gözaltına alınışı zihnimden silinmemiştir.

Beykoz'da Spor

Yaz tatillerinde dondurmacı Ömer Amca'nın yanında çalışıp para kazanmak hoşuma gitmişti. Hem sosyal çevrem genişlemiş hem de çok şey öğrenmiştim. Okul başlayınca o iş bitti. Bu defa derslerden arta kalan zamanlarımı en faydalı şekilde değerlendirme arayışına girdim. Tarihî Beykoz Çayırı, futbol kulüplerinin gelip kamp yaptıkları bir yerdi. Galatasaray ve Fenerbahçe takımları, Millî Takım Beykoz'a geldiğinde arkadaşlarımla birlikte antrenman maçlarını izlemeye giderdik. Antrenman günleri bizim gibi çayıra giden çok olurdu. O civarda çeşme yoktu; su satarak harçlığımızı kazanabilirdik. Arkadaşım Tarık'la gerekli ekipmanı bir araya getirerek Beykoz Çayırı'nda su satmaya başladık. Bidonlarımıza doldurduğumuz su, kalabalığın içinde tükeniveriyordu. Gün içinde bidonlarımızı defalarca doldurup sattığımız olurdu. Su satarak epey harçlık biriktirdim.

Lise yıllarım. Kanlıca Futbol Kulübü. Takımın kalecisiyim. (Ayakta soldan 3.)

Eski Beykoz'da oturan insanlar sporu severdi, birçoğu sporcuydu da. Bir gün deniz kıyısındaki Beykoz Spor Kulübü binasının önündeyken, Kuşçu Osman lakaplı bir ağabeyimiz beni birden yakalayıp denize savurdu. Ben o panikle biraz suyun içinde debelendim, sonra baktım yüzüyorum. Kızgınlığım yerini sevince bıraktı. Beykoz'un çocukları yüzmeyi kestirmeden ama en iyi şekilde böyle, denize karga tulumba fırlatılarak öğrenirler.

Aynı günlerde Boğaz'da kürek yarışları yapılacaktı. Arkadaşlarımla antrenmanları izlerken "Takıma bir dümenci gerek" dediler. Kürek takımında dördü sağ tarafta, diğer dördü sol tarafta olmak üzere sekiz kürekçi olur. Onlar küreklere asılırken dümenci teknenin arka kısmına oturur, dümen koluyla tekneyi idare eder. Tekneye fazla yük binmemesi için dümencinin hafif kilolu olmasına dikkat edilirdi. Takımdan biri beni gözüne kestirdi, "Sen gel, burada şu dümeni tut." diyerek bana işi nasıl yapacağımı tarif etti. İlk dümencilik deneyimim başarılı geçmişti. "İstiyorsan bizimle devam edebilirsin" dediklerinde sevinçten havalara uçtum.

Artık takımla antrenmanlara katılıyor, dümen tutuyordum. Takımın dümencisi olmuştum, onlarla birlikte resmî kürek müsabakalarına katıldım. Bir iki yıl içinde kürek çekmeye başladım ve Boğaz'daki kürek yarışlarında yer aldım. Bana Beykoz Spor Kulübü'nden lisans çıkarttılar. Yüzme yarışlarına da katılıyordum. Lisanslı sporcu olarak hem yüzmede hem kürek çekmede Beykoz'u temsil ettim.

Ferit İnal Lisesi 1. sınıftayken. Okul takımının değişmez kalecisiyim.

Sıra Dışı Bir Eğitimci: Şahin Öğretmen

Ortaokul yıllarıma damgasını vuran öğretmenim Şahin Köktürk, bir Rumeli muhaciriydi. Beden eğitimi derslerimize girerdi. Dersini ciddiye alan, fevkalade disiplinli bir öğretmendi. Şahin Öğretmen daha ilk dersinde uymamız gereken kuralları kısa, net ve tartışmaya kapalı bir şekilde bize açıkladı. Bu ciddiyet karşısında neye uğradığımızı şaşırmış hâlde birbirimize bakıp kalmıştık. Acaba bizi ne bekliyordu?

Şahin Öğretmen, "Sağlam kafa, sağlam vücutta bulunur" felsefesinin tipik bir neferiydi. Ona göre, insanı hayatta başarılı kılacak temel disiplinler bedeni tanımak ve sağlıklı beden gelişimi üzerinden öğrenilebilirdi. Okuldaki beden eğitimi derslerimiz Şahin Öğretmen'in sert ve keskin komutlarıyla âdeta bir kışla eğitimine dönerdi. Hepimiz komutlarına bir asker edasıyla harfiyen uymak için çaba gösterirdik. Şahin Öğretmen'in aşırıya kaçan (bizce öyleydi) disiplini başta tuhaf gelse de onun bu gayretinde içtenlik fark etmiş, kısa zamanda onu sevmiştik. Öyle ki beden eğitimi derslerini heyecanla bekler olmuştuk. Onun en büyük başarısı, layık olduğu saygıyı bir türlü göremeyen bu dersi bizim için bir matematik, fizik, Türkçe dersi kadar önemli hâle getirmesiydi belki de.

Şahin Öğretmen'in derslerinde değişmez kurallar vardı:

1- Saçımız her zaman tıraşlı ve temiz olacak.

2- Derste kendi diktiği şort giyilecek.

3- Şortumuz temiz ve ütülenmiş olacak.

4- Ayakkabımız beyaz ve daima temiz olacak ve sadece beden eğitimi dersinde, spor salonunda giyilecek.

5- Futbol oynanmayacak.

Eğer derste kullandığımız spor ayakkabısıyla dersin dışında veya sokakta bir yerde Şahin Öğretmen'e yakalanırsak vay hâlimize. Şahin Öğretmen futbol dışındaki bütün sporları bize serbest bırakmıştı. Futbol yasaklıydı. Biz onun futboldan nefret etmesine bir anlam veremezdik. Ona göre beden ve kişilik gelişiminde atletizm, yani klasik sporlar faydalıydı. Bize klasik sporların tamamını ve futbol haricindeki topla oynanan sporları kurallarıyla öğretti. Futbol konusunda konuşmamıza bile tahammül edemezdi. Okul dışında da futbol oynamamızı istemezdi. Haberinin er geç onun kulağına ulaşacağından korktuğumuz için mahallede ağız tadıyla bir maç yapamazdık.

Doğrusunu söylemek gerekirse Şahin Öğretmen'in futbol alerjisi bana biraz fazla gelirdi. Ama bu tepkisinin altında yatan nedenleri zamanla kavrayabildiğimi düşünüyorum. Onunkisi en başta kültürel bir itirazdı. Futbolun hitap ettiği kitleyi avam buluyordu. Tabiri caizse ülkemizdeki futbol düşkünlüğünü arabeskle eşdeğer görüyordu. Büyük kitlelerin yegâne eğlencesi olmakla âdeta insanların dünyasında bir tüketim alışkanlığına dönüşmüştü. Kulüpler de popülist davranarak futbola harcadıkları paralar yüzünden diğer spor dallarına yatırım yapmıyorlardı. Futbolla yatıp kalkmanın hiçbir yararı yoktu. Bugün gerçekten de yüzyıllık spor kulüpleri futbol dışındaki şubelerini tek tek kapatmaktadır. Basından okuyoruz haberlerini. Altyapı yetersizliğinden dolayı ülkemizde sınırlı sayıda sporcu yetişiyor. Bunların da pek azı uluslararası müsabakalardan madalyayla dönebiliyor. Hepsini bir bütün olarak değerlendirdiğimiz takdirde, Şahin Öğretmen'in o zamanki kaygılarında ne kadar haklı olduğunu anlayabiliriz.

Gerçi ben Şahin Öğretmen'in futbol yasağına uymadım. Planlamadığım şekilde futbolcu oldum. Beykoz Kulübü'nde lisanslı sporcu olarak voleybol ve basketbol oynuyordum. Zaten önceden yüzme, kürek, atletizm, bisiklet takımlarında lisanslı sporcuydum. İlginç bir olay neticesinde futbola başladım: Beykoz Genç takımının basketçisiyken bir antrenmanda takım arkadaşımız Günay Haznedaroğlu bize, "Arkadaşlar, antrenörün talimatını söylüyorum. Futbol takımının lisansları yetişmediği için maça bizim basket takımı çıkacakmış." dedi. Yanlış duymamıştık, basket takımı oyuncusuyduk ama futbol maçına çıkacaktık. Antrenmanlara başladık. Herkes için bir mevki belirlenmişti. Bana da kaleyi koruma görevi düştü. İlk futbol maçımızı Çıra-

"Herkes için bir mevki belirlenmişti. Bana da kaleyi koruma görevi düştü. İlk futbol maçımızı Çırağan Sarayı'nın oradaki Şeref Stadyumu'nda yaptık."

ğan Sarayı'nın oradaki Şeref Stadyumu'nda yaptık. Kaderin garip tecellisi, beklenmedik şekilde kendisini futbol sahasında bulan o takımdan en az beş oyuncu spor hayatına futbolcu olarak devam etti. Onlardan biri Günay'dı. Günay ilk maçta attığı gollerle dikkat çekmişti; 3 yıl sonra Adana Demir Spor'a gitti. Ardından Beşiktaş'a transfer oldu ve siyah beyaz formayla gol krallığına yükseldi. Futbol kariyerini sürdürenlerden biri de bendim. Anadoluhisarı Kulübü'nde yıllarca futbol oynadım.

Tekrar ortaokul yıllarına dönecek olursam Hayati Berbergüzeli adında lisanslı atlet bir arkadaşım vardı. İyi bir koşucuydu. Ona özenip ben de atlet olmak istedim. Birlikte koşmaya başladık; onu hiçbir yarışta geçememesem de okul takımına girmeyi başardım. 1.500 metre koştum. Şahin Öğretmen, "Koşacağınız parkuru gece rüyanızda görmezseniz iyi koşamazsınız." diyerek bizi hırslandırırdı. Koşu öncesi mutlaka pisti görmeye giderdik. Sakarya'da düzenlenecek bir yarış için Sakarya'ya iki kez gittiğimizi hatırlıyorum. Yolculuk bugünkü gibi bir-bir buçuk saat sürmediği için gidiş gelişimiz tüm günümüzü alırdı. İkinci seferimizde otobüslerde yer kalmamıştı. Harem'de yüklü bir kamyon bulmuş, Sakarya'ya kamyon kasasının en arka kısmında, tentenin altındaki daracık yere doluşmuş vaziyette gitmiştik.

Ortaokulda sporla iç içe geçen günlerimin sosyalleşmemdeki faydalarını çok gördüm. Diğer derslerimin aksamasını da istemiyordum. Çok çalışıyor, karşılığını alıyordum. Başarılı bir öğrenciydim. Cemil Meriç'in eşi Lamia Sarısözen ortaokulda bizim İngilizce öğretmenimizdi. Cemil Meriç'in adını o zaman yeni duymuştum. Bizim muvakkithaneye geldiği de olurmuş. Daha sonraki yıllarda kendisini canlı olarak dinleme şerefine nail oldum.

Yaşım büyüdükçe muvakkithane toplantılarının hayatımdaki yeri de büyüdü. İslami değerler karşısında hassasiyetim de artıyordu. Babamın bu hususta üzerimde çok emeği vardır. Yeni zevklerle tanışıyordum. Muvakkithaneye Cerrahî tekkesinden gelip gidenler olurdu. Onlar sayesinde tasavvuf musikisine ilgi duymaya başladım. Mecliste sanat erbabı bu dervişler tarafından ara sıra meşk edilen musiki ziyafetlerinin dinleyicisi olmak güzeldi, keşke ben de iştirak edebilsem derdim. Ama ne haddime... Kabiliyetim de yoktu cesaretim de.

Erbakan Hoca'yla İlk Karşılaşma

1960'ların sonu ve hassaten 70'ler bizim gibi düşünen insanların yeni bir siyasi duruşla tanıştığı yıllar oldu. O zamana kadar babam gibi vatanına, milletine sevdalı dindar kimseler Demokrat Parti çizgisinde, sağ tabanlı bir siyasi anlayışa destek veriyordu. Adalet Partisi, bu çizginin takipçisi, ana akım bir partiydi. Süleyman Demirel'in liderliğini yürüttüğü partinin içinde İslami duyarlılığa sahip bir grup siyasetçi yeni bir söylemle dikkatleri üzerlerine çekmeyi başardı. Prof. Dr. Necmettin Erbakan Hoca'nın başını çektiği bu gruba Bağımsızlar Hareketi deniyordu. Bağımsızlar, parti politikalarından ayrıştıkları hususları deklare ederek ayrıldılar ve seçimlere bağımsız olarak girdiler. Bu gruptan sadece Erbakan Hoca Konya'dan seçimi kazanarak milletvekili oldu.

Onun bu başarısı, Türkiye'de dindar kesimler için yeni bir dönemin habercisiydi. 1970'te Millî Nizam Partisi kuruldu. Babam ve arkadaşlarının yeni adresi artık bu oluşumdu. Partinin logosunda işaret parmağı havada bir yumruk simgesi vardı. Kendilerini anti emperyalist, antikomünist, anti Siyonist olarak tanımlayan Yeniden Millî Mücadeleci ağabeyler de bu oluşuma destek verdiler.

1970 yılında olmalı, ben o zaman lisedeydim, Erbakan Hoca'nın Beykoz'a geleceği haber verilince arkadaşları babama, "Ahmet Usta, senin oğlanı buraya gönder, hem programı sunsun hem de bir şiir okusun." diye bir talepte bulunmuşlar. Ben okul etkinliklerinde görev alıp sunumlar yapar, kürsüden şiirler okurdum. Bu kabiliyetimi bilirlerdi. Bir arkadaşım koşarak yanıma geldi, "Ahmet amca seni acil dükkâna çağırıyor." dedi. Niye çağırdığını bilmediğim için, bu acele nedendir diye beni de telaş aldı. Telaşımın esas nedeni aslında şuydu: Üzerimde kot pantolon vardı. Babam kot pantolondan gavur modası diye nefret eder, kesinlikle giydirmezdi. Bir arkadaşımın babası o günlerde ona bir kot pantolon almıştı. Serde gençlik var ya, ben de özenir, giymek isterdim. Arkadaşımla anlaşmıştık, pantolonu

sırayla giyecektik. İşte o gün de pantolonu giyme sırası bendeydi.

Hemen eve koştum, üstümdeki kotu çıkartarak başka bir pantolon giydim. Hızlı adımlarla babamın atölyesine gittim. Bana, "Akşam çok önemli bir toplantı olacak. Necmettin Erbakan Beykoz'a geliyor. Sen o programda sunuculuk yapacaksın." dedi. Bunu duyunca paçalarım gerçekten tutuştu. Okul dışında hiçbir deneyimim yoktu. Bu arada program Beykozlulara henüz duyurulmamıştı. Bunu yapma işi de bana kaldı. Artvinli Hasan ağabeyin bir kamyonu vardı, beni onun üzerine çıkarıp elime bir pazarcı mikrofonu tutuşturdular. Diğer elime de ne söylemem gerektiğini bir kâğıda yazıp verdiler. Kamyonun tepesinde Beykoz sokaklarında gezerek o kötü ses tertibatıyla programı duyurduk.

Akşama yakın, bir köşeye çekilip programda okuyacağım şiirleri hazırladım. Erbakan Hoca Atalay'ın Kahvesi diye bilinen bir mekânda konuşma yapacaktı. Akşamüzeri kahveye gittim, tıklım tıklımdı. İnsanlar merak içinde Erbakan'ı bekliyorlardı. Nihayet Erbakan Hoca alkışlar ve tezahüratlar eşliğinde mekâna geldi. Programdan önce planladığımız gibi, hoş geldiniz anonsunu yaparak hazırladığım şiiri okudum:

"Kör dünyanın göbeğine
Hak yol İslam yazacağız
Kuşların göz bebeğine
Hak yol İslam yazacağız..."

Merhum Abdurrahim Karakoç'un bu şiiri o tarihte daha bestelenmemişti. Program boyunca birkaç şiir daha okudum. Hazırlık notlarımı sarı kapaklı bir defterin sayfalarına yazmıştım. Benim açımdan gerçekten önemli o günün hatırasından izler taşıyan defterimi arşivimde çok aradıysam da bulamadım.

Babam Beykoz'da Millî Nizam Partisi'nin iki, Millî Selamet Partisi'nin üç numaralı kurucu üyesiydi. Yani her zaman bu hareketin göbeğinde yer aldı. Ancak bugün anlaşıldığı manada siyasi ikbal peşinde koşan bir figür değildi. Ortada daha kimsecikler yokken babama "Haydi Ahmet Usta, sen de yönetimde ol." derlerdi. Babam bunu bir hizmet addeder, hiçbir beklentiye girmeden elinden ne gelirse destek verirdi. O zamanki dava terbiyesi böyle gerektirirdi. Göreve sen talip olmazsın, görev sana verilir. Babam bu ilkeyle hareket eden dört dörtlük bir dava adamıydı. Siyasetten bir dirhem kazanç sağlamadı.

Millî Selamet Partisi'ne Destek

1972 yılında Millî Selamet Partisi kurulduğunda, Silivri'de ilçe başkanı olan terzi Recai ağabey Beykoz'a gelmiş. Babamın yakın arkadaşı olan ve partinin Beykoz ilçe başkanlığını yürüten Bayram Yılmaz amcaya Silivri'de ilçe teşkilatını kuramadığından dert yanmış. İnsanlar utandıkları için Millî Selamet Partisi'ne üye olmak istemiyormuş. Recai ağabey, "Bana birkaç genç ver de şu teşkilatı oluşturayım." diye talepte bulununca Bayram amca birkaç arkadaşımla birlikte beni yanına çağırdı. Meseleyi özetledikten sonra hepimize, "Silivri İlçe Teşkilatı'nın kurucu üyeleri olacaksınız." dedi. Bizim için Silivri çok uzak bir yerdi. Boğaz Köprüsü bile yapılmamıştı o tarihte. Ama bir kere görev verilmişti. Artvinli Hasan ağabeyin kamyonuna doluşup Silivri'ye gittik. Yalnızca yol, gidiş-geliş iki günümüzü aldı.

Tıpkı büyüklerimiz gibi, bizim de bu işlerden hiç menfaatimiz yoktu, yüce olduğuna inandığımız bir ideale hizmet ediyorduk. Sadece ve sadece Müslümanların onurlu, izzetli bir şekilde yaşayacağı günlerin hayalini kuruyorduk. Büyükler "Neden başında bir masonun olduğu partiye oy vermek zorundayız?" demiş, siyasette kendi göbeğimizi kendimiz kesecektik. Güzel de bir başlangıç yapmıştık. Hareketin başındaki kadro son derece zeki, bilgili, dünyadaki gelişmelerden haberdar insanlardan oluşuyordu. İslam coğrafyasını da tanıyorlardı. Mütedeyyin insanlar yüz yıllık suskunluğa bir son verme ihtimalini gerçekleştirmeye doğru sağlam bir adım atmıştı.

Ama dediğim gibi bizim gönlümüzde parti daha çok İslami düşünce ve yaşayışın kapılarını bize aralayacak bir sivil toplum hareketi gibiydi. Siyasi işlevi ikinci plandaydı. Evlatlarının ahlaken ve fikren iyi yetişmesini isteyen babam ve arkadaşları bu nedenle "Burada senin mutlaka olman lazım" denen her yerde hazır ve nazır bulundular. Babam vefatına kadar sağa sola hiç yalpalamadan bu çizgideki yerini korudu.

Lise Yılları

Beykoz'da lise olmadığı zamanlarda bize en yakın liseler Haydarpaşa ve Kabataş Erkek liseleriydi. Ben ilk başta Kabataş Erkek Lisesi'ne yazılmıştım. Tam bu sırada sürpriz şekilde Paşabahçe'de Ferit İnal Lisesi açıldı. Tasdiknamemi alıp yeniden Beykoz'a döndüm. Babamın meşguliyeti fazla olduğundan ortaokulda veliliğimi amcam yaptı. Lisede amcama söylemeye utandım, kaydımı yaptırmaya kendim gittim. Okulun kapısında bir adam bekliyordu. Yaklaşıp "Abi ben okula kaydolacağım da nereye gitmem gerekir?" diye sordum. Adam birden parladı, "Ne abisi lan, ben buranın müdür yardımcısıyım." dedi. Allah rahmet etsin, Mustafa Çiçek Hoca sert bir adamdı. Sonra saatine baktı, saat 5'i de geçmiş, yani mesai çoktan bitmişti.

Lise 2. sınıftayım. 1 ders arasında arkadaşlarımla birlikte.

Mustafa Hoca, “Mesai bitti. Ayrıca kayıt için bugün son gündü.” deyince bana bir hüzün çöktü. Beni tepeden aşağı şöyle süzdü. Yine sert bir şekilde, “Velin nerede senin?” diye sordu. Ben de “Yok” dedim. “Gel içeri bakalım.” dedi. O önden ben arkadan odasına gittik. Orada benim kaydımı yaptı. “Madem velin yok, ben kendimi yazıyorum velin olarak.” dedi. Mustafa Hoca o büyüklüğü gösterip beni içeri almasaydı bir sene kaybedecektim ve belki de hiçbir şey bugünkü gibi olmayacaktı.

Lise yıllarımda Türkiye yine her zamanki gibi hareketli günler yaşıyordu. 68 kuşağının başını çektiği sol örgütler her yerde eylemler yapıyor, sendikalar miting ve gösteriler düzenliyordu. Sol hareketler üniversitelerde yuvalanmış, gençliği etkisi altına almıştı. Liselerdeki durum da bundan farksızdı. Sağ-sol kavgası bizim lisede de tırmandırılmış, öğrencilerin büyük kısmı ideolojik gruplar arasında paylaştırılmıştı. Yakalara iliştirilen rozetler kimin hangi taraftan olduğunu göstermeye yetiyordu. Gruplar birbirleriyle kıyasıya bir hâkimiyet mücadelesi veriyorlardı.

Daha lise çağındaki çocukların tam olarak neye, niçin hâkim olmak istedikleri bugün için bile bende bir muammadır. Ben ve benim gibi öğrencilik yapmaya çalışan arkadaşlarımız kendi hâlimizde dersleri takip etmeye çalışıyorduk. Muhafazakar gençler olarak gürültüden patırtıdan uzak durmaya özen gösteriyorduk. Beykoz merkezde İhsan Hoca’nın, Paşabahçe’de Mikdat Hoca’nın, Şahinkaya’da Ali Hoca’nın, Hacı Osman Efendi’nin yanına gidip geliyorduk. Merkez Camii çevresinden pek ayrılmıyorduk. Ayrıca spor yapıyor, kitap okuyor, tiyatroyla ilgileniyorduk.

Birçoğu öğrencilik vasfını kaybetmiş, ideolojik kampların amigosuna dönüşmüş arkadaşlar, kimseye zararımız yokken, kimsenin sloganlarına ortak olmadığımız, dahası herhangi bir slogan atmadığımız için bizi beğenmiyorlardı. Kaldı ki bizim kimseyle ayrışmak, ters düşmek gibi bir derdimiz hiç olmadı. Derslerimize bakıyor, okul çıkışı erkenden evlerimize gidiyorduk. Böylece o curcunaya, kaosa bulaşmamış oluyorduk. Ayrıca “Hakkımızda ne düşünürlerse düşünsünler, biz gene de kendimizi onlara en doğru şekilde ifade etmekten yılmamalıyız” diyorduk. Berhava olup gideceğini bile bile dostane, barışçı ve birleştirici bir söylemden hiç ayrılmadık.

Sabah Namazları ve Olaylar

Merhum Mehmet Şevket Eygi'yi muhafazakar bir entelektüel olarak Bugün gazetesinde yazdığı yazılar aracılığıyla tanımıştım. O günlerde bir çaba içindeydi.

İnsanları, pazar günleri sabah namazlarını cemaatle kılmaya davet eden yazılar kaleme alıyordu. Başlangıçta Sultan Ahmet Camii'nde toplanılıyordu, sonrasında Beyazıt Camii sabah namazı kılmak için Türkiye'nin dört bir yerinden gelen büyük kalabalıklarla doluyordu. Belki de İslamcı aktivizmin büyük çaptaki ilk örneği olan bu organizasyon kısa zamanda tüm Anadolu'ya yayıldı. Aktivizm diyorum çünkü namazlardan sonra komünizm aleyhtarı gösteriler yapılıyor, sloganlar atılıyordu.

Bugün gazetesinin başını çektiği sabah namazı eylemleri, yanılmıyorsam 1967-1971 yılları arasında 4 yıl kadar sürdü. Biz de; babam, İhsan Hoca, Şemsi Hoca, Bayram Efendi, Astsubay Yusuf ağabey, Zabıta Memuru Seyit ağabey, Halil ağabey başta olmak üzere kalabalık bir grupla, bir önceki akşamın son vapuruna binerek sabah namazına katılmak için karşıya geçiyorduk. Eyüp Sultan Camii, Eminönü Yeni Camii, Beyazıt Camii, Sultan Ahmet Camii... Bazı zamanlar motorla Yeniköy'e geçiyor, oradan sabaha kadar tarihî yarımadaya kadar kalabalık bir grup hâlinde yürüyorduk. Bu yürüyüşlerde bir ağızdan sloganlar savuruyorduk: "Kıbrıs Türk'tür, Türk kalacaktır!", "Ya taksim ya ölüm!", "Ayasofya açılsın, zincirler kırılsın!", "Tek yol İslam!" Bizi oraya organize biçimde kim götürüyor getiriyor, bu işin arkasında kimler var, niçin bu sloganları atıyoruz, doğrusu bu soruların cevaplarını bilmiyorduk.

Sabah namazı bahanesiyle düzenlenen organizasyonların en hararetli döneminde 1969 yılında Taksim'de meşhur "Kanlı Pazar" hadisesi yaşandı. İstanbul Teknik Üniversitesi'nin öğrencileri Amerikan 6. Filo'sunu protesto etmek için o gün Dolmabahçe'deydiler. Onların üzerine MTTB'li öğrencileri sürdüler. Yıllar sonra okuduklarıma göre acı bir provokasyondu bu.

Nitekim Nurettin Topçu, münevver kabul ettiğimiz pek çok ismin yaşananları savunur görünmesine sert bir dille itiraz getiriyor, malum hadiseyi "alemşümul ve edebî bir ruh kuvveti olan İslam davasını bu topraklarda tam bir iflas noktasına götürecek kadar korkunç" buluyordu.

Ayasofya Camii'nin görünümü. 1930'lu yıllar.

İlginç Bir Karşılaşma

Yıllar sonra bu konuya açıklık getirdiğini düşündüğüm çok ilginç bir olay yaşadım:

1989 veya 90 yılıydı, Millî Görüş'ün düzenlediği bir kitap fuarına katılmak üzere Almanya'nın Köln şehrine gitmiştik. Grupta Abdurrahman Dilipak, Ahmet Kabaklı gibi isimler de vardı. Bizi karşılayıp Millî Görüş'ün misafirhanesine yerleştirdiler. Fuarda kitap stantlarını ziyaret ederken tesadüf eseri Hayati Önel adında bir arkadaşımla karşılaştım. İkimiz de birbirimizi gördüğümüze çok sevindik. Hayati, Üsküdarlı bir ailenin çocuğuydu. Bir şekilde Almanya'ya gelip Köln'e yerleşmiş ve burada Önel Verlag adında bir yayınevi kurmuş. O beni muhafazakar olarak biliyor, ben onu entelektüel ilgileri olan sol görüşlü bir genç olarak tanıyordum. Epey bir sohbet ettikten sonra, bana "Sen sporcusun, gel seni akşam Köln'ün maçına götüreyim. Sonra da evde bir akşam yemeği yeriz." diyerek bir teklifte bulundu. Grubumuzdan nezaketen izin isteyerek akşam Hayati'yle buluşmak üzere ayrıldım.

Birlikte maç izledik, oradan da akşam yemeği için evlerine geçtik. Kayınpederi de onlarla birlikte yaşıyormuş, beni onunla tanıştırdı. Yaşlı adamın elini öptüm, yemek öncesi biraz hasbihal ettik. Fakat gözüm adama takıldı kaldı, içimden sürekli "Bir yerden hatırlayacağım bu yüzü" diyordum. Hayati benim hâlimi fark etmiş olacak ki, "Kayınpederim, Faruk Sükan" dedi. Benim jeton o zaman düştü. Faruk Sükan Konyalıydı ve esas mesleği doktorluktu. Konya'da belediye başkanlığı yapmış ve daha sonra da İçişleri Bakanı olmuştu. Bugün gazetesinin sabah namazları yazıları yayımlandığı dönem İçişleri Bakanı Faruk Sükan'dı. "Zehir Hafiye" lakabıyla tanınıyordu. Hayati beni ona tanıtırken, "Baba, Muharrem benim gibi değildir, İslamcıdır, tarihe de çok meraklıdır." deyince adam geriye doğru yaslanarak şöyle dedi: "İslamcı olsa ne yazar, komünist olsa ne yazar!"

Faruk Sükan'ın basına yansıyan sıra dışı sözleri olurdu. Onlardan biri şuydu: "Ben komünistleri ensesinden tanırım." Kaderin garip tecellisi, şu an tam karşısında, yanımda oturan damadı Hayati biz tanıştığımızda Dev Genç'e mensuptu. Belki fikirlerinde eskisi gibi fanatik değildi ama kendisini o an bile hâlâ sağlam bir solcu olarak görüyordu.

Yemeğe geçtik; ben görev yaptığı dönemde Türkiye'yi sarsan hadiselerin aslını, esasını öğrenmek istiyor, bu minvalde sorular soruyordum. Bana özetle şunları söyledi: "Türkiye'de devletten habersiz kuş uçmaz, sizin İslamcılarınızı o zaman ben güdüyordum. Sanıyor musunuz ki o sabah namazları devletin izni dışında gerçekleşti? Taksim olayları (Kanlı Pazar) da bizim talimatımızla gerçekleşmiştir." İtiraf yerine geçen bu sözler beynimde âdeta balyoz etkisi yaratmıştı. Yemek boyunca, 20 yıl önce Yeniköy'den Eyüp'e büyük bir imanla yürüdüğümüz o günlerde bize attırılan sloganların hepsi beynimde uğuldayıp durdu.

Bu olaydan yaklaşık bir yıl sonra yine çok ilginç bir olay yaşadım. Liseden sınıf arkadaşım olan Fikri Kahraman, Net Holding'te genel müdür yardımcısıydı. Laleli'de Tayyare Apartmanlarındaki ofisine bir iş için gitmiştim. Biz sohbet ederken içeri yaşlıca bir adam girdi. Fikri, "Muharremciğim müsaade edersen iki dakika Metin ağabeyle bir konuyu görüşeceğiz." dedi. Adamla birlikte başka bir odaya geçtiler. Daha sonra yanıma geldiklerinde Fikri, "Metin ağabey yabancı değil aslında, kendisi turizmcidir." diyerek bizi tanıştırdı. Havadan sudan konuşurken Fikri adama dönüp "Muharrem tarihî olaylara çok meraklıdır, şu Atatürk'ün evine bomba atılması hikâyesini ona da bir anlatsana." dedi. Tanıştırıldığım bu kişi eski MİT mensubu Metin Günyol'du. Bir süredir turizm işindeymiş ve Seyşel Adaları'na turlar düzenliyormuş. Anlatmaya başladı: "Hukuk fakültesinde öğrenciyken MİT'e katılmıştım. Bizi bir görev için Selanik'e gönderdiler. Atatürk'ün evine bomba atılacak ve bu sırada İstanbul'da Cumhuriyet gazetesi akşam baskısıyla 'Atamızın Selanik'teki evi bombalandı.' diyerek haberi manşetten duyuracaktı. Ardından gayrimüslimler İstanbul'dan sürülecek, mallarına el konulacaktı. Ancak ben bombayı atamadan yakalanmıştım. Bu esnada İstanbul'da durum çoktan karışmıştı. Yedi yıl hapis yattım. Biz o zaman gelişmeleri doğru anlayamamışız. Bu aslında bir CIA projesiydi. Asıl hedef Balkanlardaki Türklerin o topraklardan atılmasıydı."

Bu iki tanıklık, hadiseleri cereyan ettiği dönem içinde yorumlayıp kesin bir kanıya varmakta ne kadar aceleci davrandığımızı gösteriyordu. Oysa olayların sebep ve sonuçlarının doğru anlaşılması için çok yönlü bilgiye ve

zamana ihtiyacımızın olduğu bir gerçekti.

> *“Faruk Sükan’ın basına yansıyan sıra dışı sözleri olurdu. Onlardan biri şuydu: “Ben komünistleri ensesinden tanırım.”*

Yine lise yıllarında sayfiye ve dinlenme yeri olarak görülen Beykoz’a İstanbul’un farklı yerlerinden ve bazen de şehir dışından öğrenci grupları gelirdi. O yıllardan, şimdilerde Sakarya Üniversitesi’nde profesör olan arkadaşım İrfan Pamuk’la birlikte Beykoz’a gezmeye gelenler olduğunda da onlara rehberlik ederdik. Mesela eski Cumhurbaşkanımız Abdullah Gül Bey MTTB’li arkadaş grubuyla birlikte ara sıra Beykoz’a gelirlerdi. Birlikte balık tutar, yemek yerdik. Yine Cumhurbaşkanımız Tayyip Bey’le o yıllarda Beykoz’da bir araya geldiğimiz olmuştur. Ayrıca ben Anadoluhisarı Kulübü’nde top oynarken, o da İETT’de top oynuyordu. Sportif bir rekabetin taraflarıydık. Millî Selamet Partisi Gençlik Kollarında ve Akıncılar Derneği’nin teşkilatlanmasında birlikte çalıştık.

FETİH MİTİNGİ

Beykoz Akıncıları

Akıncılar Derneği'nin Beykoz şubesini kurmakla görevlendirilmiş birkaç kişiden biriydim. İlk olarak Fatih'te faaliyete geçen Akıncılar Derneği'nin ikinci şubesini Beykoz Paşabahçe'de açtık. 70'li yılların başında faaliyet gösteren Millî Türk Talebe Birliği rakip siyasi hareketlerle sokakta çatışma fikrine uzak durmuş, orta ve uzun vadede eğitim programlarıyla memlekete, özellikle devlet kadrolarında faydalı olacak insan yetiştirmeye odaklanmış, mevcut siyasi partilerle yakın ilişki içinde olmamayı tercih etmişti. Dolayısıyla anarşiden oldum olası hoşlanmayan muhafazakar gençlerin Büyük Doğu'dan sonra sempati besledikleri ikinci önemli muhitti. Erbakan Hoca MTTB içinden bir grup gencin desteğiyle Millî Nizam Partisi'ni, ardından da Millî Selamet Partisi'ni kurmuştu. Özellikle ikincisinin siyasi başarısı dindar kesimde bir özgüven yaratınca MTTB içinden ayrılan bir grup Akıncılar Derneği'ni kurdu. Akıncılar en öz ifadeyle kamplara bölünmüş Türkiye'nin İslami değerler ışığında birliğini amaçlıyordu. MTTB gibi o da sokaktaki anarşiye bulaşmaya niyetli değildi.

Büyük Doğu ve MTTB bizim ağabeylerimizin kuşağını yetiştiren sosyal kurumlardı. Bizim jenerasyonun hamiliğini ise Akıncılar Derneği üstlendi. Paşabahçe'de Bahçeli Kahve denilen yerde, ahşap bir binamız vardı. İlk başkanımız Mehmet Şam'dı. Allah rahmet etsin, Mehmet ağabey Konyalıydı ve din kültürü öğretmeniydi. Çok iyi top oynar, masa tenisini çok severdi. İyi de saz çalardı; birlikte türkü söylerdik. Ali İbiş ağabey Beykoz şubesinin sekreteri, ben de muhasibiydim. Akıncıların Beykoz için en temel görevi bizim gibi düşünen gençlerin kültürel ve sosyal ihtiyaçlarına cevap vermek ve bir hayat alanı oluşturmaktı. Akıncılar Beykoz'da gerçekten de bir kültür merkezi gibi çalıştı.

Dernekte bağış yoluyla temin edilen kitaplardan oluşan bir kütüphane kurduk. Edebiyat dergilerini büyük bir dikkatle takip ederdik. Sezai Karakoç'un Diriliş'i, Nuri Pakdil'in Edebiyat dergisi elimizden düşmezdi.

> *Gayretli oluşum arkadaşlarımın beni Beykoz ve Cağaloğlu arasında bir kültür köprüsü olarak görmelerine yaradı. Onlara da kitap dergi taşıyor, kendim gibi alıştırmaya çalışıyordum. Bu gidiş gelişler sayesinde çevrem zenginleşmiş, değerli birçok insanla dost olmuştum.*

Bu yayınlar sayesinde bizim gibi hayalleri olan pek çok yeni isimle tanışmıştık. Dergi takibini oldukça önemser, Türkiye'nin hangi şehrinde kim hangi dergiyi çıkarır, bilmek isterdim. Mektuplar yazarak Türkiye'nin farklı şehirlerinde yayımlanan dini içerikli dergi ve kitapların çoğuna ulaşırdım. Takip ettiğimiz dergilerin yeni sayılarını ve yeni çıkmış kitapları Cağaloğlu'ndan bulup getirmek de benim işimdi. Cağaloğlu'na gittiğim günlerde bazen Büyük Doğu'ya uğrar, ne iş verirlerse gönüllü çalışır, kitap paketlerdim.

Gayretli oluşum, arkadaşlarımın beni Beykoz ve Cağaloğlu arasında bir kültür köprüsü olarak görmelerine yaradı. Onlara da kitap-dergi taşıyor, kendim gibi alıştırmaya çalışıyordum. Bu gidiş gelişler sayesinde çevrem zenginleşmiş, değerli birçok insanla dost olmuştum. Onlardan biri şair Mevlüt Ceylan'dı. Mevlüt'ün dergide yayımlanan şiirlerini okumuş, çok sevmiştim. Bir ara Londra'da yaşadı. Şimdi Çanakkale'de üniversitede öğretim üyesi olarak çalışıyor. Cağaloğlu'ndan taşıdığım kitaplar evin bir köşesinde yığılmaya başlayınca artık bir kütüphane kurmam gerektiğini anladım. Güzel bir raf sistemiyle kitaplarımın hepsini düzenledim. En değerli raflardan birini dergilere ayırmıştım. O rafta o güne kadar neşredilen dini içerikli dergilerin tamamı mevcuttu.

Dernek, aynı zamanda okulda işlenen derslerin tekrar edildiği bir dershane mantığında işliyordu. Üst sınıflar, alt sınıfların derslerinde yardımcı oluyordu. Bunun yanı sıra, yine benim çok önemsediğim bir iş daha yapılıyor, temel dinî bilgiler öğretiliyordu. Beykoz'da İmam Hatip okulu olmadığı için gençlerin çoğu temel dinî bilgiler konusunda eksik yetişiyordu. Beykoz gençliği benim gibi muvakkithanenin rahleitedrisinden geçmiş kimselerden ibaret değildi. Ki bizim de ihtiyacımız vardı öğrenmeye. Akıncılar, bölgemizdeki gençlerin dini gelişimini sağlamak üzere kolları sıvadı. Bir dizi faaliyetler tertip etti. Kasım ve Necip Hocalarımız derneğe gelerek bize tefsir, hadis, siyer dersleri verdi. Dizinin dibinde oturulabilecek, sözü dinlenecek hasbi adamların çabalarıyla burası dört dörtlük bir ilim mektebine dönüşmüştü.

Beykoz Akıncıları olarak çevremizde yaklaşık 70 civarında genç toplayabilmiştik. Dışarıdan bazı gençler ise bizim yanımıza gelmeye utanırlardı. Ziraat Bankası Müdürünün oğlu Sıtkı vardı, abileri sol görüşlüydüler, ama o

bizimle vakit geçirmeyi severdi. Sonunda o da bize takılmaya başladı. Ama derneğe gelip gittiğini ailesinden gizledi. Akıncılar, çok şükür birçok gencin sağa sola savrulmasının önüne geçti. Okuldan geldiğimizde derneğe koşuyor, derslerle, etütlerle burada zamanımızı değerlendiriyorduk. Hayatımızda boş vakit kavramına yer yoktu. İstanbul dışından gelen arkadaşlarımızı yatılı ağırlayabileceğimiz bir odamız bile vardı. Kış günleri binayı sobayla ısıtıyorduk, bunun için bir nöbet listesi hazırlamıştık. Sadece soba yakma işi değil, bulaşık, temizlik gibi yapılması gereken her işi nöbetçilik sistemiyle yürütüyorduk.

“Biz bu çatı altında memleket meselelerine ahlaki, barışçı, özgürlükçü, çoğulcu, yerli ve sivil perspektiften bakmayı öğrenmiştik. Yaklaşımımız kimseyi dışlamıyor, davamız herkesin bir arada, huzur içinde yaşayacağı bir Türkiye vadediyordu.”

Derneğin kira ve diğer masraflarını kendi aramızda toplanan paradan karşılardık. Bizden birkaç yaş büyük Ali İbiş abimiz vardı, Allah selamet versin, demirciydi. Hem üniversitede okur hem de zor şartlarda, kış kıyamet demeden inşaatlarda çalışırdı. Üstüne üstlük kazandığını bizimle paylaşırdı. Çoğu kez iaşemizi o temin ederdi. Bu da yetmez, akşamları derneğe gelir, yorgunluğuna aldırış etmeden bize yemek pişirirdi. Ali ağabey, derneğin kuruluşundan kapanışına kadar maddi ve manevi katkılarını üzerimizden eksik etmedi. Sonraki yıllarda milletvekilliği de yaptı. Kendisini şükranla yâd ediyorum.

Akıncıların Türkiye genelindeki faaliyetlerini yakından takip ederdik. Dernek kısa zamanda 60 şubeye ulaşmıştı. “Sokak şiddetinden beslenen diğer gençlik teşkilatlarından ne eksilirse memleket için o kadar hayırlıdır” diye düşünüp sayımızın artması için dua ederdik. Burası hepimizi zararlı alışkanlıklardan, kötü arkadaşlıklardan, bölücü fikirlerden, ırkçılıktan ve cehaletten koruyan bir limandı. O günlerde gençleri etkisi altına alan tüm hareketlerden daha kuşatıcı, barışçı bir yerde durduğumuzdan bugün hâlâ gururla bahsederim. Dindar olduğunu söyleyip bizim gibi düşünmeyen fraksiyonlar da vardı. Onlar bağnazdılar. Bu tip düşünen arkadaşlarımdan biri bizim kitaplığımızdaki Nazım Hikmet’in Kuva-yı Milliye kitabını görünce hiddetlendi. Alıp yere fırlattı, yetmedi çiğnedi. Bu arkadaşım seneler sonra milletvekili oldu; bir gün sosyal medya hesaplarından birinde yıllar önce üstünde tepindiği kitaptan şiirler paylaştığına şahit oldum.

Biz bu çatı altında memleket meselelerine ahlaki, barışçı, özgürlükçü, çoğulcu, yerli ve sivil perspektiften bakmayı öğrenmiştik. Yaklaşımımız

> *1973 yılında yapılan genel seçimlerde parlamentoya Milli Selamet Partisi'nden 48 milletvekili girmiş, bu olay hepimizi çok mutlu etmişti. Rahmetli Erbakan hocamız o günlerdeki bir karşılaşmamızda bana "Kaportacı Ahmet ustanın oğlu" diye hitap ederek Beykoz'da sunuş yaptığım günü hatırladığını gösterdi.*

kimseyi dışlamıyor, davamız herkesin bir arada, huzur içinde yaşayacağı bir Türkiye vadediyordu. Herhâlde diğer gruplar da taraftar çekmek için cennet gibi bir dünya vadediyor olmalıydı. Ancak söylem ve tavrımızın önemi 80 darbesine giden kanlı serüvende çok net anlaşıldı. Bize saldırılar yapılsa da hiçbir arkadaşımız kazara da olsa şiddete, teröre, cinayete bulaşmadı.

Derneğin Beykoz şubesinin ikinci başkanı Ali Muratoğlu oldu, şubemiz 12 Eylül darbesiyle kapatılana kadar faaliyetlerini sürdürdü. O sırada Akıncılar, Türkiye genelinde 400 şubeye ulaşmıştı.

Bu vesileyle günümüzdeki derneklerde ve STK mahiyetinde iş gören birtakım yapılarda göze çarpan tuhaflıklara da dikkati çekmek isterim. Bugün insanlar çevresine sekiz on kişi toplar toplamaz bu gücü hemen bir ranta çevirme arayışına sapıyor. Siyasi ikbal peşinde koşuyor. Bence bu durum, özellikle kendi camiamızda öz eleştiriye tabi tutulmalıdır. Hasbilikle, fedakârlıkla, samimiyetle çıkılan yolların, Allah rızası için yapılan işlerin kişisel menfaatlere evrildiğini görmek, bu dramatik kırılmalara sıkça şahit olmak insanı üzüyor. Artık eskisi gibi olmasa da günümüzün imkânları bir örgütlenme kolaylığı sağlıyor. Eskiden insanları bir araya getirmek, birlikte iyi işler kotarmak hem ekonomik anlamda hem de teknik açıdan hayli zordu. Değerli insanların kitleye seslerini duyurabilmeleri, değerli işlerin daha geniş bir çevreye yayılabilmesi öyle kolay değildi. Bugün adına "sosyal medya" denilen bir iletişim zenginliğine gark olmuş hâldeyiz. Herkes kendi medya kolundan sesini anında büyük kalabalıklara duyurabiliyor. 70'lerin çabası bu imkânlarla buluşabilmiş olsaydı, durum bugünkünden farklı olur muydu, çok düşünüyorum.

1973 yılında yapılan genel seçimlerde parlamentoya Milli Selamet Partisi'nden 48 milletvekili girmiş ve bu olay hepimizi çok mutlu etmişti. Rahmetli Erbakan Hocamız o günlerdeki bir karşılaşmamızda bana "Kaportacı Ahmet Usta'nın oğlu" diye hitap ederek Beykoz'da sunuş yaptığım günü hatırladığını gösterdi. Beykoz'da olmamız hasebiyle, siyasetle aktif ilgilenen çevreyle irtibatım aslında pek yoktu. Zaten yaşım da küçüktü. Üsküdar'da, Fatih'te, Eminönü-Cağaloğlu'nda, Beyoğlu'nda yaşayan arkadaşlarımız bize nispetle daha yakın ilişkiler içindeydiler.

Eğitimin İçler Acısı Hâli

Liseden mezun olmamıza yakın, Türkiye'de ortalık iyice karıştı. Memleketin durumu iç açıcı değildi. Her köşe başında bir kavga gürültü vardı, insanları can korkusu sarmıştı. Anneler sabah evden çıkan eşlerinin, çocuklarının ardından akşam sağ salim eve dönmeleri için dualar eder, dışarıda olaylara karışmasınlar diye eşlerini, çocuklarını tembihlerlerdi. Ben de çevremizde olup biten olayları çaresiz gözlerle izler, anlamaya çalışırdım. Siyasi öfkenin her yeri yakıp kavurduğunu görüyordum. Beni daha çok ilgilendiren, içimden atamadığım bir gelecek endişesiydi. Bu yangından bir kıvılcımın bize de sıçrayıp hayallerimi mahvetmesini istemiyordum. Bunun düşüncesi bile gönlüme büyük huzursuzluk veriyordu.

Gençliğimizin enerjisini bir avuç arkadaşımla birlikte faydalı meşgalelerle harcamaya, kendimizi avutmaya çalışırdık. Spor, bizi bu çalkantılı karanlıktan koruyan yegâne şeydi. Bir can simidi gibi ona sarıldık. Okul futbol takımının as kadrosuna seçilmiştim, aynı zamanda takım kaptanıydım. İyi maçlar çıkarıyorduk. Aldığımız başarılı sonuçlar bize ilaç gibi gelir, bedenimizi, zihnimizi arıtırdı. Tribünlerdeki arkadaşlarımızı da coştururduk tabii. Okul sıralarında arkadaş olamadığımız insanlarla burada bütünleşebildiğimizi görmek beni mutlu ederdi. Ancak bu arınmış ortamın bile bazı insanları taşkınlık yapmaktan alıkoymadığını görürdüm. Kendisini sözde devrimci fikirlere kaptırmış bazı tipler huysuz tavırlar sergiler, bana ve benim gibi birkaç arkadaşa ters sözler söylerlerdi. Biz bir şey diyemezdik. Okul bizim, takım bizim; bu saçma zıtlaşma neden? Bir anlam veremezdim. Yıllar sonra o arkadaşlardan biriyle bir yerde karşılaştık, geçmişteki o günü hatırladı ve bana "Size karşı hatalı davrandık." diyerek itirafta bulundu.

Bu arkadaşlarımızı suçlayacak değildim. Bana göre sorunun kaynağı o günkü öğretmenlerdi. Onları suçluyordum; çünkü bizden onlar sorumluydu. Ama onlar kendi dünyalarındaki çekişmeleri öğrencilere geçirerek toplumdaki yangını âdeta daha da harlıyorlardı. Önü alınamaz bir kötülüğe çanak tutuyorlardı. Her ne kadar istisnaları varsa da o tarihlerde öğretmenler saçıyla, bıyığıyla, kıyafetiyle tam bir propaganda panosu gibi ortalıkta gezerlerdi. Hi-

tap tarzı ve kelime seçiminden kimin neyi empoze etmek istediği anlaşılırdı. Bu atmosferde derslerin verimli geçmesi mümkün mü? Zaten dersler siyaset nutuklarıyla, ilgisiz mevzularla heba olurdu. Bu tip öğretmenler müfredata uymaz, okul kitaplarını aşağılar, sayısal dersleri bile ideolojiyle sulandırmayı başarırlardı. Boşa giden vakitlerin hesabını kimden soracağımızı bilmezdik. İlkokul ve ortaokuldaki öğretmenlerimin özverisini hatırladıkça içinde olduğumuz hâle daha çok üzülürdüm. Onlar da öğretmen bunlar da, ne değişti de böyle oldu diye sormadan edemezdim.

"Neden Ülkü Ocağı'na gelmedin" veya "Cuma namazında ne işin var" denerek iş bazen öğrenciyi dışarıda denetlemeye kadar varırdı. Öğretmenlerin bu tutumu yüzünden yakın arkadaşlar bile birbiriyle konuşamaz olmuştu. Aynı mahallede, aynı sokakta, yan yana evlerde oturup hatta okula birlikte gidip gelip okulda düşman rolünde takılmak zorunda kalanları görürdüm. Âdeta bir şizofreni hâliydi yaşanan. Ben de benzer bir olay yaşadım. Taner adında okula birlikte gidip geldiğimiz bir arkadaşım vardı. Onunla bir gün Kadıköy'de karşılaştık. Kalabalık bir grupla geziyordu. Onun dışında kimseyi tanımıyordum. Önce beni tanımaz davrandı, ardından gözlerini üzerime düşmanca dikti. O an hepsinin bir olup bana saldıracakları hissine kapılıp oradan uzaklaştım. Akşam mahallede tekrar karşılaştığımızda her zamanki gibiydi, sanki gündüz Kadıköy'de hiç karşılaşmamıştık.

O günlerden yaklaşık 20 yıl sonra şöyle bir hadise yaşadım: Millî Eğitim Bakanlığı'nda müşavirdim. Öğretmenlik yapan bir arkadaşım ziyaretime geldi. Sohbetimiz esnasında bana, "Aslında buraya utana utana geldim, çünkü lisede öğrenciyken ben sana düşmanlık besliyordum" dedi. "Niye?" diye sordum. Meğer onlarla birlikte hareket etmediğim için benim onlara düşmanlık beslediğimi zannediyorlarmış. O haletiruhiyeyi bildiğim için herhangi bir yorumda bulunmadım. En karamsar hissettiğim anda dahi duygularımı düşmanlık düzeyine asla taşımamıştım.

Arkadaşlarımla dernekte buluşmalarımız, sohbetlerimiz okulda alamadığımız verimi bize fazlasıyla verirdi. Buradaki konuşmalar hepimize ümit aşılardı. Bir davamız, bir idealimiz, bir hedefimiz vardı. En yakın hedefimiz ise üniversiteyi kazanmaktı. Sonra öğretmen olmalıydık. Ayşe Öğretmen gibi, Hulusi Öğretmen gibi bir öğretmen ama. Öğretmen; toplumda esenliğin, barışın bir elçisi, bilgi kaynağı ve bir rehber...

Özellikle benim açımdan üniversite hedefi büyük önem arz etmekteydi. Ailemde okuyan kimse yoktu, bu eksiği kapatmak istiyordum.

Yanında kalıp zanaat öğrenmemi çok isteyen babam, faydalı bir yolda olduğumu gördüğünden artık bu konuyu açmıyordu. Kendime iyi arkadaşlar seçtiğimden ve bir hedef belirlediğimden emin olmuştu. Hele babamı mahcup etmeyi hiç istemezdim. Bütün ilgimi üniversite sınavına yönelttim.

Lise yılları. (Ayakta sağdan 3.)

Gençlikte Okumalar

Hobi olarak pul toplamaya başlamıştım. Filateli seviyesine gelmedim belki ama uzun süre topladım. Şehirden şehire, ülkeden ülkeye seyahat eden bu pullar kime hangi haberleri taşıdılar acaba diye merak ederdim. Onları biriktirmek, yolculuklarına eşlik etmekmiş gibi gelirdi bana. Çizgi romanlara da ilgim vardı. Tommiks ve Teksas okumayı severdim. Gazetelerin edebiyat eklerini toplar, bir araya getirirdim. Ansiklopedi karıştırmaktan büyük zevk duyardım. O zamanlar bizim internetimiz ansiklopedilerdi. Merak ettiğim her şeyi ansiklopedilerde arar, bulana kadar peşini bırakmazdım. Jules Verne'nin kitaplarına özel bir ilgim vardı. Onun, hikâyesi Osmanlı topraklarında geçen "İnatçı Keraban" adında pek bilinmeyen bir kitabı vardır. Birkaç kez okumuşumdur.

> *"Tanrı misafirinin kim olduğuna bakmaksızın sofrasına bir tabak daha koyduran Hugo'nun rahibiyle o yıllarda Yeşilçam'ın çektiği filmlerde boy gösteren dolandırıcı, sözüne güvenilmez, menfaatçi, kaypak imam tiplemelerini haklı olarak kıyaslamış ve "okuduğum kitaplar arasında böyle bir imam tipi neden yok?" diye içine düştüğümüz durumu sorgulamıştım."*

Kırtasiyeler dışında kitap satan yer olmadığı için, Millî Eğitim Bakanlığı'nın yayımladığı dünya klasikleri de dâhil, Beykoz'da istenilen kitaba ulaşmak biraz zordu. Cağaloğlu'yla tanışmadan önce azınlık okullarında okuyan arkadaşlarımla aramızda kitap alışverişi yapardık. Mesela ortaokul son sınıftayken Puşkin'in *Yüzbaşının Kızı*'nı, Victor Hugo'nun *Sefiller*'ini ondan alıp okudum. *Sefiller* o zamana kadar okuduğum ilk büyük romandı. Özellikle Rahip Batista'nın anlatıldığı sahneler beni derinden etkilemişti. Bir din adamının olumlanması bana hiç olmayacak bir şeymiş gibi gelirdi. Çünkü bizde o yıllarda din adamları kötü karakterize edilirdi. Ben böyle inanırdım. Batı'nın büyük değeri Hugo, bir rahibin şahsında erdemli insan portresi ortaya

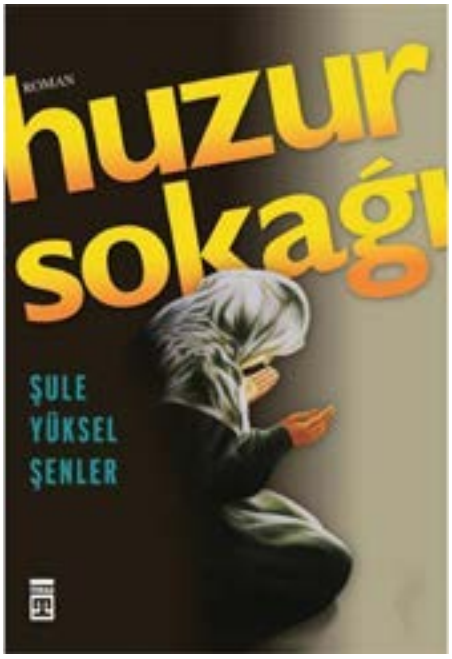
çıkarmıştı. Tanrı misafirinin kim olduğuna bakmaksızın sofrasına bir tabak daha koyduran Hugo'nun rahibiyle o yıllarda Yeşilçam'ın çektiği filmlerde boy gösteren dolandırıcı, sözüne güvenilmez, menfaatçi, kaypak imam tiplemelerini haklı olarak kıyaslamış ve "Okuduğum kitaplar arasında böyle bir imam tipi neden yok?" diye içine düştüğümüz durumu sorgulamıştım.

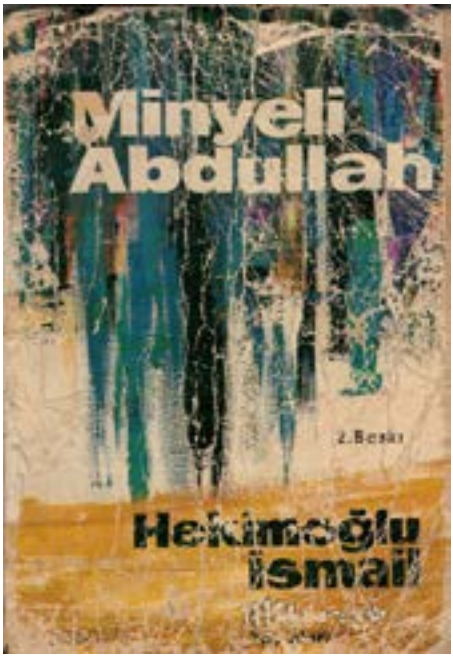
O sıralarda Hekimoğlu İsmail'in *Minyeli Abdullah*, Şule Yüksel Şenler'in *Huzur Sokağı* adlı romanları bizim camiada popüler olmuştu. Demek ki bizim gibi düşünen, yaşayan insanların hikâyesi de yazılabilirmiş diye sevinerek büyük bir açlıkla okumuştum *Huzur Sokağı*'nı... Gördüğü ilgi üzerine kitabın filmi de çekildi, onu da büyük bir coşkuyla izledik. Halk filmi öyle sahici bulmuş, benimsemişti ki çevremde Türkan Şoray'ın hidayete ererek gerçekten başörtüsü takmaya başladığına inananlar oldu.

Benzer duyguları yıllar sonra çekilen Minyeli Abdullah filmi için de yaşadık. Benim zihnim bile Minyeli Abdullah'ı canlandıran Berhan Şimşek'i bir oyuncu olarak görmeyi reddediyordu. O Minyeli'nin ta kendisiydi. Berhan Şimşek'le bir sohbetimiz esnasında laf lafı açmış, şakayla karışık ona bu duygumdan bahsetmiştim. O da gülümseyerek bana, "Muharrem Bey, biz de Bayburtluyuz. Dinî duygularımız güçlüdür. Yeri gelir Yasin de okurum." demişti.

Yeşilçam'ın empoze etmeye çalıştığı imam, hacı hoca tiplemelerinden ne kadar nefret etsek de bazen biz de henüz iyi bir insan olmayı başaramamış tiplerle muhatap olmak zorunda kalabiliyorduk. Bir gün arkadaşım Hüseyin Goncagül'le Çengelköy Kuleli Camii önünde, birlikte balık tutmak için buluştuk. Sandal kiralayıp Boğaz'a açıldık. Balıklarımızı tuttuktan sonra, sandalı caminin önündeki iskeleye bağlayıp namaz kılmaya gittik. O esnada camiden çıkan bir adam bizi öyle görünce "Bu kıyafetle camiye mi gelinir?" diyerek bağırıp çağırmaya başladı, üzerimize yürüyerek hem ona hem bana birer tokat patlattı. Meğer adam caminin imamıymış. Balığa çıkacağımız için doğal olarak biraz özensiz giyinmiştik. Ama namaz kılmamıza engel bir durum da yoktu. İmamın nobranlığına çok alınmıştık. Keşke bizi tatlı bir dille uyarsaydı, tavsiyesini şefkatli bir üslupla verseydi. Kuleli Camii dendiğinde hatırıma bu anımız gelir, üzülürüm.

Bir başka gün, yine bir arkadaşımla caminin şadırvanında abdest alıyorduk. Bir adam yanıma yanaştı, dirseğime şiddetli bir şekilde vurdu. Ben ne olduğunu anlamadım, abdest alma işim bitince neden vurduğunu sordum. Adam, "Dirseğini neden iyi ıslatmadın?" diyerek sert tavrını sürdürdü. Sözde kendince iyilik yaptığını sanıyordu. Oysa adamda azıcık düşünme kabiliyeti olsaydı, bizim çocuk hâlimizle camide olmamıza şükreder, çocukta kusur aramazdı.

Şule Yüksel Şenler'in bu ünlü romanı, 1970 yılında "Birleşen Yollar" adıyla sinemaya uyarlandı.

Futbolculuk Yılları

Futbol maçlarının radyodan takip edildiği yıllarda millî maç anlatımları olabildiğine coşkulu olurdu. Bu maçlardan birinde spiker sürekli Turgay Şeren'in adını ünlüyor, "harika kurtarış, mükemmel plonjon" deyip kalecimize övgüler düzüyordu. Maçın sonuna kadar radyonun başında kitlenip kalmıştık. Hangi maç olduğunu keşke hatırlayabilsem. Çocukluğumuzun efsane kalecisi Turgay Şeren böylece benim dünyama girdi ve futboldaki idolüm oldu. Okulun basketbol takımından sürpriz bir gelişmeyle futbol takımına geçirilince ben de merhum Şeren gibi kalede oynamayı tercih ettim.

Profesyonel olarak Beykoz Spor Kulübü'nün genç takımına alınmıştım. Maçlarımızı Beykoz Çayırı'nda oynardık. Beykoz genç takımından Kanlıca'ya, bir süre sonra da Anadoluhisarı'na transfer oldum. Orada bir süre kaldıktan sonra tekrar Beykoz'a döndüm. 1973'ten 1987 yılına kadar futbol oynadım. Öğretmenliğe başladığımda aynı zamanda Anadoluhisarı'nın kalecisiydim. Öğrencilerimden aynı zamanda takım arkadaşı olduklarımız da vardı.

Futbol oynadığım yıllarda haftada 3-4 gün antrenmana çıkardık. Yediğime içtiğime azami ölçüde dikkat ederdim. Profesyonel sporcu olmamın beden sağlığım açısından yararlarını saymakla bitiremem. Ama esas faydasını mesleki kariyerim açısından gördüm. Ekip çalışmalarında, organizasyon işlerinde uzun seneler takım sporlarıyla meşgul olmanın bana kazandırdığı avantajları kullandım. Eğer bir takım oyuncusuysanız şunu düşünürsünüz, bensiz bir takım eksiktir, takım olmadan da ben bir hiçim. Böyle bir duygunun hâkim olduğu ortamda başarı gecikmez; zira herkes kendi bireysel yeteneklerini sonuna kadar ortaya koymaktan çekinmez, bir başkasının emeğine de saygı duyar.

"Eğer bir takım oyuncusuysanız şunu düşünürsünüz, bensiz bir takım eksiktir, takım olmadan da ben bir hiçim. Böyle bir duygunun hâkim olduğu ortamda başarı gecikmez."

Ferit İnal Lisesi futbol takımının efsane kadrosu. Yıl 1975. İstanbul şampiyonuyuz. Kaleciyi tanıyacaksınız.

Bizim bir şansımız da iyi antrenörlerle çalışmış olmamızdır. Beykoz'un eski kaleci ve kaptanlarından Aydın Kral ağabey bize antrenörlük yaptı. Aydın ağabeyin spor bilgisi ve insani iletişimi çok iyiydi. Beşiktaş'ın antrenörlerinden Metin Türel'le de uzun yıllar birlikte çalıştık. Galatasaray'dan yardımcı antrenörler de idmanlarımıza, maçlarımıza gelip giderlerdi. Hepsinin bize ciddi katkısı oldu.

Tayyip Erdoğan'la Kupa Rekabeti

Ben Anadoluhisarı'nda futbol oynarken o zaman İETT'de futbol oynayan şu anki Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Bey'le birkaç maçta karşı karşıya geldik. Kendisini öncesinde Milli Selamet Partisi Gençlik Kolları Başkanı olarak tanıyordum. Bu camiada gençlik kollarından yetişmiş olup hem siyasetle hem de profesyonel futbolla ilgilenen bizden başkası yoktur. Biz Anadoluhisarı ile İstanbul şampiyonu olduğumuzda, onlar İETT ile ikinci olmuştu.

Kanlıca futbol takımı. Yıl 1979. Maltepe stadında final oynayacağız.

Birlikte futbol oynadığımız arkadaşlarımdan Günay Haznedaroğlu, Arif Özgülüş, Tunç Kayacı, Numan Görmüş gibi isimler büyük takımlarda top oynadılar. Önceden de belirttiğim gibi Günay, Beşiktaş'ta oynarken 1. Lig'in gol kralı oldu. Tekrar benim durumuma dönersek annem futbolcu olarak anılmamı hiç istemezdi. Futbolculuğumu babamdan da gizledim. Bizim takım Türkiye şampiyonu olduğunda Hayat dergisinde bir haber yayımlanmıştı. O haberde takımın en iyileri arasında benim fotoğrafım da vardı. Babamın arkadaşlarından biri dergiyi ona götürmüş, benim bulunduğum sayfayı göstererek, "Ahmet Usta, bak oğlun Muharrem futbolcu olmuş." demiş. Babam da "Madem seviyor ve bu işte başarılı, oynasın bakalım." deyip ses etmemiş. Asıl çekincem evlilik meselem gündeme geldiğinde oluştu. "Ya eşim kabul etmezse, bu iş daha da zorlaşır." diye hayıflanırken Allah'tan eşim fevkalade anlayışlı çıktı. Bana destek oldu.

Maçlarda çok sakatlandım; kolum, kaburgam kırıldı, beyin sarsıntısı geçirdim. O yıllarda futbol kramponları altı çivili köseleden yapılırdı. Çim saha azdı, maçlar yaz kış toprak sahada oynanıyordu. Vefa Stadı'nda yerde koca koca kayalar olurdu. Maçtan önce sahalar tırmıkla temizlenirdi. Hele kış aylarında Çırağan Sarayı'nın oradaki Şeref Stadyumu tam anlamıyla balçık deryasına dönüşürdü. Ayazı yiyip balçık donunca düşmeyegör, zemin bacaklarını jilet gibi keserdi. Çim sahayı ilk kez Bolu'da, sonra Bursa'da gördüm. İstanbul'da Ali Sami Yen ve Dolmabahçe dışında neredeyse çim saha hiç yoktu. İstanbul liginin tüm takımları maçlarını Dolmabahçe'de yaparlardı. İstanbul'un bütün yükünü bu iki stat çekerdi.

Bir maç esnasında ayağım kırıldı. Bu olaydan sonra profesyonel futbola veda etmek zorunda kaldım.

Üniversite Yılları

Beykoz'dan İstanbul'a seyahatin tadı en güzel vapurla çıkar. Beykozlu Orhan Veli'nin "İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı" mısralarının anlamı en güzel bu yolculukta anlaşılır. Boğaz'ın dantel gibi işlenmiş iki yakasını birden izleye izleye güzelim tarihî yarımadaya doğru süzülürsün. Vapur iskeleye yaklaştıkça tepelerden yükselen kubbe ve minareleriyle daha bir büyüleyici görünür. O günlere dair bir pişmanlığım var; keşke çok fotoğraf çekseymişim. Keşke o gidiş gelişlerimizi, tanışıklıklarımızı daha iyi belgeleyebilseymişim. Özellikle cuma namazları Beykoz'dan ayrılmamız için güzel bir vesileydi. Namaz için genellikle Sultanahmet, Fatih, Beyazıt camilerine giderdik. Valide Sultan, Eyüp Sultan, Mihrimah Sultan, Ortaköy Camileri de cuma günlerimizin diğer buluşma noktalarıydı.

Yatılı okuyup Eminönü civarındaki yurtlarda kalan arkadaşımız vardı, onları da ziyaret eder, birlikte Cağaloğlu'ndan geçerek Sahaflar Çarşısı'na ve Beyaz Saray'a giderdik. Beyaz Saray, 60'lı yılların ortalarından itibaren ağırlıklı olarak İslami yayınlar neşreden kitabevleriyle dolu bir iş hanıydı. Necip Fazıl'ı, Sezai Karakoç'u, Erol Güngör'ü, Kadir Mısıroğlu'nu, İsmail Kazdal'ı, İhsan Süreyya Sırma'yı ve İsmet Özel'i ilk kez burada gördüm. Burası 90'lı yılların sonuna doğru kapandı. Ama son güne kadar muhafazakar entelektüellerin, ilim adamlarının uğrak yeriydi.

Ders çalışmak için Üsküdar'a, Şemsi Paşa Külliyesi'nin kütüphanesine giderdik ya da Salacak'taki eski gazinolara. Buralar sessiz sakin, ders çalışılabilecek yerlerdi. Üsküdar'da Yalı Kahvehanesi'ne, arkadaşlarımın babalarının dükkânlarının olduğu Uncular'a da mutlaka uğrardık. Üsküdar'da antikacıları, eskicileri, sahafları gezmeyi severdim. Gerçi Üsküdar'ın her sokağı benim gözümde bir antika dükkânı değerindeydi. Güzel sürprizlerle doluydu. Bir tekke yapısı, bir çeşme aynasına nakış gibi işlenmiş serviler, medrese kemerlerinden içeriye baktığınızda güllerle donatılmış bir avlu, hafif yana yatmış yorgun mezar taşları, ikindi ışığıyla parıldayan yaldızlı kitabeler... Hepsi kendi makamında bir İstanbul şarkısı terennüm ederdi. Üsküdar'a eğer babamla gelmişsek, mutlaka Kanaat Lokantası'na uğrar, güzel bir yemek yerdik.

Lisede fen dersleri almıştım, ancak sözel alan derslerinde daha iyiydim. Üniversiteye hazırlık kursları bizim zamanımızda da vardı, ama ben gidemedim. Hafta içi okul ve antrenmanlar, hafta sonu maçlar derken kursa ayıracak zamanım kalmıyordu. Birkaç arkadaşımla ders çalışma grubu oluşturduk. Kimin evi müsaitse orada, bazen parklarda, korunun sakin, kuytu köşelerinde, Beykoz Çayırı'nda ders çalışırdık. Koruda üniversite sınavına hazırlandığım bank hâlâ yerinde durur. Dernekteki abilerimiz de sıkıştığımız yerlerde bize yardımcı olurlardı. 1976 yılında üniversite sınavına girdim ve sınavı kazandım.

Sırada gitmek istediğim bölümü ve üniversiteyi seçmek vardı. Darülfünun'un devamı olan İstanbul Üniversitesi birçokları gibi benim de hayallerimi süslüyordu. İstanbul Üniversitesi'ni tercih ettiğim takdirde Edebiyat Fakültesi'nde çok büyük hocalardan ders alma şansına sahip olacaktım. Ancak ben bir kere öğretmen olmayı kafama koymuştum ve okuyacağım fakültenin Beykoz'a yakın bir yerde olmasını istiyordum. Boğaz Köprüsü'nün yapımı bitmiş ve ulaşım seçenekleri artmıştı artmasına, ancak her gün Beykoz-Beyazıt arasında gidip gelme meselesi gözümü korkutuyordu. Marmara Üniversitesi'nin bünyesinde Atatürk Eğitim Fakültesi kurulmuştu, yeri de Kadıköy'deydi. Marmara Üniversitesi'nde akademisyenlik yapan bir akrabamızın da cesaretlendirmesiyle Atatürk Eğitim Fakültesi'nde karar kıldım. Benimle birlikte Beykoz'dan üç arkadaşım daha Türkçe bölümüne kayıt yaptırdı. Üç yıl sonra da mezun olduk.

Üniversitelerin durumu liselerden daha beterdi. Her gün kavga gürültü, öyle ki bazı günler dersler iptal edilir, uzun süre yapılamazdı. Sağcılar bir tarafta solcular bir tarafta, biz ne sağcı ne solcu olanlar da bir taraftaydık. Bu kavganın kimseye bir hayrının dokunmayacağı aşikârdı. Nitekim iş sonunda geldi 12 Eylül darbesine dayandı.

Bir ağabeyimiz, "Çocuklar ortada dolaşan silah tektir, bir gün solcunun bir gün sağcının eline geçer o silah. Siz bu tuzaktan uzak durun, aman ha." diyerek arada bir bizi sıkılardı. Allah razı olsun ondan. "Üniversitede hiçbir yapının kanatları altına girmeyeceğim." diyerek kendi kendime söz vermiştim. O yıllarda muhafazakâr düşünceden gençleri tavlamak isteyen kimi yapılar göze çarpardı. Komünizmle mücadele için kurulduğu söylenen bu dernekleri hiç içim çekmedi. Toplumu komünizmden daha fazla alakadar etmesi gereken tehditler olduğunu düşünüyordum. Ayrıca bu dernekleri kuranların da tıpkı komünistler gibi dışarıdan desteklendiklerine inanıyordum. Ferasetine güvendiğimiz birtakım ağabeylerimiz de bu düşüncedeydiler. İstisnasız hepsi de toplum huzurunu hedef alan anarşinin, gençliği ayrıştırma projesinin birer parçasıydılar.

Mahalleden ve üniversiteden değerli arkadaşım Ömer Aktaş'la. Yıllarca birlikte aynı okulda öğretmenlik yaptık.

Bu tip yapılar eliyle, dini bütün gençlerin zihin kodlarıyla oynanarak Türkiye Müslümanlarının Amerika'nın bu coğrafyadaki en güçlü payandası ve kapitalizmin uysal çocuğu olması hedeflenmişti. Sovyetlere karşı üretilen ve bir Amerikan projesi olan Yeşil Kuşak'la birlikte, bizim gençlerimiz bana göre iki riskli alan arasında kıstırılmıştı. Biri sağcılık, diğeri milliyetçilik... Diğer yandan üniversitelerde birtakım muhafazakar gençlerin bu kumpasa girmeye niyetleri yoktu. Tercüme eserler aracılığıyla Mısır İhvan hareketinin fikirleri dindar üniversiteliler arasında yayılmaya başlamış, özellikle hareketin lider şahsiyetlerinden Said Havva, Hasan el Benna

ve Seyyid Kutub'un Türkçeye tercüme edilen eserleri 80'ler boyunca çok etkili olmuştu. Yine İranlı Sosyolog Dr. Ali Şeriati'nin fikirleri dinî altyapısı olmayan gençleri dahi derinden sarsacak nitelikteydi.

Her ne kadar karışmayacağım desem de bazı eylemlere katılmaktan kendimi alıkoyamadım. Onlardan biri, güleriz ağlanacak hâlimize dedirten cinstendir: Bir sabah erkenden, yanımızda boya ve fırçalarla duvarlara slogan yazmak için Sultanahmet'e çıktık. Burayı seçmiştik, çünkü Sultanahmet turistin bol olduğu bir semtti. Bizim amacımız tebliğde bulunmaktı. İngilizce yazacağımız sloganı da belirlemiştik: "Tek yol İslam." Türkçe sloganları yazma işi bitince sıra İngilizce slogana geldi. Aramızdan biri şöyle yazmamız gerekir diyerek duvara kocaman bir "The Solidation in Islam" yazdırdı! Yanlışlığı sonra fark ettik. Sesimizi dünyaya duyuracaktık güya, ama üç kelimelik bir sloganı bile doğru yazamamıştık.

Düşünce Dergisi ve Çevresi

Üniversite yıllarında en büyük kazanımım Düşünce dergisiyle tanışmam oldu. Sahibi Sedat Yenigün'dü. Ali Bulaç, Ali Kemal Temizer, Adnan Başdemir, Necati Aktülün, Ahmet Ağırakça, Hüseyin Besli gibi isimler derginin kadrosunu oluşturuyordu. Dergi Türkiye'de İslam kimliği ve düşüncesinin oluşmasında farklı bir yaklaşım ortaya koyma iddiasındaydı ve tezleri benim ilgimi çekmişti. Kabaca özetlersem Düşünce, gençlik ve toplumu sağlam bir İslamî kültürle yetiştirmenin mücadelesine soyunmuş, komünizm ve kapitalizm kavgasından kendisini izole etmiş fakat antikapitalist değerleri savunan, İslamî ilkeler doğrultusunda etnik ve mezhepsel çatışmalardan uzak duran ve Türkiye'deki siyasi sisteme muhalif bir grup hareketiydi. Sağcılıktan arınmış bir Müslümanlığın mümkün olduğunu onlar sayesinde öğrendim. Kendi adıma önemli bir kazanımdı bu. Düşünce dergisi ekolü, etnik milliyetçiliği de kesin bir dille reddederek dindarların ikinci büyük sıkışmışlığını çözmek istemiştir.

Dergi entelektüel yoğunluğu ve sıra dışı tavrıyla İslamcı camianın önde gelen kalemlerine sayfalarında yer verir, ilgiyle takip edilirdi. Dergi ofisinde düzenlenen buluşmaların bir müdavimiydim. Kitaplar, makaleler yazmış isimlerin yanında biz daha çocuk sayılırdık. Ancak bunun bir önemi yoktu. Çekingenlik göstermeden fikirlerimizi rahatça ifade ederdik. İşte orasını gözümde değerli kılan, bu özgürlükçü ortamıydı. Dergiyi finanse eden bir ağabeyimiz bize çay servis eder, yemek hazırlar, yeri gelir yerleri süpürür, masayı silerdi. O kadar insanın içinde bize dense, o yaşımızda belki nefsimize ağır gelir, bu işlerin hiçbirini yapamazdık. Derginin hazırlık aşamasında bize de iş düşer, yazıların okunması, düzeltmelerin yapılması gibi birtakım işler biz gençlere verilirdi. Birlikte matbaaya gider, kâğıt seçerdik; mizanpaj nasıl yapılır, renk ayrımı nedir, bu gibi teknik detayları dergi süresinde öğrendim. Çok iyi bir dergi olmasına rağmen, tirajı yüksek değildi ve derginin daha fazla insana ulaşması gerektiğini düşündüğümden, on-

larca dergiyi yanıma alıp Beykoz'a getirir, çevremdekileri abone yapmaya çalışırdım.

Malum olduğu üzere, Türkiye'de fikir hareketleri eli kalem tutan insanların bir araya gelerek kendi imkânlarıyla çıkardıkları dergiler etrafında var olmuştur. İslami düşüncenin sözcülüğünü üstlenen dergiler edebiyat ağırlıklıydı ve liderliğini de ekseriyetle edebiyatçı yönü ağır basan isimler yapardı. Düşünce dergisi, bu bakımdan da benzerlerinden ayrışıyordu. Derginin fikri yönü daha ağır basıyordu. Bu gruba daha sonra Mealciler dendi. Türkiye realitesi içinde Kur'an'ı anlama çabası içinde oldukları ve geleneksel referansları yeri geldiğinde eleştirerek Kur'an temelli bir düşünce inşasına soyundukları doğruydu, ama kendilerine nispetle Mealciler denmesi tercih ettikleri bir niteleme değildi. Dergide gerçekleşen sohbetlerde sıkça İsmail Kazdal, Selahattin Ayaz, İbrahim Açıksöz, Yaşar Bostan, Kasım Turhan, Hüseyin Besli gibi isimleri bir arada görürdüm.

Düşünce, memleketin badireli bir dönemine denk geldiği için uzun ömürlü olamadı, 12 Eylül darbesinde kapatıldı. Buna rağmen çığır açıcı söylemiyle düşünce dünyamızda kalıcı izler bıraktı. Daha sonraki yıllarda Düşünce ekolüne ruhunu veren isimler Bilgi ve Hikmet dergisini çıkartarak aynı söylemi sürdürdüler. Benim üniversite dönemimde başlayan yakınlığım bu yıllarda da devam etti. Hâlâ birçoğuyla hukukumuz vardır.

Düşünce dergisi bünyesindeki ağabeyler her ne kadar Türkiye'deki sosyal meselelerin mevcut siyasi sistemle çözülebileceği konusunda çekimser bir tutum içinde olsalar da Millî Selamet Partisi'nin ikinci döneminden sonra grubun içinde bazı fikir ayrılıkları oluştu. Bazı isimler, Refah Partisi'yle birlikte aktif siyasete girdiler.

Benim partiyle aileden gelen bir gönül bağım vardı. Parti kavramı o vakte kadar bizim dünyamızda sivil toplum kuruluşu gibi işleyen bir yapıya işaret ederdi. Babam, "MSP'nin falanca şubesinde gençlik kollarına üye bulamamışlar, hadi git." derdi, ben de giderdim. Babam bunu İslami bir duyarlılıkla söylerdi. Ben de babamın sözünü ikiletmeden yerine getirir, üye olurdum. Bütün derdimiz İslami hassasiyetlerimize bağlı kalarak onurlu bir hayat sürebilmekti. Peki neydi bu hassasiyetler? Annemizden babamızdan tevarüs etmiş ahlaki prensip-

> *"Annemizden babamızdan tevarüs etmiş ahlaki prensipleri devam ettirmek, belli başlı ibadetleri yerine getirmek, iman ve İslam esaslarına gönülden bağlı olmak... Çoğumuz Müslümanlık deyince bunları anlardık."*

leri devam ettirmek, belli başlı ibadetleri yerine getirmek, iman ve İslam esaslarına gönülden bağlı olmak... Çoğumuz Müslümanlık deyince bunları anlardık.

Düşünce dergisiyle tanıştıktan sonra siyaset algım da değişti. Buna göre bilinçli bir Müslüman sahip olduğu İslami hassasiyetleri (ki evrenseldiler) toplum düzenine hâkim kılmak arzusuyla bir hayat sürmeli, adil, ahlaki bir yönetim sistemini herkes adına talep edebilmeli ve bunun uğrunda hayatının bütün alanlarında mücadele vermeliydi. Siyaset, hedefe ulaşmanın bir yöntemiydi.

Evlilik ve İş Hayatına İlk Adım

Eşim Ayşe Ergül ve ben.

1976 yılında üniversiteye başladığımda annemi bir trafik kazasında kaybetmiştik. Evde babam ve üç bekâr kardeş birlikte kalıyorduk. Ablam evlenme vaktimin geldiğini düşünüyordu. Bir gün mahallemizden Bayburtlu bir ailenin kızını çok beğendiğini ve bana yakıştırdığını söyledi. Bu önemli konuyu bir süredir ben de içimde ölçüp tartıyordum. Ablamın anlattıkları benim eş kriterlerime uygundu. Artık evlilik için adım atmanın zamanıydı. Hazırlığımızı yapıp kızı istemeye gittik.

Kayınpederim ve kayınvalidem mazbut, iyi insanlardı. Eşim olacak hanımefendiyle görüşüp anlaşınca evlenmeye karar verdik. Yılın sonuna doğru nişan yaptık, ertesi yıl da düğünümüz oldu. Evde düzenimiz değişmemişti, babamla birlikte kalmaya devam ettik. Ta ki ilk çocuğumuz doğana kadar... Sonra bir ev kiralayarak oraya taşındık.

1978 yılında ilk kızım doğduğunda üniversite tahsilim sürüyor diğer taraftan futbol kariyerim de devam ediyordu. Babama ekonomik olarak daha fazla yük olmak istemiyordum. İş arayışına girdim. Sümerbank Deri ve Kundura Fabrikası'nda teknisyen kadrosunda çalışacak biri aranıyordu. Fakülteden mezun olana kadar orada çalışabilirim diye düşünerek Sümerbank'a iş başvurusunda bulundum. Mülakatım olumlu geçti, fabrikada işe başladım. Orada bir yıl kadar çalıştım.

1979 yılında fakülteden mezun oldum. Vakit kaybetmeden öğretmenliğe başlamak istiyordum. Ama önce İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne başvuru yapmam gerekiyordu. Evraklarımı hazırlayıp daireye gittim. Ancak geç kalmıştım, başvurular bir gün önce sonlanmıştı. Memur, üzüldüğümü görünce bana bir tüyo verdi. "Eğer Ankara'ya giderseniz, evraklarınızı yarın akşama kadar elden teslim edebilirsiniz." dedi. Bir sonraki öğretmen alımları ne zaman gerçekleşir, doğrusu hiçbir fikrim yoktu. Riske edemezdim. Hızlıca hazırlanıp soluğu Harem'de aldım. Gece geç saatte bulduğum ilk otobüsle Ankara'ya doğru yola koyuldum.

Sabah 6-7 gibi Ankara'ya vardık. Otogarda beni çetin bir kış günü karşıladı. Otobüsten adımımı dışarı atar atmaz keskin bir ayaz yüzümde bir kırbaç gibi şakladı. Ankara soğuk, Ankara ayaz, Ankara her hâliyle yabancıydı. İlk gelişimdi ve daha ilk adımda beni ürkütmeyi başarmıştı. Yolda olduğumuz gece dediklerine göre Ankara eksi 27'yi görmüştü, yerler boydan boya buz pisti gibiydi. Kayıp düşmemek için ip cambazı gibi temkinle hareket ediyordum. 20-25 metre ilerlemiştim ki ayakkabımın altından bir çıtırtı duyuldu. Kenara çekilip kontrol etim. Ayakkabımın altı soğuktan yarılmıştı. Moralim iyice bozuldu. Ne olursa olsun, en kısa sürede Millî Eğitim Bakanlığı'na giderek işimi halletmeli, aynı gün içinde İstanbul'a dönmeliydim.

Kırık tabanla tekrar yola düştüm. Alelacele evden çıktığım için yanıma ne yeteri kadar para alabilmiştim ne de kimseye haber verebilmiştim. Cebimdeki para dönüş biletine anca yetiyordu, yemek yiyecek durumda bile değildim. Daha kötüsü Ankara'da danışabileceğim birileri var mı, yok mu, bunu kimseyle konuşamamıştım. O yıllarda Ankara'ya resmî dairede işini görmeye gelenler genelde birilerinin selamını getirirler, beni falanca gönderdi diyerek işlerini kısa yoldan halletmeye bakarlardı. Ayaklarım donuyor, vücudum titriyor ama en beteri içimdeki "ya olmazsa" endişesi beni yiyip bitiriyordu.

Belediye otobüsüyle Kızılay'a geldim, bakanlığın binasını buldum. Evraklarımı teslim etmem gereken büroyu buldum. Ancak "Biz bu evrak dos-

yasını alamayız." diyerek beni Beşevler'deki Bakanlık binasına sevk ettiler. Burada Talim Terbiye Kurulu'nun yanındaki binada tayin nakil evrakları alınmaktaymış. İçimden bir eyvah çektim. Hiç dinlenmeden, ısınmadan, üstelik bu ıslak ayaklarla bana tarif edilen yeri nasıl bulacaktım? Sorup soruşturarak o tarafa giden bir belediye otobüsü buldum. Beşevler'e gelince otobüsten indim ve kaldırımda biriken karın içinde bata çıka ilerleyerek tarif edilen adrese ulaştım. Yol yorgunluğu bir yandan, soğuk bir yandan, ıslak ayaklarımın sızısı bir yandan... Perişan hâldeydim. Şiddetli bir kar yağışı başlamış, vakit öğleyi bulmuştu.

Öğle paydosu nedeniyle bir kenarda bekleyecektim. Biraz ötede yaşlı bir adam binanın kapısını süpürüyor, karları temizliyordu. Yaşlı adama yaklaşıp "Amca ben tayin nakil evrakını vermek için nereye gideceğim" diye sordum. "Bu binada işini halledeceksin. Ama paydos bitince." dedi. İçeride, kapının ağzındaki kalorifer peteğini göstererek "Peki şurada biraz dinlenebilir miyim?" diye sordum. "Geç otur yeğenim." diyerek bana yol açtı. Takatim kesilmek üzereydi. Peteklere nasıl sarıldım hatırlamıyorum. Biraz kendime geldikten sonra tabureye oturup ayakkabılarımı çıkardım, çoraplarım kurusun diye ayaklarımı iyice kalorifere verdim. Adam da ıslık çala çala yerleri süpürüyor, arada bir beni süzüyordu. Kapı önünde hareketlilik başlayınca öğle paydosunun sona erdiğini anladım.

Yerleri süpüren görevli biraz kendime geldiğimi anlayınca yanıma geldi, nereden geldiğimi sordu. İstanbul Beykoz'dan geldiğimi öğrenince "İyi iyi, bekle bakalım sen biraz daha" deyip gözden kayboldu, kısa bir süre sonra tekrar geldi. Anlattığına göre Beşevler'deki binayı tayin nakil işlerinde daha rahat çalışırız diyerek bürokratlar tercih etmiş. Diğer türlü herkes işini yukarıdan halletmeye çalıştığı için anormal bir trafik yaşanıyormuş. Bakanlık bürokratları rahat çalışsınlar diye büroyu gözlerden ırak bir yere, yani buraya taşımışlar. Ardından biraz kendinden, ailesinden söz etti. Polis bir oğlu varmış, Beykoz'dan gelin almışlar. Adamın bana olan ilgisini anlamış oldum.

O anlatırken cebimden evrakları ikide bir çıkarıp kontrol ediyor, tekrar cebime koyuyordum. Sürem azalıyordu. Nazik bir şekilde lafını keserek, "Amcacığım, İstanbul'dan günübirlik geldim, bunları teslim edip dönmem gerekiyor." diyerek evrak zarfını ona gösterdim. Adam bir an duraksayıp "Ver bakalım sen onları bana." dedi. Verdim. "Sen şimdi burada otur bekle bakalım." Ne yapacak acaba diye düşünürken çalakalem yazılmış bir kâğıtla geri geldi. "Al bunu, evrak kaydını yaptırdım. Sen az daha otur, acele etme." dedi. Bir çırpıda işimi halledivermesine şaşırmıştım. Teşekkür ettim. "Oto-

gara buradan bir kamyonet gidecek, ben seni onunla gönderirim." diyerek önüme bir parça bayat bir ekmek ve bir kâse köy peyniri koydu. Arkasından bir koca bardak çay getirdi. Hiç tanımadığım bu amca sayesinde hem ısınmış hem ayakkabılarımı kurutmuş hem de işimi halletmiştim. Şimdi de ikram ettiği peynir ekmeğe büyük bir iştahla yumulmuştum.

"Saat gece 10 buçuğa doğru elinde büyük sarı bir zarfla yanıma geldi. "Bunu İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne ver." diyerek bana uzattı. "Peki!" deyip zarfı cebime koydum. İçinde ne var diye sormadım."

Mesai bitmişti, başvuru macerası sona ermişti. Artık amcanın bahsettiği şu vasıta gelsin de bir an önce otogara gideyim diye sabırsızlanıyordum. Mesai saatini geçirmiş olmamıza rağmen binadaki yoğun faaliyet sürüyordu. Anlaşılan gece geç saatlere kadar çalışılacaktı. Yaşlı adam, "Çok kar yağıyor, sana söylediğim araba kabinsiz. Arkasından bir araba daha gidecek, biraz daha bekle ben seni onunla göndereyim." dedi. Sonra gözünü üzerime dikip onayımı bekledi. Tez canlı olduğumu da fark etmişti galiba. Bana bir sürü iyiliği dokunmuş bu iyi niyetli adama "Hadi eyvallah" deyip gidemezdim. "Olur amca, sen ne uygun görürsen." dedim. Kaloriferin yanında oturup enerji depolamaya devam ettim. O da kendi işleriyle ilgileniyor, arada bir muhabbet molası veriyordu. Çorumluymuş, Tosya'ya giderken Büyükçeltikbaşı adında bir köyden...

Saat gece 10 buçuğa doğru elinde büyük sarı bir zarfla yanıma geldi. "Bunu İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne ver." diyerek bana uzattı. "Peki!" deyip zarfı cebime koydum. İçinde ne var diye sormadım. Nihayet beklenen çift kabinli kamyonet geldi. Amcayla vedalaştık. Kamyonet, kar yağışı altında beyaza bürünen Ankara sokaklarında olabildiğince hızlı ilerleyerek beni otogara yetiştirdi. Otogarda firma ofisleri arasında gidip gelerek en ucuz bileti arayıp buldum. Kendimi İstanbul'a giden ilk otobüse attım. Derin bir oh çektim çekmesine ama kıymık gibi bir endişe içimi huzursuz etti: Temkinli hareket etmeyi seven biri olarak hiçbir memurla muhatap olmadan dosyamı tanımadığım bilmediğim birine teslim etmiştim. Bu ne derece doğruydu? Kontrol dahi etmemiştim. Elimde üzerinde tarih ve sayıdan başka şey yazmayan bir fişle dönüyordum. Kaderim, öğretmenlikle ilgili hayallerim, her şey bu kâğıttaydı. Allah kerim deyip kendimi rahatlattım. Kim bilir nerede, Anadolu'nun hangi köşesinde öğretmenlik yapacaktım? Hakkımda hayırlısını vermesi için Allah'a dua ettim.

İlk Atamam Beykoz'a

Otobüs bileti dışında tek kuruş harcama yapmadan atlatmayı başardığım Ankara seferine damgasını vuran tabanı kırık ayakkabılarımla sonunda evime vardım. Üstümü başımı değiştirip biraz dinlendikten sonra zaman kaybetmeden iskeleye koştum. İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne geldiğimde vakit ikindiye dayanmıştı. Başvuru fişimle ilgili işlemleri yaptırdım, Ankara'dan getirdiğim emanet zarfı da evrak kayıt bürosuna teslim ettim. Odadan tam çıkacakken, memur "Bir dakika bekleyin, imza atacaksınız." dedi. Adam yüzünde şaşırmış bir ifadeyle bana bakıyordu. "Kimin torpiliyle yaptınız bu işi?" diye sordu. Anlamadım, "Hangi işi?" Elindeki kâğıdı bana göstererek "Bu sizin Beykoz Paşabahçe Ortaokuluna tayin evrakınız." dedi. Kulaklarıma inanamadım: "Nasıl olur?" Memur, "Olmuş işte. Hayırlı olsun." dedi. Memura torpil yaptırmadığıma inanması için Ankara hikâyesini kısaca anlattım. Bakanın adını sorsa söyleyemeyecek durumdaydım. Memur beni ilgiyle dinledi, inanmış göründü, ama hayretinde eksilme olmamıştı. "Bu atama müracaat edilen günde nasıl hallolur?" demeden geçemedi.

Mesai bitimine yakın binadan çıkarken kuş gibi hafiflemiştim. Artık Paşabahçe Ortaokulu'nda Türkçe öğretmeniydim. Meğer o yaşlı adam, Atama Tayin Nakil Daire Başkanı'nın odacısıymış. Başkan beyle konuşarak evime en yakın yere tayin edilmemi sağlamış. "Şu Allah'ın işine bak." dedim, insan kapı kapı gezip işini yaptırmaya torpil arasa böyle bir sonuç elde edemez. O zaman öğretmen ataması şöyle yapılırdı: Aday listeden kendisine uygun gördüğü yerleri yazar, kurayla bu tercihlerden birine tayin edilir.

İşin ilginç yanı, İstanbul tayine kapalı bir yerdi. Benim listemde Gaziantep, Erzurum ve Trabzon vardı. İlkini merak ettiğim bir şehir olduğu için yazmıştım. Erzurum ise eşimin memleketi Bayburt'a yakındı. Trabzon da kendi memleketimdi. Dolayısıyla ilk atamamın İstanbul'a, hem de Beykoz'a yapılması bir mucizeydi.

Yaklaşık 10 yıl sonra ben bakanlıktayken o amcayla tekrar karşılaştım. Bakan Avni Akyol Bey'in dönemiydi, ben onun basın müşaviriydim. Elazığ Anadolu Lisesi'nin açılışı programında beni televizyonda görmüş, bakanlıktan sorup soruşturarak yerimi bulmuş. İlk Ankara seyahatimi elbette unutamazdım ama maşallah o bütün detayları benden iyi hatırlıyordu. Sıcak bir sohbetten sonra, oğlunun bazı sorunlarından bahsetti, bakanlıkta iş bulmasına yardımcı oldum. İlk atanma maceramdan sonra bahtım öyle açıldı ki kendi isteğimin dışında bir atamaya hiç maruz kalmadım. Görev yerlerimi kendi irademle belirledim.

Öğretmenlik günlerimiz. Paşabahçe Ortaokulu. Arkadaşım Ömer Aktaş'la beraber.

Paşabahçe Ortaokulu

Beykoz'un İncirköy mahallesinde kurulan Paşabahçe Ortaokulu'nun fiziki imkânları oldukça kötüydü. İlk ders verdiğim sınıflardan birinde sıralara üçerli, dörderli oturtulan 74 öğrenci vardı. Bölgedeki okul sayısının yetersizliği yüzünden okul binamız sabahları Menekşe İlkokulu, öğleden sonraları Paşabahçe Ortaokulu olarak hizmet veriyordu. Anormal yoğunluk, müfredattan geri kalmamaları için öğrencilere özel bir çalışma programı hazırlamamı gerektirmişti. Öğrencilerin en azından kendi dersimden geri kalmalarını istemiyordum. Beykoz genelinde birçok okulda durum böyleydi.

Öğrencilerimiz ekseriyetle işçi çocuklarından oluşuyordu. Cam, Kundura ve Tekel fabrikalarının işçilerinin çocukları... İşçi anne-babaların büyük çoğunluğuysa sol görüşe mensuptular. Fabrikalarda eylemler, grevler; her Allah'ın günü bir olay yaşanıyordu. Evlerdeki huzursuzluktan çocuklar da etkileniyor, politize olmuş anne babalarının psikolojilerini bir yük gibi omuzlarında taşıyorlardı. Özellikle üçüncü sınıftaki bazı çocuklarda derslere intibak edememe, sınıf ortamıyla uyumsuzluk gibi ciddi sorunlar gözlemliyordum. Bu çocukların kazanılması yönünde yapılacak en doğru şeyin ne olduğu üzerinde çok kafa yordum.

Buraya kadar memleketteki eğitim-öğretimin hali pür melalini bir öğrencinin duygusu ve gözüyle değerlendirmiştim. Artık mesleğinin başında biri olarak, eğitimci vasıflarımın yardımıyla olayları gözlemliyordum. Gördüklerim ve bunun sonucunda ulaştığım birtakım tespitler, çiçeği burnunda bir eğitimcinin hevesini kıracak türdendi. Çoğu da meslektaşlarımla ilgiliydi. Gruplara ayrılıp birbiriyle zıtlaşan, düşmanlık boyutunda duygular yaşayan bu "aklı başında"

> *"Hepimiz aynı gemideyiz, tek gayemiz bu çocuklara bilgi vermek, onlara rehberlik etmektir diyerek her iki grubun odasına girip çıkmaya başladım."*

insanlar teneffüslerde yan yana gelmemek için ayrı odalarda oturacak kadar işi ileri taşımışlardı. Hiçbir iletişimleri kalmamıştı. Benim yapmam gereken belliydi, sadece işimle ilgilenecektim. Zaten 30 saatlik ders yüküm vardı, zihnim de bedenim de yeterince meşguldü.

Ancak kendimi ortamdan büsbütün yalıtma fikrinden caydım. Çünkü asosyal biri değildim. Şucu bucu demeden bütün öğretmen arkadaşlarımla insanca, dostça bir iletişim kurmayı başarabilirdim. "Hepimiz aynı gemideyiz, tek gayemiz bu çocuklara bilgi vermek, onlara rehberlik etmektir" diyerek her iki grubun da odasına girip çıkmaya başladım. Ne var ki iyi niyetli düşüncelerimi sağ ve sol örgüt militanı gibi davranmaktan gözü kararmış bazı arkadaşlarımıza geçiremedim.

12 Eylül Darbesi

Darbenin yapıldığını televizyon ve radyodan öğrendik. Gece konan sokağa çıkma yasağı birkaç gün uygulandı. Yasaktan haberi olmadan çıkanları askerler topluyorlardı. Ne olup bittiğini anlamak için evin kapısından biraz ileriye açılmış olarak sokağı izliyordum. Kucağımda kızım vardı. Birkaç kapı aşağımızda öbeklenmiş askerler, kolundan tutulup götürülen insanlar gördüm. Bu sırada arkamdan bir el sertçe kolumu kavradı, neye uğradığımı şaşırdım. Bir jandarma astsubayı kucağımda kızım olduğu hâlde beni çekip götürmeye çalışıyordu. Eşim hemen harekete geçti, o da diğer kolumdan kavrayarak beni içeri doğru çekti. Sonunda kendimizi içeriye atıp kapıyı kapatabildik. Askerler böyle yapmakla kimsenin gözünün yaşına bakmayacaklarını göstermek istiyorlardı. Yakaladıklarını yakınımızdaki askerî kışlaya götürüyorlardı. Hiçbir suçu olmayanları bile en az bir iki gün ibret olsun diye nezarette tutuyorlardı. Beykoz sokakları derin bir sessizliğe gömülmüştü.

Yasağın kaldırıldığı gün sabah erkenden okula gittim. Binanın çevresi polis arabaları ve askerî araçlarla çevrilmiş, öğretmenlerden bir kısmı gözaltına alınmıştı. Benim içimi de bir endişe kapladı. Akıncılar Derneği'yle olan ilişkim yüzünden gözaltına alınabilirdim. Ama o gün bir şey olmadı. Akşam eve döndüğümde, dernek başkanımız Ali Muradoğlu ağabeyin gözaltına alındığını duydum. Bir müddet sonra gerek Ali ağabey gerekse gözaltına alınan öğretmenler serbest bırakıldı. Bu olay okulumuzdaki öğretmenler arasındaki gerginliği daha farklı bir boyuta taşıdı. Bu sefer gözaltına alınanlar, diğerlerine karşı soğuk ve mesafeli davranmaya başladı. Herkes yargılayan bakışlarla birbirini süzüyordu. Müdürümüz İlyas Bey, İslam Enstitüsü mezunu, sağduyulu bir insandı. Gözaltına alınıp salıverilenler arasında müdür yardımcılığı yapan kimselerin aynı görevde kalmalarının uygun olmayacağını düşündü ve müdür yardımcılarını değiştirdi.

İlyas Bey, öğretmenler arasındaki kavgalara uzak kalışım nedeniyle müdür yardımcılığı görevine beni de seçmişti. Ne sağdan ne de soldan olan

birini müdür yardımcısı yaparak ortamı yumuşatmayı amaçlamıştı. Her ne kadar beni hayal kırıklığına uğratsalar da öğretmenlerin neredeyse tamamıyla iletişim içinde olan tek ben vardım okulda. Bu sayede kısa bir süre sonra baş müdür yardımcısı oldum.

Bazı öğretmenlerin tutuklanması ve yerlerine atama yapılmayışı nedeniyle boş geçen dersler oluyordu. Mevcut kadromuzla temel derslerin saatlerini zar zor doldurabiliyorduk. Burada bana büyük iş düştü, boş derslerde öğrencilerin en sevdiği şeyi yaptık, okulun bahçesinde birlikte futbol oynadık.

Okulda yaşı en genç öğretmen bendim. Çocukların beni bir ağabey gibi görmelerinde bir sorun da görmüyordum. Bilakis benim için bu yakın hisler daha makbuldü. Çünkü ben otoriter biri değildim. Öğrencileriyle arası mesafeli, sertlik yanlısı, kasıntılı öğretmenlerden hiç hazzetmezdim. Eski kafalı bazı tipler, öğrencilerle yakın diyaloğun saygıyı ortadan kaldıracağını düşünürdü. Okulda öğrencileriyle doğru düzgün muhatap olmadıkları gibi dışarıda da tanımazlıktan gelirlerdi.

Nasıl Bir Öğretmen?

O döneme ilişkin şu mesele de beni hayli üzerdi: öğretmenlerin büyük kısmı mesaileri dışında kendilerini geliştirmek için hiçbir çaba göstermezlerdi, ya kahvelerde ya derneklerde zaman öldürürlerdi. Okuldaki tek telefon benim odamdaydı. Bir gün telefon çaldı. Arayan kişi, okulumuzda çalışan Tarih Öğretmeni Ali Bey'i telefona istedi. Ben arayan kişiye okulda ders saatinde olduğumuzu, teneffüs saatinde araması gerektiğini söyledim. Bu arada Ali Öğretmen'e haber gönderdim. Teneffüs olunca Ali Öğretmen yanıma geldi, bu arada telefon yeniden çaldı. Ali Öğretmen'in arkadaşıyla telefon konuşmasına ister istemez kulak misafiri oldum. Ali Bey konuştuğu kişiyle bir iş yapmayı planlıyordu ve bunun için bir yerde buluşmaları icap ediyordu. "Okulun yanındaki Niyazi'nin kahvesinde olurum." dedi. Sonra birkaç kez daha "Sabah akşam ben o kahvedeyim" diyerek yerini iyice pekiştirdi. Bu konuşmaya o an çok üzülmüştüm. Ali Bey o günden sonra sürekli gözüme, hep o kahvede takıldı. İçimden soruyordum: "Derslerine nerede, ne zaman hazırlanıyor? Ne zaman bir şeyler okuyabiliyor?"

Bu gibi soruların Ali Öğretmen'in dünyasında hiçbir önemi yoktu. Kim ne derse desin bildiğini okurdu. Bir konuşmamızda, "Benim yazılı sorularım daima hazırdır." dedi. 20 senedir öğrencilerine aynı soruları sormış. Bununla övünürdü. Daha fenası boş vermişlik, özensizlik konularında Ali Öğretmen yalnız değildi, o günün eğitim-öğretim ortamında bir vasatı temsil ediyordu.

Mesleğimin ilk yıllarında karşılaştığım tuhaf manzaralar beni eğitimin içler acısı hâliyle yüzleşmek zorunda bıraktı. Okumalara yöneldim. Nurettin Topçu, *Maarif Davamız* adlı kitabında, "Her şeyden evvel muallim, hayatımızın sahibi olmaktan ziyade sanatkârıdır. Kullanıcısı değil, yapıcısıdır. Seyircisi değil, aktörüdür. O, en doğru, en güzel hayat örneğini yapar, hazırlar ve sunar... O, ruhunuzdaki kat kat fetihlerin kahramanı ve şerefli sahibi olduğu halde, bu hayatı yaşamayı değil, ona hizmeti tercih ile seç-

miş fedakâr varlıktır. Muallim, geçeceği yol bütün engellerle örtülü olduğu halde buna tahammül etmesini bilen, tahammül etmesini seven idealdir." diyerek bir öğretmen modelini tarif ediyordu. Biz bu tanımın fersah fersah uzağındaydık.

Burada bir anımdan daha bahsetmeden geçemeyeceğim. Paşabahçe Ortaokulu'nda Ahmet Vecdi Güner adında bir matematik öğretmenimiz vardı. Alkol bağımlısı olduğu herkesçe bilinirdi. Bir sabah Ahmet Öğretmen'in okula gelmediğini, dersinin boş geçtiğini gördüm. Devamlı gittiği birkaç yer vardı. Okuldan çıkarak aramaya koyuldum. Nihayet onu açık bir mekânda kör kütük sarhoş hâlde buldum. Durumu iyi değildi, eli ayağı buz gibi olmuştu. Koltuğunun altına girip kendi evime götürdüm. Banyoya sokup bir güzel yıkadım. O olayın ardından ilgimi kesmedim, okulda her fırsat bulduğumuzda sohbet ediyorduk. Böylece Ahmet Öğretmen de biraz toparlandı. Yıllar sonra bir gün telefonum çaldı. Eskişehir'den Ahmet Öğretmen arıyordu, "Senin bana verdiğin kitap vardı ya" dedi, "O kitabı senden aldığımı ifademde söyleyebilir miyim?"

Meğer İslamcılık davasından bir soruşturma geçiriyormuş. Uzun süredir ayrı kaldığımızdan ondaki köklü değişimi fark edememiştim. Bana değişim sürecini sonra uzun uzun anlattı. Beykoz'dayken ona okuması için birkaç kitap götürüp vermiştim. Onlardan biri Frantz Fanon'un *Siyah Deri Beyaz Maskeler* adlı kitabıydı. Kitapları dikkatlice okumuş, notlar almış, özellikle Fanon'dan çok etkilenmiş. Bu doğrultuda başka kitaplar da okumuş. Sonunda iş İslamcılıktan yargılanacak aşamaya kadar varmış. Onun hikâyesi beni şaşırtmış, bir yanıyla sevindirmişti de.

Bu yıllar bir koşturmaca içinde geçti. Sabahtan ikindiye kadar okuldaydım, okuldan sonra ya antrenmana ya Cağaloğlu'na gidiyordum. Bir koltukta üç karpuz... Cağaloğlu'nda uğradığım yayınevlerinde "Şunu okuyup değerlendirir misin?" derler ve bana kitaplaşmayı bekleyen dosyalardan verirlerdi. Bu dosyaları satır satır okuyarak kontrollerini yapar, düzeltmeleriyle birlikte teslim ederdim. Yaptığım işi sevdiğim yayınevine bir katkı olarak görür, ücret talep etmezdim. Yazarından teslim alındıktan itibaren matbaa sürecine kadar bir kitap yayıma nasıl hazırlanır, bu küçük işler sayesinde iyice öğrenmiş oldum.

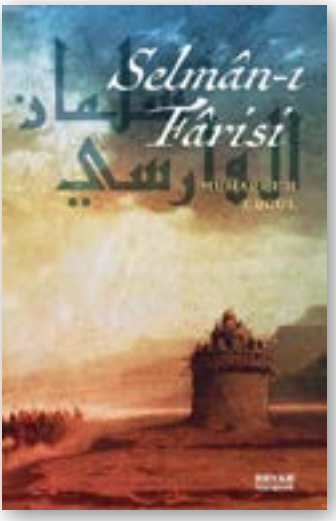
Yazarlık Deneyimi

Cağaloğlu'nda en çok Düşünce dergisi ve Beyan Yayınları'na giderdim. İslam kültürü ve düşüncesine yerli ve yeni kitaplar kazandırmak isteyen Ali Kemal ağabeyin verdiği dosyalarla ilgilenmekten zevk alırdım. Münasebet hâlinde olduğumuz kimi yazar ağabeyler bizi sadece okumaya değil, yazmaya da teşvik ederdi. Okuduğum güzel metinlerin içimde bir üretme arzusu yarattığını hissederdim. O ara Beyan Yayınları asrısaadet dönemi ve sahabe hayatlarıyla ilgili bir cep kitapları serisi hazırlayacaktı. Benim de sahabe hayatları üzerine hususi okumalar yaptığım bir dönemdi. Çalışma disiplinimden memnun olan Ali Kemal ağabey benim de bu planladıkları seride bulunmamı istediğini söyledi. Bu teklifini sevinçle kabul ettim. Yazar gözüyle bir kaynak taraması yaptım, literatürde kim ne yazmış arayıp buldum. Kandehlevi'nin Hayatü's-sahâbe adlı kitabından özellikle istifade ettim. Sahabeler içinde ilgimi en fazla çekenlerin başında Musab bin Umeyr geliyordu. Lise yıllarımda Hz. Musab'ın hayatına dair bazı okumalar yapmıştım. Ayrıca bizimle ilgilenen ağabeyler, Hz Musab'ın gençler için her bakımdan harika bir örnek teşkil ettiğine inandıkları için ondan bahsetmeyi severlerdi. Zengin ve asil bir aileden geliyordu. Oldukça yakışıklı bir gençti. Hz. Peygamber'in çağrısına ilk uyanlardandı. Malını mülkünü, ailesini terk ederek kendisini İslam davasına adamıştı. Aynı zamanda Musab'ın mesleği öğretmenlikti.

Yazdıklarımı derleyip toplayacak bir daktilom yoktu. Yayınevinin sahibi Ali Kemal ağabey bana kapora verdi. Ben o heyecanla gidip kendime Olivetti marka küçük bir daktilo aldım. Nihayet başına oturup çocukların okuyacağı tarzda bir Musab bin Umeyr biyografisi hazırladım. Arkasından Ammar bin Yasir ve Cafer bin Ebu Talib'in hayat hikâyelerini tamamladım. Beyan Yayınları hepsini o seri içinde yayımladı. Güzel bir ritim tutturmuştum, bu seriye devam etmek istiyordum. Ancak iş yoğunluğum artınca bu kadarıyla yetinmek zorunda kaldım. O seri okuyucu tarafından sevildi. Aradan yıllar geçse de kitapları hâlâ arayan soran çıkıyor.

Büyük kızım Zehra, masada oturmuş daktilo başında çalışırken beni izler, işim bitince bu kez masaya kendisi geçer, daktiloyla oynardı. Yıllar sonra kendi kızı için bir Olivetti daktilo aldı. Bize bir gelişlerinde daktiloyu da yanlarında getirmişler, baktım torunum onda hikâye yazıyor. Çok hoşuma gitti. Eski günlerimizi yâd ettik. Keşke elimdeki daktiloyu muhafaza edip torunuma armağan edebilseydim.

Bant Tiyatroları

İnkılab Yayıncılık benden bu biyografileri radyo piyesi olarak düzenlememi istedi. Diyalog yazmada başarılıydım. İlk piyesi oturup iki günde yazdım. Metni Ulvi Alacakaptan'a gösterdik, beğendi. Bant tiyatrosunu o ve ekibi seslendirecekti. Bu iş için Harbiye'deki TRT stüdyolarından biri kiralandı; Ulvi Alacakaptan, İbrahim Sadri, Kerem Yılmazer bir araya gelip seslendirme yaptılar. Tiyatronun yönetmenliğini de Ulvi Alacakaptan yaptı. Böylece bizim camiadaki ilk bant tiyatrosu benim yazdığım Musab bin Umeyr ile ortaya çıkmış oldu. Ardından uzun yıllar sürecek olan bir bant tiyatrosu furyası geldi.

Bant tiyatrosu, İran'ı 1979'da devrime götüren propaganda araçlarından biriydi. Sürgünde yaşayan İmam Humeyni'nin mesajları kendi sesiyle teyp kasetlerine kaydediliyor, İran'a gizlice sokulup halk arasında çoğaltılıyordu. Bu kasetler çoğu zaman sloganlar ve ateşli marşlarla destekleniyordu. Şah karşıtlığı, söz konusu kasetler sayesinde bütün İran'da güç kazanmıştı. Hatta bazı araştırmacılar İran devrimini tanımlarken "kaset devrimi" tabirini kullandılar. Biz de bu kasetlerden esinlenmiştik.

Sol kesimde şiir kasetleri revaçtaydı. Gösteri dergisi, şairlerin sesinden şiirlerle doldurulmuş şiir kasetlerini derginin eki olarak verirdi. O sayıları bayiden tükenmeden koşar alırdım. Hepimiz bu kasetlerin bağımlısı olmuştuk. Nazım Hikmet, Attila İlhan, Ruhi Su... Muhafazakar şairler de bu modaya dâhil oldu. Şiir kasetleri yayımladılar. Bizim başlattığımız bant tiyatroları yeni bir tür olarak piyasayı canlandırdı; gençler ve kadınlar tarafından çok sevildi. Benim bu işten de ticari bir beklentim yoktu. Ama profesyonel olarak bu işe eğilenler kendilerini idare edecek paralar kazandılar. Televizyonun yaygınlaşmasıyla birlikte bant tiyatroları devri de sonlandı. 1990'lı yılların ortalarında özel radyolar yayınlarına başladılar. Radyoculuk tarihi açısından altın yıllardı. Dinî yayın yapan radyolar program çeşitliliği sağlamak için bizim çektiğimiz bant tiyatrolarına yöneldiler. Anadolu'nun birçok yerinde çektiğimiz bu piyeslerin yayınlandığını duydum, mutlu oldum.

Askerlik Bahsi

1982 yılında Paşabahçe Ortaokulu'nda müdür yardımcılığı yaptığım sırada askere gitmeye karar verdim. Askerlik şubesi yolundayken çocukluk arkadaşım Resul'e rastladım. Askerliği Antalya'ya çıkmış, güzel yer diye onun adına sevindim. Birkaç saat sonra sülüsümü elime aldığımda gördüm ki benim askerliğim de Antalya'ya çıkmış. Piyade sınıfında kısa dönem askerlik yapacaktım. Normalde kısa dönem askerlik süresi dört aydı. Ancak fazla asker biriktiği için bizim süre üç aya düşürüldü. Bu zaman zarfında maaşımdan mahrum kalacaktım. Beykoz'un Gümüşsuyu mahallesinde kirada oturuyorduk. Ev sahibim Hüseyin ağabey manavdı ve Malatyalıydı. Üst katımızda oturuyordu. Dört aylık kirayı peşin ödemek istedim, kabul etmedi. Sen git, gözün arkada kalmasın, hayırlısıyla da dön inşallah diye dua etti. Resul'le birlikte Harem'den kalkan bir otobüsle Antalya'ya gittik.

Tek askerlik fotoğrafım. Sağ baştayım.

Temmuz'un başında, Ramazan ayının içindeydik. Antalya cayır cayır yanıyordu. Kışlaya teslim olduk. Yine arkadaşımla aynı birliğe düştük. Ranzamız bile ortaktı. On beş günlük temel eğitimin ardından ben dağıtımda Sporcu Kamp Eğitim Merkezi'ne gönderildim. Böylece askerlik günlerimde de spordan kopmamış oldum. Bir futbol maçı esnasında rakip oyunculardan biriyle çarpışınca beyin sarsıntısı geçirdim. Bir ay kadar hastanede yattım.

Askerliğin mantığına muhalif düşünceleri olan Cengiz Özdemir adında bir arkadaşım vardı, grafik sanatçısıydı. Onunla fırsat buldukça sohbet ederdik. "Askere giderken oradan hiçbir hatıra getirmeyeceğim, unutacağım o dönemi" diye kendince bir söz vermiş. Terhis olurken bana "Böyle demiştim ama hayat boyu devam edecek bir dostluğu burada kazandım. Askerden hatıra olarak seninle dostluğumuzu götürüyorum memlekete." dedi. Gerçekten de o asker arkadaşımla bağımız hiç kopmadı. Öyle ki çocuklarımızın adları bile aynıdır.

Anayasa Referandumu

Bu ara dönemde, 12 Eylül'den sonra cunta tarafından belirlenen Danışma Meclisi bir anayasa hazırlamıştı. Bu anayasanın onaylanması için halk oyuna gidilecekti. 27 Mayıs darbesinden sonra da bir anayasa hazırlanmış, onun kabulü için de halk oylaması yapılmıştı. Halk oylamasıyla cumhurbaşkanı seçimi de birleştirilmişti. Kabul edilmesi durumunda Kenan Evren'in cumhurbaşkanlığı resmen ilan edilecekti.

Buna göre tek taraflı bir kampanya başlatıldı. Aleyhte propaganda yasaktı, ama Kenan Evren her yerde evet denmesi lazım geldiğini anlatıyordu. Referandumda hayırcılar için "mavi," evetçiler için "beyaz" renkte oy pusulası hazırlanmıştı. Adı halk oylamasıydı ama halkın gözü korkutulmuştu, o nedenle insanlar arasında "Mavi oy kullanırsanız zarfın içinden anlaşılır, sonra başınıza iş gelir, sakın ha." diye uyarılar fısıltı hâlinde dolaşıyordu.

Mahallede bir Temel amcamız vardı, "Sen ne renk kullanacaksın?" diye sordu. Ben tereddütsüz "Mavi oy kullanacağım." dedim. Bu lafım üzerine Temel amca acayip keyiflendi. "Helal olsun be!" dedi. Oylama esnasında onu sandık başında gördüm, açık bir şekilde mavi oy kullandı. Ben ona mavi oy kullanacağımı rahat şekilde söylemiş olsam da nihayetinde devlet memuruydum, korkuyordum. Oyumu sandığa atarken, "Zarftan oyumun rengi inşallah anlaşılmaz." diye içimden dua ettim.

"Referandumda hayırcılar için "mavi", evetçiler için "beyaz" renkte oy pusulası hazırlanmıştı. Adı halk oylamasıydı ama halkın gözü korkutulmuştu, o nedenle insanlar arasında "Mavi oy kullanırsanız zarfın içinden anlaşılır, sonra başınıza iş gelir, sakın ha." diye uyarılar fısıltı hâlinde dolaşıyordu."

Referandumdan çıkan sonuç herkesin malumuydu. Evetçiler %91 oy oranıyla kazandı. Evren, cumhurbaşkanı oldu. Kimilerinin demesiyle Türk halkı darbeyi anarşiye yeğ tutmuştu. Ben de referandumda halkın iradesinin korkuyla teslim alındığını düşünüyordum.

İdarecilik Günleri ve Anadoluhisarı

Askerden dönüşte yine aynı okulda müdür baş yardımcısı olarak görevime devam ettim. Beykoz ve civarının önemli okullarından olan Anadoluhisarı Ortaokulu'nun müdür kadrosu boşalmıştı. Müdürümüz İlhami Bey, "Sen müdürlük yapacak bir kapasitedesin, mutlaka başvurmalısın." diyerek bakanlığın açtığı ortaokul müdürlüğü sınavına girmem için beni yönlendirdi. Bunun üzerine müracaatta bulundum. Sınav Ankara'daydı. Başkente, öğretmenlik müracaatı için yaptığım seyahatten sonra ikinci gidişimdi. Orada gördüm ki öğretmenlerimden Sakin Üner Bey de müdürlük sınavı için gelmişti. Benim talip olduğum okul için yarışan 16 adaydık. Önce yazılı bir sınav, ardından komisyon huzurunda bir mülakat yapılacaktı. Seçici komisyonun üyelerinden biri, merhum Muhsin Yazıcıoğlu'nun kayınbiraderi ve sonraki yıllarda Kahramanmaraş Milletvekili olarak parlamentoda görev yapacak olan Nevzat Pakdil, komisyon kâtibi ise Edebiyatçı Ali Karaçalı'ydı. İkisiyle de uzun yıllar sürecek olan muhabbetimiz bu sınav vesilesiyle başlamış oldu. Adayların mülakatı tamamlandı ve komisyon kararını açıkladı. Sınavı ben kazanmıştım. Hocam Sakin Bey o gün müdür olamamıştı; ama kendisi daha sonra Vefa ve Behçet Kemal Çağlar liselerinde müdürlük yaptı.

Anadoluhisarı seçkin bir muhitti. Okul ve öğrenci kalitesiyle de Paşabahçe'deki okuldan kat be kat ilerideydi. Boğaz'ın güzelliklerinden nasibini fazlasıyla almış, sessiz sakin, huzurlu bir semtti. Halkı uzun yıllar bir arada yaşamış, birbirine saygı duyan insanlardan oluşuyordu. Okulun öğrencilerinin büyük kısmı eğitimli, varlıklı ailelerin çocuklarıydı. Geri kalanı da ekseriyetle memur çocuklarından oluşuyordu. Veliler, çocuklarının okul performanslarıyla yakından ilgiliydiler. Okula sürekli gelir giderlerdi. Velilerin eğitim kalitesinin niteliğine dair beklentileri okulun öğretmen kadrosunun

kalitesine de olumlu tesir etmişti. Kendi alanında en iyi, en deneyimli öğretmenler burada toplanmıştı. Paşabahçe'deki kaostan sonra buradaki ortamla karşılaşınca doğal olarak başta neyi nasıl yapmam gerektiği konusunda bocaladım. Çünkü yaşım öğretmen kadrosuna göre çok gençti, hepsi bir eğitim duayeniydi, ben ise deneyimsizdim. Nasıl baş edeceğim bu insanlarla diyordum. Endişemin yersiz olduğunu çok geçmeden anladım; zira iyi öğretmenlerle çalışmak çok keyifliydi. Kadrosu iyi öğretmenlerden oluşan okulu yönetmek tabiri caizse çocuk oyuncağıydı. Daha güzeli, genç bir idarecinin meslekte kavrulması bakımından bulunmaz bir fırsattı.

Yıl 1985. Anadolu Hisarı Ortaokulu müdürüyüm. Bıyıklar dönemin ruhuna uygun.

Ortaokuldan Tarih Öğretmenim Elmas Tahtacı Hanım'ın bizim okula tayin olduğunu öğrendim. "Eyvah" dedim, "Elmas Hoca'mın bulunduğu yerde ben nasıl müdürlük yaparım?" Elmas Hanım'ın emekliliği yaklaşmış, meslekte son bir yılı kalmıştı. Çok kaliteli bir öğretmendi, haza İstanbul hanımefendisiydi. Anlatırlardı, her sabah bayiden Cumhuriyet gazetesi alır, biraz sahilde yürür, kahveye gelip oturur, gazetesini okurmuş. Aynı zamanda oldukça muhafazakâr bir kadındı. Dersini anlatırken kendinden geçerdi; bir defasında savaş sahnesi betimlemek isterken kürsüden düş-

müştü. Biz tabii çocuk aklı bu duruma gülmüştük, o da gülmemize aldırış etmeden derse kaldığı yerden aynı ciddiyetle devam etmişti.

Okula geldiğinde onu kapıda karşıladım, elini öpmeye yeltendiğimde bana engel oldu. Baş başa kaldığımızda, "Sakın," dedi "sen bir müdürsün, benim elimi öpmen diğer öğretmenlerin nazarında bana bir ayrıcalık tanıdığın manasında anlaşılabilir." Sonraki günlerde ona yaklaşan emekliliğini hatırlatarak, "Sizi biraz rahat ettirsek, nöbetlerle, öğrencilerle çok yormasak Hocam." dediğimde bana yine itiraz etti. Allah rahmet etsin, Elmas Öğretmen mesleğinin ilkelerine sadık, tavizsiz bir kadındı.

Anadoluhisarı Ortaokulu'na müdür olarak atanmamdan evvel Anadoluhisarı Kulübü'nde futbolcuydum. Yani o bölgede tanınan bir insandım. Okulda yaşı büyük öğrencilerin bir kısmı kulübün genç takımında oynarlardı. Müdürle öğrencilerin aynı kulüpte lisanslı olarak spor yapmaları, hatta takım arkadaşı olmaları rastlanan bir durum değildir. Antrenmanlarımız sabahları, okulun yakınında bir yerde, Anadoluhisarı'ndaki plajda olurdu. Önce okula gider, orada eşofmanlarımı giyer, oradan antrenmana geçerdim. Antrenman sabah saat 6 gibi başlar, yaklaşık 8'de biterdi. Sonra okula geçer, mesaiye hazırlanırdım. Dersler saat 9'da başlardı. Yaptığım çalışma programıyla kendimce iki işi de aksatmadan bir arada yürütürdüm.

Müfettişle Tatsız Bir Karşılaşma

Bütünleme sınavlarının başlayacağı bir dönem yine sabah antrenman çalışması için sahile gitmiştim. İdmanı bitirip üzerimde eşofmanla okula dönerken baktım okul kapısında kolunun altında siyah bir çantayla bir adam bekliyor. Normalde o saatlerde müstahdem okulu açar, sınıfların temizliğini halletmiş olurdu. Ardından da öğretmenler peşi sıra gelirlerdi. Yani erken saatlerden itibaren okulun kapısı açık olurdu. Ama o sabah bunların hiçbiri yapılmamış. Hızlı adımlarla kapının önünde bekleyen adamın yanına gittim. Ben "Abi neyi bekliyorsunuz?" der demez adam bana sağlam bir tokat patlattı. "Bu okul niye kapalı, nerede bu okulun hademesi, öğretmeni?" diyerek gürledi. Tabii ben bu adam neyin nesidir kestiremediğimden çekinerek, "Abi bilmiyorum." dedim. Adam bu sefer, "Müfettişim ben, müfettiş!" diye bağırdı.

Belli ki benim bir öğretmen, dahası o okulun müdürü olduğuma ihtimal vermemiş, beni öğrencilerden biri sanmıştı. Yediğim tokatlardan sonra, canım sıkkın şekilde okulun arkasına, hademe Kemal Efendi'nin lojmanına doğru koştum. Baktım, Kemal Efendi yeni uyanmış. "Git kapıyı aç, orada bekleyen adam müfettiş olduğunu söylüyor. Adamı içeriye al, ben de bir duş alıp hemen geleceğim." dedim.

Kemal Efendi, benim birazdan orada olacağımı söyleyerek adamı odama almış ve bir çay ikram etmiş. Nihayet hazırlığım tamam olunca okula geldim. Odama gittim, içeri girince müfettiş koltuğundan şöyle bir doğruldu. "Hocam, kusura bakmayın, sizi biraz beklettim, ben bu okulun müdürüyüm." diyerek kendimi tanıttım. Adam, şaşkınlık içinde, "Demin okulun kapısındaki siz miydiniz?" diye sordu. Ben evet deyince, biraz mahcup bir edayla, "Ben Bakanlık Başmüfettişi Necdet Sakaoğlu." diyerek kendini tanıttı. Daha sonraki yıllarda Türk tarihçiliğine çok önemli eserler kazandırmış bir ilim adamı olarak müfettiş beyin adına sık rastlayacaktım. Kendisiyle böyle tanışacağımızı nereden bilebilirdim.

Anadolu Hisarı çayırı. Yıl 1986. 19 Mayıs töreninde konuşuyorum

Karşısında benim gibi genç birini görünce yaptığından pişmanlık duyduğunu anladım. "Siz genç bir idareci olarak daha temkinli olmalısınız." dedi. Ardından okulla ilgili sorular sordu. Ben de hiçbir şey olmamışçasına sorularına sakince ve saygılı bir şekilde cevap verdim. Ortam normalleşince gönlümü almak istediğini fark ettim. Babacan bir edayla "Madem meslekte yenisin, şimdi sana biraz rehberlik yapayım, bu işin püf noktalarını göstereyim." dedi. O yıllarda bilgisayar olmadığı için ders plan ve programlarını büyük bir kartonda hazırlardık. Ders plan ve programı hazırlamak ciddi zaman alan bir işti. Büyük dikkat isterdi. Hatalı hazırlanmış plan-programlar müfettişleri en çok uğraştıran konuların başında gelirdi. Bana bu dosyaları en doğru şekilde nasıl hazırlayacağımı Necdet Bey öğretti. Bunun üzerine resmî yazışmalarda nelere dikkat edilmesi gerektiğini de en ince teferruatına kadar gösterdi.

Hiç unutmuyorum: "Sana bir yazı geldiğinde, tamamını okumadan önce yazının en sonundaki sonuç bölümünü dikkatlice incelemeli, daha sonra da yazıyı baştan sona okumalısın." diyerek bu teknik metinlerle nasıl baş edebileceğimi uzun uzun anlatmıştı. Gerçekten de resmî yazılarda bütün mesele son cümlelerde özetlenmiştir. Bunu bilmezden önce uzun uzun okur, yine anlamaz, tekrar baştan alır okurdum. Necdet Sakaoğlu, Bakanlık Başmüfettişi olarak okulumuzda bir aya yakın kaldı. Bu süre zarfında hemen her gün millî eğitimin meseleleri ve okul yönetimi üzerine sohbetler ettik. Sınav soruları nasıl hazırlanmalı, ölçme-değerlendirmede nelere dikkat edilmeli, idareci-öğretmen, öğretmen-öğrenci arasındaki ilişkiler nasıl olmalı, denetlemelere nasıl hazırlanmalı gibi pek çok konuda dikkat etmem

> *İdarecilik yapmak gibi bir düşünce aklımda hiç yokken, mesleğe ilk başladığım okulun kötü şartları bana bu yolu açmıştı. Yaşım gençti; öğretmenlikte yeniydim, tecrübesizdim, çok istesem de olamazdım. Ama şu da vardı, empati yeteneğime başından beri hep güvenmişimdir.*

gereken püf noktaları bir bir sıraladı. Bana idarecilik sanatını Necdet Sakaoğlu öğretmiştir. Okuldan ayrıldıktan sonra, Bakanlığa benimle ilgili olumlu bir rapor vermiş. Bundan çok sonra haberim oldu.

İdarecilik yapmak gibi bir düşünce aklımda hiç yokken, mesleğe ilk başladığım okulun kötü şartları bana bu yolu açmıştı. Yaşım gençti; öğretmenlikte yeniydim, tecrübesizdim, çok istesem de olamazdım. Ama şu da vardı, empati yeteneğime başından beri hep güvenmişimdir. Uzlaşmacı, barışçı yanım arkadaşlarımla aramın genellikle iyi olmasına yaramıştır. Arkadaşlarım arasındaki anlaşmazlıklarda, onların talebiyle arabulucu olmuşumdur. İlkokul, ortaokul ve lisede sınıf başkanıydım. Sporculuk kariyerimde de durum böyleydi; futbolcuyken takım kaptanıydım. Baş olmayı hiçbir zaman ben talep etmedim; öğretmenlerim, hocalarım, arkadaşlarım beni seçtiler. Sorumluluk nereden bakılırsa bakılsın, kendini bilen bir insan için ciddi bir yüktür. Diken üstünde yaşamak gibidir.

Öğrenciler arasında.

Öğrencilerin Kahramanı

Bir sabah yine üzerimde eşofmanla antrenmandan okula dönüyordum. Okulumuzdan kızlı erkekli bir grup, iki gözleri iki çeşme oldukları halde koşar adımlarla bana doğru geliyorlardı. "Ne oldu, ne bu hâliniz?" demeye kalmadan anlatmaya başladılar. Müdür Yardımcısı Özcan Öğretmen, sabah kontrolünde kız öğrencilerin eteklerini kısa oldukları gerekçesiyle söktürmüş, erkeklerin de uzun diyerek saçlarını kesmiş. Çocukların o perişan hâlini görünce çok sinirlendim. Özcan Bey matematik öğretmeniydi. Ama mesleğinde yetersizdi, hakkında devamlı şikâyet işitirdim. O ise bildiğini okur, hiçbir eleştiriye kulak asmazdı. Baktım onun bu tutumuyla bir yere varamıyoruz, bari öğrencilerin eğitimine bir zararı dokunmasın diye onu matematik derslerinden alıp beden derslerine vermiştim, bu duruma tepki gösteremesin diye de müdür yardımcısı yapmıştım. Sorumlu olduğu ders yükünü azaltmam aslında onu rahatlattığım anlamına geliyordu. Kendisi sol görüşlüydü, onu müdür yardımcılığına getirirsem çevremdeki arkadaşlardan tepki görürüm diye de düşünmemiştim.

Peşimde çocuklar, canım sıkkın olduğu hâlde okula geldim. Odama geçerek Özcan Bey'i yanıma çağırdım. Meseleyi bir de onun ağzından dinledim. Sonra aramızda şu konuşma geçti:

"İstiklal Marşı'ndan sonra birazdan öğrencileri sınıflara alacağız. Ama daha önce siz mikrofonu elinize alıp bütün öğrencilerden özür dileyin."

"Ben öğrenciden özür dilemem."

"Ya çıkın özür dileyin ya da istifa edin."

"Ben özür dilemem."

Özcan Bey inadında ısrar edince, "Lütfen istifa dilekçenizi yazıp imzalayın." dedim. Bu esnada öğrenciler okulun bahçesinde içeri girmeyi bekliyorlardı. Özcan Bey'in imzaladığı dilekçeyi alıp öğrencilerin önüne çıktım: "Arkadaşlar, Özcan Bey'in adına sizden özür diliyorum. Kendisi müdür

yardımcılığından istifa etmiştir." diyerek onlara elimdeki kâğıdı gösterdim. Ben böyle der demez okulun avlusu şenlik yerine döndü. Sevgi tezahüratlarıyla yarım saat öğrencilerin omuzlarında gezmişim, sonradan söylediler bunu. 1984 yılında geçen bu olayı bugün Anadoluhisarı'nda anlatacak birçok insan çıkar.

Bir başka öğretmen arkadaşımız yine bir törende, okulun tuvaletlerinde sigara içildiğinden şikâyetle öğrencilere sert bir konuşma yapmış. O nutuktan sonra okulun tuvaletlerinde sigara içme olayının arttığını gözlemledim. Demek ki okul yönetiminde bu gibi dediğim dedik metotlar makbul değil. Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır sözü boşuna söylenmemiştir. İnsanları, hele ergenlik yaşındaki gençleri rencide edici sözler sarf etmenin, sert davranmanın kimseye faydası olmamıştır. Bazı erkek öğrencileri uzun saçlı gördüğümde, "Saçın sana çok yakışıyor." diyerek iltifat edermişçesine takılırdım, onlar da kinayemden anlarlar, kendilerine çekidüzen verirlerdi. Kimseyi sert bir üslupla düzeltmeye kalkmadım. Bir keresinde okulumuzu denetleyen bir müfettiş, öğrencilerin saçları konusunda biraz daha dikkatli olmam gerektiğini söyleyerek beni uyardığında "Saçla bu kadar uğraşacağınıza, keşke Millî Eğitim'deki akıl noksanlığıyla uğraşsanız." diye söylenmek zorunda kaldım. Ama bunun önünü almak mümkün değildi. O yıllarda okullar saçla başla uğraşmayı kendine iş edinmiş insanlardan geçilmezdi. Zaman, benim gibi düşünen eğitimcileri haklı çıkardı. Bugünün Türkiye'sinde çok şükür öğrencilerin kılık kıyafetiyle, saçıyla başıyla uğraşmak son derece çağ dışı bir hareket olarak görülüyor.

1987 yılında İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri kurulmuş, okullarda bir denetim ve kontrol furyası başlatılmıştı. Sanki denetim çoğalınca eğitime kalite kendiliğinden gelecekmiş gibi... Millî Eğitim'in bu gibi yüzeysel politikalarından memnun değildim. Ayrıca memuriyetle zihniyet olarak uyuşamadığımı anlamıştım. Ben kabına sığmayan bir kişiliktim. İnisiyatif almaktan, çabuk çözümler üretmekten korkmazdım. Değişimin gücüne inanır, değişime çabuk ayak uydururdum. Bu gibi özellikler bağlı bulunduğum yapının ruhuyla taban tabana zıttı ve bu duruma daha fazla tahammül etmek istemiyordum.

Benim arzu ettiğim türden bir hayat bütün canlılığıyla Cağaloğlu'nda yaşanıyordu. Yazarlar, yayıncılar, kitaplar, dergiler... Bu hayatı ıskalamak istemediğime kesin surette ikna olmuştum. Bu duyguyla memuriyetten istifa ettim.

Cağaloğlu'nda Çalışma Hayatı ve Entelektüel Faaliyetler

Cağaloğlu denince Sirkeci'den başlayarak Ankara Caddesi üzerinden Valilik binasına, buradan bir taraftan Nuruosmaniye'ye diğer taraftan Sultanahmet ve Divanyolu'na uzanan bölge akla gelir. Osmanlı İmparatorluğu'nun son yüzyılına ve Cumhuriyet'in ilk 50 yılına damgasını vurmuş bir bölgedir burası... Son 200 yılın da kesintisiz en önemli kültür muhiti... Devletin idari merkezi saraydan buraya kaydırılınca Babıali adıyla meşhur olmuş. Memleketin idaresini ve hükümetin faaliyetlerini yakından takip etmek isteyen büyük gazeteler bu civarda kurulmuş. 70'lerin sonuna kadar bu bölge Babıali namıyla basın yayın dünyasının nabzının attığı bir yer olmuş. Ben, Babıali'nin şöhretli günlerinin sonlarına yetiştim sayılır.

Basın ve matbaa kuruluşlarının daha geniş alanlarda çalışmaya ihtiyaç duymalarıyla gazeteler Cağaloğlu'ndan bir bir taşındılar. 70'lerin sonundan itibaren burası daha çok yayınevlerine, kitapçılara, küçük çapta çalışan matbaalara, kartvizitçilere, kırtasiyelere kalmıştı. 80 darbesinden sonra buradaki bazı yayınevleri ya kapandı ya da Beyoğlu'na taşındılar. Tabii elinde tutabildikleriyle bile Cağaloğlu yayınevi ve kitapçılığın merkezi olma özelliğini sürdürdü. İslami yayıncılıkta önemli işler yapmaya niyetli bazı yeni yayınevleri ofislerini yine bu bölgede açtılar.

Beykoz vapurundan Eminönü İskelesi'nde indikten sonra Büyük Postane'nin önüne kadar yürür, buradan Sirkeci'ye çıkardım. Sirkeci'den yukarı ağır adımlarla tırmanmaya başladığımda iki yanı da kitapçılarla dolu bir cadde bütün güzelliğiyle kendini gösterirdi. Burada ağır adımlarla kitapçı vitrinlerini sindire sindire yürümek altın bir kuraldı. Her kitapçının kendine özgü bir havası olurdu. Kitapçılardan birinde bir sohbete denk gelebilir, tanıdık birkaç yüze, ünlü bir yazar veya şaire de rastlayabilirdiniz.

> *Cağaloğlu dar bir alanda sunduğu inanılmaz çeşitlilikle insanı şaşırtırdı. Bir kitapçıdan diğerine geçtiğinizde her şey birden değişebilirdi. Fikirler, söylemler, metotlar, kaynaklar, müntesipler... Çiçekten çiçeğe uçan arılar gibi gezmek en güzeliydi. Hele şiire, edebiyata gönül vermiş olanlar için Cağaloğlu tam bir gül bahçesiydi.*

Birleşik Dağıtım'ın ortaklarından Akif Kerimoğlu, Necati Aktülün, Beyan Yayınlarının kurucusu Ali Kemal Temizer, Abdurrahman Arslan, Alican Kerimoğlu, Pınar Yayınlarından Cevat Özkaya, İsmet Uçma, Adnan Başdemir, Hüseyin Besli Cağaloğlu'nda mutat görüştüğüm isimlerdi. Abdurrahman Dilipak, Mehmet Metiner, Cengiz Özdemir, Ahmet Ertürk, Mustafa Çelik, İsmail Coşkun, Mesut Uçakan gibi isimlerle de sık karşılaşırdık. Yayınevlerinde bazen hararetli bir sohbete tutuşurduk. Bu sohbetlerde memleket meseleleri çoğunlukla modernleşme eleştirileri üzerinden tartışılırdı. Söz dönüp dolaşıp Hz. Peygamber dönemine gelir, buradan derlenen formüller bir çözüm önerisi olarak günümüze taşınmaya çalışılırdı. Tabii tüm bunlar yapılırken kırılıp dökülmeyen kalmazdı. Tartışmanın tansiyonunu iyice yükseltenler, işin tadını kaçıranlar illaki çıkardı. Bu sohbetler en ateşli savunucuların realitesini bile çoğu zaman aştığından ütopik bir yerde kalır, bu nedenle de mizahi üslupla "devlet kurup devlet yıkmak" olarak tanımlanırdı.

Devamlı uğradığımız bir yayınevinde yine sohbet halkası kurulmuştu. Sohbetin bir yerinde Metin adında bir arkadaşım beni işaret edip boynumdaki kravatı kastederek "Bu küfür alametini neden takıyorsun?" diye sordu. Durduk yere bana sataşmak istemesine bir anlam veremedim. Ben de ona laf çarpmış olmak için, "Boş gezmediğim belli olsun diye takıyorum." dedim. Kaderin garip tecellisi bana kravat konusunda o gün ahkâm kesen bu arkadaş yıllar sonra bir kravat fabrikasını satın aldı, milletvekili de oldu.

"Bilge Terzi" namıyla tanınan M. Said Çekmegil'in başını çektiği Malatya Okulu, benim ve kuşağımın üzerinde büyük emekleri olan bir ilim ve fikir hareketidir. Hareketin merkezi, merhum Çekmegil'in memleketi Malatya'da işlettiği küçük terzi dükkânıydı. Burası bir akademi vazifesi gördü. Çekmegil çevresinde yetişen isimlerin çoğu Türkiye İslamcılığı adına kıymetli şeyler söylediler. Bu okul, eleştirel bir yaklaşım tarzını benimsemişti. Yönelttiği eleştiriler sadece modern, seküler çevreleri değil, İslam dünyasında ve kendi camiamızdaki hastalıkları da hedef alıyordu. Abicilik, üstatçılık gibi gençlerin tenkit kabiliyetlerini körelten ne varsa okulun eleştiri oklarına uğruyordu. Putçulukla hurafecilik, inançsızlıkla bağnazlık aynı

kefede hak ettiği eleştirilerden payını alıyordu. Ben de bu okulun meydan okuyan tavrından oldukça etkilendim. Cağaloğlu'ndaki bu ekolün takipçilerinin sohbetlerinden çok faydalandım.

Cağaloğlu, dar bir alanda sunduğu inanılmaz çeşitlilikle insanı şaşırtırdı. Bir kitapçıdan diğerine geçtiğinizde her şey birden değişebilirdi. Fikirler, söylemler, metotlar, kaynaklar, müntesipler... Çiçekten çiçeğe uçan arılar gibi gezmek en güzeliydi. Hele şiire, edebiyata gönül vermiş olanlar için Cağaloğlu tam bir gül bahçesiydi. Günün birinde ünlü bir şair olmayı hayal edenler üstat saydıkları şairlerden birine rastlayınca hemen orada bulduğu bir yere ilişir, ağzından ne dökülecek diye bekler dururdu. Bazen şairlerin tuhaf davranışlarına dair enteresan hikâyeler anlatılırdı, gerçek midir değil midir bilemezdik. Sanıyorum ki bu tip hikâyeler hayranlık kavramını çok daha üst boyuta taşıyan sevenleri tarafından Necip Fazıl'la ayyuka çıkmıştı.

Bir gün ünlü bir şair ağabeyimizle bir yayınevinde oturuyorduk. Her zamanki gibi o söylüyor, biz dinliyorduk. Sohbetin en koyu yerinde bir anda kapı açıldı. İçeriye hepimizin tanıdığı şiir meraklısı bir arkadaşımız girdi. Elinde bulunan kitabı büyük bir heyecanla şaire uzatarak, "Ağabey, bir ayda yazdığım şiirleri bastırdım. Matbaadan ilk kitabı aldım ve size getirdim." dedi. Şair ağabeyimiz kitabı almak için hamle yapmayınca, arkadaşımız kitabını heyecanında eksilme olmadan masanın üzerine bıraktı. Öyle ya, ilk kitabıydı. Ünlü şairimiz şöyle bir kapağını açıp baksa dünyalar onun olacaktı. Kısa bir sessizlikten sonra şair masadaki kitabı alıp hırsla duvara fırlattı. Kitap duvara o kadar sert çarptı ki sesten kitabın orada infilak ettiğini sandım. Sonra genç arkadaşımıza döndü ve şöyle bağırdı: "Matbaalar basıyor diye, yazmak zorunda mısınız?" Hepimiz donup kalmıştık. Şairi bu kadar hiddetlendiren neydi, doğrusu bunu hiçbirimiz anlayamadık, cesaret edip soramadık da. Şaire hürmetinden zaten eli ayağı birbirine dolaşan şiir meraklısı arkadaşımız mahcup bir edayla olduğu yere iyice sinmişti. Sohbet hiçbir şey olmamış gibi kaldığı yerden devam etti. Şair belki haklıydı belki değildi, bunu bilmiyorum ama üslubu son derece yanlış ve onur kırıcıydı.

Birleşik Dağıtım'ın Başındayım

Cağaloğlu'ndaki dostlarımla birlikte güzel, kalıcı işler yapabileceğimi düşünüyordum. İstifa etmemle birlikte soluğu Cağaloğlu'nda aldım. Ağabeylerle istişarelerim neticesinde Birleşik Dağıtım'da genel müdür olarak işe başladım. Yerimiz Yerebatan Sarnıcı'na giden cadde üzerindeydi. Benden önceki genel müdür, Düşünce dergisi çevresinden tanıdığım Ali Bulaç'tı. Birleşik Dağıtım'ın yayın organı olarak Bulaç döneminde yayın hayatına başlayan Kitap dergisinin genel yayın yönetmenliğini de üstlenmiştim.

Birleşik Dağıtım o yıllarda Türkiye'nin en büyük kitap dağıtım şirketlerinden biriydi. İslami yayınevlerinin kitaplarını kendi başlarına Anadolu'nun farklı yerlerindeki şehirlere göndermeleri zordu. Biz yayınevlerinin bastıkları kitapları bir ana bayi gibi kendi bünyemizde toplar, talep doğrultusunda Türkiye'nin belirli noktalarına dağıtırdık. Yeni çıkan kitapların duyurulması için listeler hazırlar, kitapçılara ulaştırırdık. Açık hesap çalışırdık, kitapçı ödemeyi yapar, biz de kitaplarını teslim ederdik. O günlerde en çok Kur'an meali ve tefsirleri talep görürdü. Mevdudi'nin *Tefhimü'l-Kur'an* adlı eseri en çok satan kitaplar arasındaydı.

Kitap dergisinde yeni yayınlanmış eserlerin tanıtımını yapardık. Derginin içinde kitapçıların işini kolaylaştıracak şekilde hazırlanmış bir de dağıtım kataloğumuz yer alırdı. Kitapçılar katalog üzerinden istedikleri kitapları işaretleyip bize bildirdikten kısa bir süre sonra siparişlerine ulaşabilirlerdi. Birleşik Dağıtım'daki görevim yaklaşık iki sene sürdü. Ortaklar arasında ufak tefek pürüzler çıkınca ayrılmak istedim. Yeni bir arayışa girdim.

Millî Eğitim'e Dönüş

1989 yılının sonlarına doğruydu. Kanlıca'da bir arkadaşımın yanındaydım. Biz sohbet ederken çevremizde bir hareketlilik yaşandı. "Millî Eğitim Bakanı geldi." dediler. Dönemin bakanı merhum Avni Akyol'du. Meğer Avni Bey'le arkadaşım arasında özel bir hukuk varmış. Bu vesileyle Avni Bey'le tanışmış, kendisiyle ayak üstü biraz sohbet etme imkânı bulmuştum. Ertesi gün sürpriz bir telefon geldi. Bakan beyin özel kalem müdürü arıyordu. "Avni Bey hatta, sizinle görüşmek istiyor." dedi. Telefon bağlanınca Avni Bey'le bu sefer biraz uzun konuştuk. Dünkü görüşmemizde benimle ilgili olumlu bir kanaate kapıldığını söyleyerek birlikte çalışmayı teklif etti. Basın müşaviri olmamı istiyordu. Teklifi memnuniyetle kabul ettim. Bakanlığın Nakkaştepe'de bir bürosu vardı, işleri oradan idare edecektim. Bu kez de Beykoz'dan ayrılmak zorunda kalmadığım için Allah'a şükrettim.

Avni Bey öğretmenlikten gelen bir siyasetçiydi. Millî Eğitim'in her kademesinde görev yapmıştı, sahayı iyi tanıyordu. Bu sayede öğretmenler camiasında kendisini sevdirmiş ender bakanlardan biri oldu. Millî Eğitim'in çözülemeyen problemleri üzerinde kafa yormaktan geri durmazdı. Zihnine bir şey takıldığında hemen sorar soruşturur, aslını öğrenmek isterdi. Onun dönemi eğitim sistemimizde köklü reformların yapılmak istendiği bir dönem olarak hafızalara kaydedilmiştir.

"Dönemin bakanı merhum Avni Akyol'du. Meğer Avni Bey'le arkadaşım arasında özel bir hukuk varmış. Bu vesileyle Avni Bey'le tanışmış, kendisiyle ayak üstü biraz sohbet etme imkânı bulmuştum. Ertesi gün sürpriz bir telefon geldi."

Müşavirlik görevimi bir süre Nakkaştepe'deki bürodan yürüttüm. Bir gün bakan beyden görevime Ankara'da devam etmem hususunda bir talimat geldi. İstanbul'dan, daha doğrusu Beykoz'dan ayrılmaya niyetli

değildim. Çevremde Ankara'da bürokratlık yapmak için can atan çok kimse vardı, ama ben kendimi burada mutlu hissediyordum. Allah'tan Avni Bey anlayışlı bir insandı. Beni ne kırmak ne de kaybetmek istiyordu. Bakanlığın bünyesinde kalarak İstanbul sınırları içinde ne gibi bir görevde faydalı olabileceğimi düşündü. Daha sonra yeri Çapa'da olan Devlet Kitapları Müdürlüğü'ne müdür yardımcısı olarak görevlendirilmemi uygun gördü. Bakan beyin talimatıyla Devlet Kitapları Müdürlüğü'ndeki görevime atandım.

Millî Eğitim Bakanlığı'nca hazırlanan tüm ders ve kültür kitapları Basın Müdürlüğü'nün bünyesindeki matbaalarda basılır, kitapların ülkeye dağıtımı ise Devlet Kitapları Müdürlüğü tarafından yapılırdı. Müdürlüğün yaklaşık 300 çalışanı vardı. Cağaloğlu'nda geçirdiğim günlerin, Birleşik Dağıtım'da edindiğim deneyimlerin faydasını burada fazlasıyla gördüm.

Yeni Bir Heyecan

Devlet Kitapları Müdürlüğü'nde üçüncü yılımdayken yeni bir gelişme yaşandı. Beykoz Millî Eğitim Müdürü değişecekti. Şubedeki arkadaşlarım beni durumdan haberdar ederek bu göreve gelmemi arzu ettiklerini söylediler. O sıralar ben de Devlet Kitapları Müdürlüğü'nde randımanlı çalışamadığıma kanaat getirmiştim ve bu konuyu Bakan Bey'le görüşmeyi planlıyordum. Avni Bey'den randevu aldım. Görüşmemizde konuyu kendisine özetledim. Beykoz Millî Eğitim Müdürlüğü üzerine kısa bir müzakereden sonra, "Peki o hâlde seni o göreve verelim." dedi.

Atamamın resmî olarak yapıldığı gün sevinçten içim içime sığmadı. Sokaklarında büyüdüğüm, okullarında okuduğum, sınıflarında öğretmenlik yaptığım güzel ilçeme nihayet Millî Eğitim Müdürü olarak hizmet edecektim. Paşabahçe'de öğretmenlik yaptığım zor günler gözümün önünde film şeridi gibi canlandı. Ben bu mesleği merhum Nurettin Topçu'dan ilhamla, "bir hayat sanatkârı olmak" olarak tarif ediyordum. Öğretmenin görev sahası toplum hayatının her bir kıvrımına uzanıyordu. Eğer ülkede ticaret ve alışveriş ahlakı bozuksa, siyaset karakterini kaybetmişse, gençlik başıboş, hedefsiz ve aileler çaresizse, din hayatı bir riya veya taklit gösterisi hâline gelmiş, vicdanlar sahipsiz kalmışsa bunların hepsinin sorumlusu öğretmenlerdi. Kalplerin merhametsizliğinden, hislerin bayağılığından ve iradelerin gevşekliğinden biri sorumlu tutulacaksa o öğretmendi. Öğretmen arkadaşlarımın en iyi koşullarda çalışmalarına, okullarımızın en güzel imkânlarla donatılmalarına karınca kararınca katkı sağlayacaktım. Çocuklarımızın şehrin en mutlu ve başarılı öğrencileri olmaları için büyük bir şevkle mücadele edecektim.

Üzücü Bir Olay

Bu duygu ve düşüncelerle göreve başlamıştım ki bir yıla kalmadan canımı sıkan bir olay yaşandı. Beykoz'a iki kadın öğretmen gelmişti. İkisi de başörtülüydü. Öğretmen arkadaşlarımı Beykoz merkezdeki okullarda görevlendirmiştim. Bu hanımefendiler derslere başörtüsüyle giriyorlarmış. O dönemde Millî Eğitim'de derslere başörtülü olarak giren öğretmen hiç yoktu. Başörtülü öğretmenlerin dedikodusu sağda solda dönmeye başladı. Birileri huzursuzluk çıksın istiyordu. Ben bu arkadaşlarımıza baskı unsuru oluşturacak hiçbir harekete müsaade etmedim. Böyle olunca dedikodular şiddetlenerek Ankara'dan duyulur hâle geldi. Bakanlık, konuyu soruşturmak üzere Beykoz'a bir müfettiş gönderdi. Müfettiş, "Muharrem Bey, bu öğretmen arkadaşların okula bu şekilde alınmalarına niçin göz yumdunuz?" diye sordu. Ben, "Kimsenin hayat görüşüne, inancına karışamam, öğretmen hanımların tercihi böyledir" dedim. Konu çoktan İstanbul valisine de intikal etmişti. Vali Hayri Kozakçıoğlu beni makamına çağırttı. "Bu meselenin aslı astarı nedir?" diye sordu. Ben de süreci baştan sona kendisine özetledim. "Neden engel olmadınız?" diyerek beni suçlarcasına çıkıştı. Belli ki merkezden ona da bir baskı vardı. Müfettişe söylediğim cümleleri aynen tekrar ettim. Bunun üzerine Vali Bey öfkelendi. Makamından tatsız bir şekilde ayrılmak zorunda kaldım.

Benden bu krizi çözmem bekleniyordu. Kimsenin zarar görmeyeceği bir yolu nasıl bulabilirim diye düşündüm. O an için öğretmen arkadaşların Beykoz'un köylerindeki okullarda görevlendirilmeleri bana en zararsız çözüm olarak göründü. Hiç olmazsa göz önünde tepki toplamazlar, ben de dedikoduların önünü kesmiş olurum dedim ve arkadaşları köylerdeki okullara

"Vali Hayri Kozakçıoğlu beni makamına çağırttı. "Bu meselenin aslı astarı nedir?" diye sordu. Ben de süreci baştan sona kendisine özetledim. "Neden engel olmadınız?" diyerek beni suçlarcasına çıkıştı."

gönderdim. Bu sefer içim rahat etmedi. Hiç istemediğim hâlde Beykoz'un köylerine göndermiştim öğretmen arkadaşları. Yaşananlar ağırıma gitti. Kendime küstüm. Moralsizlik yüzünden şevkim tamamen söndü, işler rutine bindi. Olaydan bir süre sonra elime müfettişin hakkımda hazırladığı rapor ve söz konusu öğretmenlerin cezalandırılmasını rica eden bir talimat ulaştı. Bardağı taşıran son damla bu oldu. Ne olacaksa olsun diyerek raporu yırttım, talimata da uymadım.

Yıl 1989. Milli Eğitim Bakanı Avni Akyol'un (Soldan 3.) basın müşaviriyim.

1994 Yerel Seçimleri – Şehir Tiyatroları Müdürlüğü

İstanbul ve Türkiye için büyük bir değişimin işaret fişeğini ateşleyen 1994 Yerel Seçimlerinin gerçekleştiği zamanlardı. Refah Partisi İstanbul ve Ankara başta olmak üzere, 22 il, 92 ilçe ve 207 beldede, toplam 327 belediye başkanlığını kazanmıştı. Adil bir düzen isteyenler adına rüya gibi bir zaferdi bu. Refah Partisi Beykoz'da da ipi birincilikle göğüslemişti. Bu siyasi başarının benim durduğum yerden anlamı çok başkaydı. Çocukluğuma tekabül eden 60'lı yılların sonundan itibaren uğruna büyük mücadeleler verilmiş bir dava, sonunda toplum nezdinde bir karşılık bulmuştu. Seçimlerden sonra oluşan tabloda toplumdaki ahlakî, vicdanî, manevî bir uyanışın sinyallerini görebiliyorduk. Öncesinde Türkiye'nin çeşitli yerlerinde Millî Görüş çizgisindeki belediye başkanlarının yaptıkları hizmetlerin halkın takdirini, hayır duasını kazandığını gözlemleyebiliyorduk, dolayısıyla son seçim birçok yerde olduğu gibi, İstanbul'da da vatandaşın "halka dokunan bir belediyecilik tarzı"nı talep ettiğini açıkça göstermekteydi. Beykoz için artık çok daha güzel hizmetlerle buluşma zamanı geldi diye düşünüyordum.

Bir akşam İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Tayyip Bey'in basın danışmanı Hüseyin Besli'yle sohbet ediyorduk. Bana Şehir Tiyatrolarının müdürlüğüne henüz kimsenin getirilmediğinden bahsederek bu görevi en iyi benim yapabileceğimi düşündüklerini söyledi. Besli, benim ilgilendiğim alanları, yazdığım piyesleri, bant tiyatrolarını en iyi bilenlerden biriydi. Gerçekten tiyatroya özel bir ilgim hep olmuştur. Bu nedenle arkadaşımın teklifi oldukça cazip duruyordu. Zaten uğradığım başörtüsü soruşturması sebebiyle tadım epey kaçmıştı. Hüseyin ağabey, zaman kaybetmeden beni Tayyip Bey'le görüştürdü. Tayyip Bey kurumsal tecrübeme güvendiğini belirterek çok fazla vâkıf olamadıkları bir sahada, sanatçılarla diyalog kurma işinde benim başarılı olacağıma inandığını söyledi. Böylece İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne geçişim yapıldı.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları müdürüyüm. Arkamda görünen tablo Abdulhak Hamit Tarhan'ın bir oyununun afişi.

Gençliğimde tiyatro sahnesinde ilk izlediğim oyun Polyanna'ydı. Üsküdar Musahipzade Celal Tiyatrosu'na gitmiştim. Çok sık olmasa da tiyatroya giderdik. Burada şu parantezi açmamda yarar var: Bizden önceki kuşaklar, benim ait olduğum kuşağı da buna dâhil edebiliriz, hayati ihtiyaçları içinde saymadıklarından sinema, tiyatro, konser gibi etkinlikleri geri planda tutarlardı. Tabii kırsal kökenli ailelerden bahsediyorum. Bizim anne babalarımız içinde, hatta benim kuşağımdan insanlarda bile, eğer özel bir gayretleri olmamışsa bu tip alışkanlıklara rastlamak biraz zordur. İki sebepten ötürü... İlki içinde bulunduğumuz refah düzeyiyle doğrudan ilgilidir. Büyük şehre göçerek zorlu bir yaşam mücadelesinin pençesine düşen, tutunmaya çalışan ve hayattaki en büyük gayesi evine ekmek götürmek olan insanların sanatsal etkinliklere mesafesi anlaşılabilir bir durumdur. Anadolu'dan İstanbul'a henüz gelmiş insanların tüketim kültürünün çarkları arasına karışmakta direnirken harcama defterlerindeki bir satırı da kültürel gereksinimlere ayırmalarını beklemek zaten anlamsız olur.

İkinci sebep ise diğerine göre daha baskın, karmaşıktı ve direncini modern hayatın pratiklerine yönelttiği itirazdan alıyordu. İtirazların dayandığı zemin de dinî hassasiyetlerdi. Biz dindar insanlar, dindar kimliğimizi koruyarak kozmopolit kent yapısı içinde yaşamaya çalışıyorduk. Seküler hayat tarzının kültürel alışkanlıklarına, akımlarına, organlarına karşı mesafemizi

özellikle koruyorduk. Ancak sürekli bir etkileşim içinde olduğumuzun, her etkileşimin değişimlere yol açtığının da farkındaydık. Eğer biz bu alışkanlıkları kendi yaşam tarzımız içinde benimseyeceksek sinema veya tiyatro bizim değerlerimizle uygun bir yapıda olmalı diyorduk. Ama kazın ayağı hiç de öyle değildi. Bunu zaman içinde anladık.

Yüz yılını devirmiş bir kurumda işlerin kolay yürümeyeceğini tahmin edebiliyordum. Her işte olduğu gibi, bu işin mutfağı da kendine özgü zorluklarla, engellerle doluydu. Ne kadar idari tecrübesi olursa olsun, kurumun huyunu, işleyişini, iç dinamiklerini anlayana kadar insan akla karayı seçer. Ama endişemin esas kaynağı yukarıda belirttiğim hususlara, manevi hassasiyetlere dayanıyordu. Meseleleri duygusal perspektiften görmeye müsait bir hâl içindeydim. Başını tiyatrocuların çektiği sanat camiası Refah Partisi'yle iktidara gelen Büyükşehir yönetimine en sert muhalefeti yürütüyordu. Tiyatrocularda Tayyip Bey ve ekibine karşı kırılması zor önyargılar hâkimdi. Tabii bu durumda Şehir Tiyatrolarına atanmış çiçeği burnunda bir müdür olarak önyargılarla doğrudan ben muhatap olacaktım. Kendime şöyle bir yol belirledim; işini adil ve dürüst bir şekilde yerine getir ve insanlara iyi muamelede bulun. Tutturduğum yolun bana getirisine ileride değineceğim.

Tiyatroya Sınırsız Destek

Şehir Tiyatrolarında göreve başladığımda gerek sanatçı arkadaşların özlük hakları gerek fiziki şartlar itibarıyla halledilmeyi bekleyen pek çok sorunla karşılaştım. Sahnenin işleyişinden sorumlu, aynı zamanda uyumlu çalışabileceğimiz bir sanat yönetmenine de ihtiyaç vardı. O tarihe kadar birçok oyunu başarıyla yönetmiş, oyunlar yazmış usta bir isim olarak Kenan Işık'ın sanat yönetmenliğine getirilmesine karar verilmişti. Kenan Bey, tiyatroya ömrünü adamış, çalışkan ve fevkalade iyi niyetli bir insandı, onunla birlikte uzun yıllar uyum içinde çalıştık.

Şehir Tiyatroları o yıllarda teknik yetersizlikler yüzünden bazı oyunları, mesela müzikalleri sahneleyemiyordu. Bırakın yurt dışında ve Anadolu'da, İstanbul içinde bile doğru düzgün turne yapılamıyordu. Harbiye Açıkhava Tiyatrosu da bizim sorumluluğumuzdaydı ve buralarda da çözüm bekleyen bir yığın problem birikmişti. İlk iş olarak öncelikli sorunları dosyalayarak Belediye Başkanımız Tayyip Bey'e rapor ettim. Kendisi beni dikkatli bir şekilde dinledi, "Şehir Tiyatroları için ne gerekiyorsa yapacağız." dedi. Bu sözünde de durdu.

Yapılanları özetleyecek olursam... En önemli faaliyetlerimizden biri, tiyatromuzu dış dünyaya açmak oldu. İsveç'ten Fransa'ya, Almanya'dan Bulgaristan'a, Bosna Hersek'ten Makedonya, Arnavutluk ve Suriye'ye kadar birçok ülkede Şehir Tiyatrolarının oyunlarını sahneledik. Tayyip Bey kendisini belediye başkanlığına taşıyan yenilikçi söylemini bu alanda da göstermek istiyor, projelerimize tam destek sağlıyordu. Tiyatromuzu tanıtmak için gittiğimiz ülkelerden yerel tiyatroları da İstanbul'a getirterek Türk izleyicisiyle buluşturduk.

Tiyatronun kalıplaşmış bir program akışı vardı. Yunan klasiklerinden, Shakespeare, Molière gibi Batılı yazarlardan uyarlanan oyunlar her yıl sahneleniyordu. Bir dinamizm kazandırmalıydık. Türk tiyatrosunun büyük

ismi Muhsin Ertuğrul'un yaptığı gibi Türk yazarların oyun üretmelerine imkân sağlamalı, kendi klasiklerimizden uyarlamalar yaparak repertuarımızdaki oyunları zenginleştirmeliydik. Öyle ya, merhum Muhsin bey; Necip Fazıl ve Nazım Hikmet gibi yetenekli kalemleri tiyatro eserleri yazması konusunda teşvik etmiş, bu sayede tiyatromuza pek çok kıymetli oyun kazandırmıştı. Bu düşünceden hareketle ben de Ahmet Hamdi Tanpınar'ın romanlarından uyarlamalar yaptırdım. Necip Fazıl ve Nazım Hikmet'in oyunlarının yeniden sahnelenmesini sağladım. Orhan Asena'nın, Turan Oflazoğlu'nun tarihsel oyunlarını yeniden repertuara aldırdım. Bütün bu adımlarımız izleyiciler nezdinde büyük beğeni topladı.

Yıl 1996. Büyükşehir Belediye Başkanımız Recep Tayyip Erdoğan Tiyatro'yu ziyarete geliyor. Memnuniyetini samimi bir pozla taçlandırıyor.

Birlikte çalıştığımız tiyatrocuları öncesinde ben de uzaktan -oyunlar, sinema, televizyon vasıtasıyla- tanıyordum. Oysa sahnenin geri planında, bambaşka yüzler vardı, makyajsız, kostümsüz insanlar... Önyargılarıyla, kaygılarıyla, beklentileriyle, ama en çok da dostlukları, umutları, inançlarıyla, bizim gibi insanlar...

Çalışma prensiplerinden taviz vermeden çalışmak, işlerini en iyi şekilde yapmaya gayret etmek, tiyatrocu arkadaşlarımızın çoğunda gözlemlediğim, benim de gıpta ettiğim hasletlerdi. Darülbedayi'ye mahsus âdetler

> *Mesela Zihni Göktay'ın mesleğine duyduğu saygıyı hayatta çok az insanda gördüm. Belediye otobüsüyle, servisle tiyatroya gelip giderdi. Özel araba kullandığına şahit olmadım. Tiyatro provası saat 14.00'da başlayacaksa saat 10.00'da tiyatroda hazır bulunurdu.*

eskisi kadar değilse de onların yaşantısında hâlâ geçerliydi. Sanatçılarımız popülist işlerden uzak durmakta son derece kararlıydılar. Saplantı derecesinde sanatlarına bağlıydılar. Feridun Karakaya'dan, Zihni Göktay'dan, Rutkay Aziz'den, Beklan Algan'dan, Mazlum Kiper'den, Perihan Savaş'tan, Ayşin Atav'dan, daha pek çok isimden bu mesleğin ilkelerine dair püf noktaları öğrendim. Bazı isimler tiyatroyu hayatta olmanın yegâne göstergesi olarak tanımlıyor, tiyatroya ulvî bir anlam veriyorlardı. Yaptıkları işe duydukları sadakat onlar için adeta imandan bir cüzdü. O dönemde özel televizyonlar en parlak günlerini yaşıyor, tiyatrocudan pek çoğu televizyon projeleri için yüksek ücretlerde teklifler alıyorlardı. Ama bizim arkadaşlarımızın tek düşüncesi tiyatroyu daha ileriye, en iyi şekilde taşıyabilmekti.

Mesela Zihni Göktay'ın mesleğine duyduğu saygıyı hayatta çok az insanda gördüm. Bazen belediye otobüsüyle, bazen de servisle tiyatroya gelip giderdi. Özel araba kullandığına şahit olmadım. Tiyatro provası saat 14.00'da başlayacaksa saat 10.00'da tiyatroda hazır bulunurdu. Onun lügatinde işe geç kalmak diye bir kavrama yer yoktu. Bir kış günü sabah 10 sularında, yoğun kar yağışı nedeniyle oyunları iptal etmek zorunda kalmıştık. Ben de eve gitmek için hazırlığımı yapmıştım, tam dışarı çıkacağım sırada kapıda Zihni Bey belirdi. Anadolu yakasından bu tarafa, ta Fenerbahçe'den Harbiye'ye o kar yağışı altında gelmiş. Bana sitemkâr bir ifadeyle "Niye oyunu iptal ettiniz?" diye sordu. Cevap verdim:

"Zihni ağabey, bu hava koşullarında kimse oyun izlemeye gelemez. Sizleri düşündük iptal ederken."

"Kimse gelemezse bile biz kendi aramızda genel prova yapardık, çalışırdık."

"Bütün İstanbul'da hayat felç olmuş, Zihni ağabey!"

"Ne olursa olsun, biz işimizi yapmalıyız, biz böyle bir terbiyeyle yetiştik."

Benim için bundan âlâ ders olur mu? Tabii bunları söylerken bir yandan da üzerinden paltosunu, kaşkolunu çıkarıyordu. Onu öyle görünce ben de

paltomu çıkardım. Sonra oturduk, bana Muhsin Ertuğrul'u anlattı: "Öyle adamdı ki binaya adım attığında herkes saygısından zangır zangır titrerdi. Muhsin Bey işinde fevkalade disiplinliydi, düzeni bozan olduğunda asla mazeret kabul etmezdi. Birisi provaya geç mi kaldı, herhâlde öldü, onun için gelemedi derdi. Gerçekten de ölmüş kabul eder, rolünü başka bir tiyatrocuya verirdi. Onun için sahne adeta bir mabetti. Tiyatrocu ibadet aşkı ile sahneye çıkmalıydı."

Yakın dostum, gönül adamı, sanatçı Kenan Işık'la.

Kuliste Bekleyen Cumhurbaşkanı

Gerçekten de Muhsin Ertuğrul'un bıraktığı âdete uygun olarak Şehir Tiyatrolarında her akşam saat 20.30'da gong vurur ve perde açılır. Bununla alakalı ilginç bir hadise yaşadım. Bir gün Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in akşam Harbiye'de sahnelenen bir oyunu izlemeye geleceği bildirildi. Hazırlığımızı yaptık. Oyunun başlamasına bir saat kaldığında hâlâ gelmemişlerdi. Tiyatrocuların dakikliğini iyi bildiğimden gecikme durumunda ne yaparım diye düşünüyordum. Perdenin açılmasına 10 dakika kala Süleyman Bey'in özel kaleminden biri beni aradı ve Süleyman Bey'in tiyatroya gelmek üzere yolda olduğunu söyledi. Ben telefondaki beyefendiye oyunun 20.30'da mutlaka başlaması gerektiğini ifade ettim. Yani geldiğinizde sürpriz olmasın size demek istedim. Biliyordum ki perdenin açılışını geciktirmeye yeltensem oyuncular buna mutlaka karşı çıkacaklar ve onlarla aramızda bir huzursuzluk yaşanacak. Gerçekten de oyun 20.30'da başladı, bir süre sonra da Cumhurbaşkanı Demirel tiyatro binasına geldi. Kendisini kulise davet ettim. Anlayışla karşıladı ve perde arasına kadar orada bekledi.

Dakiklik, konser ve gösteri sanatları için bütün dünyada riayet edilen bir ilkedir aslında. Kural nettir: "Tiyatroya ya gelirsin ya gelmezsin." Makedonya, tiyatronun doğduğu yer olarak bilinir. Orada Tetova Antik Kenti'nde düzenlenen bir tiyatro festivaline katılmıştık. Oyunu izlemeye Makedon Cumhurbaşkanı da gelecek dediler. Biz oyundan biraz erkence tiyatrodaki yerimizi almıştık. Çevreyi gözlemlerken bir şey dikkatimi çekti. Cumhurbaşkanı oyunu izlemeye gelecekti, ancak herhangi bir protokol hazırlığı yapılmamıştı. Yanımdakilerden biri az ilerimizde koltuğuna sessizce yerleşen genç bir adamı işaret ederek, "İşte cumhurbaşkanı şu adam." dedi. Tiyatroya tam vaktinde ve tek başına gelmişti. Oyun sona erince yine sessizce oradan ayrıldı. O gün tiyatroda gördüğüm genç cumhurbaşkanı 49 yaşında uçak kazasında hayatını kaybedecekti.

Tabii Türkiye'de devlet adamları, bakanlar, belediye başkanları, genel müdürler vs. bu tip kurallara riayet etmeyi pek sevmezler. Kültür sanat

programlarında bile inatla protokol şovları sergilenir. Program saatleri katılacak devletlinin keyfine göre ya esnetilir ya geciktirilir. Bunların hiçbiri kültüre büyük yatırımlar yapan gelişmiş bir ülkede hoş karşılanmaz. İsveç'te, Almanya'da, İngiltere'de, Fransa'da, İtalya'da; Avrupa'nın pek çok yerinde tiyatro oyunu izleme şansına eriştim. Aralarında dünyaca bilinen tiyatrolar da vardı ve büyüğünden küçüğüne, hepsinde işleyiş aynıydı. Bir siyasetçi konsere, tiyatroya gidecekse, istisnai durumlar hariç, gerçekten istediği için gider. Bizim ülkemizde siyasetçinin herhangi bir menfaati yoksa kendisini sahneye çıkarmayacaklarsa bir yere gitmez. Diyelim bakanın biri bir etkinliğe katılacak, programın davetiyesinde, afişinde ilan edilmiş saate hiç özenilmez. Programa geç gelmek, programın yarısında çıkıp gitmek gibi nahoş tutumlar normalmiş gibi fütursuzca sergilenir. Bu gibi durumlarda en müsamahasız kesim sanırım tiyatrocularıdır.

Tiyatrocuları yakından tanıyınca, yaptıkları işe neden bu derece saygı duyulmasını beklediklerine dair bazı ipuçları elde ediyorsunuz. Bir sanatçı arkadaşımızın babası vefat etmişti. Ertesi gün sahneye çıktı, gayet profesyonel bir duyguyla rolünü oynadı. Çok hasta olduğu hâlde yatağından çıkıp başrol oynayan sanatçı gördüm. Toron Karacaoğlu'yla turne kapsamında Üsküp'e gidiyorduk. Toron ağabey, Yahya Kemal'in 80 sayfalık *Kendi Gök Kubbemiz* adlı eserinden uyarlanmış bir oyunu tek başına oynuyordu. Uçakta sohbet ederken teksten bir bölümü merak edip sordum. Bana, "Şu an aklımda tek kelime bile yok." dedi. Böyle bir cevap beklemiyordum doğrusu, panikledim. "Peki sahnede ne yapacaksınız?" diye sordum. Güldü, "Sahneye çıktığımda hepsini çağırırım gelir, sen merak etme." dedi. Hakikaten de Üsküp'te sahneye çıkıp 80 sayfalık oyunu tek sufle almadan tek başına oynadı. Toron Bey o oyunu sahnelerken 75 yaşındaydı.

Sayfalarca metni ezberden söyleyerek sahnede devleşen bu insanlar, normal hayatlarına sahnedeki özeni göstermeyip herkes gibi dağınık, dikkatsiz olabiliyorlardı. Bir gün sanatçı Funda Postacı gelip bana büyük bir üzüntüyle Teşvikiye'de arabasının çalındığını söyledi. Arabanın akıbetini öğrenmek için o gün akşama kadar uğraştık, ama bir şey bulamadık. Sonra Funda Hanım mahcup şekilde yanıma geldi, meğer arabayı park ettiği yeri unutmuş! Çok tuhaf gelmişti bana. Bir insan koskoca arabayı park ettiği yeri nasıl unutabilir? Neyse ki araba bulunmuştu ve rahatlamıştık. İşin enteresan yanı, bu olayın gerçekleştiği günlerde birinde başrol olmak üzere, iki ayrı oyunda sahne alıyordu Funda Hanım. Sayfalarca ezber yapmak zorunda kalmış ve iki sahnede de sıfır hatayla oynamıştı.

Yakınlaşmalar

Yine şu önyargılar meselesine dönecek olursam tiyatrocuların duygu dünyasına yabancı olmamız nedeniyle işin başında gerçekten zorlanmıştım. Nasıl kotaracağım bu işi diye durmadan düşünüyordum. Tiyatrocular bana ve ekibime çok tepkiliydiler ki normalde ben hayatım boyunca sol-sağ gibi kavramlara yüz vermemiş, bu sığ yaftalardan hiç hoşlanmamış biriydim. Göreve başlar başlamaz da niyetimi açıkça göstermekten geri durmadım. İşimi adil ve dürüst bir şekilde yerine getirip insanlara iyi muamelede bulunacaktım. Kimi insanların tavırları rahatsızlık verse de kırmadan incitmeden işi zamana bırakacak ve onları daha insani yönden tanımaya çalışacaktım.

Fırsat buldukça yaptığımız yüz yüze sohbetler, kimi yerde hararetli tartışmalara dönüşürdü. Bu gibi anlarda dini hassasiyetleri olan insanları yobazlıkla, halkı cahillikle itham eden tipik jakoben ve solcu refleksler belirginleşirdi. Kimisine göre 1994 Yerel Seçimlerinde Refah Partisi'nin İstanbul'u kazanması faşizmin gelmesiyle eş değerdi, bir yıkımdı. Hatta sanatın da, tiyatronun da sonu geldi diye düşünmüşler. Oysa ben onları halkın içinden çıkıp gelmiş biri olarak yanılttım. Biz gelmeden önce tiyatronun sonunu zaten getirmişlerdi. Hepsinin ayrı ayrı şikâyetleri vardı. İçeride ödenmemiş ikramiyeleri duruyordu. Kolları sıvayıp canla başla kronikleşmiş sorunları ortadan kaldırmaya giriştim. Herkesin sorunuyla en küçük detayına kadar yakından ilgileniyordum. Tiyatroyu ilgilendiren hemen her konuyu kendileriyle istişare ediyordum. Fikirlerini mutlaka öğrenmeye çalışıyordum. Repertuarın zenginleşmesi için çırpınıyordum... Tiyatronun lehine atılan somut adımlar zihinlerindeki endişelerin kısmen yok olmasına yaradı. Bu defa da "Sizin gibi düşünen fazla yok ama." dediler. Bu söylemlerine de itiraz ettim. Sanatçı Nilgün Kasapbaşıoğlu ile bir sohbetimizde kendilerine itiraz ettiğim hususların çoğunda haklı olduğumu düşündüğünü söyledi. Tiyatro camiası özelinde sanatçıların uzun süre Türkiye sosyolojisini ıskalayan bir yerde durduklarını ifade etti.

Büyükşehir Belediye Başkanımız Recep Tayyip Erdoğan sanatçımız Özen Tutucu ile sohbet ediyor.

Büyükşehir Belediye Başkanımız Tayyip Bey'i tiyatroya, Cem Sultan oyununu izlemeye davet etmiştim. Önce gelmek istemedi. Haklı olarak çirkin hareketlere maruz kalmaktan çekinmişti. Ama ben geri adım atmayıp ısrarcı davranınca davetimizi kabul etti. Hazırlıklarımızı yaptık, bütün oyuncularımızla kendisini kapıda karşıladık. Sahnelenen oyunu sessiz sedasız, huzurlu bir şekilde izledik. Tiyatrocular oyunun ardından -öyle bir âdet olmadığı hâlde- Tayyip Bey'i sahneye davet edip kendisine çiçek takdim ettiler. Tayyip Bey bu jestten çok duygulandı. Tiyatrodan ayrılırken kulağıma eğildi ve şöyle bir latife yaptı: "Sen ne yaptın böyle, herkes kuzu gibi olmuş maşallah." Bu olayı siyasi bir mülahazayla değil, tamamen bir tespit olarak ifade ettiğimi belirtmeliyim.

"Sahnelenen oyunu sessiz sedasız, huzurlu bir şekilde izledik. Tiyatrocular oyunun ardından -öyle bir âdet olmadığı hâlde- Tayyip Bey'i sahneye davet edip kendisine çiçek takdim ettiler. Tayyip Bey bu jestten çok duygulandı."

Hazır yeri gelmişken o geceki oyunla ilgili bir hatıramı anlatayım: Cem Sultan oyununda II. Bayezid rolünü Kerem Yılmazer oynuyordu. Sahnenin bir yerinde rol gereği Kur'an-ı Kerim'den bir bölüm okuyacaktı. Ben acaba nasıl kotardılar bu kısmı diye düşünürken, Kerem Bey düzgün bir telaffuzla ayetleri okumaya başladı. Şaşkınlıkla

içimden "Ne kadar güzel ezberlemiş." dedim. Kerem Bey'i 2003 yılında Levent'te HSBC Bank'ın önündeki bombalı saldırıda kaybettiğimizde ben yurt dışındaydım. Cenaze töreninde bulunmak için ilk uçakla İstanbul'a döndüm. Cenazeyi defnettiğimiz akşam eşi Göksel Kortay hanıma başsağlığına uğradık. Sohbetimiz sürerken merhumun Cem Sultan oyununda Yasin okuma sahnesindeki başarılı performansında nasıl şaşkınlık geçirdiğimi anlattım. Göksel Hanım gülümsedi, "Kerem'in babası imamdır. Kerem o sahnede babasının ezberlettiği Yasin'i okudu. Rol yapmadı." dedi. Müthiş duygulandığım bir andı.

Bahsini ettiğim gösterimden sonra gerek Tayyip Bey'in gerek tiyatrocuların birbirlerine bakışları büyük oranda değişti. Daha da önemlisi Şehir Tiyatrolarının önü açıldı. Büyükşehir Belediyesi'nden ne talep ettiysek yerine getirildi. O yıllarda İstanbul Valisi Erol Çakır'dı. Bir yurt dışı turnesine izin vermemişti. Randevu alıp durumu Tayyip Bey'e izah ettim. Masaya yumruğunu vurdu, "Ben izin veriyorum, nereye gitmek istiyorsanız gidin ve oyununuzu oynayın." dedi.

Bence bizim dönemimiz Şehir Tiyatrolarının tarihinde hiç olmadığı şekilde yükseliş trendi yakaladığı bir dönemdi. Burada iki ismi daha minnet ve şükranla anmak durumundayım. Birisi o günkü Genel Sekreter Yardımcısı İdris Naim Şahin, diğeri de Kültür Dairesi Başkanı rahmetli Şenol Demiröz. Şehir Tiyatrolarında nasıl bir manzarayla karşılaştın diye sorulsa, teşbihte hata olmaz, tek cümleyle "dışı seni içi beni yakar" derim. Anlayan anlar. Tiyatroda temel bir kaide vardır: Her şey perdenin açılmasına hizmet etmelidir. Dekorda bir çorba kâsesi lazım olduysa o çorba kâsesi muhakkak temin edilmelidir. Ancak uzun yıllar Şehir Tiyatrolarının içinin nasıl boşaltıldığı anlaşılamamış. Tiyatronun kasasında dekor almaya parası bile yoktu. Harcırahları verilmediği için tiyatrocular turneye çıkamıyorlardı. Sanatçıların özlük hakları sağlanamıyordu, hepsinin içeride birikmiş ikramiyeleri vardı. Nitekim Tayyip Bey'in sıcak yaklaşımı sayesinde bu sıkıntıları bir bir giderdik. O dönemden bir sürü tanık hayattadır. Bazılarıyla hâlâ görüşüyorum, açık yüreklilikle "O dönem bizim altın çağımızdı." derler. Eğer bize duyulan ön yargıları haklı çıkartacak şekilde davranmış olsaydık insanlara bunu söyletebilir miydik? Hiç sanmıyorum.

Gönüller Yapmaya Geldim

Hani Âşık Yunus der ya:

> "Benim bunda kararım yok, ben bunda gitmeye geldim
> Bezirgânım mataım çok, alana satmağa geldim.
> Ben gelmedim dâvi için benim işim sevi için
> Aşkın yeri gönüllerdir, gönüller yapmaya geldim."

Söylemesi kolay, yapması zordur. Gönül inşası öyle kolay değildir. Sadelik içinde bütün güzelliğini gösteren bir sanat işidir. Bazen küçük bir incelik, bir ifade, bir anlayış bir gönlü fethetmeye yeter. Bir kış mevsimiydi, bir turne kapsamında İsveç'te oyun sahneleyecektik. Funda Postacı, Oya Başar, Perihan Savaş, Ayşegül Devrim, dört kadın tiyatrocumuz ve sahne yönetmenimiz Münir Kutluğ Bey ile birlikte İstanbul'dan Hamburg'a uçakla gittik. Plana göre, Hamburg'tan gece trenle Stockholm'e, trenden iner iner inmez de doğru tiyatroya geçilecekti. Yolculuğun yorgunluğunu trende atarız diye düşünerek yataklı vagondan bilet alındı. Tam olarak sorun neydi hatırlayamıyorum ama tiyatrocu arkadaşlarımızın kompartımanıyla ilgili bir terslik yaşandı. İnip başka bir seferle gidebilir miyiz diye sorduk, hayır dediler. Stockholm'de vaktinde olabilmek için bu trenle gitmek zorundaydık. Ben kendime nasılsa bir yer bulurum diyerek benim kompartımanımda dinlenmeleri için Münir Bey'le arkadaşlarımıza haber gönderdim. Tren ağzına kadar doluydu, sekiz saat ayakta gitmeyi

> *"Levent Kırca, o zamanki eşi Oya Başar'ın ziyaretine, tiyatroya gelmişti. Selam vermek için birlikte bana da uğradılar. "Ne içersiniz?" diye sordum, "Kahve." dediler. İki kahve sipariş edince Levent Bey, "Siz neden içmiyorsunuz?" diye sordu, şöyle bir durdu, "Aa bugün Ramazan!" dedi. Muzip bakışları değişti, "Kusura bakmayın. Çok ayıp ettik size." diyerek mahcubiyet ifadesi takındı."*

göze almıştım. Öyle de oldu. Stockholm'e varıncaya kadar koridorda ayakta seyahat ettim. Bu davranışımdan çok etkilendiler. Hiç beklemezdik dediler.

Bir Ramazan ayıydı; Levent Kırca, o zamanki eşi Oya Başar'ın ziyaretine, tiyatroya gelmişti. Selam vermek için birlikte bana da uğradılar. "Ne içersiniz?" diye sordum, "Kahve." dediler. İki kahve sipariş edince Levent Bey, "Siz neden içmiyorsunuz?" diye sordu, şöyle bir durdu, "Aa bugün Ramazan!" dedi. Muzip bakışları değişti, "Kusura bakmayın. Çok ayıp ettik size." diyerek mahcubiyet ifadesi takındı. "Olur mu öyle şey, neye inanırsak inanalım, nasıl yaşıyorsak yaşayalım, sonuçta barış ve anlayış içinde birlikte yaşayacağız." diyerek gönlünü aldım. Zamanla aramızda güzel bir dostluk oluştu. Yıllar sonra Beykoz'dan belediye başkanlığına aday olduğumda kendisi çok farklı bir siyasi düşünceden olmasına rağmen Beykoz'a gelip sokak sokak gezerek seçim çalışmalarımıza destek verdi, benim adıma halktan oy istedi.

Seçim çalışmalarıma gönüllü destek veren isimler arasında beni Şehir Tiyatroları'ndan tanıyan İlyas Salman da vardı. İlyas Bey'in bize katıldığı gün AK Parti milletvekili Binali Yıldırım da Beykoz'a gelmişti. Bizi İlyas Bey'le birlikte görünce çok şaşırdı. Sokaklarda bir süre dolaştıktan sonra Binali Bey, İlyas Bey'in de duyacağı şekilde şöyle takıldı: "Yahu Muharrem Bey, İlyas Bey varken halk bizim yüzümüze bakmıyor." Onun bu esprisi üzerine İlyas Salman şöyle dedi: "Çok açık konuşayım, ben sosyalistim, komünistim. Ama burada bu ayrımları bırakacağız. Muharrem Bey gibi değerli bir insanı destekleyeceğiz." Farklı dünyalardan arkadaşlarımızın vefa duygusu belli bir özenden, emekten, yani birlikte gösterilen bir çabadan besleniyordu.

Marsilya Limanı'nda Bir İstanbullu

Kenan Işık'la bir şiir etkinliği için Fransa'ya gitmiştik. Sabah erken saatte Marsilya'da eski limanda oturmuş sohbet ederken arkamızdaki bankta oturan bir adam kalkıp yanımıza geldi. Epeydir bizi dinliyormuş. Yaşı hayli geçkindi, ama oldukça dinç görünüyordu. Üstünde takım elbise, başında fötr şapka vardı. Kendini tanıttı: "Ben Karabet Beyleryan. Bana burada George Beyleryan derler. İstanbul Ermenisiyim. Tanışalım beyler, siz kimsiniz?"

Biz de selamına mukabele ettik. Çelimsiz, güleç yüzlü, kırık bir Türkçeyle konuşan ama her tarafından beyefendilik akan Karabet amca anlatmaya başladı. Aslen İzmit Aslanbey köyündenmiş. 1915 olaylarında ailesiyle birlikte İstanbul Fenerbahçe'ye, oradan Şişli Pangaltı'ya taşınmışlar. Sonra annesiyle babasını kaybetmiş, onu bir yetimhaneye vermişler. Delikanlılık döneminde iyi bir Türk ustadan meslek öğrenerek su tesisatçısı olmuş. Ustası babalığını da yapmış, onu Kayserili bir kızla evlendirmiş. Ardından Fransa yılları başlamış.

Biz de kendimizi kısaca tanıttık ve niçin Marsilya'da olduğumuzdan bahsettik. Adam anlattıklarımızı büyük bir muhabbetle dinledi. Sonra bizi samimi bir çağrıyla, evinde birlikte kahve içmeye davet etti. Evi şehir merkezine 20 dakikalık bir mesafede, Aix-en Provence'deydi. Buradan hiçbir yere gidemezdik, çünkü daha prova yapacaktık. Ama Karabet amca mazeretimize kulak asmadı. Israrla bizi evine götürmek istiyordu. Eşi Anuşyan Hanım'dan bahsederek şöyle dedi: "Eğer Türkiye'den gelen siz misafirlerimizi evimize götürmezsem asıl o bana gönül koyar." Onun böyle anlatmasına benim bir an gözlerim daldı. Çocukluğuma döndüm. Beykoz'un en güzel mahallesine... İnsan seslerinin kuş seslerine karıştığı manolyalar, ıhlamurlar, fesleğenler, güller ve karanfillerin fışkırdığı bahçelerle balkonların birbirini selamladığı mahallemizi, mahallemizin insanlarını hatırladım. Komşumuz Agavni teyzeyi...

Marsilya limanı. Sol başta ben, ortada İstanbullu Karabet Beyleryan ve yanında Kenan Işık.

Eski Beykozlular geçmişte Karabet amca gibi insanların yaşadığı bir Ermeni mahallesi olan bizim mahalleyi çok iyi hatırlar ve iyi bilirler. Anladım ki sabahın şu erken vaktinde Marsilya Limanı'ndaki bir parkta otururken farkında olmadan onu eski günlerine, İstanbul'daki çocukluğuna götürmüştük. Gönlündeki Türkiye hasretini harlamıştık. Kenan Bey'le göz göze geldik ve ayağa kalkarak "Haydi gidip içelim kahveni Karabet amca." dedik.

Ahmet Kaya'yla Bir Hatıra

Protest müziğin ünlü ismi Ahmet Kaya'ya hiç kimsenin salon ve sahne vermediği yıllardı. Açık hava tiyatrosunu bir Ahmet Kaya konserine tahsis ettim. Orada muazzam bir konser verdi. Programın sonunda sahneden o tarihte hapiste olan Tayyip Bey'e selam gönderdi. Ardından başörtüsü mücadelesi veren kızlara destek konuşması yaptı. O dönemin Türkiye'si hesaba katıldığında kahramanca bir tavırdı bu. Konserin bitiminde birlikte sabaha kadar süren uzun bir sohbet gerçekleştirdik. Ortaokulu imam hatipte bitirmiş, her Cuma akşamı anne ve babası için Kur'an okurmuş. "Ben" demişti, hiç unutmuyorum, "şarkılarımı gazinolarda, barlarda söylensin diye değil, evlerde, meydanlarda söylensin diye yaptım." Gerçekten onurlu bir insandı. O konserden sonra benim hakkımda soruşturma açılsa da takipsizlikle sonuçlandı.

İstanbul Büyükşehir'de Özel Kalem Müdürlüğü

1994 yılının sonlarına doğru göreve getirildiğim Şehir Tiyatrolarında 1998 yılına kadar kaldım. Tayyip Bey'den sonra Ali Müfit Gürtuna İstanbul Büyükşehir Belediye başkanı oldu. İyi çalışabileceği bir ekip oluşturmak istiyordu. Arkadaşlar, uzun yıllar kurumlarda çalışmam ve yol yordam bilmem dolayısıyla Ali Müfit Bey'in benden Özel Kalem Müdürü olarak istifade etmek istediğini söylediler. Kendiyle şahsen bir yakınlığım olmamıştı o vakte kadar. Sadece ismen tanıyordum kendisini. Teklifini kabul ettim. Ali Müfit Bey çalışılması kolay, sakin ve makul bir insandı. Gelgelelim büyükşehir belediyelerinde Özel Kalem Müdürlüğü

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Özel Kalem Müdürüyüm.

yapmak öyle kolay bir iş değildi. Oldukça yıpratıcıydı. Önceki görev yerlerimden ayrılan en temel farkı şuydu: Pozisyonum sebebiyle siyaseten hiç olmadığı kadar kendimi baskı altında hissedecektim. Her biri ayrı bir niyet taşıyan siyasilerin, bürokratların, iş adamlarının bitmek bilmez görüşme taleplerini kontrol altına almak, kimsenin ayağına basmadan gelen talepleri doğru bir şekilde süzebilmek çok zordu. İkinci büyük sıkıntı ise mesai mefhumunun olmayışıydı. Akşam olunca herkes çeker evine gider, ama Özel Kalem orada kalmak zorundadır. Bayramı yok seyranı yok, Belediye Başkanı günlerce yerinde olmasa bile Özel Kalem çalışmak zorundadır. Müthiş bir iş temposu...

Benim dönemimde İstanbul Büyükşehir'in bütçesi birkaç bakanlığın üstündeydi. Belediyenin sırtlandığı iş yükü de bir o kadar yoğundu. Bugün bile İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı'nın günlük, aylık, hatta senelik programı kalemi kalemine doludur. İnanılmaz bir tempo... Resmî görüşmeler, kurumsal işleyişe bağlı olarak planlanan toplantılar, halkla görüşmeler, denetlemeler, ziyaretler, taziyeler, hiç hesapta olmayan gündemler derken devamlı bir koşturmaca hâli yaşanır. Bazı randevuları gece saat 00.00'dan sonra veya sabah namazının hemen akabinde verdiğimi hatırlarım.

Görevde kaldığım süre içinde belediyeyi meşgul eden en önemli hadise 1999 depremi oldu. Depremin yaşandığı gece eşim ve çocuklarım Bandırma'daydılar; ben evde tek kalıyordum. O korkunç sarsıntı başladığında ben de herkes gibi kendimi can havliyle sokağa attım. Gecenin bir yarısıydı, telefonlar kesilmiş, yollar kilitlenmişti. Başımıza büyük bir felaket geldiğini acı bir şekilde idrak ettim. Derhâl bir yolunu bulup belediyeye gitmeliydim, iskeleye indim ve zor da olsa bir tekne buldum. Tekne beni Yenikapı'ya kadar getirdi. Şafak sökerken belediyeye ulaştım, kimseler yoktu. Bir yandan kendi ekibimi toplamaya çalışırken, diğer yandan başkana ve valiliğe ulaşmaya çalıştım. Belediyeye gelebilen arkadaşlarımızdan bir kriz masası oluşturdum.

Saat ilerledikçe durum netleşmeye başladı. Beyaz Masa ve Deprem Koordinasyon Merkezi'ne gelen ilk haberler İstanbul genelinde çok büyük bir zayiat yaşanmadığı yönündeydi. Ancak Avcılar'dan gelen haberler iç açıcı değildi. Başkanla birlikte Avcılar bölgesine intikal ettik, gördüğümüz manzara karşısında dehşete kapıldık. Binalar yerle yeksandı, yıkıntıların çevresinde öbek öbek insanlar perişan vaziyette moloz yığınlarını eşeliyorlardı. Cesetlerin toz pas içinde enkazdan çıkarılışlarına ve koparılan feryatlara şahit olmak benim açımdan çok acı bir deneyimdi. Daha da kötüsü İstanbul

gibi devasa bir metropolde bir felaket anında kriz yönetimini sağlayacak, ulaşımın ve iletişimin kesilmesini önleyecek bir otoritenin olmadığı açığa çıkmıştı.

Ben erken davranıp tekneyle yola çıkmasaydım, belediyeye gitmeseydim acaba kriz masasını kim kuracaktı, hâlâ düşünürüm bu sorunun cevabını. Bölgeden gelen haberlerle depremin birinci gün bilançosu ortaya çıktı, durumun vahameti tahminlerin de ötesindeydi. İstanbul Büyükşehir Belediyesi olarak Yalova ve Düzce'de kriz masaları kurduk. Arkadaşımız Temel Coşkun'u Yalova'daki kriz masasının başına gönderdik. Bu arkadaşımız yıllar sonra milletvekili oldu. Mehmet Keleş'i de Düzce'deki kriz masasının başına gönderdik. Bu arkadaşımız da daha sonra orada belediye başkanı seçildi.

Japonların deprem ajansı Jika ile toplantılar yaptık. Alınan kararlar doğrultusunda vakit kaybetmeden İstanbul'un mikro ölçekli haritalarını yaptırdık. Çalışmalar neticesinde elde edilen veriler İstanbul'da zemin probleminden çok binaların sağlam yapılmadığını gösteriyordu. O yapı stokunun büyük kısmı maalesef insan canını tehdit eden bir unsur olarak bugün de mevcudiyetini korumaktadır.

Başörtüsü Eylemleri

28 Şubat'ın ağır atmosferi her yerde olduğu gibi belediyelerin üzerinde de varlığını hissettirmekteydi. Yüksek rütbeli subaylar, ziyaret bahanesiyle zaman zaman belediyeye gelip giderlerdi. O ara belediye üst yönetiminde Yüksek Askerî Şura kararlarıyla ordudan atılan bazı arkadaşların durumu gündemdeydi. Yetişmiş insan kaynağının heba olup gitmesi istenmiyordu. İhraç edilen TSK'lı arkadaşların piyasada ailelerini geçindirebilecek nitelikte iş bulmaları zordu. Çünkü bir baskı ortamı vardı. Buna rağmen bazı isimlerin belediyede işe başlatılmalarına karar verildi. Süreci ben takip edecektim. Kurumun sırf bu sebepten dolayı olumsuz bir durumla karşılaşmaması için elimden geleni yaptım. Abdullah Kaptan adında bir yüzbaşı arkadaşımızı Şehir Tiyatrolarında müdür yardımcısı olarak göreve başlattım. Abdullah Bey Diyarbakırlıydı ve işini çok seven, dürüst, titiz bir insandı. Belediyede emekli olana kadar çalıştı.

Cuma günleri Beyazıt'ta İstanbul Üniversitesi yönetimini protesto etmek için başını Özgür-Der (Özgür Düşünce ve Hakları Derneği)'in çektiği ancak birçok düşünceden insanın da katıldığı başörtüsü eylemleri yapılıyordu. Kızım İstanbul Üniversitesi'nde sanat tarihi bölümünde öğrenciydi ve eylemlerde ön safta yer alıyordu. Ben de Özgür-Der'in kuruluşunda aktif rol üstlenmiştim. Kızıma ve başörtüsü mağduru diğer kız öğrencilere destek vermek maksadıyla birçok kez ben de eylemlere katıldım. Bir cuma eyleminden döndüğüm sırada yolda bir arkadaşımla karşılaştım. Eyleme katıldığımı duyunca yüzünde şaşkınca bir ifade belirdi. "Ya ben seni akıllı bir adam bilirdim. Ne işin var bu eylemlerde, niye gidiyorsun?" diye çıkıştı. İsmet Özel'in Waldo'su gibi, arkadaşımın neden eylemlerde olmadığına benim şaşırmam gerekiyordu oysa.

Birkaç gün içinde bir akşam vakti Terörle Mücadele Şubesi'nden polisler bizim evin kapısını çaldı ve gözaltına alındım. Beni Vatan Caddesi'ndeki Emniyet Müdürlüğü'ne götürüp ifademi aldılar. Asıl dertleri kızıma

ulaşmakmış, ya o gelir ya da sizi bırakmayız diyorlardı. Adını hâlâ hatırlarım, Mehmet Güven adında genç bir polis memurunun yardımı sayesinde serbest kaldım. Kızıma ve arkadaşlarına "eğitimi engellemek" suçunu isnat etmişlerdi. Başörtülüsün denilerek içeri alınmayan bu kızların eğitim hakları gasp ediliyor, üzerine haklarını aramak için yaptıkları eylemlerde polisten dayak yiyip gözaltına alınıyorlar, olacak şey değildi. Bu eylemlerde yakıp yıkma yok, şiddet yok... Bir süre sonra kızım, eylemlere eşlik eden arkadaşlarıyla birlikte üniversiteden atıldı. Televizyonlarda üniversite kapılarında kız çocuklarına reva görülen zulüm çok normal bir şeymiş gibi yayınlanıyordu. Beyazıt'taki cuma eylemleri gibi belli başlı şehirlerde yapılan gösterilerin çapını büyütmek dışında kimsenin elinden bir şey gelmiyordu.

"Terörle Mücadele Şubesi'nden polisler bizim evin kapısını çaldı ve gözaltına alındım. Beni Vatan Caddesi'ndeki Emniyet Müdürlüğü'ne götürüp ifademi aldılar. Asıl dertleri kızıma ulaşmakmış, ya o gelir ya da sizi bırakmayız diyorlardı."

Nitekim bu gidişe dur demek için Türkiye'nin her yerinden katılımın sağlanacağı bir eylem planlandı. İstanbul'dan Ankara'ya kadar el ele tutuşularak bir zincir oluşturulacaktı. Aynı zamanda Guinness Rekorlar Kitabı'na da gireceği için eylem uluslararası bir mahiyet kazanacaktı. Planlandığı gibi 1998 yılının Ekim ayında Türkiye'nin dört bir tarafından gelen yüzbinlerce insan "Özgürlük İçin El Ele" diyerek özgürlük zincirine katıldı. Kolluk kuvvetleri eylemcilere müdahale etti. Özellikle İstanbul'da polisin protestoculara tavrı sert oldu. Ben, eşim, oğlum ve kızım eyleme Üsküdar'dan iştirak etmiştik. Polisin gözaltına aldığı yüzlerce insan arasında biz de vardık. Hâlâ düşünürüm; ne günlerden geçmişiz, geçmeye de devam ediyoruz. "At izi it izine karışmış" atasözü elan geçerli.

ABD'de Bir Beykoz Manzarası

Ali Müfit Bey ABD'de bir programa katılacaktı. Gitmeden önce Özel Kalem'e ABD'den bir posta ulaştı. Zarfın içinden Michael Douglas'la Catherine Zeta Jones'un New York'taki nikâh törenlerinin davetiyesi çıktı. Başkan bey benim de hazır bulunacağım Amerika gezisine nikâh programını da dâhil etmemi rica etti. Tabii nikâha eli boş gidilmezdi, ünlü aktör ve aktrise evlilik hediyesi olarak verilmek üzere ressam Burhan Önal'a bir Beykoz tablosu yaptırdım. Ali Müfit Bey nikâh merasiminde ünlü çifte bu Beykoz tablosunu hediye etti. Gecenin fotoğrafları Hürriyet gazetesinde yayımlanınca Murat Bardakçı, "Bu tablonun parasını kim verdi?" diye bir yazı yazdı. Tablonun parasını ben vermiştim.

Beykoz manzaralı tablonun önünde.

Çoğu zaman gece geç saatlere kadar belediyedeydik. Başkan bey yine akşamın geç bir vaktinde makamında toplantıdaydı. Telefonu bendeydi. O esnada eşi Reyhan Hanım aradı ve Ali Müfit Bey'le görüşmek istediğini söyledi. Başkanın toplantıda olduğunu, şu an görüşmelerinin mümkün olmadığını söyledim. Reyhan Hanım ısrarcı oldu, üzülerek isteklerini yerine getiremeyeceğimi belirttim. Sinirli bir sesle "Neden?" diye sordu. "Ben Ali Müfit Bey'in Özel Kalem Müdürü'yüm, sizin değil." diye karşılık verdim. Reyhan Hanım ertesi gün belediyeye geldi, makama buyur etmeden önce odamda biraz bekledi, bana öfkesi geçmemişti. İstifimi hiç bozmadım. Çünkü kendisine karşı bir saygısızlık yapmamıştım. Ayrıca Ali Müfit Bey eşinin belediye işlerine karışmasını istemez, buna zemin hazırlayacak bir ortama asla müsaade etmezdi. O nedenle elim güçlüydü. Reyhan Hanım'ın daha sonra gönlünü alarak konuyu tatlıya bağladık.

Özel kalem müdürlüğü yaptığım dönem memleketin zor zamanlarıydı. Sırtımızda, milyonlarca insanın yaşadığı dev bir şehrin bütün ihtiyaç ve sorunlarıyla ilgilenmek zorunda olan bir kurumun sorumluluğu vardı. Hepsine sabredecek, göğüs gerecektik. Üzerimize düşen sorumluluğu şikâyet etmeden yerine getirecektik. Burası tamam; fakat bir başka mesele vardı ki hepsinden daha çetin, daha yorucuydu. Özel kalem bir vitrin gibiydi; ben tanıdığımı zannettiğim bazı insanları asıl o vitrindeki duruşlarıyla tanıdım. O vitrinde bizim camiamızdan bazı ağabeylerin hasbilikten hesabiliğe nasıl geçiş yaptıklarına üzülerek şahit oldum.

Aslında vitrin dediğim şey dini hassasiyeti olan çevrelerin modern dünyanın değerlerini veri olarak kabullendiği ve modernitenin fiziksel kazanımlarına sahip çıkıldığı yeni bir dönemi yansıtıyordu. Pek alışık olmadığımız hayatı mükemmel hâle getirme fikrinin zihinlerde normalleşmeye, kök salmaya başladığı bir dönemi yani. Oradan bana yansıyan insanlara göre, davaya hizmet etme idealinden vazgeçilmiş değildi ve bunun için güçlü olmak, daha güçlü olabilmek için zenginleşmek, daha da zengin olmak için de kamu imkânlarını (emanet de olsa) sonuna kadar zorlamak gerekiyordu. Bu bir kırılmaydı ve kırılmanın yarattığı manzara o güne dek üzerimizde iğreti şekilde duran dünyevi zaruretlerin olmazsa olmaz bir mertebeye taşınması anlamına geliyordu.

Belediyenin imkânlarından usulsüzce menfaatlenmek isteyen ağabeylerin kendilerini bir şekilde ikna edecek meşru cevapları da hazırdı. Özel Kalem'de "Ben bu ihaleyi nasıl alırım?" veya "Falanca arkadaşımın, tanışımın ihaleyi almasına nasıl aracılık edebilirim?" düşüncesiyle gelenler geç-

mişte yaptıklarını bir kartvizit olarak ileri sürüyorlardı. Böylece ya parti içinden birilerini devreye sokuyorlar ya başka referanslarla muhakkak surette kendilerine bir öncelik tanınmasının yolunu yapıyorlardı. Aslında insanların durumu beni çok da ilgilendirmiyordu. Kimsenin zenginleşme hayaline laf edecek değildim. Bir iş adamının kendi iş kolunda, kendi uzmanlığına uygun ihalelere girmesinde ne gibi bir engel olabilirdi ki? Ayrıca beni ilgilendirmeyen konularda fikir yürütmeme ahlaki terbiyem müsaade etmezdi. Sadece işimi yapmaya çalışıyordum ve görevimi inandığım değerler doğrultusunda sürdürme niyetindeydim.

Özel Kalem Müdürlüğünde mesai arkadaşlarımla.

Ama ne mümkün, devamlı olağanüstü bir gelişme, devamlı bir baskı... Olmayacak taleplerin muhatabı olmaktan, "Biz geçmişte şöyle çalıştık, böyle afiş bayrak astık" diyerek bilmedikleri işlere tamahkârca üşüşenleri görmekten iyice sıkılmıştım. Eğer ortada gerçekten dava diye bir şey varsa, bu yaptıkları en başta hakkaniyet duygusuna aykırıydı ve davanın onuruyla bağdaşmıyordu. Bir bakıyorsun odaya birtakım hediyeler gelmiş, niye geldiği, kimden geldiği belli değil. Çok geçmeden başkan beyden randevu talep eden bir telefon alıyordum... O zaman anlaşılıyordu hediyelerin sebeb-i hikmeti. Sonradan "Mücahitler müteahhit oldu" diye çok doğru bir söz uydurdular.

Vitrindeki yüzler eksilecek gibi değildi. Tanıdığımı sandığım insanların zaaflarına daha fazla şahitlik edemezdim. Özel Kalem'den ayrılmaya karar verdim. Zaten orada düzenli işleyen bir sistem oturtmuştum. Kim gelse o kurulu düzende aksamadan, tökezlemeden işini yürütürdü. Ayrılmak istediğimi Başkan Bey'e arz ettim. Bana ne yapmak istediğimi sordu. Gönlüm tiyatrodaki eski görevime dönmekten yanaydı. Dört yıldır ayrı kalsak da eski ekibimle aramızdaki irtibat hiç kesilmemişti. Tiyatrocu dostların hakkımdaki olumlu düşünceleri ve selamları da arkadaşlarımız üzerinden bana ulaşıyordu. Ben "Tiyatroya dönmek istiyorum efendim." deyince Ali Müfit Bey oluru verdi. Bu süre zarfında Özel Kalem'de kullandığım ve içinde özel notların bulunduğu dört defteri, ayrılırken kendisine teslim ettim. O defterleri "nasılsa iş benim işim" diyerek yanımda götürmeyi hiç düşünmemiştim. Böyle yapanlar olduğu için söylüyorum bunu. Ben eskilerin tabiriyle kalem-i mahsusa terbiyesi neyi gerektiriyorsa onu yaptım.

Şehir Tiyatrolarında İkinci Dönem

2003 yılında Şehir Tiyatrolarındaki görevime yeniden dönüşümle birlikte, sanat yönetmenimiz Kenan Işık'la kaldığımız yerden devam ettik. Birinci dönemde planladığımız, ancak yarım kalan bir projemiz vardı. Şehir Tiyatrolarına yeni sahneler kazandıracaktık. Üsküdar'da Kerem Yılmazer, Tuzla'da İdris Güllüce sahnelerini bu dönemde kurduk. Kadıköy'e ve Harbiye'ye oda tiyatroları ekledik. Kağıthane'de ve Gaziosmanpaşa'da birer sahne açtık. İstanbul'un farklı ilçelerine oyunlar gönderdik.

Birinci dönemde başlattığımız projelerden bir diğeri de kardeş tiyatro uygulamasıydı. Amaç kardeş coğrafyaların tiyatrolarını buluşturmaktı. Planladığımız ülke ve şehirler içinde bize en yakın yer Üsküp'tü. Bunun için Makedon Halklar Tiyatrosu'yla irtibat hâlindeydik. Aramızda hazırlanan Kardeş Tiyatro protokolünün Üsküp'te imzalanmasını kararlaştırdık. Balkanlara ilk kez gideceğim için heyecanlıydım.

1995 yılında yaptığım ve hiç unutamadığım o seyahatte şunları yaşadım: İstanbul'dan havalanan uçağımız bir saatlik uçuştan sonra "Evlad-ı Fatihan" diyarı Üsküp Havalimanı'na indi. Pasaport kontrolünden geçip, valizimle çıkış kapısına yöneldim. Az ileride uzun eski paltosu içinde, yaşı geçkin ama dinç görünümlü bir adam, adımın yazılı olduğu kâğıdı iki eliyle tutuyordu. Ona doğru yöneldim. Selamlaştık; kendimi tanıttım. O da Rumeli ağzıyla bana "Te be Muharrem sensin... Gel bakalım. Ben de Cemail Maksudi." dedi ve kucaklaştık. Sabahın o vaktinde ne ara içtiyse, ağzından etrafa keskin bir alkol kokusu yayılıyordu.

Cemail Maksudi, Bektaşi meşrep edasıyla Evlad-ı Fatihan'ın son temsilcilerinden biriydi. Kendisinin kullandığı külüstür bir Lada otomobille Üsküp şehir merkezine doğru yola koyulduk. Meraklı gözlerle dışarıyı izliyordum.

Etraf terk edilmiş bir şehir görünümündeydi. Fabrika binaları harap hâlde ve bomboştu. Evler boyasız, yollar delik-deşikti. Hayalimdeki Üsküp'ten eser yoktu.

Bu arada Cemail Bey anlatıyordu. Yugoslavya'nın dağılmasından önce Komünist Parti Üsküp Politbüro üyesi ve tiyatro yönetmeniymiş. Ataları Üsküp'e Konya'dan göç etmişler. Eski Yugoslavya döneminde yıkıla yıkıla bitirilemeyen minareler Üsküp'e yaklaştıkça birer yıldız gibi ışıldamaya başlayınca az önceki üzüntüm yerini sevince bıraktı. "Cemail abi" dedim, "Ben uçakta kahvaltı yapmadım! Buraların böreği de çok meşhurmuş. Beni bir börekçiye götürür müsün?" "Tabii. Memnuniyetle." dedi. "Buralarda en güzel böreği Torbeş Ayço yapar. Te oraya gider güzelcene börek yeriz." Hayatımın en güzel böreğini Ayço'nun dükkânında yedim.

Belediye Başkanımız Ali Müfit Gürtuna ile birlikte Tiyatro'yu ziyarete gidiyoruz. Ayla Algan ve Kenan Işık bizi çiçeklerle karşılıyor.

Şehir Tiyatrolarıyla Üsküp Türk Dram Tiyatrosu arasında hazırlanan iş birliği protokolünü karşılıklı imzaladıktan sonra Üsküp'te birkaç gün kalıp Makedon Halklar Tiyatrosu üzerine incelemelerde bulundum. Makedonya'da Müslüman asıllı Arnavutlar ve Torbeşler dışında 35 bin civarında Müslüman Türk yaşıyordu. Makedon Halklar Tiyatrosu resmî bir statüdey-

di. Makedon ve Arnavut Dram Tiyatroları da bu yapının çatısı altında faaliyet gösteriyorlardı. Anlatıldığına göre Türk Dram Tiyatrosunda senelerdir Türkçe oyunlar sergilenmekteymiş. Bunun nedeni şuydu: Yugoslavya zamanında Makedonya'da Türkçe konuşmak yasaklanmış. Sadece tiyatro sahnesinde Türkçe konuşulmasına izin verilmiş. Bunun üzerine Müslüman Türkler düğünlerini, nişanlarını, sünnetlerini, mevlitlerini, akla gelecek hemen her türden sosyal etkinliği tiyatro sahnesinde gerçekleştirmişler. Ayrıca eskiden Türkler Birlik adında bir gazete çıkarıyorlarmış. Gazete kapanınca halkın elinde bir tiyatro kalmış.

Türk millî bilincinin güçlenmesini istemeyen Milliyetçi Makedonlar, tiyatronun ödeneğini azaltarak kadrosunu daraltmışlar, hatta ödeneği tamamen kesmeye yeltenmişler. Yine de Türk Dram Tiyatrosu'nun sesini kısmayı başaramamışlar. Gerçekten de tiyatro burada kültürel aidiyetlerin yaşatıldığı en temel unsur olarak büyük saygı görüyordu. Orada tiyatroda düzenlenen bir mevlit programına da katıldım. Güzel bir hazırlık yapılmıştı. Üsküp Türk Dram Tiyatrosu müdürü Kemal Lila bana şöyle dedi: "Tiyatro sahnesi bizim mabedimiz gibidir."

Eski Kültür Bakanlarından Güner İsmail de bir tiyatro yönetmeniydi. O da bana, "Bugün bu bölgede Türkçenin yaşamasını tiyatronun varlığına borçluyuz." demişti. Dönüş yolunda beni havaalanına Cemail Bey bıraktı, vedalaşırken son sözü şu oldu: "Buraları terk ettiniz, bari bizi terk etmeyin." Bu onunla son görüşmemiz değildi.

Bundan birkaç ay sonra yolum yine Üsküp'e düştü. Soğuk bir kış günüydü. Havaalanında beni yine Cemail Maksudi külüstür Lada'sıyla karşıladı. Yolda, "Cemail Abi ben uçakta kahvaltı yapmadım, beni yine aynı börekçiye götürür müsün?" diye sordum. Bana ters ters baktı ve cevap vermedi. Acaba yanlış bir harekette mi bulundum diye düşündüm. Bir süre sonra "Te be sen Recep ayı nedir bilmez misin?" diye sordu hafif sinirli bir edayla. "Bilirim." dedim, "Ne oldu ki?" "Bir de ne oldu dersin... Sen sahura kalkmaz mısın be ya?" "Niçin kalkayım ki Recep ayında sahura?" Şaşırdı. "Te be Muharrem, biz buralarda üç ay orucu tutarız. Siz nasıl Müslümansınız?" Tiyatroya varıncaya dek Cemail Bey'den din dersi dinledim.

İkinci dönemimizde imzalanan protokol doğrultusunda Üsküp Türk Dram Tiyatrosu'na oyun desteği sağladık. Oyunlarında kullanılacak dekor ve kostümler için finansal yardımda bulunduk. Bu arada çok sevdiğimiz Üsküplü sanatçı Attila Klinçe tiyatronun müdürü olarak atanmıştı. İstanbul'a gelip burada güzel bir oyun sergilediler.

Şehir Tiyatrolarında da bir değişim yaşandı. Kenan Işık sanat yönetmenliğinden ayrıldı. Ondan boşalan yere pek çok önemli yönetmenle çalışmış başarılı bir dekor, kostüm ve ışık tasarımcısı olan M. Nurullah Tuncer getirildi. Nurullah Bey'le Şehir Tiyatrolarının repertuarını baştan sona yeniden gözden geçirdik. Kardeş tiyatro projesi kapsamında Suriye ve Azerbaycan tiyatrolarıyla irtibat halindeydik. Turne düzenlememiz durumunda ne tür oyunlar sahneleyebileceğimizi anlamak adına gerek Azerbaycan gerekse Suriye tiyatrosu hakkında araştırmalar yaptık. Edindiğimiz bilgiler Suriye'de tiyatroya ilginin tahminimizden iyi bir noktada olduğunu gösteriyordu. Nitekim Suriyeli sanatseverler Şam'da sahnelenen oyunumuza büyük ilgi göstererek bizi yanıltmadılar. Oradayken tiyatro adına Suriye'de gayet kaliteli işler yapıldığını öğrendik.

Lüküs Hayat operetinin gala gecesi. Soldan sağa: Abdullah Kaplan, İBB Başkanı Ali Müfit Gürtuna, tiyatro sanatçısı Necdet Mahfi Ayral ve ben.

Azerbaycan kültür ve sanat konusunda çok daha ileri bir seviyedeydi. Azeri yönetmen ve senaryo yazarı Tevfik İsmailov'un danışmanlığında ve Şehir Tiyatrolarında görev yapan Azeri asıllı oyuncumuz Melahat Abbasova'nın özel gayretleriyle Akademik Ulusal Drama Tiyatrosu'yla sıkı bir bağ kurduk.

Şehir Tiyatroları bu dönemde Balkanlar, Suriye ve Azerbaycan aksında inşa edilen kültürel iş birliğinin başarıyla koordine edildiği bir merkez oldu. Ben bu hattın, başkenti İstanbul olan bizim büyük coğrafyamızı birleştirdiğini düşünüyor, yaptığımız açılımı fevkalade değerli buluyorum.

Bu dönemde yurt içinde de yoğun bir turne programı uyguladık. Ankara'ya, Gaziantep'e, Diyarbakır'a, Urfa'ya gittik. "Bir Adam Yaratmak" oyununun galasını Ankara'da Küçük Sahne'de gerçekleştirdik. İlk kez bir gala gösterimi İstanbul dışında yapılmıştı. Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü'yle karşılıklı varılan mutabakatla iki kurum arasında sahnelerin kullanımını kolaylaştırdık. Buna göre onların oyunları bizim sahnelerimizde, bizim oyunlarımız da onların sahnesinde sergilenebildi.

Yeni Bir Yol Ayrımında

Şehir Tiyatrolarındaki görevim sürdüğü sırada yeni kurulan AK Parti yaklaşık bir yıl sonra, 3 Kasım 2002 tarihinde yapılan erken genel seçimle tek başına iktidara geldi. AK Parti'yi kuran ve hızlı şekilde iktidara taşıyan kadro ağırlıklı olarak Millî Görüş geleneğinden yetişen isimlerdi, fakat yeni parti siyasi söylem bakımından daha cesur, kapsayıcı bir dil kullanarak tüm Türkiye ve dünyanın dikkatini üzerine çekmeyi başarmıştı. Bu çıkış o güne kadar siyasete mesafeli duran çevremdeki bazı isimlerin düşüncelerinde kırılmalar yarattığı gibi, beni de fazlasıyla heyecanlandırmıştı. Devamlı bir araya geliyor, yeni gelişmelerin ne anlama geldiğini kendi aramızda hararetli şekilde tartışıyorduk. 2004 Yerel Seçimleri de yaklaşırken Türkiye'de siyaset, özellikle bizim dünyamızda hiç olmadığı kadar hareketli bir evreye girmişti. Beykoz'a gönül vermiş insanlar olarak hepimizin aklında sorular vardı, "Beykoz'u nasıl bir kader bekliyor", doğal olarak bunu merak ediyorduk.

Refah Partisi'nin büyük çıkış yakaladığı 1994 Yerel Seçimlerinde Beykoz'da oyların yüzde 41'ini alma başarısı gösteren Yücel Çelikbilek Refah Partisi'nden Belediye Başkanı olmuştu. 1999 Yerel Seçimlerinde Fazilet Partisi'nden yeniden aday oldu, fakat bu defa seçimi kaybetti. Beykoz Belediye Başkanlığını Demokratik Sol Parti'nin adayı kazandı. Önümüzdeki yerel seçimlere ilişkin pek çok spekülasyon yapılıyordu, daha da ilginci Beykoz'da Millî Görüş kökenli iki parti yerel bir seçimde ilk kez karşı karşıya gelecekti. Yerel seçimlerin havası Beykoz gibi şehir ve kırsal özelliklerini aynı bünyede barındıran yerlerde her zaman farklı olmuştur.

Ben o zamana kadar kamuda farklı kurum ve pozisyonlarda görev yapmış, buna rağmen Beykoz'dan hiç ayrılmadan bütün hayatımı burada geçirmiş bir bürokrattım. Zamanında Millî Eğitim Bakanı Avni Akyol'la birlikte çalışırken Ankara'ya Beykoz sevdam yüzünden gitmemem belki de kariyerimin gelişimine olumsuz bir tesir etmiştir. Ben asla böyle düşünme-

dim, ama bunu apaçık dile getirenler oldu. Zira Ankara bürokrasisinde bir koltuk elde etmek için milletin birbirini yediği bir dönemden bahsediyorum. Çocukluğumdan bu yana Beykoz'un her köşesinde bir anım, neredeyse bütün Beykozlularla bir hikâyem vardı. Beykoz'dan dışarıda vaat edilmiş bir makamda, hiçbir kariyer planında gözüm yoktu.

Derken o an siyasetle yakından ilişkisi olan bazı arkadaşlarımdan Beykoz Belediye Başkanlığına adaylığımı koymam yönünde bazı teklifler geldi. Siyasette aktif yer almayı bunun öncesinde aklıma bile getirmemiştim. Ailemle, yakın çevremle istişareler ettik. Konuştuğum herkes "Neden olmasın ki" diyordu. Neticede kurum idaresi nedir, kamu yönetimi nedir, bilen biriydim. Hepsinden de öte Beykoz'da tanınıyor, seviliyordum. AK Parti Genel Başkanı ve o zamanki başbakanımız Tayyip Bey'le geçmişten gelen bir tanışıklığımız da vardı.

Şartlar böyleyken yerel seçimlerde aday adayı olmaya kesin kararımı verdim ve kuruma istifa dilekçemi sundum; sundum ama Şehir Tiyatrolarında tabiri caizse bir kıyamettir koptu. Tiyatrocu arkadaşlar kararımdan hiç hoşnut olmadılar. Duyanlar bir bir arıyor, bana ulaşamayan eşime hakkımda veryansın ediyordu. Tiyatrodaki son günümde, Allah sağlık versin, Zihni Göktay yanıma gelip "Yahu Muharrem Bey, attan inip eşeğe binilir mi? Şehir Tiyatroları büyük ve önemli bir kuruluş. Şu an siz kültürümüz adına çok daha önemli bir görev ifa ediyorsunuz." diyerek kararımdan caymam konusunda epey bir dil döktü. Aslında kendisine hak vermiyor değildim, burada olmaktan, onlarla birlikte çalışmaktan mutluydum. Ama bir karar vermiştim. Henüz aday adayı olduğumu, aday olamadığım takdirde mutlaka dönüş yapacağımı söyleyerek herkesle vedalaştım.

Tiyatroya Veda

O akşam eve giderken bir muhasebe yaptım. Benim gözümde sanatçılar "deli gömleği giymiş" insanlardı. Yapamadıklarımızı yapan, söyleyemediklerimizi söyleyen insanlar... İşte biz, belki de bu yüzden onları anlamakta zorlanıyor, fikirleri, yaşam tarzları bize aykırı geldiği için kimi zaman onlara kızıyorduk. Ancak onlar buna hiç mi hiç aldırış etmez, her şeye rağmen söyleyeceklerini söyler, yapacaklarını yaparlar. Toplum onları sahnede oldukları gibi hep şen şakrak, kahkahalar atan, bir eli yağda bir eli balda yaşayan insanlar zanneder. Oysa o gülen gözlerinin gerisinde ne dramlar yaşanır, bunu kimse bilmez. Orada geçen yıllarımda dram yüklü hikâyelere ziyadesiyle tanık olmuştum. Dökülen gözyaşlarına da.

Uzun yıllar yürüttüğüm bu görevde birbirimizle anlaştığımız hususlar kadar, anlaşamadığımız noktalar da olmuştu. Ama ne olursa olsun birbirimizle kavga etmemiş, birbirimize kem gözle de bakmamıştık. Sınırların zorlandığı zamanlarda bile, birbirimize tahammül etmiştik. Büyük bir heyecanla, ama aynı zamanda tedirginlikle başladığım bu yolculuk olumlu duygular, çok kıymetli kazanımlarla geride kalıyordu işte. Deli gömleğini sırtına geçirmiş bu insanların içinden şu hakikatle ayrılıyordum: Onların vazifesi bize bir ayna tutmaktır. Toplumun gerçeklerini kâh alaycı kâh trajik bir dille anlatırlar. İçinde yaşadıkları toplum "ne" ise onlar da "aynısı" olurlar.

Belediye Başkanlığı İçin Adaylık

Millî Görüş geleneğine mensup başkanlar yerel yönetimlerde oldukça iyi işler çıkarmalarına ve sonraki seçimleri ekseriyetle kazanmalarına rağmen, Beykoz'da işler böyle yürümemişti. Refah Partisi'nin 1994 yılı seçimlerindeki zaferinden beş yıl sonra Beykoz'da başkanlık koltuğuna DSP'li Alaattin Köseler oturmuştu.

2004 Seçimleri için kıyasıya bir rekabet başlamıştı. Beykoz Belediye Başkanlığına birçok isim talipti. AK Parti'nin aday adayları arasında eski başkan Yücel Çelikbilek de vardı. Doğrusu ben, aktif siyaset deneyimim olmadığı için sürecin bu kısmına hazırlıklı değildim. Nasılsa, bizim camiamızda daha sakin, ilkeli bir yarış cereyan eder fikrine kapılmışım. Siyasetten bahsedilen yerde benim bu düşüncemin hayli naif, "safça" durduğunu ayak oyunlarını gördükten, dedikodulara şahit olduktan sonra anladım. Kelimenin tam anlamıyla rakiplerimin hamleleri karşısında dumura uğramıştım. Bu dil bana yabancıydı. Daha yolun başında kendimi yarışta geri planda kalmış hissediyordum.

Beykoz Tokatköy'de seçim çalışması. Binali Yıldırım'la (Eski Başbakanımız) birlikte selamlama yapıyoruz.

Beykoz'da Değişen Sosyal Yapı

Parti gerek genel merkezde gerekse il, ilçe başkanlıklarında aday adaylarının projelerini anlatacakları mülakatlar düzenliyordu. Kendimi iflah olmaz bir Beykozlu olarak tanımladığımdan Beykoz'a hizmet etme gerekçelerimi siyasi bir hedefe koşullanmış hâlde sıralamak bana samimi gelmiyordu. Beykoz söz konusuysa hiçbir hizmetin siyasi bir beklentinin baskısı altında ezildiğini görmek istemezdim. Eğer gerçekten burada taş üstüne bir taş koyacaksam, bunu sadece ve sadece Beykoz için, Beykozlu komşularım, dostlarım, hemşehrilerim için yapacaktım.

Bu duygu ve düşüncelerle yıllardır yaptığım gözlemlerden yola çıkarak önemli bulduğum başlıkları sıraladım. Listenin başında insan-şehir ekseninde kurulmasını hayal ettiğim ideal ilişkinin tanımı vardı. Aidiyet meselesi diyordum kısaca. İstanbul'da Boğaz kıyısında, dünyalar güzeli bir doğaya sahip Beykoz kimin nereden geldiğine bakmaksızın insanları bağrına basıyor, Allah'ın kendisine bahşettiği tüm nimetleri insanlarla paylaşıyor, ne var ki cömertliğinin karşılığını insanlardan alamıyordu. İnsanlarımız kadirşinas davranmaktan acizdi. "Ben Beykozluyum!" diyemiyorlardı. Onları bundan alıkoyan şeyin ne olduğunu anlamaya çalışıyordum. Neden bir türlü yerlileşemiyorlardı? Bana göre bunun önündeki engel "hemşehri dernekleri"ydi.

Çocukluğumuzun Beykoz'unda hemşehri dernekleri bu kadar yaygın mıydı bilmiyorum. Hatırlamıyorum da. Ancak mevcut hâlleriyle toplumdaki birlik duygusuna engel bir fonksiyon icra ettiklerini görüyordum. Tabii önce insanların bu gibi derneklere neden ihtiyaç duyduklarını anlamak icap ederdi. Bence bu gibi dernekleşmeler ülkemizde uygulanan popülist politikaların doğurduğu sonuçların bir tezahürüydü. Şehrin sosyal dinamiklerindeki değişimin niteliğini yansıtıyorlardı. Değişimin en temel tetikleyicisi hiçbir özgünlük içermeyen sosyal politikalar sonucu insanlar yığınlar hâlinde kırsaldan şehre göç etmişlerdi. Bu tablonun oluşmasında

27 Mayıs ve 12 Eylül darbelerinin oynadığı rolü görmezden gelemezdik. Darbelerden sonra uygulanan iktisadi politikalar sermayenin merkezileşmesine ve küçük yerlerde işsizlik oranlarının artmasına neden oldu. Hâl böyleyken "taşı toprağı altın" denilerek hücum edilen İstanbul'da demografik yapı tamamen değişti. Beykoz da bu değişimden payını fazlasıyla aldı.

Kartal Belediye Başkanı Mehmet Sekmen'le Beykoz'da seçim çalışmasında.

Bu süreçte kadim şehir kültürünün bir parçasını oluşturan gayrimüslim nüfusu da yok olmaya yüz tutmuştu. Eski Beykoz'da mukim gayrimüslimlerin ekseriyeti zanaatkâr, esnaf sınıfına tabiydiler. Benim bildiklerim arasında kuyumcu, kırtasiyeci, lastikçi, tamirci, at arabacı, faytoncu, nalbant olan kimseler vardı. Gayrimüslimler yoğun olarak Paşabahçe ve civarında, bir kısmı da Beykoz merkezde yerleşmişlerdi. Eski ailelerin buralardan el etek çekmeleriyle birlikte farklı yaşam tarzlarının birlikteliğinden beslenen şehirli pratikler de zayıflamış oldu.

Beykoz'da yeni nüfus, işçi ailelerinden oluşuyordu. Sümerbank Deri Kundura Fabrikası'nda Giresunlular, Paşabahçe Şişecam Fabrikası'nda Kastamonulular, Tekel Fabrikası'nda Ordulular ağırlıktaydı. Kırsaldan Beykoz'a göç, fabrikaların faaliyette oldukları süre içinde kesintisiz devam etti. Bugün artık bu fabrikalar çalışmıyor. Beykoz da eski Beykoz değil. Göçle gelen insanların en büyük problemi temel olarak şuydu: Şehri, çıkıp geldikleri köy olarak algılıyorlardı. Kafa yapılarını değiştirecek gibi de durmuyorlardı. Aslında bahsettiğim şey sadece Beykoz'u ilgilendiren bir problem değil, bütün bir İstanbul'un sorunuydu.

Gönlümde Beykoz, tarihî zenginliği, tabiî güzellikleriyle İstanbul'u İstanbul gibi yaşamaya en layık yerdi. İstiyordum ki burası birlikte var olabilme kültürüne uyum sağlamış, şehirli ve şehrinin değerlerini sahiplenmiş, toplumsal hayatın kalitesine bir katkı sunmayı kendisine şiar edinmiş insanların varlığıyla daha da kıymetlensin. Oysa hemşehri dernekleri gözlemlediğim kadarıyla insanlarımızı tarif ettiğim ilkeler doğrultusunda bilinçlendireceği yerde, zihniyet bağlamında daha da izole ediyordu.

Şehre/Beykoz'a Ait Olmak

Bir şehrin güzelleşmesinde aidiyet duygusunun gücüne vurgu yapmak için seçim kampanyamın sloganını "İyi bir Beykozluyum." olarak belirlemiştim. Benimle yapılan mülakatta, "Adında Beykoz olmayan hiçbir derneğe yakın durmayacağım." dedim. "Kendi memleketimden, köyümden olsalar bile. Ben Beykoz'a Trabzon'dan gelmiş olabilirim, bir başkası da Kars'ın bir köyünden gelmiştir. Beykoz ne Trabzon'dur ne de Kars'ın bir köyüdür. Köy, orada, yerinde duruyor. Burası çok kültürlü yapısıyla artık bambaşka bir yerdir. Boğaz'ın balık türlerini koruma adına kurulmuş bir dernek, Beykoz'daki bir mezar taşını, bir çeşmeyi, bir ağacı veya tarihî bir binayı, yani içinde yaşadığımız şehre dair bir değeri kimlik olarak benimsemiş bir yapı herhangi bir hemşehri derneğinden çok daha değerlidir benim nazarımda."

İkinci husus, yerel yönetimin bugüne kadar Beykoz'un sahip olduğu tarihî mirasın önemini vurgulayan işlere yeterince yönelmemesiydi. Bana göre Beykoz doğal ve tarihî güzelliklerin harmanlandığı tertemiz havasıyla turizm potansiyeli oldukça yüksek bir yerdi. İstanbul'un diğer yerlerine nazaran Beykoz bu açıdan çok avantajlıydı. Mesela tarihî yarımada tarihî zenginlik bakımından değil Beykoz'la, dünyanın hiçbir şehriyle mukayese edilemez belki, ama tarihî boyunca eğlence ve dinlence mekânı olarak Beykoz'a ihtiyaç duymuştur. Beykoz'da, doğasıyla ön plana çıkan yerlerde pek görülmeyen şekilde tarihî bir zenginlik de göze çarpıyordu.

> *"Bana göre Beykoz doğal ve tarihî güzelliklerin harmanlandığı tertemiz havasıyla turizm potansiyeli oldukça yüksek bir yerdi. İstanbul'un diğer yerlerine nazaran Beykoz bu açıdan çok avantajlıydı."*

Tarihçilere göre burasının bilinen en eski adı Amykos'tur. Amykos, Yunan mitolojisinde deniz ve atların tanrısı Poseidon'un oğullarından birinin adıdır. Aynı zamanda kaynak-

larda bir dev şeklinde tasvir edilir. Rivayete göre mezarı da adını verdiği Beykoz'un tepelerinden birindedir. Yine Beykoz'un tepelerinden biri Yuşa adıyla bilinir. Bu tepede, birçok kaynakta Hz. Musa'nın yeğeni, yol arkadaşı, aynı zamanda kendisinin de bir peygamber olduğu rivayet edilen Hz. Yuşa'ya ait bir makam vardır ki bilindiği üzere kabir olarak kendisine atfedilen bu yer boyutu itibarıyla bir devin tasavvuruna uygundur. Yani burası zamandaki yolculuğunu bağlamsal bütünlüğünü bozmadan sürdürebilmiş güçlü tarihsel anlatılara ev sahipliği yapmış bir yerdir. Yine İstanbul'un Karadeniz'e açılan kapısı, Karadeniz'den Marmara'ya geçiş güzergâhının da ilk kontrol noktasıdır. Yoros; Roma, Ceneviz dönemlerinde ve uzun süre de Osmanlı'da Boğaz'ın güvenliğini başarıyla tahkim eden bir kale olarak görevini yerine getirmiştir. Anadolukavağı ise bir gümrük noktasıdır. Dolayısıyla geçmişten bugüne stratejik öneminden de bir şey kaybetmemiştir. Ayrıca geçmişi okumamıza yardımcı olan sembol ve motifler, tarihî eserler Beykoz'da büyük oranda korunmuş olarak günümüze ulaşmayı başarmışlardır. Ben de Beykoz'un bağrında mahfuz bu kültür mirasının tamamen ve layık olduğu biçimde yeniden tanımlanmasını, şehrin tarihinde yer tutan eserlerin daha güçlü bir vurguyla gündeme getirilmesini tasarlıyordum.

Yoros Kalesi ve Beykoz görünümü.

Beykoz'un İhtiyaçları

Beykoz'un ulaşım sorunu, zihnimi meşgul eden bir diğer önemli meseleydi. İki denize birden kıyısı olan bir Boğaz yerleşiminin şehir içi ulaşımında kara yoluna mahkûm edilmiş olmasına itirazım vardı. Beykoz gibi, diğer Boğaz yerleşimlerine de deniz üzerinden ulaşımı yoğunlaştırma fikri, bir kangren hâlini almış olan İstanbul trafiğinin iyileşmesi için de en akıllı yol görünüyordu. O tarihlerde İstanbul metrosu gündemde en çok konuşulan konular arasındaydı. Dolayısıyla belediye başkanlığına talip herkesten metroyla ilgili birtakım sözler, vaatler duyuluyordu.

İstanbul'a metro yapılırken biz Şehir Tiyatrolarında "Metro Canavarı" diye bir oyun sahneletmiştik. Hikâyesi şöyle gelişmişti: 1995 yılında Şehir Tiyatroları sanat yönetmenimiz Kenan Işık ile Ankara'dan İstanbul'a dönüyorduk. Uzun yolculuklar dostların muhabbetine renk katar derler ya. Ankara-İstanbul otoyolunun keyfini sürerken bir yandan da bu güzergâhtaki demir yolu hattının neden modernize edilmediği yönünde aramızda tartışıyorduk. Söz döndü dolaştı, İstanbul metrosuna geldi. İstanbul nihayet modern anlamda metroyla tanışmış, adımlar çok geç de olsa atılmıştı. Tabii milyonların yaşadığı bir şehre yetecek durumda değildi. Londra, Paris, Moskova gibi büyük metropollerin şehir içi ulaşımında metro belkemiğiydi. Biz, Osmanlı'nın son yıllarında bu sistemle dünyada ilk tanışan ülkelerden olmamıza rağmen geri kalmıştık. Hiç unutmuyorum, Kenan Bey, "Muharrem Bey, metro gelmeden önce kültürü gelmeli." dedi ve şöyle devam etti:

"Tiyatro olarak bizim metro ve kültürüne bir katkımız olmalı."

"Peki bu katkı nasıl olmalıdır?"

"Metroyla ilgili bir oyun koyalım sahneye."

İstanbul'a dönünce bu işin takipçisi oldum ve Gürkan Gür'ün yazdığı "Metro Canavarı" adlı oyunun seyirciyle buluşmasını sağladım. Seyirci oyunu çok sevmişti, "Metro Canavarı" uzun süre kapalı gişe oynadı.

Merkeze uzaklığı nedeniyle belki de İstanbul içinde metroyu en çok hak eden yer Beykoz'du. Fakat insanlara, "Size metroyu getireceğiz" diye vaatte bulunmadan evvel yukarıda anlattığım hikâyede olduğu gibi, zihniyet olarak bu konfora hazırlanmak daha doğruydu. Yani deniz yolu ulaşımını güçlendirmekten bahsetmek, metroyu vadetmekten daha gerçekçi ve dürüst görünüyordu bana.

Altından kalkamayacağımı bildiğim "büyük projeler"den, aday olduktan sonra da hiç bahsetmedim. Bol lafla ve yalanlarla, içi boş vaatler ve uçuk projelerle dolu broşürlerden hazırlatmadım. Beni "Yahu sen nasıl kampanya yapıyorsun?" diyerek eleştirenler oldu. "Doğru olan benim yaptığımdır." dedim, çünkü seçim arefesinde kürsülerden koca puntolarla savrulan vaatlerin seçimin kazanıldığı günün akşamı nasıl sümen altı edildiğini biliyordum. Benden öncekilerin kampanyalarını izlemiş, hazırlattıkları broşürleri bir seçmen gözüyle incelemiştim. Sonrakileri de bir dönem başkanlık yapmış biri olarak takip ettim.

Bence vatandaşlara vadedilmesi gereken bir şey varsa o da ilkelerdir. İlkeler doğrultusunda yapılacak her iş hayırlı ve uzun ömürlü olur, size ardınızdan hayır dua ettirir. Ayrıca hizmetin büyüğü küçüğü de olmaz. Ben o tip bir tasnife de karşıyım. Yerinde ve doğru yapılan her iş kendi çapında değerlidir. Hem Beykoz gibi bir Boğaz yerleşiminde yapılacak hizmetlerde "büyük" sıfatını gelişigüzel kullanamazsınız. Burası doğayla tarihin harmanlandığı çok önemli bir sit alanıdır. Siz yapacağım deseniz de yaptırmazlar. Bu nedenle ben şu kadar ton beton, bu kadar asfalt dökeceğim demedim. Hatta "Beykoz'un tarihî sokaklarını asli hüviyetine kavuşturacağım, bu sokaklardaki asfaltları kazıtacağım" dedim. Sahilde Ahmet Mithat Efendi'nin Yalısı vardır, bütün kayıtlarda aşı boyalı olduğu yazar. Benden sonra tuttular bu binayı beyaza boyadılar. Hangi düşünceyle yaptılar bunu, kestirmek çok güç.

Benim fikrime göre medeniyetin kurulmasında hangi saikler söz sahibiyse, çöküşünde de o saikler söz sahibidir. Kültüre, düşünceye, sanata yatırım yapmadığınız takdirde o topluma uzun vadede bir şey kazandırmamışsınız demektir. Ben de Beykoz'a dair vaatlerimi genel olarak bu çerçevede biçimlendirmiştim. Sözlerim partinin yerel yönetimlerden sorumlu heyeti üzerinde olumlu bir etki uyandırdı. Son sözü Başbakan Tayyip Bey söyleyecekti. Heyecan içinde bekleşirken nihayet aday listesi açıklandı. AK Parti'nin adayı olarak Beykoz'da ben yarışacaktım. Çok sevinmiştim, ama işim de hayli zorlaşmış, omuzlarıma ciddi bir yük binmişti. Dr. Ahmet Batu'nun başkanlığında AK Parti İlçe Teşkilatı'ndan bir ekiple birlikte vakit kaybetmeden seçim çalışmasına başladık.

Adaylığımın resmen duyurulmasıyla birlikte başta ailem olmak üzere akrabalarım, komşularım, esnafıyla, cami cemaatiyle, çocukluğumdan beri içinde yetiştiğim muhit, futbolculuk yıllarımdan beni tanıyanlar, eğitim camiası, öğrencilerim, onların velileri seçim kampanyamızın gönüllüleri olarak sahaya indiler. Onların bu desteği beni motive etti ve bu süreçteki bazı olumsuz hadiselerle baş etmemi sağladı. İlçe Başkanımız Ahmet Batu Bey çok iyi niyetli bir insandı, seçim kampanyamızın aksamadan yürütülmesi için elinden geleni yaptı. Ancak ilçe teşkilatının içinde benim aday gösterilmemden memnun olmayan bir grup vardı ve aleyhimde çalışıyorlardı.

Doğrusu bunun olabileceğine ihtimal vermezdim. Bizim ağabeylerimiz siyaseti Allah rızası için yaparlar. Eğer bir teşkilat varsa çatısı altındaki herkes beğensin beğenmesin kendisine tevdi edilen görevleri en iyi şekilde yapmaya çalışır. Dava şuuru, teşkilat disiplini bunu gerektirir diye düşünürdüm. Çünkü eskilerden bunu görmüştüm. Ancak perdenin bu tarafına geçince meğer kazın ayağı öyle değilmiş dedim. İlçe teşkilatındaki muhalif grupların faaliyetleri insicamımızı bozacak seviyeye ulaşınca ekibimi olabildiğince küçük tutarak ve daha da önemlisi maddi açıdan kimsenin himayesine girmeden çalışmalarımı sürdürdüm. Bir arabam vardı, onu satarak kampanyam için küçük bir bütçe oluşturdum. Genel Merkez kampanya süresince kendi üzerine düşeni zaten yapıyordu. Sabah ezanlarıyla yola koyulup gece yarılarında eve dönüyorduk. Beykoz'da nereye gitsem, kime uğrasam bir oğul, bir arkadaş, bir ağabey gibi kucaklanıyor, izzet ikram görüyordum. Vatandaşlarımızın teveccühü, çektiğimiz yorgunluğu üzerimden kaldırıp atıyordu.

Beklenmedik Destek

Bu süreçte belki de en manidar destek tiyatrocu dostlardan geldi. Harıl harıl koşturduğum bir esnada telefonum çaldı. Arayan Levent Kırca'ydı: "Muharrem Bey, belediye başkanlığına aday olduğunuzu öğrendim. Ben ve eşim Oya Başar sana destek vermek istiyoruz. Bir toplantı organize et. Gelip size orada destek olalım, konuşma yapalım." dedi. Levent Bey'den beklemediğim bir jestti. Siyaseten çok farklı düşüncelere sahiptik ve birkaç kez onun fikirlerini provokatif denecek bir üslupta dile getirmesine tanık olmuştum. Farklı dünyaların insanlarıydık. Bu nedenle bana destek vermek istemesi anlamlıydı. Üstelik sevilen bir televizyon yıldızıydı. Arasan bulunmaz bir fırsat... Beykoz Belediyesinin BEYTAŞ Tesislerinde bir toplantı organize ederek Levent Kırca ve Oya Başar'ı davet ettim. Basının da ilgi gösterdiği programda bir pot kırılmasın diye dua ettim. Ama Kırca bir söz ustası olarak hiçbir partiliyi kırmadan, incitmeden; aksine onların da gönlünü kazanacak bir konuşma yaptı. Bana niçin destek verdiğini ve benim Beykoz'da niçin başkan seçilmem gerektiğini güzel sözcüklerle izah etti.

Kenan Işık, Cem Davran, İlyas Salman gibi popüler isimler de Beykoz'a gelip seçim kampanyama bizzat destek verdiler. Gönüllü olarak seçim kortejinde yer aldılar, sokak sokak gezerek parklardaki, kahvelerdeki insanlardan benim adıma oy istediler. Tiyatrodan gelmeyi çok isteyip gelemeyenler de oldu. Onlar da iyi dileklerini iletip şans dilediler. Birçoğuyla aynı çizgide olmayı geçtim, siyaseten taban tabana zıt düşünüyorduk. Ancak geçmişteki hukuka ve muhabbete istinaden hoş bir vefa örneği sergilediler. Başkanlık dönemim boyunca hiçbiri benden özel bir talepte bulunmadı.

"Arayan Levent Kırca'ydı: "Muharrem Bey, belediye başkanlığına aday olduğunuzu öğrendim. Ben ve eşim Oya Başar sana destek vermek istiyoruz. Bir toplantı organize et. Gelip size orada destek olalım, konuşma yapalım." dedi."

Seçim kampanyamıza sanatçı desteği. Kenan Işık her yerde yanımızdaydı.

Yaptırdığımız anketler, diğer partilerin adaylarından önde olduğumuzu söylüyordu. Paşabahçe, Yeni Mahalle, Soğuksu, Çiğdem, Tokatköy, Göksu, Kanlıca, Anadoluhisarı gibi mahallelerden gelen veriler özellikle, beni umutlandırmıştı. Zira buralar bizim için riskli bölgelerdi. Seçim gecesi geldi çattı. Gelişmeleri AK Parti Beykoz İlçe Başkanlığı'ndan takip ediyor, ATV'de Ali Kırca'nın sunduğu seçim programını izliyorduk. Kırca, İstanbul içinde durumu netleşen ilk ilçenin Beykoz olduğunu söyledi ve teşkilatta yer yerinden oynadı. Büyük sevinç yaşandı. Akabinde seçim yarışında İstanbul'da ipi ilk göğüsleyen başkan olarak telefonla televizyondaki canlı yayına katıldım. AK Parti'nin girdiği ilk yerel seçimlerdi ve herkesin gözü İstanbul'daki yarışa odaklanmıştı. Böyle tarihi bir ana şahitlik etmek, daha-sı ilk kutlama konuşmasını yapmak benim için büyük mutluluktu.

Benimle birlikte üç ay boyunca gece gündüz demeden çalışan ekip arkadaşlarıma da bir teşekkür konuşması yaptım. Güzel bir netice elde etmiştik. Birkaç gün içinde resmî sonuçlar açıklandı, buna göre seçimi Beykoz'un tarihindeki en yüksek oyu alarak %42'lik oy oranıyla kazanmıştık.

Beykoz Belediye Başkanlığı

Selefim Alaattin Bey'i güzel bir törenle uğurlayıp görevime başladım. Bütün personeli toplayıp bir selamlama konuşması yaptım. Ancak sekreterinden müdürüne herkeste bir moralsizlik gözlemledim. Uzun yıllar idarecilik yaptığım için personel psikolojisinden anlıyordum. Tanımadıkları bir insanla yeni bir döneme başlayacakları için haklı olarak tedirgindiler. Farklı bir partiden gelmiş olmam da cabasıydı.

Maalesef kamu yönetiminde, özellikle siyasi reflekslerin güçlü işlediği belediyelerde liyakatin geri plana atılıp partizanca hareket edildiği hep olmuştur. Memlekete zarardan başka hiçbir şey getirmeyen adam kayırmacılık illetinden, kamudaki senin adamın benim adamım çekişmelerinden ezelden beri hoşlanmazdım. Görev yaptığım yerlerde personelin düzenini mümkün olduğunca bozmadım. Uzmanlığa ve iş tecrübesine değer verdim. İnsanların mesleki deneyimlerinden azami ölçüde faydalanmaya çalıştım. Mevcut yapıları, belli bir iş ahlakına ve çalışma disiplinine sahip oldukları müddetçe personeli korumaya gayret ettim. Beykoz için de aynı prensipleri uygulamak için elimden geleni yaptım.

Yalnız şöyle bir gerçeği göz ardı edemeyiz: Türkiye'deki mevcut sistem dâhilinde belediye başkanı -istisnalar dışında- bir partiye mensuptur. Seçimi kazanmasında partisinin toplumda karşılık bulan söylemlerinin büyük payı vardır. Halk, partiye güven duyuyorsa orada seçim kazanmak kolaylaşır. Başkan görevde olduğu müddetçe partisinin yerel yönetimler için vazettiği temel ilkelere sadık davranmak durumundadır. Yani başkan önce halkına sonra partisine karşı mesuldür.

“Halk, partiye güven duyuyorsa orada seçim kazanmak kolaylaşır. Başkan görevde olduğu müddetçe partisinin yerel yönetimler için vazettiği temel ilkelere sadık davranmak durumundadır. Yani başkan önce halkına sonra partisine karşı mesuldür.”

Dolayısıyla başkan partiden gelen talepleri de değerlendirmeye almak durumundadır. Başkanın iyi bir kadro ile çalışabilmesi parti için de önem arz eder. Parti teşkilatı bu doğrultuda başkanın işini kolaylaştıracak önerilerde bulunabilir. Hatta bulunmalıdır. Partinin arayışı da liyakat esaslı olmalıdır. Çünkü belediyenin başarısı aynı zamanda partinin de başarısı sayılacaktır. Bu dikkat ve özen korunduğu takdirde işler partizanca yürümez. Hakkaniyet gözetilir. Şu da var ki bizde herkes bu söylenenleri kabul eder görünür. Ama iş icraata geldiğinde eski tas eski hamam.

İşi Ehline Vermek

Başkanlığımın ilk yılı içindeydi sanırım; Köln Belediyesi'ne bir ziyarette bulunmak üzere Almanya'ya gitmiştik. Bizi yaşlı bir hanımefendi karşıladı, heyeti büyük bir nezaketle görüşme öncesinde son hazırlıklarımızı yapacağımız bir odaya aldı. Randevu vaktine kadar oturduğum yerden, yaşlı kadının bütün görüşme trafiğini ustalıkla idare edişini hayranlıkla izledim. Randevu saatimiz gelince biz de ayaklandık. Aynı hanımefendi belediye başkanının makamına kadar bize refakat etti, sonra da yerine döndü. Başkanla sohbetimiz esnasında ben merakımı gizleyemedim, sekreter hanımefendiyi sordum. Başkan, özel kalemin sekreteri olduğunu ve 35 yıldır aynı görevi yaptığını söyleyince ben şaşırdım. Sonra gülerek "Ben burada ya beşinci ya altıncı başkanım, ama o hiç değişmedi." diye ekledi. Gayriihtiyari "Neden değiştirmediniz?" diye sordum. "Tek başıma değiştirmeye yetkili değilim; ayrıca çok iyi çalışan bir arkadaşımız, açıkçası buna gerek duymadık." diye cevapladı.

Alman başkanın bu cevabından sonra Hz. Peygamber'in "İşi ehline verin." hadisini hatırladım ve acaba bizde olsa, bu hanımefendi aynı görevde yıllarca kalabilir miydi diye düşünmeden edemedim. Belediye başkanı değişmeye görsün ondan kalan ne var ne yok hepsi birden değiştirilmek istenir, ne bilgiye ne tecrübeye saygı duyulur. Yine Beykoz'a dönecek olursam çok şükür beş yıl süren başkanlığım boyunca işini hakkıyla yapan hiç kimseyi yerinden etmedim. İnsanları anlamadıkları, bilmedikleri işleri yapmaya zorlamadım. Kimseyi hak etmediği yerde tutmadım. Bir önceki dönemde kendisine haksızlık edilerek kızağa çekilmiş personeli yeniden görevlendirdim. Bu insanlar, "Biz sizin partinizden değiliz ama." diyerek şaşkınlıklarını gizleyemediler. "Ben kahramanlık göstermiyorum, bilakis olması gerektiği gibi davranıyorum. Pozisyonum, misyonum, ilkelerim, insanlığım ne gerektiriyorsa onu yapıyorum." dedim sadece o arkadaşlara. Başkanlık görevim sona erdikten sonra "Biz sizin döneminizdeyken daha başka bir motivasyonla, daha bir şevkle çalışırdık." diyen çok oldu. Bunun huzuru yeter insana.

Toplantı Masasında Bir Ağırlama

Başkanlığımın ikinci ayıydı zannedersem, farklı bir ilçenin belediye başkanı bir ağabeyimizin yolu Beykoz'a düşmüş, bu vesileyle belediyeye uğrayıp selam vermek istemiş. Ben de kendilerini telefonda buyur ettim ve gelmelerine yakın karşılamaya aşağıya indim. Bu ağabeyimiz neredeyse ordu kalabalığında bir konvoyla teşrif etti. Çok lüks bir minibüsün içinden çalımlı bir edayla indi. O şatafat, o garip manzara karşısında içim bir tuhaf oldu. Birlikte makam odama çıktık. Ben bütün iş ve görüşmelerimi toplantı masamda yapmayı sevdiğim için misafirimi de toplantı masasına buyur ettim. Oturduktan sonra arkasına şöyle bir yaslanıp etrafı memnuniyetsiz bakışlarla süzdü. Sonra dayanamadı patladı: "Ne bu kardeşim, kendin burada oturuyorsun bizi de oturtuyorsun. Makam masanda otursana."

Ardından işten anlamadığıma kanaat getirmiş olacak ki tefrişata dair bana akıl vermeye başladı. Makam masası yüksek, koltuk da buna uygun olmalıydı. Ziyaretçi koltukları alçak olmalıydı. Gelenler kendilerini "makam karşısında" küçük hissetmeliydi. Makamı da ben temsil ettiğime göre, birazcık tekebbür göstermemin hiçbir mahsuru yoktu. Harika fikirlerini renklere kadar detaylandırmıştı. Resmiyet bildiren renkler tercih etmeliydim. Mesela siyah tonlar kullanmalıydım. O konuştukça içimi bir utanç duygusu kapladı. Yer yarılsa da dibine girsem diyordum. "Sayın Başkanım, ben asla böyle şeyler düşünemem." deyince parladı, "Olmaz kardeşim" dedi, "Yapmayın böyle. Belediye başkanlığının bir şanı şerefi vardır. Makamları bu kadar küçültmeyin!"

Onun bu sözleri bende karmakarışık duygular uyandırdı. Sözde her türden putçuluğu ayaklarının altına almış, ahlaklı, onurlu bir düşüncenin temsilcileri olduğumuza gönülden inanmış insanlardık. Rol modellerimizi kendi çağının putlarıyla savaşan şahsiyetlerden seçmiştik. Siyasete de bir kutlu ideal uğruna girmiştik. Demek ki er meydanında işin rengi değişiyormuş dedim. Bizim putlarımız da makamlar, arabalar olmuş meğer. O an aklıma

Hz. Peygamber'in hayatından bir anekdot geldi. Müminlerin emiri Hz. Peygamber'i arayan bir adam Medine'de herkesi birbirine benzer görünce "Muhammed hanginiz?" diye sormuştu. Yine Bizans elçisi Medine'ye geldiğinde karşısında şaşaalı bir sultan sarayı bulacağını sanmış, hiçbir şey göremeyince yerini sormuştu. Ona hurma ağacının gölgesinde bir hasıra uzanmış bir adamı göstermişler, "İşte Halife Ömer bu adamdır. Git konuş." demişlerdi. Gelgelelim bütün bu kıssaları benden daha iyi bildiğine emin olduğum bir insan kendisini makam masamda ağırlamadığım için beni topa tutabiliyordu.

Seçimler bitti. Teşekkür gezisinden...

İtibarın, şeytana pabucunu ters giydirecek akıldaneliklerle dizayn edilmiş makam odalarında kazanıldığı nerede görülmüş? Kendimize gerçekten değer biçecek bir makam arıyorsak o da halka bir zamanlar yalvararak oy topladığımız sokaklar, caddelerdir. Kamunun parasıyla alınmış koltuklar, makam otomobilleri değildir. Bir başkanın itibarı, yönetiminden mesul olduğu şehrin sokaklarında alnı açık, göğsü dik biçimde yürüyebildiğinde ortaya çıkar. Sizi takdir edecek olan o şehrin insanlarıdır, oyunu aldığımız halktır. O belediye başkanının sözleri kulağıma çok güzel küpe oldu. Ona benzemekten, onun gibi düşünmekten daima Allah'a sığındım.

Bu arada yeri gelmişken söyleyeyim. Görevim süresince odama tek bir sandalye bile almadım. Eski başkandan ne kaldıysa onlarla idare ettim. Bir tek şey dışında... O da Beykozlu bir ressama yaptırdığım bir Beykoz manzarası... Makamda kaldığım süre içinde odadaki tek yenilik duvardaki o tablo oldu.

Bir Zihniyet Sorunu

Beykoz İshaklı köyünün muhtarı beni arayıp "Başkanım bizim köye neden hiç gelmiyorsunuz?" diye sitem edince havanın yağmurlu oluşuna aldırış etmeden üstümde yağmurluk, ayaklarımda çizme, arazi tipi bir araçla yola çıktım. Şoför mahallinde ben oturuyordum. Yanıma da bir arkadaşımı almıştım. Köylülere geleceğimi haber etmiştim, kahvede beni bekliyorlardı.

Köye vardık. Kahvenin önüne geldiğimizde kimseyi göremedim. Şaşkınca sağa sola bakınırken bize doğru gelen muhtarı fark ettim. Selamlaştık. Karadeniz ağzıyla, yarı şaka yarı ciddi, "Başkanım ya, ha buraya böyle bir arabayla niye geldin? Biz seni beklerdik şöyle vıy vıylı, janjanlı arabalarla. Paran yoksa sana biz bir araba alalım." dedi. "Mehmet Ağabey," dedim, "Bu yağmurda çamurda, hele arazi yerinde biz bu arabayı kullanırız. Yazık günah diğerine." Bunun üstüne muhtar "Bak bir dahakine lüks arabayla gelmezsen seni köye koymayız." dedi. O zaman anladım karşılamadaki bu keyifsizliğin nedenini. Bizim milletimizde de böyle tuhaf huylar var yani.

İsveç'te düzenlenen kültür festivaline belediye olarak katılmıştık. İsveç'teki Türk masası şefi Serdar Öztenar ile birlikte kültür bakanı da bizi havaalanında karşılayacaktı. Resmî bir kıyafet giymiştim. Uçaktan indik; körükten çıkar çıkmaz Serdar Bey'i gördüm, yanında da spor giyimli birisi vardı. Serdar Bey'le kucaklaşıp selamlaştık, derken yanındaki spor kıyafetli beyefendiyi işaret ederek bana, "Seni kültür bakanıyla tanıştırayım." dedi. Şaka yaptığını düşündüm. "Gerçekten bu beyefendi İsveç'in kültür bakanı mı?" diye sordum. "Evet, ta kendisi." dedi ve bizi tanıştırdı. Birlikte bir yöne doğru yürümeye başladık, ben bizi bir aracın beklediğini sanıyordum. Serdar Bey elindeki kâğıt parçasını uzattı, "Bu sizin metro biletiniz, metroyla gideceğiz."

Bakanlık binasına kadar metroyla gittik; yolda anlatılana göre bakanlığa özel bir makam arabası yokmuş. İhtiyaç hâsıl olduğunda, şirket üzerinden

kiralanıyormuş. Metroda insanlar kendi hâlindeydi, kimi kitap okuyor kimi müzik dinliyor, kimsenin bizimle ilgilendiği yoktu. Herhalde Türkiye'de bir bakan ancak seçim dönemiyse gösteriş olsun diye metroya biner. Bu durumda da danışman ve koruma ordusundan vatandaş kendine yer bulmakta zorlanır. O zamanlar millî geliri kişi başına 40 bin dolar (bizde bu sayı 2 bindi) olan bir ülkede karşılaştığım bu sade karşılama hoşuma gitmişti. Ne yalan söyleyeyim, özenmiştim de.

Adaletin, insan merkezli bir anlayışın hâkim olduğu bir dünyada makamlar idealize edilerek yüceltilmez, kimseyi koruması altına alan bir paravana da dönüşmez. Çünkü bilinir ki makamlar gösteriş ve böbürlenme yeri değildir, halkın refahını sağlamada sistemin kişiye verdiği geçici bir ruhsattır. Prensiplere bağlıdır ve bu prensipler, kişiler değişse de mutlaka korunurlar. Bizim de içinde olduğumuz Doğu toplumlarında ne yazık ki işler farklı yürür. Kişiler bir makama geldiklerinde, kendilerini o makamın sihirli güçleriyle donatılmış hissederler. Onların bu düşüncelerinden halk mesuldür. Nasılsanız öyle yönetilirsiniz. Bu her yerde böyledir.

Kanlıca Spor Kulübü'ne bir ziyaret.

Sabah Denetimi

Başkan adayıyken seçim kampanyasında vatandaşların bana ulaşabilecekleri telefon numaralarını pankartlara yazmış, Beykoz'un belli yerlerine astırmıştım. İlan ettiğim telefon numaraları içinde kendi mobil telefonum da vardı. Başkan seçildikten sonra aynı numarayı kullanmaya devam ettim. Bu numaradan kim aradıysa bana mutlaka ulaşmıştır. Şu an bile aynı hattı kullanıyorum.

Bir program nedeniyle şehir dışına çıkacaktım. Yol hazırlıklarımı tamamlamak için o sabah her zamankinden erken uyanmıştım. Telefonum birden çalmaya başladı. Ekranda cihazımda kayıtlı olmayan bir numara yanıp sönüyordu. Bu saatte arandığıma göre herhalde bir yakınımız falan vefat etti diye düşündüm ve açtım. Telefondaki ses, "Ben Ahmet amcan... Babanın arkadaşı." dedi. "Hayırdır Ahmet Amca, olumsuz bir durum mu var? Bu saatte neden aradın?" diye sordum. "Yok bir şey." dedi, "Yatıyor musun, ayakta mısın, onu merak ettim." Sonra da çat diye kapattı telefonu. Daha sonra beni sabahın 5'inde arayan hiç olmadı. Ahmet Amca'ya gelince, onun zihninde ben artık uyumadan sabahlara kadar çalışan biri olarak kaldım. Beni ne zaman görse yanındakini dürtüp "Bizim başkan hiç uyumaz, çok çalışkandır." der, gururlanırdı. Yalan değil, kendince sağlamasını yapmıştı.

Hani İmam-ı Azam hakkında meşhur bir rivayet vardır ya, halk içinde 40 yıl boyunca yatsı abdestiyle sabah namazı kıldığı konuşulurmuş. Teşbihte hata olmaz derler, Ahmet amcanın bana itimadı bu kabildendi. Aslında onun inanmışlığı milletimizin saflığını, iyi niyetliliğini ve duygusallığını bir ayna gibi yansıtıyordu. İnsanlar gerçekten böyle düşünür veya düşünmez, işin bu kısmı da beni çok ilgilendirmiyordu. Ancak bu kıssadan bir hisse çıkarmalıydım. İnsanların bana olan inançlarına ve güvenlerine layık bir yerde durup durmadığımı kontrol etmeli ve bunun hesabını her an kendi vicdanımda vermeliydim.

Eleştirilere Kulak Vermek

Ekiplerimiz Yalıköy mahallesinde ana arterde kaldırım düzenlemesi yapıyordu. Mahalle sakinlerinden, "Başkanım, mühendisler burada yanlış yapıyorlar." diyerek beni uyaranlar oldu. Ancak ben kendi ekibimize güvendiğim ve çalışmanın bir an evvel bitirilmesini istediğim için eleştirilere kulak asmadım. İş bittikten bir süre sonra belediyeye o noktayla ilgili "Yaya güvenliğini tehdit ediyor", "Trafiği aksatıyor" gibi bir sürü şikâyet gelmeye başladı. "Güya vatandaşı memnun edecektik, eleştiri yağmuruna tutulduk" diye söylenerek şikâyet edilen noktayı incelemeye gittim. Gerçekten trafiğin çok işlek aktığı bir yerdi ve yolun kavislendiği noktada kaldırımla yol arasındaki mesafe neredeyse sıfırlanıyordu. Vatandaş haklıydı.

Belediyeye dönünce o bölgeden sorumlu arkadaşları odama çağırdım, meseleyi görüştük. Konuşmamız sırasında ekibin başında bulunan mühendis arkadaşımızın Bakırköy'de oturduğunu öğrendim. Beykoz'u da çok iyi bilmiyordu. Beykoz'da yaşayan ve o kaldırımdan her gün geçmek zorunda olan biri olsaydı eminim işini daha dikkatli yapardı. Hata gerçekten bizdeydi, hatta bizzat bendeydi. O noktayı yeni baştan düzenledik.

Bu olay, vatandaştan gelen en ufak bir memnuniyetsizliği bile kulak arkası yapmamam ve özellikle fen işlerinde çalıştığı sahayı çok iyi bilip özümsemiş insanlarla çalışmam hususunda kulağıma küpe oldu.

Vatandaş Her Zaman Haklıdır

İSKİ su borularını değiştirecekti. Her yer kazılmış, yol boyunca uzun derin çukurlar oluşmuştu. Borular da sahile paralel dizilmişti. İşin ne aşamada olduğunu anlamak ve birtakım kontrollerde bulunmak amacıyla bölgeyi biraz dolaştım ve bazı notlar aldım. Belediyeye dönerken, "Başkan gel a buraya!" diye bir ses duydum. Kafamı kaldırdım, baktım az ileride bir amca, bir elinde ekmek poşetiyle dikiliyor, bir eliyle de beni yanına çağırıyor. Kendisini yakinen tanımasam da cami civarında gördüğüm yüzlerden biri olduğunu düşündüm. Yanına gittim, döşenmeyi bekleyen su borularını parmağıyla işaret ederek, "A bunları görüyor musun?" dedi. "Görüyorum," dedim. Elinin tersiyle boruya tık tık vurarak "Ha bunlar incedir."

İçimden kızarak mırıldandım, "Yahu be adam, sen bu işin uzmanı mısın, ne bileceksin ince mi kalın mı..." Su boruları Almanya'dan getirtilmişti. Mannesmann'ın gerçekten kaliteli malzemeden dünya standartlarında ürettiği borulardı. İçinden bir otobüs, bir kamyon geçer, o derece büyük... Ani bir kararla boruların yerleştirildiği çukurun içine atlayıp yukarı seslendim, "Sen de gel bak bakalım borular ince mi?" Boruların büyüklüğünü iyice görsün de aklı yatsın istedim. Amca da çukura indi, dev boruların içine girerek kendince inceledi. Tekrar, "Bunlar incedir." dedi.

Bir kere inat etti ya, fikrini değiştirmeyecekti. "Amca," dedim, "O zaman senin dediğin gibi yapalım. Ben bunları değiştirteyim." Keyiflendi, "He ya, değiştir." Bilmiyordu ki o boruları değil değiştirmek, yerinden kaldırmaya kalksan, ekiplerin üç gününü alır. Sadece yerleştirme işi 15 gün sürmüştü. Ama amcaya bir kere söz vermiştim, yarın sabaha kadar borular değişecekti. Amcanın ayak diremesi inadından mıydı yoksa saflığından mı, bilemem. Beni işin o kısmı ilgilendirmiyordu da. Adamcağızın gönlünü hoş tutayım derdindeydim. O ise istediğini elde etmiş, bana sözünü geçirdiğini görerek keyiflenmişti.

Beykoz Meydanında halkla iç içe.

Belediyeye geçer geçmez boruların çevresini kapattırdım. Amca sabah beni aynı yerde beklemiş, göremeyince belediyeye gelmiş, arkadaşlarımıza "Beni Başkan'la bir görüştürüverin." demiş. Odaya davet edip hâlini hatırını sordum. Kendisi konuyu borulara getirdi ve "Senden Allah razı olsun Başkan," dedi, "Gittim baktım, boruları değiştirip oraları bir güzel kapattırmışsın." Mimar Sinan hakkında herkesin bildiği meşhur hikâyede olduğu gibi... Mimar Sinan Süleymaniye'nin son düzeltmelerini yaparken bir kenarda duran çocukların kendi aralarında hararetli bir şekilde tartıştıklarını görür, ne konuştuklarını merak edip kulak kabartır. Çocuklardan biri Süleymaniye'nin bir minaresinin eğik durduğundan emindir, arkadaşlarını da buna inandırmaya çalışır. Sinan bunun üzerine çocukların yanına gider, çocuğa "Eğik olan hangisi, göster bakalım." diye sorar, sonra da o minareye halatlar bağlatıp çocuk "Tamam, şimdi düzeldi." diyene kadar halatları bir sağdan bir soldan çektirir. Bu basit bir söylenti, sıradan bir hikâye değildir. Çok önemli bir hakikati yüzümüze vurur. Toplum saftır, öyle bir an gelir ki bir çocuğun uydurduğu yalana bile kanabilir. Toplumun içinde de çocuk tabiatlı insanlar vardır; yanlış veya doğru ne biliyorlarsa, neye inanıyorlarsa camide, kahvede, parkta, otobüste durmadan anlatırlar. Bazen öngörülemez sorunlara yol açabilecek o seslere şöyle bir kulak kabartmak, hatta can kulağıyla dinlemek yararlı olabilir.

İdareci, vatandaşla iletişimde bir öğretmen gibi olmalıdır. İyi bir öğretmen sabır ve şefkatle hareket eder. Onun hayatında usanç sözcüğüne yer yoktur. Ben de bir eğitimciydim ve mesleki kazanımlarımdan yeri geldikçe faydalandım. Şu da var; vatandaşın, sözünün dinlendiğine, fikirlerine değer verildiğine ve sorunlarına kayıtsız kalınmadığına inanması için bazen kendinizi parçalamanız gerekebilir. Konuyla birebir ilgilenmeniz gerekebilir. Belediye kapısı dert kapısıdır. Vatandaş olmayacak bir mesele veya bir talep yüzünden bile üşenmez, gelir. Olmayacak işi oldurmaya kalkar. İkna edene kadar akla karayı seçersiniz. Bu durumda bile vatandaşla polemiğe girilmez, ben hiç girmedim, belediyede de buna müsaade etmedim. Böyle anlarda dahi "Yeter ki gönülleri hoş olsun" diye sabırla dinledim.

Her Çalana Açılan Kapı

Mahalleden bir tanıdığımızın yeğeni üniversite sınavına girmiş, ancak istediği bölümü kazanamamış. "Dur bakalım, bizim Muharrem beceriklidir. Bizim işi halleder." diyerek ellerinde sınav sonuç belgesiyle çat kapı çıkıp gelmişler. Beyefendi anlattı, ben dinledim. Belki bursa ihtiyaçları vardır diye düşündüm ve sordum: "Ben nasıl yardımcı olabilirim?"

"Başkanım bizim yeğeni istediği bölüme yerleştirsen çok makbule geçer."

Baktım şaka yapmıyordu. Daha da tuhafı yanında getirdiği çocuğu da bu söylediğine inandırmıştı. "Olur mu öyle şey yahu." dedim. Olmayacağı ortada duran bir konuyu başından detaylıca anlatmak zorunda kaldım. Uğurlama esnasında beyefendi "Biliyorum, sen isteseydin yapardın. Ama yapmadın." demez mi? Bana küskünlüğü epey sürdü.

Eskiler belediye için "şehremaneti", belediye başkanı için "şehremini" derlermiş. Bu o kadar anlamlı, güzel bir isimlendirme ki. Şehri üzerinden bir emanet bilmek ve herkesin sana koşup geldiği "emin" bir insan olabilmek... Beykoz büyük kent yaşantısının çeperlerinde yarı kırsal özellikleriyle, kentin soğuk ve mesafeli ilişki biçimlerinden nispeten uzağında kalmakla birçok yönden hâlâ korunmuş bir yerdi. Özlemle yâd edilen o eski dönemlerin ruhuna can veren kavramların, toplum içinde sahici bir karşılığı vardı. Beykoz'da bir belediye başkanı halkın gözünde önce bir ağabeydir, kardeştir, babadır, oğuldur. Onunla sanki aileden biriymiş gibi rahatça konuşulur. Ders çalışmayan çocuklardan, eve geç gelen kocalardan, münakaşa edilen komşulardan, çekilen geçim sıkıntısın-

"Eskiler belediye için "şehremaneti", belediye başkanı için "şehremini" derlermiş. Bu o kadar anlamlı, güzel bir isimlendirme ki. Şehri üzerinden bir emanet bilmek ve herkesin sana koşup geldiği "emin" bir insan olabilmek..."

dan, borçlardan, harçlardan, yani hayatın akışı içinde insanın başına gelebilecek her türlü olaydan çekinmeden dert yanılır. İnsanlar bunları gevezelik olsun diye yapmazlar tabii ki. Devlet kapısını tutan başkandan yaraya bir merhem olmasını isterler. Zordur. Böyle zamanlarda içimden, "Şehrin emini olmak dedikleri biraz da böyle bir şey..." derdim. Deri koltuklarına gömülmüş şekilde makamından dışarı adımını atmadan belediye başkanlığı yaptığını zannedenler, insanların gönlünde bir güven duygusu uyandırabilirler mi?

Bir akşam üzeriydi. Özel kalem müdürüm, "Başkan'ım, burada bir hanımefendi var, ünlü bir profesörün eşiymiş, sizinle görüşmek için bekliyor." dedi. "Konu nedir?" diye sordum. "Eşi kendisini çok fena şekilde dövmüş. Sizden yardım istiyor." Bunu duyunca kalktım, kadının ayağına kadar ben gittim. Hakikaten de yediği dayağın şiddetinden kadının yüzü yara bere içindeydi, gözleri mosmor olmuştu. Kadın bana, "Lütfen bana yardım edin. Eşim sürekli beni dövüyor, takatim kalmadı, beni koruyun." dedi. O ana kadar hiç karşılaşmadığım bir durumdu. Ne yapabiliriz diye düşündüm. Hukuki yoldan meselesini halledebilmesi için onu bazı adreslere yönlendirdim. Kadıncağız avukat arkadaşlarımızdan yardım aldı. Bir süre sonra dayakçı kocasından ayrıldığı haberini aldım. Karısını döven o ünlü profesör ise daha sonra milletvekili oldu.

Memurlarla Toplu Sözleşme

Beykoz İstanbul'un en geniş yüzölçümüne sahip ilçelerinden biri olmasına rağmen düşük nüfusa sahipti. Dolayısıyla İller Bankası'ndan aldığı pay da düşüktü. Kısıtlı bütçe personel giderlerini anca karşılıyordu. Önceden bahsettiğim gibi belediyenin personel yapısıyla fazla oynamadan mevcut insan kaynağını en verimli şekilde değerlendirmek istiyordum. Memurlarla toplu sözleşme imzalayarak maaşlarında 500 TL civarında bir artış gerçekleştirdik. Bunu Türkiye'de ilk biz yaptık. Attığımız bu adım personelimiz arasında büyük sevinç yarattı. Moraller yükseldi. Kurum genelinde başta başkanlık harcamalarından başlayarak tasarruf tedbirleri uygulattım; belediyede başkan olarak geçirdiğim son güne kadar da bu karara uygun hareket ettim. Dönemimde başkanlık makam odasına yeni bir şey alınmadı, bir sandalye bile. Gerek yurt içine gerekse yurt dışına kurum adına yaptığım seyahatlerde belediyenin kasasından tek kuruş harcırah da almadım.

Hizmette Şok Modeli

İlk dönemki hizmetlerin genelini vatandaşlarla yaptığımız buluşmalarda, belediyede düzenlediğimiz halkla görüşme günlerinde kaydedilen talepler doğrultusunda gerçekleştirdik. Vatandaşlarda bizim gelişimizle beraber yeni bir dönem algısı hâkimdi ve herkes kendi talebinin en hızlı şekilde yerine getirilmesini büyük bir umutla bekliyordu. İmar meseleleri, su sorunu, park sorunu, iş talebi... Talep sağanağında ne yoktu ki? Biz bu yığının içinden kamu yararına uygun ve öncelik arz eden başlıkları ayıkladık ve önem sırasına göre bir çizelge oluşturduk. Çıkardığımız hizmet çizelgesini 300 çalışanımızla 24 saat kesintisiz şekilde bir bir yapmaya başladık. Uygulamamıza "Hizmette Şok Modeli" adını vermiştik.

Bunun paralelinde bir de Kent Bilgi Sistemi kurduk. Sistemde Beykoz'daki tüm ev, arsa, iş yeri bilgileri bir araya toplandı. Burada veriler gecekondu mahalleleriyle ilgili hazırladığımız projelere ve kentsel dönüşüm projelerine bir altlık oluşturdu. Bir de mahallelerimiz için rehber hazırladık.

Beykoz Doğalgazla Buluşuyor

Beykoz'un Karlıtepe mahallesinde, Yenimahalle'nin belli bir kısmında ve Tokatköy'ün arka taraflarında evlere su verilemiyordu. İnsanlar tankerlerle su taşıyorlardı, bin bir zahmet çekerek su kuyuları açıyorlardı. Saydığım yerlerdeki su sorununu ilk bir ay içinde hallettim. O tarihlerde İstanbul'un birçok yerine doğalgaz hatları çekilmişti, doğalgaz kullanımını yaygınlaştırmak için kampanyalar yapılıyordu. Ne var ki Beykoz ve Şile bu hizmetten mahrum kalmıştı. Doğalgazın Beykoz gibi tabiat harikası bir ilçeye getirilmesi çok önemli ve öncelikliydi. Sonbaharın ortalarından mart, bazen nisan ayına kadar soba yakılıyor, kalorifer kazanlarında linyit kullanılıyordu. Hele kış aylarında ortalık isten, kirden geçilmezdi. Yılın üçte ikisi hava kirliliğini teneffüs etmekle geçiyordu. İGDAŞ ve İSKİ'yle görüşmeler yaptım, hatların korunacağına dair iki kuruma da taahhüt verdim. Hat döşeme çalışmaları beş ay içinde tamamlandı. Kısa süre içinde Beykoz'un tamamında doğalgaz kullanılmaya başlandı. Doğalgazla birlikte çevre kirliliğini ortadan kaldırdık. Beykoz'un kış eziyetine bir son verdik.

Beykoz'da İmar Sorunları

Benim başkanlığıma gelinceye kadar Beykoz'daki mülkiyet ve imar sorunları, belediyenin kendi başına halledemeyeceği boyutlara çoktan ulaşmıştı. Beykoz'un bazı yerlerinde yapılaşma tamamıyla kaçaktı ve hiçbir estetik kaygı güdülmeden el yordamıyla çıkılmış yapılar baktıkça insanın yüreğine hançer gibi saplanıyordu. Vatandaş kendi açısından haklıydı. Devlet bir planlama yapmayınca her vatandaş tuttuğu yere kendi zevkine ve bütçesine göre bir inşaat kondurmuştu.

Hatırlıyorum, 1970'lerde Beykoz'da nüfus 10 binlerle ifade edilirdi. 80'den sonra nüfus alıp başını gitti. 2000'lerin başında ise Beykoz'un nüfusu 250 binlere dayandı. Dünyada hiçbir yer böyle bir baskıyı kaldıramaz. Nüfus baskısı düşünülerek şehir planlamaları zamanında düzgün yapılsaydı, imarlı araziler açılsaydı gecekondulaşmanın önü alınabilirdi. İmar sorunu önceden de zikrettiğimiz üzere Türkiye'nin geçmişte uyguladığı yanlış iktisadi politikaların neticesinde, siyasetin popülist retoriği yüzünden doğan bir kent yağmasının doğurduğu sonuçtur.

Benim tabirimle çarpık yapılaşma şehrin bağrında bir göç yarasıdır. Bu yara sadece Beykoz'un bağrında açılmamıştır. İstanbul'un pek çok ilçesi bu kapanmaz yaranın ıstırabıyla inlemektedir. Avrupa'da bazı tarihî şehirlerde uygulandığı gibi büyüme, defans yerleşim alanları kurularak gerçekleştirilebilirdi. Böylece belki tabiat da şehrin kadim dokusu da korunmuş olurdu. Beykoz için özellikle orman arazileri tahrip edilmeden bir arazi planlaması yapılmalıydı. Çünkü burası İstanbul'un akciğerleridir. Atalarımız "Zararın neresinden dönerseniz kârdır." demişler, konu İstanbul ve şehirlerimiz olduğunda maalesef biz millet olarak hatalarımızdan dönme erdemini bir türlü gösteremedik. Yaşadığımız bazı acı tecrübeler bizim için ciddi bir fırsattı. 17 Ağustos 1999 depremi mesela... Büyükşehir'deydim o zaman, hatırlıyorum, depremden sonra İstanbullu vatandaşlarımızı evlerini güçlendirmeleri, iyileştirmeleri konusunda bilinçlendirmeye çalıştık. Teknik

destek sağladık, danışmanlık hizmeti verdik. Muhtaç durumdaki ailelere inşaat malzemesi sağladık. Ama bunlar ihtiyati tedbirlerdi. Daha yapısal kararlar alınıp ona göre tedbirler uygulanmalıydı. Büyükşehir ve bütün ilçe belediyeleri olarak, el birliğiyle İstanbul'daki çarpık yapılaşmaya bir neşter vurmalıydık. Ancak şu geldiğimiz aşamada İstanbul'da hiçbir ilçe belediyesi bu işlerin altından tek başına kalkamaz.

Yeniden Beykoz'a dönecek olursam, ilçenin bu köklü sorunu karşısında üzerimize ne düşüyorsa belediye olarak yapacaktık. Kamu arazisindeki kanunsuz yapılaşmalarla ilgili olarak ailelerle anlaşma yolunu tercih ettik. İşi tatlılıkla çözmek en güzeliydi. Çünkü bu insanlardan bazılarını eskiden beri tanıyordum. Başkan olduğumda önceki belediye yönetimiyle ciddi sorunlar yaşamışlardı. Belediye bir plan yapmış, ancak bunu yaparken o insanların ne düşündüklerini hesaba katmamış. 80 civarındaki ev, plan kapsamında yıkılacaktı. 80 ev, 80 aile demek... Üstelik bu ailelerin çoğu dün gelmemişlerdi, yıllardır Beykoz'un sakinleriydiler. Biz ailelerle tek tek görüştük. Karşılıklı iyi niyet çerçevesinde bir mutabakata vardık. Geliştirdiğimiz formülle evlerin bulunduğu arazileri belediye adına devletten satın aldık ve yine düşük bedelle vatandaşa sattık. Nihayetinde devletin bir şekilde vatandaşın barınma hakkının yasal yoldan teminini sağlaması gerekirdi. Biz de bunu yaptık. Hakkında yıkım kararı alınmış evlerden 65'ini bu yolla kurtardık. Bu daha sonra yıkımlar yapmadığımız anlamına gelmiyor. Yasal prosedürler çerçevesinde, ama yine belirttiğim gibi, anlaşarak bir çözüm üretme noktasındaki tavrımızı koruyarak... Benim belediye başkanlığımdan sonra Yücel Çelikbilek Bey'in döneminde 2b dediğimiz ormandan çıkmış arazilerin vatandaşlara satılmasıyla Beykoz'un sıkıntısı biraz olsun hafiflemiş oldu. Ancak bu arazilerin imar planları bir sorun olarak hâlâ beklemektedir.

Diğer taraftan İmar Müdürlüğümüzün çalışmalarıyla işi sıkı tutarak kaçak yapılaşmanın önünü aldık. Üstelik bütün bu işleri başımız ağrımadan başardık. Bu sebepten hakkımda birkaç dava açıldıysa da hepsi takipsizlikle sonuçlandı. Genelde imar meseleleri belediye başkanlarının başına bir yerden bela olur, bundan dolayı birçok başkan arkadaşımız yargılanmıştır.

Mevcut Kanunlar Yeterli mi?

Yeri gelmişken burada şu konuya da değinmek istiyorum. İlçe belediyelerinin bağlı olduğu yasa, büyükşehir yasası yüzünden 2004 yılından sonra değişikliğe uğradı. Buna müteakip ilçe belediyelerinin hareket alanını daraltan birçok yasal düzenleme yapıldı. Bana göre merkezîleşme amacıyla yapılan bu değişiklik hiç doğru değildi. Merkezîleşme düşüncesi başlı başına hatalıydı. Ben başkanlığım döneminde bunun sıkıntısını çok çektim.

Türkiye'de belediye yasaları en hızlı yoldan revize edilmelidir. Yasa, belediyeler arasında fark gözetmemektedir. Buna göre Beykoz Belediyesi'yle Anadolu'nun falanca ilçesindeki belediyenin ortak bir yasa çerçevesinde hizmet üretmesi beklenmektedir. Bu ne derece sağlıklıdır? Bizim burada karşılaştığımız sorunların mahiyetiyle bir başka ilçeninki nasıl bir olabilir? Aramızda, karşılaştığımız engeller bakımından büyük farklar vardır. Benim düşünceme göre İstanbul'a münhasır bir belediye kanunu düzenlenmelidir. İstanbul içinde de Boğaz hattında sıralanan ilçelerin ayrı bir kanuna tabi olması gerekir. Beykoz Belediyesi vatandaşa basit bir hizmeti götürmek için yeri geliyor 11 bakanlıkla yazışmak zorunda kalıyor. Burada gerçekten adaletsiz bir durum göze çarpıyor.

> *"Genel bir sorun olarak Türkiye'de belediye yasaları en hızlı yoldan revize edilmelidir. Yasa belediyeler arasında fark gözetmemektedir. Buna göre Beykoz Belediyesi'yle Anadolu'nun falanca ilçesindeki belediyenin ortak bir yasa çerçevesinde hizmet üretmesi beklenmektedir. Bu ne derece sağlıklıdır?"*

Merkezîleşme meselesinde son olarak şunu söyleyebilirim. Türkiye'de siyaset kavgalarının tetiklediği bazı duygusal refleksleri artık aşmak lazımdır. Yerel yönetimler vatandaşa hizmet üretmekle, yaşam kalitemizi yükseltmekle yükümlü kurumlardır. Belediyelerin ayarlarıyla bir ileri bir geri oynamak memleketin hayrına bir iş değildir. Başından

beri yerel yönetimlerin güçlendirilmesini savundum, çünkü medeniyet şehirlerden yükselir. Şehirlerin yönetiminde bir istikrar sağlanmalıdır ki iyi hizmetler uzun vadeli olarak yaşayabilsin. Merkezîleşmeyi bir tehdit unsuru olarak kenarda bekletmek âdeti çok eskiden beri var. 1999 tarihinde kurulan 57. hükûmette Orman Bakanı olan Nami Çağan belediyelerle, sivil toplum kuruluşlarıyla, vakıflarla vs. hiç görüşmeden, hiçbirinden fikir almadan Beykoz ve Sarıyer'in tamamını sit alanı ilan etmişti.

Bugün mesela Beykoz, Sarıyer, Beşiktaş, Üsküdar Belediye Başkanları, kendilerini atanmış bir bürokratın başında bulunduğu Çevre Müdürlüğü'nün baskısı altında hissedebilirler. Bunda haklıdırlar. Çünkü en ufak bir aksaklıkta Çevre Müdürlüğü, belediye başkanları hakkında yasal olarak suç duyurusunda bulunabilir.

Ayrıca seçim yoluyla belediye başkanını belirliyoruz, peki bu bir kimsenin belediye başkanlığı yapmasında yeterli mi? Bu sorunun samimiyetle cevaplanması gerekir.

Bence belediye başkanı olacak bir kimsede muhakkak uzmanlık aranmalıdır. Uzmanlık sağlandıktan sonra seçimle göreve gelmiş gelmemiş önemli değildir. Dünyada iyi işleyen farklı uygulamalar var. Mesela Hollanda'da belediye başkanları atanarak göreve geliyorlar. Ancak belediye başkanı atanacak kimsede hukuk, maliye, iktisat gibi alanlardan yetişmiş olması şartı aranıyor. Bizim ülkemizde başkan olacak kimseler için herhangi bir uzmanlık kriteri var mı? İşte bütün bunlar çıkarılması elzem görünen İstanbul kanununun içinde değerlendirilmelidir.

Askeriyeyle Yaşanan Sıkıntılar

Beykoz, Üsküdar, Beşiktaş, Sarıyer... İstanbul'da hukuki açıdan en sorunlu dört bölge... Bu ilçeler Boğaziçi sahil şeridine sahip olmakla birlikte, Boğaziçi'ne özel bir kanunla tanımlanmış birer öngörünüm alanlarıdır. Basitçe tanımlayacak olursam öngörünüm alanları Boğaziçi sahil şeridine bitişik olan ve imar uygulama planında gösterilen doğal ve tarihî açıdan son derece önemli, stratejik bir bölgeyi ifade eder. Buralarda tarihî bir eseri restore etmek, imar planlarını güncellemek oldukça zordur. Beykoz'da tarihî bir çeşmenin restorasyonu için 11 bakanlıkla yazışmak gerekir. Büyükşehir Belediyesi'nin ilçeler üzerindeki yaptırımı da ayrı bir meseledir.

Hizmetlerin aksamadan yürütülmesi için Bakanlıklar ve Büyükşehir dışında, ayrıca Genelkurmay'dan da izin almamız gerekebiliyordu. Durum böyleyken zihnimde idealize ettiğim icraatçı belediye başkanlığı tipiyle hiçbir yere varamazdım. Bu dönemde kanun ve mevzuat üzerinde epey bir mesai harcadım.

Askerler İstanbul Boğazı'nı bir bütün hâlinde askerî bölge olarak görüyorlardı. Belediyeler ise onların gözünde sadece çöpleri toplayan, sağa sola çekidüzen veren bir kurumdu. Askeriyeyle yolumuz ne zaman kesişse sert prosedürler devreye sokuluyordu. Beykoz'a doğalgaz getirilirken çizilen projeye göre hattın bir kısmının askerî bölgeden geçmesi gerekmişti. Bir sürü resmî yazışma yapmamıza, bölgeden sorumlu komutanlarla birebir görüşmemize rağmen bir türlü izin çıkmadı. Sürece Ankara'yı dâhil ettim, ne yapıp edip boruları o bölgeden geçirmeyi başardım.

Boğaz komutanı tümgeneralin belediyeden bir talebi oldu. Elime ulaşan resmî evrakta metnin en sonundaki ifade dikkatimi çekti. "rica ederim" yazıyordu. Bundan son derece rahatsız oldum. Askerler belediye başkanlarına rica edemezler, talimat veremezler. Ancak bana gelene kadar as-

kerler hep yazıyorlarmış, başkanlar da gelen bu talepleri geciktirmeden harfiyen yerine getiriyorlarmış. Ben askeriyenin talebinin valilik üzerinden belediyeye bildirilmesi gerektiğini ifade ederek paşanın yazısını kibarca geri gönderdim. Benzer bir durumu jandarma komutanıyla da yaşadık, aynı tavrı ona da gösterdim. Bu iki olaydan sonra bir daha "rica" eden bir yazı gelmedi.

Törende konuşurken.

Örnek Bir Duruş

Askerlerle ilgili bir başka anım daha var. Şehir Tiyatrolarında birlikte çalıştığımız sanatçı Kenan Işık'la bir nikâh vesilesiyle Harbiye Orduevi'nde buluşacaktık. Belediye Başkanı olarak nikâhı kıyacaktım. Kenan Işık da nikâh şahidiydi. Orduevi'ne eşimle birlikte gitmiştik. Kenan Bey de bizi kapıda bekliyormuş, birlikte içeriye doğru yöneldik. Güvenlikten kendimi tanıtarak önce ben geçtim. Görevli subay ve askerler beni nazikçe içeri aldılar. Arkamdan eşim hareketlendi, tam o sırada kapıdaki görevli asker "Sizi içeri alamam." dedi. Şaşırdık. Davetli olduğumuz hâlde eşimi içeri almıyorlardı. Sırf başörtülü olduğu için...

Eşimle Beykoz çayırında düzenlenen bir programda. Yaz akşamı.

Konu nöbetçi subaya aksetti. Ben içeride, eşim dışarıda bir süre bekledik. Nöbetçi subaydan gelen cevap da olumsuzdu. Hemen dışarı çıkarak eşimin yanına geçtim. Askerlerle benim aramda bir tartışma yaşandı. Kenan Işık öfkesini daha fazla tutamayarak kapıdaki subaya şunları dedi: "Bu gece burada bizim bir nikâhımız var. Bu hanımefendi nikâh davetlimizdir. Ben de nikâh şahidiyim. Belediye Başkanı olan eşi de nikâhı kıyacak. Madem bu hanımı içeri almıyorsunuz; biz de içeri girmiyoruz ve burayı terk ediyoruz! Yazıklar olsun size."

O günlerde kamuoyuna mal olmuş bir sanatçının askeri karşısına alacak şekilde bir tepki göstermesi öyle kolay değildi. Ama Kenan Işık o gece müthiş bir duruş sergilemişti.

Kültürel Belediyecilik

Seçilmeden önce halka verdiğim tek somut vaat kültürle ilgiliydi. Beykoz'a bir tiyatro binası yapacaktım. O dönem Hürriyet Gazetesi'nden Yalçın Bayer beni arayıp "Yahu sen deli misin? Millete biraz vaat ver, biraz yalan söylemekten zarar gelmez." demişti. Parti teşkilatından arkadaşlar da bu tavrıma tepkisi göstermişlerdi. Benim bu türden eleştirilere verilecek bir cevabım netti. "Ağaç devrildiği yerden doğrulur." diyordum.

Gerçekten bir tiyatro binası yaptıracaktım, bunu öncelikli yatırımlar arasında görüyordum. Aynı zamanda vaadimin ironik bir tarafı vardı. Böyle yapmakla ben de yol, köprü, tesis, inşaat, metro vs. diyerek şehri kalkındıracağına insanları inandırmış egemen yaklaşımı eleştirmiş oluyordum. Çünkü seçim broşürleri büyük puntolu yalanlardan geçilmiyordu. Üstelik kültüre, sanata dair hiçbir şey söylemiyorlardı. Ama lafa geldiğinde kimse mangalda kül bırakmıyordu. Benim tepkim kültür ve sanatı birkaç kursla, kermesle, sergiyle, konserle sınırlayan, bir hobi gibi algılayan zihniyeteydi. Şehirde çok kaliteli hizmetler ortaya koyarsınız, binalar diker, yollar açarsınız. Buna asla itiraz etmem. İnsanlar da bunları kullanır ve memnun kalırlar. Ama o yolları, binaları kullanmanın adabı toplumda yerleşmemişse o hizmetler neye yarar? Kırmızı ışıkta durmak, hız limitlerine uymak, emniyet şeridini ihlal etmemek bir kültür meselesidir. Bir şehrin caddelerinden kitabevleri, kültür merkezleri, konser salonları, tiyatro binaları, sanat galerileri eksik kalırsa, o şehrin kaldırımlarında arabalardan insanlara yer kalmaz. O şehirde ambulanslara yol verilmez. Benim de hayalimde dört başı mamur, insanları mutlu, huzur dolu örnek bir Beykoz yatıyordu.

Nitekim beni haklı çıkaran küçük ama ilginç bir olay başıma geldi. Kültür işlerini sırtlayıp götürecek liyakatli bir müdür arayışındaydım. Üsküdar Belediye Başkanı merhum Mehmet Çakır beni aradı, Zonguldak'ta oturan bir akrabasından bahsetti. "Kültür Müdürü yapabilirsin." dedi. Ben de bir ümitle "Gelsin bir görüşelim." dedim. Babasıyla birlikte geldiler. Ben sordukça

babası cevap veriyordu. Zonguldak'ta müezzinlik yapıyormuş. Edepli, terbiyeli bir çocuk... Kültürle münasebetinin ne ölçüde olduğunu anlamak için birkaç soru daha sordum. Tahmin ettiğim gibi, hiçbirine cevap veremedi. Uygun bir lisanla, "Bu iş olmaz." dedim. Canım da sıkılmıştı. Misafirleri uğurladıktan sonra Mehmet Bey'i aradım, sitemkâr bir ifadeyle "Bu kardeşimizi sen niye kendin değerlendirmedin?" diye sordum. "Benim buradaki işleri çekip çeviremez" diye cevaplamaz mı? Be adam, benim kültüre verdiğim önemi bildiğin hâlde kendi kurumunda çalıştırmayacağın birini bana nasıl tavsiye ediyorsun? Üstelik müdür olarak... Hakarete uğramışım gibi alındım bu olaya. Ama hali pürmelalimiz buydu işte. Belediyelerde teknik alanlarda uzmanlık aranırken kültür işleri pekâlâ ilgisiz insanlara havale edilebilir. Yanlıştır, ama birçok yerde durum hâlâ böyledir.

Mohaç şehriyle Beykoz'un kardeş şehir olması vesilesiyle Macaristan'a bir resmî gezi tertiplemiştik. Orada bize yaşlı bir Macar tarihçi rehberlik yaptı. Sohbetimiz sırasında 45 yıldır Mohaç'ta bir şehir müzesinin müdürlüğünü yapmakta olduğunu öğrendim. "Her günüm ilk günün heyecanıyla geçer. Bu şehirde bundan daha büyük bir makam yoktur." diyordu. Gerçekten de etrafındaki insanlar büyük hürmet gösteriyorlardı. İçimden, "Keşke biz de kültür birimlerimizi böyle adanmış insanlara emanet edebilsek." dedim.

Tiyatro binamızın açılışında gala gecesi oyuncularla seyirciyi selamlarken.

Belediyeler teknik birimlerde uzmanlaşmaya nasıl dikkat etmek zorundaysa aynı zorundalığı kültür birimlerinde de hissetmelidir. Fen işlerinde mühendissiz, imarda mimarsız çalışmak mümkün değildir. Gelgelelim kültür işlerinde boşta kimi bulurlarsa getirip işin başına koymakta bir beis görmüyorlar. Sonra niceliği önemseyen, popülist işler yapıyorlar. Kültür-sanatı, sıradan afişlerle duyurulan etkinliklerin sayısı düzeyinde değerlendiriyorlar. Anlatılana göre Macaristan'da Zigetvar Belediyesi tarihî bir su pompası, bir tekke ve bir mescidin canlandırılması için neredeyse yarım yüzyılını feda etmiş, Avrupa Birliği'nden aldığı kredilerle hepsini gün yüzüne çıkarmayı başarmış. Türkiye'de bir belediyenin 50 yıl süren bir kültür projesini ben hatırlamıyorum.

Beykoz'da Tiyatro Açılıyor

Beykoz, Osmanlı döneminde bir eğlence ve dinlenme merkezi olarak ünlenmişti ama çok uzun yıllar kültürel mekânların eksikliğini çekti. Nitelikli etkinliklere yer veren tesislere ihtiyaç vardı. Özellikle sinema, tiyatro, konser gibi etkinlikler için Üsküdar'a, Kadıköy'e, Beşiktaş'a, Taksim'e gitmek zorunda kalan gençler bu konuda haklı beklentiler içindeydiler. Benim de Beykoz'a güzel bir tesis kazandırma sözüm vardı. Tasarladığımız tiyatro binası için Anadoluhisarı'nda bir yer beğendik. A'dan z'ye inşaatın bütün aşamalarıyla yakından ilgilendim. Yapımı tamamlanan tesise Şehir Tiyatrolarında yıllarca sahne almış, Yeşilçam'da Cilalı İbo karakteriyle ünlenmiş duayen tiyatrocu Feridun Karakaya'nın adını verdik. Feridun Bey'in piyanosuyla, meddah kavuğunu tiyatronun giriş holüne yerleştirdik ve "Tozlu Çizmeler" adlı oyunla tiyatromuzu hizmete açtık. Tiyatromuzu gören vatandaşlarımızdan çok güzel geri dönüşler aldık. Kısa süre içinde Devlet Tiyatrolarının oyunları da bizde sahnelenmeye başladı. İstanbul'un birçok yerinden sanatseverler Beykoz'a tiyatro izlemeye geliyorlardı. Bizden sonraki yönetim tesisin adını değiştirerek Ahmet Mithat Efendi Kültür Merkezi yaptı.

Benzer bir olay Yalıköy'deki Baharatçı Sokağı'nda da tekrar etti. Burası ünlü şairimiz Orhan Veli'nin evinin olduğu sokaktır. Ahmet Mithat Efendi'nin evi bu sokağın hemen aşağısında kalır. Burasının Beykoz'un örnek sokaklarından biri olmasını istemiştim. Bunun için sokak düzenlemesini yaparken epey özenmiş, eski İstanbul'da olduğu gibi yerleri Arnavut kaldırımıyla döşemiştik. Orhan Veli'nin vefat yıldönümünde sokakta kültürel etkinlikler düzenledik. Bizden sonra buraya asfalt döküldü. Sokağın güzelliği yok oldu.

Beykoz'un önemli şahsiyetleri

Sinema Günleri

Yılmaz Güney'in Beykoz'da yaşayan bir arkadaşı vardı. Mehmet Şam Ağabey. Kendisi aynı zamanda din dersi öğretmeniydi. Mehmet Ağabey'le benim de tanışma şansım oldu. Sohbetlerimiz esnasında Güney'le olan anılarından sıkça bahsederdi. Adana'dayken aynı evde kalmışlar. Güney kaçak olduğu yıllarda bir süre Mehmet Ağabey'in evinde, Beykoz'da saklanmış. Mehmet Ağabey'in vefatından sonra zihnimde bir etkinlik yapma fikri oluştu. Beykoz'da sinema çok yoktu. Güney filmlerinden oluşan bir film günleri düzenleyelim, hem sinema kültürüne de bir katkı sağlamış oluruz dedik. Gala gecesine davet ettiğimiz eşi Fatoş Güney, AK Partili bir belediyenin Yılmaz Güney filmleri göstermesine çok şaşırdığını söyledi. Hatta başta CHP'li belediye zannetmiş, işin aslını programa gelirken yolda öğrenmiş. Yediden yetmişe herkes geldi filmleri izlemeye, bir hafta diye planladığımız etkinlik bir ay sürdü.

Baktık sinemaya yoğun ilgi var, hemen arkasından yine bir ay boyunca İran filmlerinden oluşan bir sinema günleri düzenledik. Güçlü bir sinema geleneğinden beslenen, muhteşem bir sinema dili vardır İranlı yönetmenlerin. Etkinlikte gösterdiğimiz her film büyük alkış topladı. Hemen arkasından Kazak filmlerinden oluşan bir seçkiyi gösterime sunduk; derken böyle epey bir sinema günü tertip ettik. Beykoz Belediyesi'nin bugün bu etkinlikleri devam ettirmesi takdire şayandır.

Kültürel Yayıncılık

Kültür yayıncılığı alanında yaptığımız en kapsamlı ve değerli hizmet, araştırmacı yazar ağabeyimiz Ahmed Nezih Galitekin'le yürüttüğümüz projedir. İstanbul tarihinin önemli bir parçasını oluşturan Beykoz'daki tarihî eserlerin gözümüzün önünde yok olup gitmesine gönlüm razı değildi. Özellikle mezarlık ziyaretlerimde tarihi mezar taşlarının sahipsizliği beni derin düşüncelere boğuyordu. Balkanlara gittiğimde bana hep; Bulgaristan, Yunanistan, Makedonya ve Bosna Hersek'teki Müslüman mezarlıklarının nasıl tahrip edildiğinden bahsedilmişti. Geçmişi yok etmek isteyenlerin işe önce yerin altından başladıkları son derece doğruydu. Köklere saldır ki büyük bir ağacı kurut. Kendi mezarlıklarımıza bakış açım, bu düşünceler ışığında değişti.

Ahmed Nezih Galitekin'in yazdığı 3 ciltlik Beykoz Kitabeleri.

Süheyl Ünver merhumun "Mezar taşlarını sevmek medeniyeti sevmektir." sözünden hareketle envanter niteliğinde bir çalışma yapmak istedim. Konuyu Ahmed Nezih Bey'le müzakere ettik. Toplantılarımızın neticesinde Beykoz'daki tarihî eserlerimizi kayıt altına alacak bir proje ortaya çıkardık. 10 kişilik bir uzman ekip oluşturduk. Dört yıl süren titiz bir çalışmadan sonra "Beykoz Kitabeleri" adıyla üç büyük cilt hâlinde bir eser vücuda getirdik. Çalışma kapsamında 59 cami ve çeşme kitabesi ile tarihî mezarlıklardaki 1403 mezar taşı Latinize edildi. İlçemizdeki kale, kuyu, mektep binası, nişangâh, menzil taşı, muvakkithane, havuz, tekke ve türbe gibi yapıların kitabeleri tek tek fotoğraflandı.

Gazeteci Nazım Alpman'la Beykoz'daki yaşam kültürünü bizzat tarihe tanıklık etmiş olan eski Beykozluların ağzından anlatan ve iki ciltten oluşan bir sözlü tarih çalışması ortaya koyduk. Bu çalışmanın değeri gelecekte daha iyi anlaşılacaktır. Bugün bile çok değerlidir, zira kitaba konuşan Beykozluların birçoğu artık hayatta değiller. O insanları iyi ki konuşturmuş, anılarını iyi ki kaydetmişiz diyorum. Bir taraftan da keşke daha fazlasını yapsaymışız diye hayıflanıyorum. Şehir tarihi üzerine okumalarım zenginleştikçe bu tür çalışmaların önemini daha iyi anlıyorum.

Bu alandaki başka bir çalışmamız da aile albümleriydi. Beykoz'un köklü ailelerinin fotoğraflarından oluşturulan bu albümler o güne dek yapılmamıştı ve şehir tarihi, biyografi ve şecere çalışmalarında kullanılabilecek güzel bir kaynak görevi gördü.

Kültür hayatımızda derin izler bırakmış olan Beykozlu şahsiyetleri tanıtıcı hizmetlere ağırlık vermemiz bekleniyordu. Bu doğrultuda Ahmet Mithat Efendi, Orhan Veli Kanık gibi Beykoz'u Beykoz yapan şahsiyetlerin yeni nesillere tanıtımında güzel işler yapmaya gayret ettik.

Abdülhak Şinasi Hisar'ın yazdığına göre, Tanzimat döneminin en üretken yazarlarından Ahmet Mithat Efendi'nin iş yeri Galata Köprüsü'ne yakın bir yerdeymiş. Aklına bir roman konusu gelince, bunu Boğaziçi vapuruna girinceye kadar zihninde tasarlar, vapur Beykoz'a gelinceye kadar da romanın iskeletini kurarmış. Ahmet Mithat Efendi aynı zamanda kaynağı Beykoz'un Dereseki köyünde olan ve tılsımlı diye tanımlanan Sırmakeş Suyu'nun da sahibiymiş. Türkiye'nin şişelenen ilk suyu olarak bilinen Sırmakeş'in saraydan Adalar'a kadar tüm dağıtım ve satışıyla kendisi ilgilenmiş. Beykoz'daki çiftliğinde fennî arıcılık ve tavukçuluk da yapmış. Sanatçı kişiliği ve kıymetli eserleriyle Beykoz'un medarı iftiharı olmayı sonuna kadar hak eden Ahmet Mithat Efendi hakkında kitaplar hazırladık ve bir de sempozyum gerçekleştirdik.

Modern Türk şiirinin öncülerinden ünlü şairimiz Orhan Veli'yi doğum ve vefat yıldönümlerinde yaşadığı evde düzenlediğimiz etkinliklerle andık. "Türk Şiirinde Bir Garip Adam Orhan Veli" adıyla bir de kitap yayımladık.

Geri planda duran bir önemli şahsiyetimiz daha vardı: Beykozlu Hacı Hafız Osman Efendi olarak tanınan merhum Muhammed Osman Akfırat. Bir süre Medine'de yaşayıp ilim tahsil eden Hacı Osman Efendi, Beykoz Hacı Ali Bey Camii'nde aralıksız 45 sene imamlık ve vaizlik yapmış, halkın büyük saygı duyduğu bir âlimdir. Bir dönem oldukça popüler olan *Şifalı Bitkiler ve Emraz* adlı kitabın da müellifidir aynı zamanda. Bu kitap günümüzde moda olmuş organik beslenme ve diyet gibi sağlıklı yaşam yöntemlerinin ilk örneklerindendir. Bu çok yönlü ilim insanının hatırasını yâd etmek ve onu genç nesillere layıkıyla tanıtmak için oturumlar düzenledik, anma günleri yaptık.

Kardeş şehirler

O yıllarda komşularımızla ve Avrupa Birliği ülkeleriyle ilişkiler geliştirme hususunda gayretli bir dış politikamız vardı. Bu pozitif hava yerel yönetimlere de yansımıştı. Birçok belediye kendi çapında AB ofisleri kurarak projelerine fon bulma arayışına soyundu. Yine belediyeler hizmetlerini farklı yönlerde geliştirmek, renklendirmek arayışındaydı. Bu beklentilerle birçok AK Partili belediye "kardeş şehir" uygulamalarına yöneldi. Kardeş şehir protokolü en basit tanımla kentler, ilçeler veya eyaletler arasında kurulan derin ve uzun vadeli bir ortaklık biçimiydi. Protokol yapılmak istenen şehirler genellikle ülkemizle kültürel ve iktisadi alanlarda bağlantı hâlinde olan veya iş birliği içindeki ülkelerden seçiliyordu. Kültürel ve dinî yakınlıklar tercihlerin yönünü belirleyen ana etmenler arasındaydı.

Bu süreçte biz de arkadaşlarımızla tarihsel, yerel, kültürel yakınlık ve modern belediyecilik kriterlerini gözeterek Beykoz'a uygun bir kardeş şehirler taslağı hazırladık. Belirlenen şehirlerin tarihini, sosyokültürel yapısını ve belediyecilik faaliyetlerini araştırdık. Geziler düzenledik. Kırgızistan'ın Bişkek, Macaristan'ın Mohaç, Bosna Hersek'in Saraybosna, Makedonya'nın Gostivar, Bulgaristan'ın Primorska, Polonya'nın Zakapone ve Almanya'nın Mülheim an der Ruhr şehirleriyle kardeş şehir protokolleri imzaladık. Beykoz'la söz konusu şehirler arasında pek çok etkinlik yapıldı. Mesela gösteri sanatları Türk kültürünü Avrupa'da tanıtmada güçlü bir araçtı. Bayram ve festival gibi özel günlerde Beykozlu gençlerden oluşan halk oyunları ekibimizi kardeş şehirlerimize bir kültür elçisi olarak gönderdik.

Macaristan'a gittiğimde halkın çok sevdiği şair Attila József'in şiirlerini bana okudular. Şairin çileli hayatından da şiirlerinden de çok etkilenmiştim. Mohaç'la aramızdaki kardeşlik münasebetiyle Şair József'in bu kitabını Macar Türkolog Edith Tashnadi'ye tercüme ettirdik ve kültür yayınlarımız arasında yayımladık.

Mohaç'la kardeş şehir protokolü imzalıyoruz.

Eğitim ve çevreyle alakalı projeler üreterek Avrupa Birliği fonlarını takip edecek bir Entegrasyon Ofisi kurduk. İlçe Millî Eğitim Müdürlüğümüz de elini taşın altına koydu, birlikte eğitsel projeler hazırladık. Bu sayede Anadoluhisarı Ticaret Lisesi ve İstanbul Denizcilik ve Su Ürünleri Meslek Lisesi'nden başarılı öğrencilerimizi Avrupa'daki meslek liselerine araştırma ve gözlem yapmaları için gönderdik. Öğrencilerimiz gittikleri yerlerde güzel deneyimler edindiler, bilgilerini okul arkadaşlarıyla paylaştılar. Aynı şekilde oradan da bize öğrenci grupları geldi. Keyifli etkinliklerle Beykoz'u tanımalarını sağladık. Ben de bir eğitimci olduğum için her zaman belediyemiz imkânlarıyla gençlerimize, öğrencilerimize sağlanan destekleri artırma arayışı içinde oldum. Beykozlu gençlerin belediyemiz vesilesiyle elde ettiği kazanımları gelecekte yine buraya en güzel şekilde yansıtacaklarına inandım.

Sportif Faaliyetler

2008 yılı, Beykoz Spor Kulübü'nün kuruluşunun 100. yılıydı. Sağladığımız destekle kişisel tarihimde silinmez hatıralara sahne olan Beykoz Spor Kulübü'nü amatör kümeden alarak 1. Lig'e taşıdık. Desteklerimiz futbol takımıyla sınırlı kalmadı, kulübün bütün branşlarda başarılı olması için elimizden ne geliyorsa yaptık. Birçok gencimizi teşvik ederek kulübün çatısı altında onlara profesyonelleşme fırsatı sunduk.

Avrupa'da birçok ülke sağlık harcamalarını kısmak için spor yatırımlarına ağırlık vermektedir. Anaokulundan üniversiteye kadar mükemmel şekilde dizayn edilmiş salonlarda sporla iç içe büyüyen çocuklar daha sonra

uluslararası alanda ülkelerine büyük başarılar kazandırıyorlar. Ama biz bırakın yeni yatırımlara ödenek ayırmayı yüzyıllık amatör kulüplerimize bile sahip çıkamıyoruz.

Beykozlu gençlerin deniz sporlarıyla ilgilenmelerini özellikle istiyordum. Bu güzel Boğaz beldesinde yüzme bilmeyen kimse kalmamalıydı. Çocuklarımızı yüzme öğrenmeye teşvik eden kampanyalar düzenledik. Boğaz'da yüzme, kürek ve yelken yarışları tertip ettik. Eski sporcusu olduğum Beykoz Kürek Takımı'nı güçlendirerek uluslararası yarışlara girmesini sağladık.

O yıllarda Büyükşehir Belediyesi'nin okullara spor salonu yapma projesi vardı, Beykoz olarak biz de işin bir ucundan tutarak yaklaşık 10 okulumuza spor salonu kazandırdık. Ayrıca Marmara Üniversitesi'nin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'yla iş birliği yaparak okullarımızdaki sportif faaliyetlere sponsor olduk.

Yeni Hastaneler

Beykoz sahilleri, özellikle Anadolukavağı ve Riva tarafları yazın sıcak günlerinde denizin serin sularında serinlemek isteyen insanlarla dolduğu için bölgede boğulma vakaları sıkça yaşanırdı. Ölümler büyük oranda kazazedenin hastaneye yetiştirilememesinden kaynaklanırdı. Yaz aylarında nüfusu yoğun bölgelere de boğulma vakalarına acil müdahale edebilecek tam donanımlı ambulanslar tahsis ettik.

İlçede o zaman sadece Paşabahçe'de bir SSK hastanesi vardı. Ambulanslar da en yakın bu hastaneye gelebiliyorlardı. Ayrıca diğer acil durumlarda da hastane yetersizliği yüzünden hasta ve yaralı vatandaşlarımıza gerekli müdahaleler yapılamıyordu. Beykoz'u bu bakımdan takviye etmek gerekiyordu. Yeni hastanelerin kurulması girişimlerine bizzat önayak oldum. Bir hastaneyi de gecekondulaşma bölgesinde kurmak arzusundaydım. Çünkü o bölgeleri bu gibi yatırımlarla ıslah edebilirdik. Fakat mahkemelerle boğuşmak zorunda kaldığımız için süreç tıkandı. Ama sonuçta Beykoz'a en azından iki özel hastane kazandırmış olduk.

Denizden Ulaşım Meselesi

Biraz geçmişe gidildiğinde Boğaziçi'nin, Şirket-i Hayriye vapurlarının düzenli bir şekilde sefer yapmaya başlamasından sonra şenlendiği görülür. Beyazıt ve Fatih semtleri medrese, cami ve diğer eğitim kurumlarının müesseseleştiği bir merkez, Kağıthane, Göksu, Fenerbahçe ve Beykoz Çayırı ise halkın gezinti, eğlence ve zevk u safa için tercih ettiği yerlerdir. Tarihçilerin yazdığına göre yerleşim yerlerine yakınlığı nedeniyle Kağıthane Mesiresi oldukça popülerdi ancak tabiri caizse seyir yerlerinin Babıali'si Beykoz Çayırı, Göksu ve Küçüksu'ydu. Vapur seferleri İstanbul halkını bu güzelliklerle buluşturdu. 1900'lerin başında, Boğaz'da vapurların yanaşabileceği iskele çok azdı. Zamanla her köye iskeleler kurularak Boğaz köyleri ile İstanbul'un birbirine bağlantısı sağlandı.

1970'li yıllarda Anadolu Yakası'nda 13, Avrupa Yakası'nda 14 iskele vardı ve binlerce insan her gün bu iskelelerden faydalanıyordu. Ya bugün? 1970'te nüfusu 75 bin civarında olan Beykoz'da deniz yolunu kullanan yolcu sayısı, nüfusu 300 bine ulaşan bugünkü Beykoz'dan daha fazlaydı. Boğaz'a üç köprünün yapılmasının ulaşım ağını rahatlattığı zannediliyor. Bu doğru değildir. Çünkü trafiğe giren motorlu vasıta sayısı günden güne çığ gibi büyümektedir. Şehrimizde trafiği rahatlatmanın yolu Beykoz-Sarıyer vapur hattını yoğun bir hâle getirmek, eskiden olduğu gibi iskeleleri şenlendirmektir.

1914 yılındaki bir istatistiğe göre Çubuklu Vapur İskelesi'nden sadece sabah saatlerinde 190 kişi yolculuk yaparmış. 1970'li yıllarda Beykoz İskelesi'nden sabahları 14 vapur kalkıyordu. Peki ya bugün? Mesela benim dönemimde bu sayı ikiydi. Büyükşehir Belediyesi'yle defalarca görüşerek vapur seferlerinin artmasını sağladık. Ancak bir süre sonra sefer sayısını yine düşürdüler. Güya insanlar deniz yolculuğunu tercih etmiyorlarmış.

Gerçekten böyle midir? Eğer samimi olsaydık süratli deniz vasıtaları koyardık, iskelelere iç kesimlerden ulaşımı ücretsiz veya çok düşük ücrette yapabilirdik. Ayrıca toplumumuzda yıllar içinde oluşmuş alışkanlıklar kolayca değişmez, sabırlı olmalıydık. Teşvik etmeliydik. Özendirmeliydik. Bu bahsi özetlemek gerekirse Beykoz İskelesi'nin sessizliği, kendisini gerçek bir Beykozlu olarak gören insanları düşündürmelidir.

Anadolukavağı iskelesi.

HYUNDAI

Beykoz'a Metro Gelir mi?

Yukarıda daha önce Beykoz'un yönetimine talip insanların metroya dair sarf ettikleri vaatlere bazı eleştirilerim olmuştu. Burada eleştirilerim, insanların yapamayacakları işleri söylemelerineydi. Peki Beykoz'a metro gerekmez mi? Hele bugünün İstanbul'unda, kesinlikle gerekir. Zaten bu konu 2000'lerde başlamamıştır, Beykoz'un metro gündeminin mazisi çok daha eskidir. İstanbul'la ilgili yazılanlardan anladığımıza göre, vapur seferleriyle birlikte Boğaziçi yerleşimlerinin hareketlilik kazanması şehir içi ulaşımda başka projeleri de gündeme getirmişti. Avrupa'da yaygın olarak kullanılan şehir içi raylı sistemlerin İstanbul'da uygulanması için çalışmalar başlatıldı. İlk olarak Suriçi, Karaköy, Beyoğlu ve Beşiktaş hatları ile Üsküdar'ın Kadıköy bağlantısı raylı sistemle projelendirildi.

Raylı sistem projesini hazırlayan mühendis Mösyö Belle de Coste'un 1893 yılında ilgili nezarete sunduğu projeye göre raylı sistem aslında İstanbul Suriçi, Rumeli ve Anadolu Yakası olmak üzere üç ana etabı kapsıyordu. Buna göre Anadolu etabı "Üsküdar-Göksu" arasında planlanmıştı. Üsküdar İskelesi'nden başlayıp devam edecek olan tramvay hattı; Üsküdar İskelesi, Paşa Limanı, Kuzguncuk, İstavroz, Beylerbeyi, Çengelköy, Vaniköy, Kandilli, Anadoluhisarı güzergâhında uzanacaktı. Ne yazık ki proje hayata geçirilemedi. Bahsedilen tramvay hattı o tarihlerde işlemeye başlasaydı belki bugün Üsküdar'dan Beykoz'a bir metro sistemine dönüşebilirdi. Bugün İstanbul'un uzak yerleşim yerleri arasında, Halkalı'dan Tuzla'ya raylı sistemlerin seri şekilde çalıştığını görmek mutluluk verici, ama Beykoz ve Üsküdar arasında hiçbir çalışmanın yapılmayışı da üzücüdür. Umarım Beykoz'un ulaşımında beklenen hayati dokunuş en yakın zamanda gerçekleşir.

Beykoz'un Yerel Değerleri

Boğaz manzarası, iskeleleri, dalyanı, balıkları, tarihî semtleri, kaleleri, camileri, köşkleri, yalıları, çeşmeleri, köyleri, ormanları, koruları, çayırları, bostanları, içme suları, damak lezzetleri, kıymetli el sanatları, ünlü simaları... Beykoz'un güzellikleri saymakla bitmez. Her biri hâlâ çocukluğumun Beykoz'undan izler taşır. Bugün o eski Beykoz'dan eser kalmadı. 60 yıl öncesinde burada, merkezde ikamet eden bütün aileler birbirlerini tanırdı. Günümüzde o tarihten taş çatlasa 20 aile kalmıştır geriye.

Beykoz'u Beykoz yapan sembol yapılardan biri gümrük emini İshak Ağa'nın yaptırdığı Onçeşmeler'dir. Yaz kış buz gibi akan suyundan içmeyene Beykozlu demezlerdi. Beykoz'a dışarıdan gelen misafirlere, "Onçeşmeler'den su içtiniz mi?" sorusunu sormak âdettendi. Onçeşmeler'den bir kere su içen biri Beykoz'dan bir daha ayrılamaz, iflah olmaz bir Beykozluya dönüşür diye inanılırdı. Şimdi bir araştırma yapsak Beykoz'da ikamet edenlerin içinde Onçeşmeler'i bilenlerin oranı ne çıkar, doğrusu çok merak ediyorum.

Hz. Yuşa türbe ve camisinin girişi.

Beykoz'da yaşayan ama çevresinden haberdar olmayan insanlara buranın değerlerini en hızlı yoldan ve kalıcı şekilde nasıl öğretebilirdik? Yazarlarla, kültür insanlarıyla toplantılar yaparak bu soruya cevaplar bulmaya çalıştım. Fikir alışverişlerinin sonunda şirin, pratik bir fikir ortaya çıktı. Beykoz'la bütünleşmiş motif ve figürleri duvar resimleri şeklinde sokak sokak işleyecektik. Resim öğretmenlerimizden ekipler oluşturarak işe başladık.

Bu uygulamanın benzerini Balkanlarda Manastır şehri yıllardır yapıyordu. Oraya bir ziyaretimizde öğrendik ki resim derslerinde öğrencilere şehrin sokakları resmettirilir, yapılan resimler muhafaza edilirmiş. Şehrin 100 yıl önce yapılmış resimlerini görmek mümkünmüş. Tabii belgesel resim sanatında hepimizin aklına tek bir isim gelir, merhum Süheyl Ünver Bey'in o zaman zor koşullarda yaptığı işlerin bugünkü kıymetini ciltlerce yazsak anlatamayız. Eski İstanbul yapılarından bugün hayatta olmayanları Süheyl Bey'in çizimleri sayesinde öğrenebiliyoruz. İstanbul şehir tarihi denince aklıma bir büyük eser daha gelir: Reşad Ekrem Koçu'nun İstanbul Ansiklopedisi. İstanbul'un küçük mescitleri, kiliseleri, çeşmeleri, mezar taşları, sokakları hep çizilmiştir.

Anadolu Hisarı.

Çeşmibülbül.

Çeşmibülbül

Bir diğer önemli motif, asıl adı "Beykoz işi" olan Çeşmibülbül'dür. İtalyanların meşhur cam sanatından ilhamla Çeşmibülbül'e Türk filigranosu da denir. Venedik'te Murano Adası geleneksel cam işçiliğiyle dünyaya nam salmıştır. Murano, İtalyanlar için ne kadar kıymetliyse Beykoz da Türk sanatı açısından o kadar kıymetlidir. Bülbül gözü anlamına gelen Çeşmibülbül'ün mucidi kuvvetli bir kanıya göre Mevlevi Mehmed Dede'dir. Bu zat, kendisi de bir Mevlevi olan Padişah III. Selim tarafından cam sanatının inceliklerini öğrenmek üzere Venedik'e gönderilmiş, İstanbul'a döndüğünde sanatını icra etmeye başlamış. Bir zaman sonra işinde iyice ustalaşarak Çeşmibülbül tekniğini bulmuş. Saydam camın içine beyaz ve renkli cam çubuklarının helezonik bir şekilde yerleştirilmesiyle oluşan bu teknik gerçekten göz alıcıdır. Ustalıkla üretilmiş bir çeşmibülbülün şerit kalınlığının eşit ve birbirine paralel olduğu görülür. Mehmed Dede'nin bu tekniği Mevlevi semaından esinlenerek icat ettiği de söylenir. İstanbul zürefasının Çeşmibülbül'e ilgisi artınca seri üretimi için Sultan Abdülmecid döneminde Çubuklu'da cam atölyeleri kurulmuş ve en hünerli cam ustaları burada istihdam edilmiş. Beykoz'da çok yakın bir zamana kadar üretilen bu değeri maalesef Denizli'ye kaptırdık.

Sadece keçi ayağından yapılan Beykoz paçası Türk mutfağının en lezzetli, sağlıklı yemeklerinden biriydi. Bugün Beykoz'da maalesef bir tane bile paçacı kalmamıştır. Çünkü bölgede küçükbaş hayvancılık bitmiştir. Geleneksel paça çorbasını mutfak kültürümüzün bir parçası olarak yeniden canlandırmayı çok isterdim. O dönem yaptığım araştırmaların sonucunda iri yapılı, sütü bol ve çabuk çoğalabilen bir keçi ırkı olan Saanen keçisinin yetişme koşullarının bizim burası için uygun olduğunu tespit etmiştim. Belediye olarak hayvancılıkla uğraşmak isteyen aileler bulduk ve hepsine Saanen keçisi dağıttık. Hâlâ o gün keçi verdiğimiz ailelerden bu işi sürdürenler var; çok güzel keçi peyniri yapıyorlar. Dileğim giderek daha fazla Beykozlu ailenin hayvancılık yaparak geçimlerini temin edebilmeleriydi. Ancak bunun devamını getiremedik.

Beykoz Dalyanı

Dalyan Beykoz'un çok önemli ancak pek bilinmeyen bir değeridir. Eskiden Boğaz'da 50 civarında dalyan varmış. Günümüzde Boğaz hattında mevcudiyetini koruyan üç dalyandan biri Beykoz'dakidir. Bu bakımdan çok önemlidir. Dalyan bir balıkçılık sistemine verilen isimdir. Kıyıya yakın bir yerde kurulan deniz yatağına ağlar gerilir, uzun sırıklar yardımıyla ağlar denizde oldukça geniş bir alana yayılır ve balık sürülerinin geçişi esnasında ağlar çekilerek balıklar avlanmış olur. Beykoz dalyanı Boğaz'da balık geçişlerinin en yoğun olduğu yerlerden biri üzerine kurulmuştur. Evliya Çelebi'den nakille Beykoz dalyanında avlanan kılıçbalıkları çok lezzetli olurmuş. Maalesef günümüzde Boğaz'da kılıçbalıklarına rastlamak mümkün değildir. Dalyanın bir diğer değerli balığı ise kalkandır. Beykoz kalkanı olarak meşhur olmuştur. Bedri Rahmi Eyüboğlu "İstanbul Destanı" adlı şiirinde Beykoz dalyanını ne güzel anlatmıştır:

"İstanbul deyince aklıma
Kocaman bir dalyan gelir
Kimi paslı bir örümcek ağı gibi
Gerilir Beykoz'da
Kimi Fenerbahçe'de yan gelir
Dalyanda kırk tane orkinos
Kırk değirmen taşı gibi dönmektedir."

Orhan Veli'nin o ünlü şiirinde de Beykoz dalyanına dair mısralar vardır:

"İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı
Kuşlar geçiyor derken
Yükseklerden sürü sürü, çığlık çığlık.
Ağlar çekiliyor dalyanlardan
Bir kadının suya değiyor ayakları
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı..."

Beykoz dalyanı.

Serviburnu'nda Tarihî Bir Hadise

Altı yedi yıl önce bir arkadaşım beni aradı ve "Beykoz'da bir zamanlar Moskof Taşı diye bir şey varmış, duymuş muydun?" diye sordu. Duymamıştım. Moskof Taşı'yla ilgili birkaç şey söyledi. Konuyu daha sonra ben de araştırdım. İlginç bilgilere rastladım: Mısır Valisi Kavalalı Mehmed Ali Paşa isyan edince Osmanlı isyancı valisiyle baş edemez ve Ruslardan yardım ister. Bunun üzerine Ruslar hiçbir şekilde Osmanlı'yla uzlaşma niyetinde olmayan Kavalalı'ya gözdağı vermek üzere 1833 yılında büyük bir donanmayla Boğaz'a girerek Beykoz sahillerinde karargâh kurarlar. Muvaffak olamayacağını anlayan Mehmed Ali Paşa payitahtı ele geçirme düşüncesinden vazgeçerek Osmanlı'yla masaya oturur. Bunun üzerine Osmanlı ile Ruslar arasında da meşhur Hünkâr İskelesi Antlaşması yapılır. Ardından Rus donanması yaklaşık altı ay kaldıkları Beykoz sahillerinden çekilirler. Ama gitmeden önce Beykoz Serviburnu'na Rus-Türk dostluğunu gösteren ve "Moskof Taşı" olarak ünlenen bir kaya anıtı dikerler.

Moskof Taşı sözde Türk-Rus dostluğu adına dikilmiştir. Ama işin rengi başkadır. Rusların gerçek niyeti Boğazlara sahip olmak, payitahtı ele geçirmektir. Taşı da bu amaçlarının apaçık bir alameti olarak geride bırakmışlardır. I. Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle birlikte Osmanlı, Ruslara karşı savaş ilan eder. Rehber-i İttihâd-ı Osmâni Mektebi'nin hoca ve talebeleri, bu gelişmeyi fırsat bilerek topluca Serviburnu'na gelirler. Anıtı paramparça ederek vatan toprağını bu kara lekeden temizlerler. Moskof Taşı'nın dikildiği yer bilinmektedir ve tarihimizin zor yıllarına işaret etmesi bakımından oldukça önemlidir.

Kız Kulesi'ne Rakip: Batık Köşk'ün Hikâyesi

Sultaniye, yani Batık Köşk'ün hikâyesi de pek bilinmez. Oysa Beykoz'a ait önemli bir değerdir ve ben köşkün ortaya çıkarılması için son yıllarda çok uğraştım. Bir yerde oturmuş Paşabahçe Koyu'nu izliyordum. O an Beykoz'dan kalkan yolcu vapurlarının Paşabahçe'ye doğru düz bir hat üzerinden gitmediğini fark ettim. Vapurlar Sultaniye bölgesine yaklaşırken bir elips çizerek sahilden uzaklaşıyor, Paşabahçe'ye yaklaşırken tekrar sahile doğru yönelerek iskeleye yanaşıyorlardı. Bu bölgeye yaklaşan tüm büyük tonajlı gemiler de aynı seyirde ilerliyorlardı. Oysa İstanbul Boğazı'nın en geniş yeri Paşabahçe Koyu ile İstinye Koyu arasındaki alandı, dolayısıyla bu manevralara bir anlam verememiştim.

Bahsettiğim nokta Sultaniye Çayırı diye bilinen mevkiinin açıklarıydı. Merakıma engel olamayıp bu noktaya tekneyle gittim. Burası sahilden uzakta olmasına rağmen sığ bir yerdi. Burasının daha önce dikkatimi çekmemiş oluşuna şaşırdım ve hakkında araştırma yapmaya karar verdim. İlk ipucunu Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nin 1. kitap 2. cildinde yakaladım. Seyahatnamenin 260. bölümünde ve "Beykoz Kasabasının İmaretlerini Bildirir" başlığı altında, bugünkü Sultaniye Çayırı'nın bulunduğu yerle, İncirköy mahallesi arasında kalan bölgeyi Evliya Çelebi şöyle anlatıyordu: "Beyazıd-i Veli Han yapısı güllük bir cennet bağıdır. Burada da büyük serviler vardır ki, başını göklere uzatmıştır. (...) tarihinde Allah bilir III. Murat zamanında Özdemiroğlu Osman Paşa, Gence, Şirvan yahut Tebriz'i fethettiğinde, orada bulunan bir köşkün kapısını, penceresini, camlarını ve pencere kapaklarını tamamen padişah huzuruna göndermişti. Onlar da bu ibret verici usta işi ziyan olmasın diye Sultaniye Bahçesi'nde deniz kenarında bir İrem Köşkü yapmışlar ki, bugüne kadar bütün süsleme ustaları Mâni, Erjenk, Behzad, Velican gibi nakkaşlar gelip seyrettiklerinde hayran kalırlar.

Bu kadar seneden beri deniz havasından hiçbir nakış ve süslemesi bozulmamıştır. Bütün yeryüzünde, yerle gök arasında bulunan bütün canlı varlıklar bu köşkte mevcuttur ki, melekler kalem çekmekte acizdirler. Av sahnelerini öyle bir şekilde çizmişler."

Burasıyla ilgili diğer bir bilgiye çağımızın önemli mimarlarından Sedat Hakkı Eldem'in Türk Bahçeleri adlı kitabında denk geldim. Kitabın 17. sayfasında 1673 yılında Fransız arkeolog Antoine Galland'ın Kanunî Sultan Süleyman tarafından yaptırılan bir köşkü gördüğünü anlatan satırlar yer alıyordu. Galand'ın demesiyle bu güzel köşk "deniz üstüne üçer üçer birbirinin üzerine yatırılmış sütun parçaları karıştırılarak yapılmış bir kaide üzerine" inşa edilmiş. Öyle ki kaide duvarları içine gömülmüş antik taş sütunları yakından görmek istediği için bir sandala binmesi gerekmiş. "Köşkün dışı ve içi çok güzel çiniler ve birbirine uydurulmuş mermer ve porfir levhalarla kaplıdır. Köşkün eskiliğinden dolayı (köşkün o tarihte doksan yıllık olması gerekir) çiniler bazı yerlerde dökülmüştür. Bütün pencere kapakları tamamıyla Acem işi, küçük tasvirlerle nakşedilmiştir. Bu nakışların yeniyken çok güzel oldukları kolayca tahmin edilebilir. Köşkün içinde, Hünkârın yatmak için kullandığı örtüler, görülmeğe değerdi." Galand, köşkün iç duvarında şu beyti okumuş:

"Bu kasr-ı dilkuşâye bi nazir olmaz bu dünyada
Hususa vâki olmuştur, kenâr-ı cuy-i deryâda."

Beytin sadeleştirilmiş hâli şöyledir:

"Bu köşkün bu dünyada bir eşi benzeri yoktur
Özel olarak sahile yakın denize inşa edilmiştir."

Metnin devamında Sedad Hakkı Eldem'in, 1930'lu yıllarda benim tekne ile gittiğim yerde yaptığı gözlemler yer alıyordu: "Deniz Köşkü'ne ilişkin izler, bugün tümüyle ortadan kalkmıştır. Yalnız su ortasında olan temel duvarları ile etrafındaki rıhtım veya mendirek taşları şimdi bile ayakta durmaktadır. Deniz ortasında olan bu temel ve rıhtım taşları, olağanüstü büyük boyutlarıyla ilgiyi çekmektedir. Bunların gerçekten rıhtıma ait oldukları bugün denizin dolmasıyla sahil içinde kalmış olan bir kısım rıhtım duvarı parçalarından kesin olarak anlaşılmaktadır. Yolun yükseltilmesiyle doldurulan kısımların altında, son yıllara kadar ayakta duran ve köşkün müştemilatına ait olan duvar kısımları vardır ki, bunlar bugün yok olmuştur.

Mendireği andıran taşların ortasındaki dört köşe olan kaidenin, köşkün kaidesi olduğu ve deniz içinde bulunduğunu söyleyebiliriz." Kısaca, deniz sarsıntıları ve fırtınalar bakımsız olan Sultaniye Köşkü'nü denize batırmıştı. Bugün eski eserlerin ihyasından bahsediyorsak Beykoz Köşkü de bundan nasibini almalıdır. Köşk güzel hikâyesi ve hazin kaderiyle, Beykoz için çok önemli bir turizm değeridir. Hatta bana göre Kız Kulesi kadar değerli, bir o kadar da İstanbul'un bir sembolü olmaya adaydır.

Serviburnu ve sol uçta Moskof Taşı.

Orman Ameliyat Mektebi

Bir gün sabah erken bir saatte Beykoz sahil yolundan yürürken yaşlı bir adamın çınar ağaçlarından birinin gövdesini çamurla sıvadığını görmüştüm. Yaşlı adama yaklaşınca adamın bir kolunun olmadığını fark ettim. Çamur gibi bir malzemeyle bir çınar ağacının gövdesini âdeta bir doktor edasıyla sıvıyordu. Kim olduğunu, bu işi neden yaptığını öğrenmek istedim. "Ağacı tedavi ediyorum." dedi. Bu işi kendisine vazife edinmiş, sokaklarda gezip hasta ağaçlara müdahale edermiş. Hatta başka şehirlere de sırf bu işi yapmak için gittiği olurmuş.

Beykoz Orman Ameliyat Mektebi'ni ilk kez, "Ben Beykoz Orman Ameliyat Mektebi mezunuyum." diyen o yaşlı adamın ağzından duydum. Adam bunu dedikten sonra tek kelam etmedi. Kalıp daha uzun sohbet etmek isterdim, ama adamın işini keserek benimle laflamaya niyeti yoktu. Belki dönüşte tekrar rastlar, kendisinden daha detaylı bilgi alırım düşüncesiyle oradan ayrıldım. Yaklaşık bir saat sonra aynı yere döndüğümde yaşlı adamı göremedim. Bir daha da karşıma hiç çıkmadı. Ama ondan işittiğim Orman Ameliyat Mektebi aklımın bir köşesine kazınmıştı. Hakkında bilgi toplayacaktım.

Orman Ameliyat Mektebi hakkında Reşad Ekrem Koçu'nun İstanbul Ansiklopedisi'nde bir bilgiye ulaştım. Burada yazdığına göre, 1900'lü yılların başında ormanların günden güne azaldığı fark edilince Ticaret ve Ziraat Nazırlığı, Almanya'dan uzmanlar getirmiş ve ormanların tetkikinde görevlendirmiştir. Heyetin yaptıkları çalışmayı bir rapor hâlinde Nazırlığa takdim eder. Raporda ormanların korunması ve bakımı için okulların açılmasından, gençlerin bu yönde eğitilmelerine öncelik verilmesinden bahsedilmektedir.

Nazırlık, 1911 yılında "Orman Ameliyat Mektebi Esbab-ı Mucibe Layihası" ve 1913 yılında "Orman Ameliyat Mektebi Nizamnamesi" yayımlayarak okulun açılmasını karara bağlar. Böylece Orman Ameliyat Mektebi, ilk ola-

rak Sakarya'nın Hendek kasabasında faaliyetine başlar. Okulun öncülüğünde yerel halkın katılımıyla ağaçlandırma seferberliği başlatılır. Ormancılığın esasları öğretilir. Okul daha sonra Adapazarı'na, oradan da 1918 yılında Beykoz'a taşınır.

Beykoz Orman Ameliyat Mektebi, bugünkü Kaymakdonduran Suyu'nun bulunduğu Arpacı Çiftliği'nde kurulur. Çiftlikteki binalar okul, yatakhane ve yemekhane olarak düzenlenir. Ne var ki ülke ağır bir savaştan mağlubiyetle çıkmış, İstanbul İtilaf Devletleri tarafından işgal edilmiştir. Bunun üzerine okul 1920 yılında kapanmak zorunda kalır.

"Beykoz Orman Ameliyat Mektebi, bugünkü Kaymakdonduran Suyu'nun bulunduğu Arpacı Çiftliği'nde kurulur. Çiftlikteki binalar okul, yatakhane ve yemekhane olarak düzenlenir. Ne var ki ülke ağır bir savaştan mağlubiyetle çıkmış, İstanbul İtilaf Devletleri tarafından işgal edilmiştir."

Orman Ameliyat Mektebi iki yıl süreyle eğitim veren, meslek lisesi denginde bir okuldu ve Beykoz'da sadece bir dönem mezun verebilmişti. Bugün Beykoz'un İstanbul'un en yeşil alanı olmasında bu okulun ve bu okuldan mezun olan öğrencilerin büyük emekleri vardır. Ne zaman yolum Beykoz ormanlarından geçse aklıma tek koluyla ağaçları tedavi etmeye çalışan o adam gelir ve içimden "Demek bir zamanlar Beykoz'da bir orman okulu varmış ve canım ormanlarımız bu okuldan yetişenlerin eseriymiş." diyerek bütün mensuplarını rahmet ve minnetle anarım.

Eskinin ağaçlı meydanlarını, bulvarlarını bugünkü İstanbul'da göremiyorum. Her yer betonla ya da asfaltla kaplanırken nerede yirmi beş yıl önce gördüğüm Hızır soylu o adam, nerede çınar ağaçlarını iyileştiren o Beykozlular diye sormadan edemiyorum.

Ukde Kalanlar

Hayalimde Beykoz'a büyük bir marina yapmak vardı. Bu projenin üzerinde çok çalıştık, çizimleri, fizibilite raporları, hepsi duruyor. Ancak olmadı, projemizi hayata geçiremedik. Çünkü Büyükşehir Belediyesi'yle ve birçok bakanlıkla ortak hareket etmek gerekiyordu.

Bir oto sanayi sitesi yapmak istiyordum. Ancak Millî Emlak'ın bize istediğimiz araziyi tahsis etmesi suretiyle bunu başarabilirdik. Olumlu bir cevap alamadık. Beykoz'a büyük bir stadyum kazandırma düşüncemiz vardı. Stadyum için planladığımız arazi Vakıflar'a aitti. Çok uğraşsak da orayı Vakıflar'dan alamadık. Beykoz'un kronikleşmiş imar sorununa kalıcı bir çözüm getirmek istiyordum. Üzerine konut yapılmış kamu arazilerini belediyenin üzerine alıp vatandaşlara en düşük ücrette satışını yapabiliriz diye düşündük. Bu yolla bazı yerlerde kısmen de olsa sorunu çözdük, ancak daha fazlasını başarmayı planlamıştık. O da olmadı.

Her mahalleye bir spor kompleksi ve yüzme havuzu kazandırmak düşüncemiz de yine bürokrasi engeline takıldı. Görüldüğü üzere Orman Bakanlığı, Vakıflar, Millî Emlak, Askeriye derken Beykoz'un yüzde seksenini kaplayan kamu arazisi üzerinden hizmet üretmek hiç kolay değildi. Beykoz Belediyesi'nin tapulu arazisi bunların yanında yok denecek seviyedeydi.

Ayrıca zihnimde Beykoz'da yeni yapılacak binalarda uygulanmasını arzu ettiğim genel bir mimari uyum konsepti vardı. İmar planı olmadan veya imar planına uyulmadan yapılmış binaların her birinin ayrı telden çalması bir başkan olarak beni çok rahatsız ediyordu. Güzel Beykoz'a bu manzarayı konduramıyordum. Mesela cami derneklerinin kaçak araziler üzerinde inşa ettirdikleri camiler... Hem mimari estetikten uzak hem de denetimsiz yapılardı. Diğer taraftan okulları tip projesi kapsamında Millî Eğitim Bakanlığı yapıyordu. Ortaya estetik yoksunu binalar çıkardılar. Eğer ikinci dönemde başkanlıkta kalabilseydim Türkiye'de şehir mimari kimliğini oluşturmuş ilk belediye olacaktık.

Okul ziyaretimizden.

Yine içimde ukde kalan bir proje... Beykoz'un bazı sokaklarını tarihî kimliğine kavuşturmak istiyordum. Bunun için de Büyükşehir Belediyesi, Boğaziçi İmar Müdürlüğü, Anıtlar Kurulu gibi kurumların desteği gerekiyordu. Mevcut prosedüre göre bir binanın proje aşamasından tadilat aşamasına gelmesi bile nereden baksanız beş yılı buluyordu. Ayrıca bu saydığım projelerin önemli kısmı ilk beş yılda bitirilecek türden projeler değildi, yasal düzenlemeler gerektiriyordu.

Beykoz İçin Siyasete Devam

Sabah erken saatlerde evden çıkıp gece geç saatlere kadar kaldığım, birçok gün sabahladığım belediye başkanlığı görevimde sayısız güzel olay yaşadım, güzel insanlar tanıdım. Hepsinden öte Beykoz'a güzel izler bıraktım. Hayal et deselerdi, bugünleri yaşayacağım aklıma gelmezdi. Allah nasip etti. Ben de elimdeki fırsatın her anının hakkını vermeye çalıştım. Her şey güllük gülistanlık değildi ama bir kez olsun veryansın etmedim.

Ailemi, akrabalarımı, yakınlarımı belediye işlerinden uzak tutmaya çok dikkat ettim. Oğlum bana hâlâ şaka yollu takılır, "Baba beni belediyeye bir kere bile davet etmedin." der. Eşimin ziyaretleri bir elin parmaklarını geçmez.

Dönemin meclis üyeleri ile Belediyemiz önünde bir hatıra.

Nasıl başladıysam öyle bitirdim. Başlangıçta yanımda hangi arkadaşlarım varsa şimdi de onlar var, huyum suyum değişmedi, "yeni arkadaşlar" edinmedim. Çalıştığım insanların ahlaklı, ilkeli ve çalışkan olmalarına önem verdim. Ahlaki sorumluluk hissetmeyen bir kimseyle yol yürüyemezsiniz. A partisinden veya B partisinden olsun, hiçbir siyasi çizgide yan yana duramazsınız. Bu kavramlar o kadar yıpratıldı ki ne söyleseniz boşmuş gibi geliyor. Çünkü dilin kemiği yok, herkes bir çırpıda ben de şunu yaptım, şöyle davrandım diyebilir.

Benim bu gibi durumlarda siyaset yapanlar için uyguladığım bir dürüstlük testim var. Mesela belediye başkanlığı yapanlar için sorulmalı, görev süresi bitince nerede yaşıyor bu insanlar? Başkanlık yapmadan önce dost oldukları insanlarla gönül bağları hâlâ sürüyor mu? Bu soruların cevapları o insan hakkında bize doğruları söyleyecektir. Ben kendi adıma cevabımı vereyim. 60 yıldır Beykoz'da yaşıyorum. Başkanlık süremin üzerinden yıllar geçti. Beykoz'dan; yaşadığım mahalleden, sokaktan, evden bir gün bile ayrılmadım. Her gün sokakta onlarca Beykozlu vatandaşımızla karşılaşır, selamlaşır, vaktimiz de varsa birlikte çay içer, muhabbet ederiz. Bana hâlâ belediye başkanıymışım gibi hürmet ve sevgi gösterirler. Bazı belediye başkanlığı yapmış arkadaşların durumuna dikkat ediyorum, kendi ilçelerinde nedense barınamıyorlar. Zaman en yanılmaz ve korkusuz yargıçtır. Sizin eğriliğinizi de doğruluğunuzu da ortaya sermekten çekinmez.

Siyaset yolculuğumu en net ifade eden söz yine bana aittir: Siyaseten kimseyle dostluk kurmam ama siyaset yapacaksam da dostlarımla yaparım. Bugün siyaset denilince olmadığı gibi görünmek, inanmadığı şekilde konuşmak, birlikte olmadıklarıyla bir arada görünmek anlaşılır. Çünkü geçerli siyaset dili hakikatin lügatinden olabildiğince uzaklaştırılmıştır. Onu bu düşük düzeyden alıp doğrultmak görevi yine bizdedir.

Benim siyasetle aktif ilişkim belediye başkanlığına aday olmam, belediye başkanı seçilmem ve belediye başkanlığı yapmamdan ibarettir. O da sayın Cumhurbaşkanımız Tayyip Bey'in daveti sayesinde gerçekleşmiştir. Ondan öncesi bir gönül bağıydı, şu anki durumum gibi. Maruz kaldığım bazı çirkinlikler karşısında acaba siyasete hiç girmeden eğitimci olarak kalsa mıydım dediğim oldu. Ama bu siyasetten koptum demek değildir. 2009

"Beykoz'da büyüdüm, evlendim, çoluk çocuğa karıştım. Beykoz'daki en değerli makama layık görüldüm. Taş üstüne bir taş da ben koydum. Hiç yorulmadım."

Seçimlerinde parti içinden bana milletvekilliğini işaret edenler olduğunda Beykoz'un hayrına yerden bir taşı kaldırmayı milletvekilliğine yeğ tuttuğumu söylemiştim. Bu arada farklı partilerden gelen cazip teklifleri ilkesel olarak geri çevirdim. Ancak geçen zaman ve Beykoz'a reva görülenler gösterdi ki Beykoz söz konusu olduğunda siyaset benim için bir zarurettir. Bunun nasıl ve ne şekilde olacağını sadece Allah bilir. Artık bugün geleceğe bakma zamanıdır.

Ergül ailesi. Ön sıra: Torunum İbrahim, Ayşe Feda, Zeynep Rana Orta Sıra: Gelinim Şükran, eşim Ayşe hanım, kızım Ebru (kucağında torunum Melike), kızım Zehra ve damadım Ahmet Arka sıra: Oğlum Ahmet, ben ve damadım Ali.

Son söz olarak... Beykoz'da büyüdüm, evlendim, çoluk çocuğa karıştım. Beykoz'daki en değerli makama layık görüldüm. Taş üstüne bir taş da ben koydum. Hiç yorulmadım. Acıyı da yaşadım mutluluğu da. Hiç umudumu yitirmedim. Yıllarımı Beykoz'a verdim. Hiç üzülmedim. Bundan sonra da ne yaşarsam yaşayayım, değişmeyecek: Ruhumda hep bir çocuk olarak kalacağım. Beykoz'un büyümek bilmez, sevgi dolu çocuğu olarak...

FOTOĞRAF ALBÜMÜ

İSKİ

9 786050 678451